

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

El segment velar en la flexió verbal de l'eivissenc

Anàlisi de la variació distribucional, geogràfica i generacional

Roser Marí Tur

Aquesta tesi doctoral està subjecta a la llicència **Reconeixement- NoComercial – SenseObraDerivada 3.0. Espanya de Creative Commons.**

Esta tesis doctoral está sujeta a la licencia **Reconocimiento - NoComercial – SinObraDerivada 3.0. España de Creative Commons.**

This doctoral thesis is licensed under the **Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0. Spain License.**

TESI DOCTORAL

**EL SEGMENT VELAR EN LA FLEXIÓ
VERBAL DE L'EIVISSENC**

Anàlisi de la variació distribucional,
geogràfica i generacional

ROSER MARÍ TUR

DIRECTORA DE TESI I TUTORA:
Maria-Rosa Lloret Romañach

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Departament de Filologia Catalana i Lingüística General
Programa de doctorat *Estudis avançats en llengua i literatura catalanes*

Universitat de Barcelona

Eivissa, 2017

A Can Gustinet i a Can Pou, ses meues arrels.

A es papà i sa mamà, es meus referents.

A en Jaume i en Guillem, es meus puntals.

AGRAÏMENTS

En primer lloc, vull agrair, molt sincerament, a la doctora Maria Rosa Lloret haver acceptat dirigir aquesta tesi. M'ha regalat hores de revisions, una disponibilitat constant per trobar-nos, per parlar via Skype, per contestar-me correus electrònics llargs, correus electrònics curts o qualsevol missatge amb dubtes que li enviava a qualsevol hora. Ha estat sempre disposada a ajudar-me, centrar-me quan em perdia entre les dades i encoratjar-me en els moments en què els ànims em faltaven. Sense dubte, aquesta tesi és molt millor del que hauria estat sense ella.

En segon lloc, vull agrair molt profundament a tots els informants la seva participació en aquest treball. És evident que sense ells aquesta tesi no hauria pogut ni començar. Tots em varen rebre amb els braços oberts i, tot i que varen haver de passar una bona estona contestant un qüestionari que no era dels més divertits, vàrem trobar moments per a la rialla i la conversa amigable. A tots ells, doncs, com diem en bon josepí: *moltíssimes de gràcies!*

Quan vaig arribar a la Facultat, en setembre de l'any 2000, recordo que em va semblar que aquell edifici era molt gran, que jo era molt petiteta i que no tenia clar què hi feia, allà. La realitat és que vaig acabar sentint que aquell edifici tan gran era casa meva i que era allà perquè era on havia de ser. En tot això hi tenen molta culpa els professors i companys que vaig conèixer al llarg de la carrera i durant els quatre anys de becària de Recerca i Docència. M'he sentit sempre molt recolzada i animada pels col·legues del Departament; d'entre els quals vull destacar el doctor Joaquim Viaplana, per tot el que m'ha ensenyat i, sobretot, per forçar-me a anar sempre al màxim i ser valenta, i la doctora Neus Nogué, perquè ha estat, des que la vaig conèixer a una aula de l'edifici Josep Carner, un referent i un suport constant per a mi.

La meva etapa com a becària al Departament de Filologia Catalana em va aportar molt en la meua vida i, per damunt de tot, em va permetre treballar amb uns companys als quals avui en dia tinc la sort de poder considerar amics. En tots aquests anys d'elaboració de la tesi, no he deixat de sentir el seu suport i ànim constant. Laia, Esteve, Maria, Irene, Judit: moltes gràcies per l'amistat, per les hores i moments viscuts i pels que vindran.

Finalment, vull fer referència al meu entorn més personal. Vull agrair als meus amics el seu suport, tot i que han acabat farts de sentir-me dir “és que he de fer tesi”. Sobretot penso en na Marina, perquè som amigues des que vàrem néixer i perquè m’ha escoltat, m’ha acompanyat i m’ha animat quan ho he necessitat; i a na Neus i na Núria, per ser-hi sempre, tot i la distància.

A tota la meva família, la d’Eivissa i la de Barcelona, per fer-me costat sempre. Mereixen un esment especial els meus pares, en Pep i na Margalida, perquè han confiat sempre en mi i m’han deixat fer tots els passos que he volgut fer en la vida. Ells em varen ensenyar el valor de l’esforç i la importància de la feina ben feta i, a més, tots dos són un exemple de constància, de passió per la feina, de lluita contra la resignació i de voler anar sempre més enllà (*més lluny, sempre aneu més lluny*). Papà, mamà: *gracis*.

No puc acabar sense referir-me a en Guillem i en Jaume, els puntals que m’han subjectat al llarg de tot aquest camí. En Guillem va arribar quan la tesi ja estava començada, així que ha hagut de compartir mami des de sempre. Li he d’agrair que ho hagi dut com un campió, acceptant sense problemes que “sa mami se’n va a fer feina” en qualsevol moment, dissabtes i diumenges inclosos, i que em rebés amb un “mami, has treballat molt?” i abraçades i petons quan tornava a casa.

A en Jaume li he d’agrair tot. El vaig conèixer gràcies a començar la tesi i gràcies a ell he pogut acabar-la. El seu suport constant, la seva paciència infinita i el seu amor absolut han estat indispensables per poder arribar al final.

A tothom, moltes gràcies de tot cor.

RESUM

La tesi *El segment velar en la flexió verbal de l'eivissenc. Anàlisi de la variació distribucional, geogràfica i generacional* descriu i analitza les ocurrències del segment velar en el sistema verbal del català que es parla actualment a l'illa d'Eivissa. El treball neix amb l'objectiu d'aportar noves dades en dos camps: d'una banda, en el coneixement del dialecte eivissenc, concretament de la seva morfologia verbal, que no havia estat descrita ni analitzada de manera detallada fins ara; i d'una altra banda, en la distribució del segment velar en el sistema verbal de la llengua catalana, que ha estat, i és, un dels temes que genera més estudis en l'àmbit de la morfologia flexiva del català.

La major part dels estudis sobre l'eivissenc, o que hi fan referència, apareguts fins al moment han estat realitzats a partir de les dades del corpus que Alcover i Moll varen confeir a principis del segle XX (1929-1933). La primera aportació d'aquesta tesi és que s'ha realitzat a partir d'un corpus propi de dades actuals elaborat al llarg dels anys 2008 i 2009. Aquest corpus de dades conté concretament les respostes de 54 informants de sis localitats eivissenques, dividits en tres franges d'edat, sobre la conjugació de 47 verbs de les tres classes verbals, més 18 verbs de la classe I que es varen enquestar de manera complementària. La tesi descriu de manera detallada les ocurrències del segment velar detectades en aquest corpus i les analitza des de tres punts de vista: morfològic, distribucional i variacional.

L'anàlisi morfològica ens ha permès constatar que el segment velar en eivissenc apareix a totes les classes verbals, fet que ens obliga descartar el tractament de la velar com a marca específica de la classe II. En base a l'anàlisi que fem de la totalitat de les ocurrències del segment velar, postulem que la velar és una marca d'extensió a totes les classes verbals, tret de la classe I on cal que sigui tractada com a marca de nombre/persona, ja que només ocorre a les formes de la primera persona del singular del present d'indicatiu. La interpretació com a extensió que fem del segment velar que ocorre als verbs de la classe III ens ha portat a postular una nova estructura verbal a partir de la proposada a Viaplana (1984, 1986). Aquesta nova estructura presenta l'avantatge que permet donar un tractament unitari a totes les ocurrències del segment velar i palatal en eivissenc (i, de manera extensiva, a la resta de varietats de la llengua catalana) i també possibilita, com en el cas de Viaplana, el tractament paral·lel de tots dos segments.

A l'anàlisi distribucional, elaborat a partir dels conceptes de patrons morfològics de Querol (2009), que segueix els postulats de Maiden (2001, 2003), establim, en funció de les respostes majoritàries dels informants, quatre patrons generals de distribució del segment velar en eivissenc. Aquests quatre patrons reflecteixen una diferència de grau en la velarització, que justifiquem, en la majoria de casos, per les condicions fòniques de l'arrel verbal. A grans trets, hem certificat que el que ocorre és que el patró velar bàsic, que és el que mostra el grau més alt de velarització, actua sobre els paradigmes de tots els verbs, de manera que els verbs d'altres patrons velars presenten una variació que tendeix al patró més ampli que tenen per sobre.

Els resultats de l'anàlisi variacional ens permeten determinar, en relació amb la variació respecte dels patrons, que es donen dos tendències majoritàries i contràries entre elles: l'augment de la velarització, que respon a moviments interns del dialecte, i la disminució de la velarització, que és el resultat de la pressió d'altres varietats lingüístiques. Per últim, l'anàlisi sobre la variació geogràfica i generacional ens permet, d'una banda, establir una divisió entre les localitats més afectades pels efectes del turisme (on l'estructura de la societat ha canviat més) i les que s'han mantingut més allunyades d'aquests efectes (i on, per tant, l'estructura de la societat ha patit menys canvis). D'altra banda, en relació amb les diferències generacionals, el gran canvi es troba en les respostes dels informants de la franja 3, els més joves, que, per una banda, presenten més formes similars a la varietat estàndard però que, a la vegada, són els promotors de l'augment de la velarització a la classe I, el fenomen més innovador de l'eivissenc que hem detectat a la tesi.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	15
1.1 OBJECTIUS	15
1.1.1 Objectius generals	15
1.1.2 Objectius específics.....	15
1.2 HIPÒTESIS DE PARTIDA	16
1.3 ORGANITZACIÓ DELS CONTINGUTS	17
2. METODOLOGIA DEL PROCÉS DE RECOLLIDA I SISTEMATITZACIÓ DE LES DADES	19
2.1 RECOLLIDA DE LES DADES	19
2.1.1 Localitats.....	21
2.1.2 Informants.....	22
2.1.3 Qüestionari.....	23
2.1.4 Enquestes	27
2.2 SISTEMATITZACIÓ DE LES DADES	28
3. ESTAT DE LA QÜESTIÓ	31
3.1 ESTUDIS SOBRE EL DIALECTE EIVISSENC	31
3.1.1 Primeres referències.....	32
3.1.2 Estudis lingüístics	33
3.1.2.1 Estudis sobre l'eivissenc.....	33
3.1.2.1.1 Vicent Serra i Orvay (1908).....	34
3.1.2.1.2 Marià Villangómez i Llobet (1944, 1956, 1972, 1981)	35
3.1.2.1.3 Marià Torres Torres (1980, 1983, 1993).....	40
3.1.2.1.4 Joan Veny i Clar (1977, 1999)	45
3.1.2.2 Referències a la morfologia verbal de l'eivissenc	52
3.1.2.2.1 Max Wheeler ([1986] 2007).....	52
3.1.2.2.2 Manuel Pérez Saldanya (1995)	57
3.1.2.2.3 Maria Pilar Perea (1997, 2003)	59
3.2 ESTUDIS SOBRE EL SEGMENT VELAR.....	62

4. MARC TEÒRIC	67
4.1 L'ESTRUCTURA DEL VERB I L'ORGANITZACIÓ DELS PARADIGMES VERBALS DEL CATALÀ.....	68
4.1.1 Gramàtica generativa: conceptes bàsics per a l'estudi de l'estructura morfològica.....	68
4.1.2 Morfologia natural: la naturalitat dels paradigmes verbals	72
4.1.3 Patrons morfològics: l'organització dels paradigmes verbals del català	74
4.2 ESTUDI DE LA VARIACIÓ DES DEL PUNT DE VISTA GEOSOCIOLINGÜÍSTIC	76
4.2.1 Estudis i conceptes per a l'anàlisi de la variació geogràfica	78
4.2.2 Estudis i conceptes per a l'anàlisi de la variació generacional.....	81
5. DESCRIPCIÓ DE LES DADES: LA DISTRIBUCIÓ DEL SEGMENT VELAR A LES CLASSES VERBALS	85
5.1. VERBS DE LA CLASSE II	86
5.1.1 Classe II, [+ EXTENSIÓ]	87
5.1.1.1 Verb model: <i>beure</i>	87
5.1.1.2 Verbs amb arrel acabada en semivocal labial	89
5.1.1.2.1 <i>Caure</i>	89
5.1.1.2.2 <i>Coure</i>	89
5.1.1.2.3 <i>Creure</i>	91
5.1.1.2.4 <i>Deure</i>	91
5.1.1.2.5 <i>Jeure</i>	92
5.1.1.2.6 <i>Moure</i>	93
5.1.1.2.7 <i>Riure</i>	93
5.1.1.2.8 <i>Seure</i>	94
5.1.1.2.9 <i>Treure</i>	95
5.1.1.3 Verbs amb arrel acabada en consonant nasal /n/ o lateral /l/	95
5.1.1.3.1 <i>Defendre</i>	95
5.1.1.3.2 <i>Entendre</i>	98
5.1.1.3.3 <i>Moldre</i>	99
5.1.1.3.4 <i>Prendre</i>	102
5.1.2 Classe II, [-EXTENSIÓ]	103
5.1.2.1 Verb model: <i>perdre</i>	103

5.1.2.2 Verbs amb arrel acabada en consonant oclusiva no velar	104
5.1.2.2.1 <i>Prometre</i>	104
5.1.2.2.2 <i>Rompre</i>	106
5.1.2.2.3 <i>Batre</i>	107
5.1.2.2.4 <i>Rebre</i>	110
5.1.3 Verb complementari: <i>córrer</i>	112
5.1.4 Verb complementari: <i>ser</i>	114
5.1.5 Resum de la distribució del segment velar a la classe II.....	116
5.2 VERBS DE LA CLASSE III	119
5.2.1 Classe III, [-EXTENSIÓ]	121
5.2.1.1 Verb model: <i>dormir</i>	121
5.2.1.2 Altres verbs de la classe III, [-EXTENSIÓ]	123
5.2.1.2.1 <i>Obrir</i>	123
5.2.1.2.2 <i>Omplir</i>	126
5.2.1.2.3 <i>Sentir</i>	129
5.2.1.2.4 <i>Sortir</i>	132
5.2.2 Classe III, [+EXTENSIÓ].....	134
5.2.2.1 Verb model: <i>partir</i>	134
5.2.2.2 Altres verbs de la classe III, [+EXTENSIÓ].....	137
5.2.2.2.1 <i>Llegir</i>	137
5.2.2.2.2 <i>Mentir</i>	141
5.2.3 Verbs de la classe III, [MIXTA].....	143
5.2.3.1 <i>Fugir</i>	144
5.2.3.2 <i>Cosir</i>	146
5.2.3.3 <i>Munyir</i>	149
5.2.3.4 <i>Escopir</i>	151
5.2.3.5 <i>Bullir</i>	154
5.2.3.6 <i>Collir</i>	157
5.2.4 Resum de la distribució del segment velar a la classe III	160
5.3 VERBS DE LA CLASSE I	162
5.3.1 Verbs amb arrel acabada en consonant oclusiva o africada.....	162
5.3.2 Verbs amb arrel acabada en vocal.....	163
5.3.2.1 <i>Canviar</i>	163
5.3.2.2 <i>Estudiar</i>	164

5.3.2.3	<i>Odiar</i>	166
5.3.2.4	Verbs complementaris: <i>suar, tatuar, crear i idear</i>	168
5.3.3	Verbs amb arrel acabada en consonant líquida	170
5.3.3.1	<i>Aturar</i>	171
5.3.3.2	<i>Mirar</i>	171
5.3.3.3	<i>Callar</i>	172
5.3.3.4	Verbs complementaris: <i>esperar, serrar, torrar, pelar, salar i parlar</i>	173
5.3.4	Verbs amb arrel acabada en consonant nasal.....	176
5.3.4.1	<i>Caminar</i>	176
5.3.4.2	<i>Tornar</i>	177
5.3.4.3	Verbs complementaris: <i>cremar i fonyar</i>	178
5.3.5	Verbs amb arrel acabada en consonant fricativa.....	179
5.3.5.1	<i>Cavar</i>	179
5.3.5.2	<i>Llevar</i>	180
5.3.5.3	Verbs complementaris: <i>agafar, baixar, pujar, menjar, passar i posar</i> ..	181
5.3.6	Resum de la distribució del segment velar a la classe I	182
6.	ANÀLISI DE LES DADES	185
6.1	ANÀLISI MORFOLÒGICA: EL SEGMENT VELAR I L'ESTRUCTURA DEL VERB EN CATALÀ.....	185
6.1.1	Variació formal del segment velar	186
6.1.2	El paper del segment velar i l'estructura del verb en català.....	199
6.2	ANÀLISI DISTRIBUCIONAL: PATRONS MORFOLÒGICS	209
6.2.1	Patrons de distribució del segment velar als verbs de la classe II.....	209
6.2.2	Patrons de distribució del segment velar als verbs de la classe III	213
6.2.3	Patrons de distribució del segment velar als verbs de la classe I	218
6.2.4	Síntesi i resultats	219
6.3	ANÀLISI VARIACIONAL DE LA DISTRIBUCIÓ DEL SEGMENT VELAR	222
6.3.1	Variació en l'eix verbal.....	222
6.3.1.1	Verbs que segueixen el patró A.....	223
6.3.1.1.1	Present d'indicatiu	223
6.3.1.1.2	Present de subjuntiu.....	224
6.3.1.1.3	Imperfet de subjuntiu.....	225
6.3.1.1.4	Imperatiu.....	226

6.3.1.1.5 Participi.....	227
6.3.1.1.6 Gerundi	227
6.3.1.2 Verbs que segueixen el patró B.....	229
6.3.1.2.1 Present d'indicatiu	229
6.3.1.2.2 Present de subjuntiu.....	230
6.3.1.2.3 Imperfet de subjuntiu.....	231
6.3.1.2.4 Imperatiu.....	232
6.3.1.2.5 Gerundi	232
6.3.1.3 Verbs que segueixen el patró C.....	233
6.3.1.4 Verbs que segueixen el patró D.....	234
6.3.1.4.1 Verbs de la classe II.....	234
6.3.1.4.1.1 Present d'indicatiu	235
6.3.1.4.1.2 Present de subjuntiu	235
6.3.1.4.1.3 Imperfet de subjuntiu	237
6.3.1.4.1.4 Imperatiu	237
6.3.1.4.1.5 Participi.....	238
6.3.1.4.1.6 Gerundi	238
6.3.1.4.2 Verbs de la classe I	239
6.3.1.5 Síntesi i resultats.....	239
6.3.2 Variació en l'eix geogràfic.....	243
6.3.2.1 Sant Antoni de Portmany	247
6.3.2.2 Sant Joan de Labritja	248
6.3.2.3 Sant Jordi de ses Salines.....	248
6.3.2.4 Sant Josep de sa Talaia.....	249
6.3.2.5 Santa Eulària des Riu	249
6.3.2.6 Vila	251
6.3.2.7 Síntesi i resultats.....	251
6.3.3 Variació en l'eix generacional	254
6.3.3.1 Franja 1 (60-75 anys)	257
6.3.3.2 Franja 2 (30-45 anys)	258
6.3.3.3 Franja 3 (14-18 anys)	259
6.3.3.4 Síntesi i resultats.....	260

7. CONCLUSIONS.....	263
7.1 CONCLUSIONS DE L'ANÀLISI MORFOLÒGICA.....	263
7.2 CONCLUSIONS DE L'ANÀLISI DISTRIBUCIONAL.....	266
7.3 CONCLUSIONS DE L'ANÀLISI VARIACIONAL	268
7.4 GRAU DE CONFIRMACIÓ DE LES HIPÒTESIS DE PARTIDA	270
7.5 CONSIDERACIONS FINALS	271
8. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	273
9. ANNEXOS (CD ADJUNT)	
9.1 DADES DELS INFORMANTS	
9.2 QÜESTIONARI	
9.3 TRANSCRIPCIONS DE LES ENQUESTES	

1. INTRODUCCIÓ¹

L'estudi de la distribució del segment velar en el sistema flexiu verbal de la llengua catalana (que apareix, per exemple, en la forma *beguem*) és un tema força recurrent en la bibliografia atès que ha estat, i encara és, un tema conflictiu bàsicament per dos motius: un, perquè la gramàtica tradicional ha considerat irregulars els verbs que presenten aquest segment i, dos, pel fet que la seva distribució presenta un alt grau de variació entre els diferents dialectes catalans. L'estudi del dialecte eivissenc no està, en general, gaire explotat i, si concretem en el tema d'aquesta tesi, no existeix cap estudi que se centri específicament en la morfologia verbal eivissenca i, encara menys, en la velarització dels verbs en aquest dialecte. L'estudi que presentem està motivat per dos grans objectius: d'una banda, contribuir al coneixement de la varietat de la llengua catalana que es parla a l'illa d'Eivissa, concretant aquest coneixement en la distribució que presenta el segment velar en el sistema verbal eivissenc, i, de l'altra, aportar més dades sobre el comportament del segment velar en el sistema verbal català, ja que estem convençuts que és a partir de l'estudi del comportament de cadascuna de les varietats de la llengua en relació amb la velarització verbal que es pot arribar a un coneixement real i precís del fenomen.

1.1 Objectius

1.1.1 Objectius generals

Els objectius generals que ens plantegem en aquesta tesi són els següents:

- 1) Descriure la distribució que presenta el segment velar en el sistema verbal eivissenc.
- 2) En base a l'anàlisi d'aquesta distribució, determinar quin és el paper (o papers) del segment velar en l'estructura morfològica del verb en eivissenc —i, per extensió, en la llengua catalana.

1.1.2 Objectius específics

Els objectius més específics que ens plantegem són els següents:

---

¹ En el moment de la publicació de la nova *Ortografia catalana* per part de l'Institut d'Estudis Catalans, aquesta tesi estava just acabant de redactar-se. Per aquest motiu, seguim les convencions de l'ortografia antiga.

- 1) Comprovar si la pertinença a una classe (conjugació) o subclasse (subconjugació) verbal determina les ocurrencies del segment velar. És a dir, establir si el segment velar és només marcador de (sub)classe verbal o si pot ser també marcador d'altres categories verbals.
- 2) Atès el grau de variació que presenta la distribució del segment velar dins del dialecte (i dins d'un mateix informant), generalitzar les ocurrencies del segment velar en termes de patrons morfològics (en línia amb els treballs de Maiden 2001, 2003, aplicats al català, per exemple, per Querol 2009, Wheeler 2011 i Pérez Saldanya 2013).
- 3) Determinar si podem parlar, a partir de les dades de morfologia verbal, de l'existència de diferents parlars dins l'illa d'Eivissa, com estableixen alguns estudis previs (§ 3.1.2.1).
- 4) Atès el grau de variació que presenta aquest fenomen intradialectalment, establir quines diferències generacionals hi ha, per la qual cosa hem dividit els informants en tres franges d'edat (els més grans, F1; els de mitjana edat, F2, i els més joves, F3).
- 5) En base a les respostes dels informants de la F3 (els més joves), determinar quina serà l'evolució o la tendència que seguirà el dialecte en relació amb la velarització.

1.2 Hipòtesis de partida

En relació amb l'objectiu específic 1, establim la següent hipòtesi (hipòtesi 1): el grau d'ocurrència del segment velar en eivissenc és elevat i presenta variació. Per aquest motiu, creiem que no és només la classe o subclasse verbal el que determina l'aparició del segment velar en els verbs en eivissenc, sinó que hi ha casos en què l'aparició d'aquest segment és deguda al fet de marcar algun altre aspecte gramatical (persona, mode).

En relació amb l'objectiu específic 2, establim la següent hipòtesi (hipòtesi 2): en línia amb el treball inicial de Querol (2009), que es basa en els de Maiden (2001, 2003), serà possible establir patrons generals —que superin l'àmbit de la classe verbal— que permetran regularitzar l'aparició del segment velar en els verbs en eivissenc i, per extensió, en la llengua catalana.

En relació amb l'objectiu específic 3, establim la següent hipòtesi (hipòtesi 3): els estudis previs parlen de la dicotomia camp-ciutat (motivada sobretot per diferències lèxiques) i de diferències entre el parlar oriental i la resta (motivades sobretot per diferències fonètiques, bàsicament, centrat en un aspecte: l'obertura de [ə] en [ɛ] en posició tònica). Per l'evolució social i demogràfica que ha patit l'illa d'Eivissa pensem que la distinció camp-ciutat ja és totalment caduca. Pel que fa a la distinció de la parla oriental, pensem que difícilment tindrà una traducció en el pla morfològic. Hipotetitzem, doncs, que les diferències entre localitats, si n'hi ha, estaran motivades sobretot, per factors socials i demogràfics (per la diferent evolució de cadascuna de les localitats).

En relació amb els objectius específics 4 i 5, establim la següent hipòtesi (hipòtesi 4): els informants de la F1 no van anar a l'escola, els de la F2 són dels primers que van a estudiar català (però només alguns anys i tan sols com a assignatura) i els de la F3 són els que ja han rebut la major part de l'ensenyament en llengua catalana. Hipotetitzem, en conseqüència, que els informants de la F3 seran els que representaran el gran canvi respecte de les generacions anteriors. Centrant-nos en la distribució del segment velar, pensem que en aquesta generació es pot produir una certa regressió de la velarització, per la pressió de l'estàndard i la llengua escrita.

1.3 Organització dels continguts

La tesi es presenta dividida en nou apartats, incloent-hi aquest primer capítol introductori. A § 2 detallem la metodologia que hem seguit a l'hora de la recollida de dades i la confecció del corpus verbal a partir del qual hem elaborat l'estudi; a § 3 repassem els diferents estudis que han caracteritzat el dialecte eivissenc i, en concret, els que han fet referència a la morfologia verbal del dialecte; a § 4 establim el marc teòric que seguim a l'hora de fer l'anàlisi de les dades; a § 5 descrivim detalladament les dades, especificant els contextos d'aparició del segment velar a cadascun dels verbs enquestats; a § 6 presentem l'anàlisi de les dades des del punt de vista morfològic, distribucional i variacional, i a § 7 redactem les conclusions de l'estudi. A § 8 fem una relació de la bibliografia consultada i, finalment, a § 9, que es troben en el CD adjunt, presentem els annexos de l'estudi.

2. METODOLOGIA DEL PROCÉS DE RECOLLIDA I SISTEMATITZACIÓ DE LES DADES

En aquest apartat es detallen els passos que s'han seguit per elaborar el corpus de dades sobre el qual s'ha realitzat la descripció i l'anàlisi de la morfologia verbal de l'eivissenc.

A grans trets, atès que la tesi es desenvolupa seguint dos objectius generals —determinar la distribució del segment velar en el sistema de la morfologia verbal del dialecte, d'una banda, i, de l'altra, veure les diferències generacionals pel que fa a aquest aspecte— les dades es varen recollir buscant la màxima representativitat del gruix de parlants. Per aquest motiu, s'han realitzat enquestes a les poblacions principals dels cinc municipis de l'illa, per aconseguir representació de la totalitat del territori, i s'ha establert una divisió per franges d'edat entre els informants, per aconseguir representació de la totalitat dels parlants.

2.1 Recollida de les dades

L'eivissenc és un dels dialectes catalans més poc estudiats des de gairebé tots els punts de vista, ja que la quantitat d'estudis sobre la varietat és bastant minsa (sobretot si ho comparem amb la quantitat d'estudis sobre les altres gran varietats balears: el mallorquí i el menorquí). Si ens centrem en l'àmbit de la morfologia verbal, les úniques dades provenen de quatre fonts: 1) el corpus d'Alcover i Moll (1929-1933); 2) les dades dels estudis de Joan Veny (1977, 1999); 3) la informació que podem extreure d'alguns estudis de Marià Torres (1980, 1993), i 4) les publicacions de caire més lingüístic del poeta Marià Villangómez (1944, 1956, 1972, 1981). Tots són treballs molt notables, que cal tenir en compte a l'hora d'encarar qualsevol estudi del dialecte eivissenc, tot i que també és cert que no n'hi ha cap que se centri exclusivament en l'estudi de la morfologia verbal. Per aquest motiu, la informació que hi trobem és gairebé sempre sobre els mateixos aspectes de la flexió verbal de l'eivissenc (desinència zero a la primera persona del singular del present d'indicatiu, terminacions *-am* i *-au* a les formes de primera i segona persona del plural d'aquest mateix temps en els verbs de la primera classe i l'ús del pretèrit perfet simple, entre d'altres) i aquests s'expliquen pràcticament només des del punt de vista descriptiu i de manera bastant esquemàtica.

El treball d'A. M. Alcover i Moll, *La flexió verbals dels dialectes catalans*,² és l'únic corpus de dades prou ampli i detallat que tenim sobre la morfologia verbal del

---

² La versió consultada va ser la informatitzada per Perea (2001).

català d'Eivissa. De fet, és l'únic que recull un nombre de dades extens (al contrari dels altres treballs), tant pel que fa als informants i punts d'enquesta com al nombre de verbs enquestats; de fet, es pot dir que és el recull de dades morfològiques de l'eivissenc més important que tenim avui en dia. Sobta, per aquest motiu, que ningú n'hagi fet una «explotació» com permetria la gran quantitat d'informació que conté. De moment, només comptem amb l'article de Max Wheeler (1986), que en fa una anàlisi prou detallada.

Segons Wheeler, el que es desprèn de l'anàlisi de dades de l'eivissenc és que la flexió verbal a principis de segle presentava un grau de variació molt alt, que venia donat, sobretot, per l'aparició del segment velar en moltes formes. L'exemple més clar és el que s'utilitza en l'article per il·lustrar el grau de variació en el present de subjuntiu (1):

- (1) Morfs balears de present de subjuntiu a les persones 1, 2, 3 i 6 (extret de Wheeler [1986] 2007: 36)
- a. $\emptyset$ (només a la classe I), -i-, -ə-, -igə-, -igi-, -gə-, -gi-, -gigə-, -gigi-
  - b. Menorca: -i-
  - c. Mallorca: $\emptyset$, -i-, -ə-, -igə-

Com el mateix Wheeler assenyala, el grau de variació en l'eivissenc és molt més alt que a les altres illes, ja que tots els morfs de (1a) poden aparèixer en les formes verbals pròpies del dialecte. Això mostra que l'aparició del segment velar és un aspecte molt notori de la flexió verbal en eivissenc, que mereix un estudi aprofundit sobre la seva distribució; aquest és l'objectiu del nostre estudi.

A l'hora de plantejar quines havien de ser les dades analitzades per aconseguir aquest objectiu, el corpus d'Alcover i Moll resultava ser vàlid per l'extensió però invàlid per l'època: les dades són de principis del segle XX i, per tant, fer un estudi en base a aquestes dades no tenia gaire sentit avui en dia. A més a més, es va fer evident que un dels objectius del treball havia de ser el de determinar si aquest grau tan alt de variació es mantenia en l'actualitat o si, pel contrari, s'havia modificat.

Així doncs, la situació amb la qual ens trobàvem era que teníem dades però totes presentaven un defecte: la poca actualitat. Per aquest motiu es va fer evident, a l'hora d'encarar la realització de la tesi, la necessitat de compilar un corpus de dades que fos prou extens (per aconseguir més representativitat) i prou nou (per aconseguir més actualitat). Vam decidir que el corpus d'Alcover i Moll funcionaria com a referència i punt de comparació amb el corpus que havíem de crear de nou; així, pel que fa als

informants, s'intentaria realitzar enquestes a les mateixes localitats i, pel que fa a les dades, s'intentaria enquestar els mateixos verbs que s'havien enquestat llavors.

Evidentment, el corpus d'Alcover i Moll funciona de punt de referència però calia adaptar els criteris i la metodologia a les teories actuals. Així, atès que aquesta tesi s'inscriu en el projecte *Corpus Oral Dialectal* (COD), del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la Universitat de Barcelona, moltes de les decisions sobre aquest aspecte s'han pres seguint els criteris aplicats en aquest projecte.³

2.1.1. Localitats

L'illa d'Eivissa està dividida en cinc municipis: Eivissa (la capital), Sant Antoni de Portmany, Sant Joan de Labritja, Sant Josep de sa Talaia i Santa Eulària des Riu. Cadascun d'aquests municipis engloba diversos pobles i unitats més petites d'unió veïnal (*véndes*). Seguint els criteris del COD, s'han realitzat les enquestes al poble que fa de capital de cada municipi, que rep el mateix nom que la unitat major.

El fet de realitzar enquestes a Vila és interessant pel fet que aquesta és l'única ciutat de l'illa, i fins fa poc l'única aglomeració gran de població. Cal tenir en compte, també, que els municipis de Sant Antoni, Santa Eulària i Sant Josep són els que han tingut un augment més considerable de població durant els últims anys —de fet, Santa Eulària i Sant Antoni ja es poden considerar nuclis de població prou importants, com era Vila fa uns anys. En tots aquests indrets s'ha triat fer enquestes, com ja s'ha dit més amunt, als pobles que fan de capitals municipals i s'ha buscat que tots els informants hi residissin.

Això va ser possible en tots els casos, excepte en el de Sant Joan de Labritja: és el municipi amb menys població de l'illa i, a més, el grau de dispersió de la població és el més alt. Per aquest motiu, trobar informants només del poble de Sant Joan va ser impossible i, per tant, en aquest cas els informants són de diversos indrets del municipi.

---

³ Per a una descripció més detallada del COD, vegeu Lloret i Perea (2002), Clua i Lloret (2006), Clua *et al.* (2006), Viaplana *et al.* (2007) i la pàgina web específica del COD (www.ub.edu/lincat) i la general del Grup d'Estudi de la Variació Dialectal (GEVaD; www.ub.edu/GEVAD). Una selecció dels textos espontanis del COD és accessible a través del Dipòsit digital de la UB (<http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/10413>) i també de la pàgina web del Corpus del Català Contemporani de la Universitat de Barcelona (CCCUB) (www.ub.edu/ccub/), un arxiu que reuneix diferents corpus de llengua catalana oral contemporània confegit pel grup de recerca Grup d'Estudi de la Variació (GEV; www.ub.edu/GEV), finançat per la Generalitat de Catalunya, del qual forma part el GEVaD. El treball d'aquesta tesi s'ha dut a terme en els projectes finançats del MINECO i el FEDER que ha rebut el GEVaD; en l'actualitat, el FFI2013-46987-C3-1-P i el FFI2016-76245-C3-3-P.

A aquests cinc punts d'enquesta, s'hi va sumar la localitat de Sant Jordi de ses Salines, que pertany al municipi de Sant Josep de sa Talaia. Aquesta elecció està motivada per dos fets: primer, perquè el municipi de Sant Josep de sa Talaia és el més gran pel que fa a l'extensió i, per tant, es va creure oportú enquestar més d'un poble, i segon, perquè el poble de Sant Jordi de ses Salines té una situació especial, ja que es troba entre el poble de Sant Josep de sa Talaia i de Vila, la capital, de la qual geogràficament (i potser psicològicament) és més propera. A aquest fet se li ha de sumar que en els darrers anys, per la proximitat amb la capital, hi ha hagut un moviment de gent des de Vila cap a Sant Jordi, cosa que ha provocat un augment gran de la població en molt poc temps i, evidentment, un canvi important en la base social del poble. Per tant, calia veure si tots aquests canvis es traslladaven també a la llengua.

Així les coses, tenim en total sis punts d'enquesta: Sant Antoni de Portmany, Sant Joan de Labritja, Sant Jordi de ses Salines, Sant Josep de sa Talaia, Santa Eulària des Riu i Vila, la distribució geogràfica dels quals es pot observar en el mapa següent:

(2) Localitats enquestades

2.1.2 Informants

Pel que fa als informants, seguint el criteri del COD, la primera opció era enquestar tres persones a cada població i, com que es volia aconseguir representació de diferents franges d'edat, una per a cada franja. Aquesta opció, però, semblava insuficient per l'objectiu específic de la tesi i per l'alt grau de variació detectat des de l'inici de l'estudi. Per aquest motiu es va decidir seguir amb la idea dels tres informants,

però, en lloc de tres per a cada població, es van enquestar tres informants per franja a cadascuna de les localitats triades.

Pel que fa a les franges d'edat, es va decidir distribuir els informants en tres grups: a) *Franja 1* (F1): informants de 60 a 75 anys; b) *Franja 2* (F2): informants de 30 a 45 anys, i c) *Franja 3* (F3): informants de 14 a 18 anys. Aquesta divisió s'ha basat en la diferència entre els informants pel que fa a la seva escolarització i, més concretament, la llengua de l'escolarització: la majoria dels individus de la primera franja no han estat escolaritzats (i si ho han estat, ha estat poc temps);⁴ els de la segona ho han estat, però en castellà (els més joves d'aquesta franja, en algun cas, havien tingut l'assignatura de català, però pocs anys), i els de la tercera franja són dels primers que han realitzat tota l'etapa d'escolarització íntegrament en llengua catalana. Hem pres aquest criteri com a principal perquè creiem que aquest és el factor que provoca les possibles diferències generacionals que hi pugui haver. De fet, una de les preguntes importants que es planteja en aquest estudi és si a un major coneixement de la varietat estàndard, hi correspon un menor ús de les variants pròpies del dialecte o si, per contra, és possible una convivència de totes dues varietats. Amb aquesta distribució dels informants és més fàcil trobar la resposta a aquesta qüestió.

El principal criteri de selecció d'informants ha estat el de l'edat, però no ha estat l'únic. Els altres criteris que també s'han tingut en compte a l'hora de fer la selecció d'informants són els següents: que haguessin nascut al poble, que hi residissin actualment i que no haguessin passat llargues temporades vivint fora de l'illa.⁵

El total d'informants enquestats a cada població ha estat, doncs, de nou informants (tres per a cada franja); per tant, el total d'informants a partir del qual hem bastit el nou corpus per a aquest estudi és de 54 persones (nou informants a cadascuna de les sis localitats enquestades).

2.1.3 Qüestionari

El qüestionari constava de 50 verbs (13 de la classe I, o primera conjugació; 23 de la classe II, o segona conjugació; i 14 de la classe III, o tercera conjugació),⁶ dels quals

---

⁴ Es pot consultar la informació detallada sobre el nivell educatiu de cada informant a l'annex § 9.1. Si en algun punt s'ha considerat que aquesta variable era rellevant per a l'anàlisi de les dades, s'ha indicat de manera oportuna.

⁵ La tercera franja, de fet, és fins als 18 anys perquè és quan la majoria de joves de l'illa marxen a estudiar a fora.

⁶ Sobre l'ús dels termes *conjugació* o *classe verbal*, per fer referència a les tres agrupacions que podem fer dels verbs en funció de la seva vocal temàtica (amb infinitius en *-ar*, *-er/-re* i *-ir*), en aquesta tesi, tal

es demanava la conjugació dels temps següents: Present d'Indicatiu (PI), Present de Subjuntiu (PS), Imperfet de Subjuntiu (PS), Imperatiu (IMP), Gerundi (GER) i Participi (PART). Així, cada informant proporciona un total de 1.450 formes (quatre temps de sis persones, un de tres i dos d'una).

Pel que fa als temps verbals enquestats, són el PI, PS, IS, IMP, PART i GER perquè són tots els temps verbals on pot aparèixer la consonant velar. Els temps que manquen, el Pretèrit Imperfet d'Indicatiu, el Futur i el Condicional, s'han descartat perquè, d'acord amb totes les descripcions del dialecte i el coneixement previ que en teníem, en aquests temps les ocurrencies del segment velar són inexistents. Addicionalment, en una primera fase exploratòria es va constatar que aquest fet continuava inalterat.

Pel que fa al llistat de verbs que han conformat el qüestionari, com ja s'ha indicat més amunt, són 47 en total (13 de la classe I, 20 de la classe II i 14 de la classe III). Si comptem, a més a més, els 18 verbs complementaris de la classe I que vàrem enquestar posteriorment, el còmput total és de 65 verbs.

Per seleccionar els verbs que havien de formar part del qüestionari es va partir de dos criteris bàsics: d'una banda, que s'havien de tenir en compte els verbs model, que són, d'acord amb el COD, *cantar* (classe I), *perdre* (classe IIa, [-EXTENSIÓ]), *beure* (classe IIb, [+EXTENSIÓ]), *servir* (classe IIIa, [-EXTENSIÓ]) i *dormir* (classe III, [+EXTENSIÓ]),⁷ i, de l'altra, que s'havien de tenir en compte els verbs que apareixen en les dades de *La flexió verbal dels dialectes catalans* d'Alcover i Moll, atès que era l'únic punt de referència que teníem com a corpus de dades extens de morfologia verbal de l'eivissenc. En aquest corpus hi apareixen tots els verbs model menys el de la classe III, [+EXTENSIÓ]: *servir*; però hi consten altres verbs d'aquesta subclasse verbal. L'únic que estructuralment s'hi assemblava (arrel acabada en *r* seguida de consonant) era *partir*, i, per això, en el nostre qüestionari els verbs model són *cantar*, *perdre*, *beure*, *dormir* i *partir*.

---

com hem anat fent des del començament, utilitzem el terme *classe*. Així, utilitzem l'etiqueta «classe I» per referir-nos als verbs de la primera conjugació; «classe II» per als de la segona conjugació, i «classe III», per als de la tercera conjugació.

⁷ En aquesta tesi seguim el model del COD també pel que fa a la terminologia emprada. Així, en línia amb els treballs de Viaplana (1984, 186), que es troben a la base de la concepció de la qual parteix el COD, el segment velar típic, en el català general, que ocorre en verbs de la classe II i el segment palatal que apareix en alguns verbs de la classe III s'identifiquen com a morfs «extensió». Expliquem amb detall aquesta qüestió a § 3.2 i § 4.1.1.

En relació amb la resta de verbs que completen el qüestionari, es va partir de la llista d'Alcover i Moll, però es va modificar per les raons que expliquem a continuació. En línies generals el que es buscava era confeir un corpus prou equilibrat entre totes les conjugacions i que, a la vegada, no fos massa extens (ja que, en conseqüència, l'enquesta acabava essent massa llarga i els informants perdien atenció).

A la primera classe, s'han afegit vuit verbs (*canviar, estudiar, caminar, callar, mirar, aturar, tornar i tapar*) bàsicament per dos motius: d'una banda, perquè el nombre de verbs de la primera classe era molt menor que el de la resta de conjugacions i, d'una altra, perquè es buscaven verbs amb diferents acabaments de l'arrel, sobretot de cara a l'anàlisi de l'ocurrència del segment velar en el PI. Precisament, atès que el grau d'ocurrència del segment velar a la forma de la primera persona del singular (o persona 1) va resultar ser major del que esperàvem, vàrem realitzar una segona tanda d'enquestes complementàries per poder tenir més dades sobre aquest fenomen. En concret, vàrem demanar la conjugació del present d'indicatiu i present de subjuntiu de divuit verbs de la classe I: *suar, tatuar, crear, idear, esperar, serrar, torrar, pelar, salar, parlar, cremar, fonyar, agafar, baixar, pujar, menjar, passar i posar*. Com que eren enquestes complementàries vàrem reduir els punts d'enquesta i vàrem enquestar nou informants de Vila, nou de Sant Antoni de Portmany i nou de Sant Josep de sa Talaia.

Pel que fa a la segona i tercera classe, a partir de la llista d'Alcover i Moll es va fer una primera selecció per la qual es varen eliminar dotze verbs, amb l'única motivació de reduir el llistat sense perdre representativitat formal.⁸ En un segon pas, dels verbs restants, se'n varen eliminar alguns pel seu grau alt d'irregularitat (i que, per tant, no aportaven res a l'objectiu de la tesi de cercar patrons de regularitat distribucional del segment velar) i altres per inusuals o desconeguts en la varietat (i que, per tant, els informants no elicitaven de manera natural).

En concret, dels verbs de la classe II es varen eliminar els verbs *fer, haver, saber i veure* per ser irregulars; i *remetre i témer* pel fet de ser poc usuals. El verb *néixer* formava part inicialment del qüestionari però es va haver de descartar, ja que els informants tenien dificultats per conjugarlo per qüestions de limitacions semàntiques (sobretot el PI —*jo neix (?)*— i l'imperatiu —*tu, neix! (?)*).

---

⁸ Són els verbs *cloure, complaure, contendre, escriure, fondre, parèixer, poder, pondre, soler, valer, viure i voler*, de la classe II; i *consentir, grunyar, morir, tossir i venir*, de la classe III. Tots haurien pogut formar part del corpus, però es va decidir descartar-los pels motius esmentats.

A la classe III es varen descartar els verbs *acudir*, *ajupir*, *oir*, *eixir*, *peixir* i *pudir* per ser poc usuals en l'eivissenc actual, i *dir* i *tenir* per ser irregulars. Els verbs *lluir* i *cruixir*, com passava a la classe II amb *néixer*, formaven part del qüestionari inicial, però varen ser descartats perquè els informants tenien dificultats per conjuguar-ne alguns temps.

Així doncs, el corpus verbal definitiu a partir del qual hem elaborat el nostre estudi és el que detallem a (3). Marquem en negreta els verbs model de cada classe.

2. Metodologia del procés de recollida i sistematització de les dades

(3) Llistat de verbs enquestats

I	II		III	
	a	b	a	b
cantar	perdre	beure	partir	dormir
aturar	batre	caure	llegir	obrir
callar	prometre	córrer	mentir	omplir
caminar	rebre	coure	fugir	sentir
canviar	rompre	creure	cosir	sortir
cavar		defendre	munyir	
estudiar		entendre	escopir	
llevar		jeure	bullir	
mirar		moldre	collir	
odiar		moure		
passejar		prendre		
tornar		riure		
tapar		seure		
agafar (compl.)		treure		
baixar (compl.)		ser		
crear (compl.)				
cremar (compl.)				
esperar (compl.)				
fonyar (compl.)				
idear (compl.)				
menjar (compl.)				
parlar (compl.)				
passar (compl.)				
pelar (compl.)				
posar (compl.)				
pujar (compl.)				
salar (compl.)				
serrar (compl.)				
suar (compl.)				
torrar (compl.)				
tatuar (compl.)				

2.1.4 Enquestes

Les enquestes es varen dur a terme entre novembre del 2008 i juny del 2009. En la majoria de casos l'enquesta tenia lloc al domicili dels informants, amb l'única

excepció d'alguns dels informants de la franja 3, els més joves, els quals, atès que el punt de contacte amb ells era el seu professor o professora de llengua catalana de l'institut, varen ser enquestats en una sala cedida pel centre educatiu. Els casos concrets són els següents: els tres informants de Sant Antoni de Portmany, amb els quals es va realitzar l'enquesta, en dies diferents, a l'IES Quartó de Portmany; els tres de Vila, a l'IES Santa Maria d'Eivissa, i dos de Santa Eulària des Riu, a l'IES Xarc.

La duració de l'enquesta, atesa la llargària del qüestionari, oscil·lava entre una i dues hores i mitja (en el cas dels més grans). Al llarg de l'enquesta, s'anaven fent pauses i fent preguntes sobre altres aspectes —lingüístics i no lingüístics— per tal d'aconseguir que l'informant estigués el màxim de relaxat i d'atent possible.

Tota la conversa s'enregistrava amb un aparell MP3 i, a més a més, l'enquestadora prenia notes addicionals en els casos en què era necessari.

Per aconseguir la conjugació de cada verb es va seguir el sistema de les frases incompletes. L'enquestadora deia el verb que s'havia de conjugar i, tot seguit, una frase on faltava el verb; així, l'informant havia d'adaptar el verb al context temporal que se li donava, com il·lustrem a (4):⁹

(4) Mostra de les preguntes del qüestionari

CÓRRER

(PI)

Jo cada dia _____ una hora

Tu cada dia _____ una hora

Ell cada dia _____ una hora

Naltros cada dia _____ una hora

Valtros cada dia _____ una hora

Ells cada dia _____ una hora

(PS)

Es metge vol que jo _____ una hora

Es metge vol que tu _____ una hora

Es metge vol que ell _____ una hora

Es metge vol que naltros _____ una hora

Es metge vol que valtros _____ una hora

Es metge vol que ells _____ una hora

2.2 Sistematització de les dades

Totes les dades han estat transcrites fonèticament, seguint els criteris de l'AFI (*Alfabet Fonètic Internacional*), i organitzades en taules segons la població, com mostrem a (5):¹⁰

---

⁹ Es pot consultar el qüestionari complet a l'annex § 9.2.

¹⁰ Es poden consultar les transcripcions completes a l'annex § 9.3.

2. Metodologia del procés de recollida i sistematització de les dades

(5) Taula de transcripció: Sant Josep_ classeI_cantar_PI¹¹

Verb	Mode	Temps	Pers	MPS	CRM	CPR	CRR	MTP	CMT	MST	MRT	ALM
Cantar	Ind.	PI	1	kánt	kánt	kánt	kánt	kánt	kánt	kánt	kánt	kánt
			2	kántəs	kántəs	kántəs	kántəs	kántəs	kántəs	kántəs	kántəs	kántəs
			3	kántə	kántə	kántə	kántə	kántə	kántə	kántə	kántə	kántə
			4	kəntám	kəntám	kəntám	kəntám	kəntám	kəntám	kəntám	kəntám	kəntám
			5	kəntáw	kəntáw	kəntáw	kəntáw	kəntáw	kəntáw	kəntáw	kəntáw	kəntáw
			6	kántən	kántən	kántən	kántən	kántən	kántən	kántən	kántən	kántən

Totes les taules segueixen el mateix patró: en primer lloc s'indica el verb, el mode, el temps i la persona i, tot seguit, les nou columnes següents corresponen a les respostes de cadascun dels nou informants de cada població, identificats amb les inicials dels seu nom complet. En primer lloc apareixen els informants de la F1, la de la franja més grans, tot seguit, la dels de la F2 i, al final, els tres informants de la F3, que són els més joves.

¹¹ La numeració 1-6 que apareix a la quarta columna correspon a les sis persones verbals que s'expressen en els paradigmes de cada verb; les tres primeres del singular i les tres últimes del plural. Al llarg de tota la tesi utilitzem aquesta numeració per a referir-nos a la categoria *persona* de cada forma verbal. Així, «1» o «persona 1» indica la primera persona del singular; «2» o «persona 2», la segona persona del singular; «3» o «persona 3», la tercera persona del singular; «4» o «persona 4», la primera persona del plural; «5» o «persona 5», la segona persona del plural i «6» o «persona 6», la tercera persona del plural.

3. ESTAT DE LA QÜESTIÓ

Aquest capítol persegueix l'objectiu de repassar els estudis previs existents sobre els dos grans temes que tractem en aquesta tesi: el dialecte eivissenc i el segment velar. Així, a § 3.1 resseguim els treballs que s'han dedicat a la descripció o l'anàlisi del dialecte eivissenc en general, o d'algun aspecte en particular —com veurem, la gran majoria dels estudis són de caràcter genèric—, tot centrant-nos en aquells estudis que han tractat, o fet esment, a la situació del segment velar en eivissenc. A § 3.2, al seu torn, centrem l'atenció en el tractament que s'ha donat en la bibliografia al segment velar, que, com detallem, és força diferent segons els diversos enfocaments que s'hi ha dedicat.

3.1 Estudis sobre el dialecte eivissenc

D'entrada, cal dir que els treballs que se centren en la varietat eivissenca de la llengua catalana no són gaire nombrosos i, a més, una bona part d'aquests o bé són únicament reculls lèxics que no es varen realitzar amb una voluntat específicament lingüística sinó que es feien de manera paral·lela a un altre treball principal, o bé són caracteritzacions molt esquemàtiques i generals del dialecte. És a dir, no és que els treballs sobre l'eivissenc siguin inexistents, però es troba a faltar un major nombre d'estudis específics sobre el dialecte i que aprofundeixin en algun tema concret.

La realitat, en definitiva, és que no existeix un gran nombre d'estudis sobre diferents aspectes de l'eivissenc i gairebé les úniques dades a les quals ens podem agafar són dades de caire exclusivament descriptiu, que apareixen en estudis que són o bé generals del dialecte —com Veny (1999)—, o bé generals de la llengua catalana —com, per exemple, sobre la distribució de la velar en diferents dialectes (Perea 2003)— o bé del dialecte balear —tot i que bona part dels treballs que descriuen aspectes concrets del dialecte balear molts cops deixen de banda el que ocorre a Eivissa i Formentera, i se centren únicament en la situació a Mallorca i Menorca. Això comporta que en moltes ocasions es presumeixi que certs trets són propis de l'eivissenc quan no és així, com ara la caiguda de la *r* final en nominals aguts o qüestions de lèxic. Aquesta poca atenció al dialecte d'Eivissa no només ha provocat l'escassetat d'estudis que hem denunciat més amunt sinó que, a més, ha comportat que el poc coneixement que es té del dialecte no s'hagi actualitzat.¹²

¹² Per exemple, es repeteix de manera força habitual que en eivissenc és viu l'ús del pretèrit perfet simple quan, des del nostre punt de vista, és una afirmació que caldria revisar. De fet, a les nostres enquestes al

Pel que fa a la morfologia verbal, i en concret a la distribució del segment velar en el sistema verbal eivissenc, no hi ha cap estudi previ que se centri únicament en aquest tema. Per aquest motiu, el que hem fet per elaborar aquest punt ha estat pouar la informació d'alguns treballs sobre morfologia verbal que fan referència a dades de l'eivissenc, i hem destacat també la informació sobre morfologia verbal que apareix en els estudis generals del dialecte.

Així les coses, hem organitzat la bibliografia existent sobre la varietat de la llengua catalana que es parla a Eivissa d'acord amb els següents paràmetres: treballs que són compilacions, sobretot lèxiques, recollides sense cap pretensió lingüística (§ 3.1); treballs que són descripcions generals i esquemàtiques del dialecte (§ 3.2), i treballs que aporten dades sobre algun aspecte de la varietat que trobem en un recull de caire més general (§ 3.3).

3.1.1 Primeres referències

Com ja hem dit al principi, bona part dels primers treballs que contenen informació lingüística sobre la varietat eivissenca de la llengua catalana són reculls lèxics que es varen realitzar com a complement a un altre treball principal, que no era de caire lingüístic.¹³ Aquest seria el cas de Delaroche (1809), que va arribar a l'illa per realitzar uns estudis sobre el meridià i, a més, es va dedicar a estudiar el món de la pesca a Eivissa. De resultes d'aquest estudi, en va sorgir un llistat força important de lèxic eivissenc relacionat amb el món de la pesca.

Uns seixanta anys més endavant, l'Arxiduc Lluís Salvador d'Àustria va iniciar el seu viatge a les illes Balears per escriure la seva obra *Die Balearen geschildert in Wort un Bild* (1869-1891), i va fer la primera aturada a Eivissa. L'Arxiduc descriu diversos aspectes de la vida a Eivissa, com la cultura popular, l'habitatge, la flora, etc., i, a més, fa alguna referència a la llengua pròpia dels eivissencs i el contacte que té amb el castellà.

Ja al segle XX, concretament l'any 1909, A. Pérez Cabrero publica una guia turística sobre Eivissa i hi afegeix un apèndix, amb el títol de *Vocabulario de las dicciones del léxico ibicenco que no tienen analogía ni semejanza con el castellano y su significación*, és a dir, un llistat de mots eivissencs que considera que poden ser útils

---

començament vàrem demanar el pretèrit perfet simple, però davant el fet que la majoria d'informants només usava el perifràstic (i, per tant, el segment velar no apareixia a cap forma), finalment el vàrem eliminar de l'enquesta.

¹³ Per a una descripció detallada de tots aquests estudis, vegeu Veny (1999: 11-17).

per als turistes. Pérez Cabrero no és un especialista de la lingüística, ni tampoc pretén que el seu recull lèxic sigui per a especialistes; així i tot, el compendi és prou important i, de fet, Joan Coromines l'utilitza sovint com a referència per documentar formes eivissenques per al DECat.

Com es veu, la majoria d'estudis inicials sobre l'eivissenc fan referència únicament al lèxic típic de l'illa i no es fixen en altres aspectes. Els estudis que es publiquen més endavant, ja amb un propòsit clarament lingüístic, són els que comencen a fixar-se en aquests altres aspectes de la llengua.

3.1.2 Estudis lingüístics

En aquest punt revisem la informació que aporten els treballs que es varen elaborar amb voluntat i interès lingüístics. En primer lloc, a § 3.1.2.1, analitzem els estudis existents sobre l'eivissenc, que són tots de caire molt general i descriptiu i, per tant, n'hem destacat els aspectes que ajuden a tenir una caracterització general del dialecte i, a la vegada, hem destacat la informació que contenen sobre algun aspecte de la morfologia verbal. En segon lloc, a § 3.1.2.2, repassem alguns estudis que se centren en la distribució del segment velar en el sistema verbal català i n'extraïem la informació que contenen sobre l'eivissenc.

3.1.2.1 Estudis sobre l'eivissenc

Des de principis del segle XX i, sobretot a partir dels anys 80, l'estudi de l'eivissenc comença a interessar alguns estudiosos, sobretot joves eivissencs estudiants de filologia; però, malauradament, la morfologia verbal no ha estat l'aspecte que més atenció ha rebut. Hi ha, doncs, una gran quantitat d'estudis sobre lèxic, toponímia o etimologia als quals no farem referència pel fet que no són rellevants per als nostres objectius.¹⁴ Ens hem centrat, per contra, en els estudis de caire general, que ajuden a crear una visió àmplia del dialecte, per situar-lo en relació amb la resta de varietats del domini, i n'hem destacat la informació que hem considerat rellevant per als nostres objectius (sociolingüística, existència de diferents parlars dins de l'illa, aspectes fonètics i, evidentment, aspectes de morfologia verbal).

---

¹⁴ Ens referim a treballs sobre aspectes de lèxic i morfologia nominal com els de Mari Tur, J. (1966); Moll (1957); Ribes (1986, 1991); Torres (1992) o de toponímia com els de Aguiló (1986, 1989a, 1989b, 1990); Torres (1991) o Ribes (1992, 1993, 1995, 2005).

3.1.2.1.1 Vicent Serra i Orvay (1908)

La comunicació de Vicent Serra i Orvay al I Congrés Internacional de la Llengua Catalana l'any 1908 es considera el primer estudi estrictament lingüístic fet públic sobre el dialecte eivissenc. Serra i Orvay era un capellà d'Eivissa (nascut a Sant Jordi de ses Salines) amb interessos molt diversos: matemàtiques, astronomia, cultura popular i també la lingüística. A. M. Alcover havia contactat amb ell i va ser un dels informadors per a l'obra del *Diccionari Català-Valencià-Balear*. Així, tot i no ser un home dedicat exclusivament a l'estudi de la llengua, aquest era un dels seus àmbits d'interès i un dels temes en els quals va fixar la seva atenció. Per aquest motiu, va ser qui va participar al Congrés per explicar la situació de la llengua catalana a Eivissa.

La comunicació de l'eivissenc al Congrés té dues parts ben diferenciades: una de caire més sociolingüístic, en la qual fa una descripció de la situació social de la llengua, i una altra que se centra en la descripció d'alguns trets, sobretot fonètics, que caracteritzen l'eivissenc.

La primera part del treball de Serra i Orvay posa l'atenció en les diferències existents entre la parla de la capital (Vila) i la dels pobles; concretament, denuncia la progressiva castellanització que s'ha produït a Vila, al contrari que al camp, on la llengua catalana, afirma el canonge, es manté «lliure d'influències estranyes» (Serra i Orvay 1908: 185). Per il·lustrar el grau de castellanització que detecta entre els habitants de la capital d'Eivissa, l'autor explica:

«Multíssimes son ses paraules de pura descendenci catalana [...] que no's poren dí devant es ciutadans eyvissenchs [de Vila] sensa'spusarse's qui les diga a sé mutiu de bul-la, o al menus, a passà per pajés en su tractu y d'escassa cultura intel-lectual. [...] Es nostrus ciutadans [...] no tracten d'una qüestió, sinó que *tratan d'una cuestió*; no cumbreguen, sinó que *cumulguan*; no diuen quefe, sinó *jefe*; criden es sastre per ferse pendre, no mida, sinó *medida d'un traje* [...]» (Serra i Orvay 1908: 183).

En canvi, la situació de la llengua catalana a la ruralia eivissenca que dibuixa Serra i Orvay és totalment diferent, com demostra el fragment següent:

«Molt diferent'impressió rebrà 's viatjé que venga a Eyvissa, si [...] pren una de ses carreteres que partexen de sa ciutat y s'encamina a St. Jusep, a St. Antoni o a St. Juan. Y quan siga lluny, com més milló, de sa capital [...] experimentarà un'estona de playé sentint una cunversa agradable, escoltant un llenguatge pur y net d'antiga descendenci catalana.» (Serra i Orvay 1908: 184)

El canonge eivissenc afirma que tots els que estiguin interessats a aprendre bé l'eivissenc han d'anar al camp, perquè els pagesos són els que el parlen bé; tot i això, també denuncia una actitud, potser no abandonada encara avui en dia i que és molt il·lustrativa de la mentalitat diglòssica eivissenca, de parlar en castellà quan se surt del poble, és a dir, de la zona coneguda —avui en dia, encara és molt habitual dirigir-se a algú en castellà pel simple fet de no conèixer-lo. Segons Serra i Orvay, els que intenten parlar en castellà tampoc se'n surten perquè no n'han estudiat mai. En relació amb aquest aspecte de l'estudi és interessant destacar les paraules del canonge eivissenc: segons Serra i Orvay, els que estudien (que en aquells temps eren els de Vila només) són els que parlen més en castellà perquè és la llengua de l'escola; per tant, ell proposa que la llengua de l'ensenyament passi a ser la llengua pròpia dels estudiants, és a dir, l'eivissenc. Aquesta afirmació constitueix una de les primeres demandes que s'han fet a Eivissa per reclamar l'ensenyament en la llengua pròpia.

La segona part de la comunicació de Serra i Orvay afegeix algunes notes sobre aspectes fonètics i morfològics característics de l'eivissenc d'aquella època. Entre d'altres, fa referència a l'ús de l'article salat —indicant que el literari no hi és desconegut—, fa una descripció prou acurada d'algunes combinacions de pronoms febles, la reducció vocàlica —sense dir-ne així— i la pronúncia com a [ll] de la combinació *-rl-* («pel-la [péllə] y no perla»; Serra i Orvay 1908: 86).

En resum, la comunicació de Serra i Orvay és rellevant pel fet que és el primer estudi publicat sobre l'eivissenc i, a més a més, és el primer que parla de la distinció entre la parla del camp i la parla de ciutat, que és un aspecte al qual remetien la majoria dels estudis posteriors.

3.1.2.1.2 Marià Villangómez i Llobet (1944, 1956, 1972, 1981)

Marià Villangómez és conegut, i reconegut, sobretot per la seva obra poètica, però el poeta eivissenc també és autor de diverses obres en prosa, de teatre i assaig, i ha fet petites incursions en la lingüística amb alguns treballs dedicats a la descripció del dialecte català de l'illa d'Eivissa.

A Villangómez (1944) defensa la personalitat pròpia de l'eivissenc dins el conjunt del dialecte balear. A la primera part, recull una sèrie de trets que comparteixen les varietats que es parlen a les quatre illes i que les diferencien de la resta de parlars del

domini, sobretot del parlar de Barcelona, que ell considera el prototípic. Fa referència a trets com la desinència zero de la primera personal del singular del present d'indicatiu, l'existència de la vocal neutra tònica a totes les illes —tot i que fa notar el fet que a la banda ponentina (Sant Josep, Sant Agustí i Sant Antoni) ja no es pronuncia, cosa que considera «un curioso fenómeno»¹⁵, l'article salat —destacant també l'existència d'alguns contextos en els quals s'utilitza el literari—, els possessius *meua*, *teua* i *seua* i el ieisme, entre d'altres fenòmens. A la segona part, enumera tota una sèrie de característiques que són pròpies de l'eivissenc i que el diferencien del mallorquí i el menorquí. Alguns dels trets que esmenta són la pronúncia en eivissenc de les *o* àtones en *u* (cosa que apropa l'eivissenc al menorquí i al català del Principat, i l'allunya del mallorquí); la menor aplicació en eivissenc de la caiguda de la *r* final en els monosíl·labs; l'article masculí plural que a Mallorca és *ets* i que a Eivissa es manté com a *es*, i el fet que, en les combinacions de verb i pronom, en mallorquí l'accent recau al pronom, mentre que en eivissenc es manté al verb. Per tot això, Villangómez clou l'article afirmant que, de la mateixa que es tenen en compte les analogies entre illes per considerar que existeix un dialecte balear, també cal tenir en compte les diferències que presenta l'eivissenc en relació amb els dialectes mallorquí i menorquí per considerar que forma un parlar a part.

A Villangómez (1956) l'objectiu de l'autor és centrar-se en les diferències existents entre l'eivissenc que es parla al camp i el que es parla a la ciutat. De la mateixa manera que havia fet Serra i Orvay (1908), Villangómez estableix que la diferència bàsica entre aquests dos parlars és que la llengua del camp és més antiga, més pura i ha rebut menys influència del castellà. Alguns dels trets que Villangómez destaca són el diferent tractament dels mots que acaben en *-ia* o *-ua*, que al camp se simplifiquen i a la ciutat es mantenen; la monoftongació que es produeix en la parla del camp en alguns mots que comencen en *qua-* o *gua-*, com *gótlera* 'guátlera' o *cotre* 'quatre'; la no-diftongació de vocal dèbil seguida de vocal forta en posició final que es manté al camp mentre que a la ciutat ha passat a diftong.

Una bona part de les diferències que explicita Villangómez són de caire lèxic: amb mots antics que es mantenen només al camp —*sadoll*, *ardit*, *vespre*, *quelcom*—; mots que al camp coincideixen amb la forma catalana (del Principat, vol dir) i a la ciutat

---

¹⁵ La delimitació de les zones d'Eivissa on la [ə] tònica s'ha obert en [é] és dels temes més tractats en la bibliografia sobre l'eivissenc. Per consultar més dades sobre el tema, vegeu, per exemple, Alcover (1902-1921), Villangómez (1972), Torres (1980), Montoya (1995) i Marí Tur, R. (2006a, 2008).

amb la forma més pròpia de les Balears —*disset, divuit i dinoau* (al camp) vs. *desset, devuit i denou* (a la ciutat)—, i, finalment, mots que a la ciutat es pronuncien amb fonètica amb influència castellana —*ciudat, olvidat*— mentre que al camp es mantenen en la pronúncia catalana —*ciutat, oblidad*.

Pel que fa a la morfologia verbal, Villangómez no hi fa gaires referències, però en aquest cas parla d'un fenomen que per al nostre estudi és força interessant, ja que es tracta de la primera referència a la velarització en eivissenc. Tracta de les formes del subjuntiu i fa notar que a la ciutat es prefereix la desinència *-i*, amb les formes, per tant, com *digui* i *tengui*. En referir-se a l'ús d'aquestes formes a la ciutat diu que hi ha certes zones on la gent usa formes com *díguiga* i *ténguiga*, és a dir, formes amb doble velar, fenomen que ell considera «vulgarísimo y horrible» i que caldria desterrar (sic.) (Villangómez 1956: 4).

Villangómez (1972, 1981), a diferència dels treballs anteriors, són dos llibres i, per tant, la informació que hi trobem és molt més extensa. L'obra de 1972, *Curs d'iniciació a la llengua*, és una adaptació que va fer Villangómez per als eivissencs i formenterers de la normativa de la llengua catalana que havia fet Pompeu Fabra —de fet, és el llibre amb el qual varen estudiar català els primers que ho feien a Eivissa. L'objectiu de l'obra és, en paraules de l'autor, establir les bases del que hauria de ser la llengua literària per als eivissencs i formenterers; és a dir, una llengua formal apta per a l'escriptura.¹⁶ Villangómez busca sempre el reconeixement dels trets propis de l'eivissenc, però dins de la unitat de la llengua i optant sempre per allò que sigui més general dins del sistema del català. L'obra es presenta dividida en quaranta-cinc lliçons més una lliçó final que és un petit assaig titulat «La llengua dels eivissencs i formenterers», i explica aspectes de l'alfabet del català, fonètica, morfologia nominal, morfologia verbal i lèxic a partir de la normativa del català general, adaptant-la al que ocorre en eivissenc —discernint què és genuí de l'eivissenc i què és interferència—; per concloure cada capítol, afegeix dos textos, un —seguint la seva terminologia— en català literari i un altre en dialectal, per poder-hi fer exercicis i pràctiques.

Aquí ens centrarem en les lliçons que dedica a la morfologia verbal que comencen a la lliçó 24 i acaben a la 35 (Villangómez [1972] 1978: 113-162). En aquest espai, Villangómez tracta els aspectes de les diferents conjugacions verbals, regulars i irregulars, amb els temps simples i els compostos. Posa sempre com a forma preferent

¹⁶ Villangómez només parla de l'escriptura però el que es desprèn de la lectura de l'obra és que el concepte al qual ell anomena *llengua literària* és el que avui nosaltres anomenem *varietat estàndard*.

la forma pròpia d'Eivissa (per exemple, *port* en lloc de *porto*), excepte en aquells casos en què considera que la variant eivissenca no és adequada per no ser prou general (per exemple, el participi del verb *ser* que, tot i que reconeix que la forma general a Eivissa és *set*, considera que ha de ser *estat*, que és més general), per ser resultat de la influència del castellà o per ser vulgarisme (rebutja, per aquest motiu, les formes del futur del verb *ser*, *siré*, *siràs*, *sirà...*, usuals a l'illa).

La informació sobre el sistema verbal en eivissenc que ens proporciona l'obra de Villangómez és, en bona part, la mateixa que sabem avui en dia: desinència zero a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu i, en els verbs de la primera classe, manteniment de la vocal temàtica a les formes de les persones 4 i 5 del present d'indicatiu (*cantam* i *cantau*) i també a totes les persones de l'imperfet de subjuntiu (*cantàs*, *cantassis*, *cantàs*, *cantàssim*, *cantàssiu*, *cantassin*). Pel que fa a la classe II, pren com a model el verb *batre* i tracta com a irregulars els verbs que presenten el segment velar. Segons Villangómez, aquests verbs són tots els acabats en *-ldre* i *-ler* (tret de *voler*), *-ndre*, *-ure* (tret de *veure*), *conèixer*, *parèixer*, *poder*, *dir* i *dur*, en què la velar apareix a la forma de la primera persona del singular del present d'indicatiu, a totes les formes del pretèrit perfet, present i imperfet de subjuntiu i, a l'imperatiu, a les persones 3, 4 i 6. Al llarg dels capítols dedicats als verbs de la classe II fa força èmfasi en el gerundi, atès que condemna totalment, en el llenguatge literari, per vulgarisme, l'ús d'aquesta forma verbal amb la consonant velar; en les seves paraules:

«Cal evitar, en el llenguatge literari, tota forma de gerundi en *-guent*: *responent* i no *responguent*, *volent* i no *volguent*.» (Villangómez [1972] 1978:129)

És interessant la remarca «en el llenguatge literari», que sembla indicar que, com que és plenament conscient de l'arrelament que tenen els gerundis velaritzats en la parla usuals dels eivissencs, es limita a fer-los fora del llenguatge més formal. Així, tenim, entre l'article anterior (Villangómez 1956) i aquest, dues referències a la velarització existent en l'eivissenc col·loquial: en el primer es refereix a la doble velarització d'algunes formes del present de subjuntiu (*díguiga*) i aquí, a la velarització del gerundi (*responguent*).

Pel que fa als verbs de la classe III, Villangómez fa la distinció, d'acord amb la terminologia tradicional que ell segueix, entre «incoatius» —amb segment palatal— i «purs» —sense segment palatal. Segons l'autor, en eivissenc els verbs purs són *dormir*,

ajupir, bullir, collir, cosir, cruixir, eixir, escopir, fugir, grunyir, mentir, morir, munyir, obrir, omplir, pudir, retrunyir, sentir, sortir, tenir, tossir, venir. A més a més, indica que *mentir* i *escollir* es poden conjugar amb segment palatal o sense i que, en eivissenc, cal sumar-hi els verbs *tossir, fregir* i *llegir*. En aquest punt, trobem interessant remarcar que l'única extensió palatal a la qual fa referència Villangómez és *-eix*; és a dir, la forma més pròpia del dialecte balear, *-esc*, no és anomenada en cap moment: suposem que es deu al fet que aquesta extensió no era usual en eivissenc.

Per acabar el repàs sobre aquesta obra de Villangómez volem referir-nos a l'apèndix final que, com hem explicat més amunt, és un petit article titulat «La llengua dels eivissencs i formenterers». En línies generals, hi apareix la mateixa informació que trobem a Villangómez (1944,1956), però hi ha algunes informacions sobre morfologia verbal que val la pena destacar. D'una banda, pel que fa a les formes de l'imperatiu, Villangómez parteix del que diu Moll (1968), el qual afirma que l'imperatiu dels verbs *ser, estar, dir, creure, dur* i *fer* són en balear *sigau* o *siau, estigau, digau, creis, duis* i *feis*, però corregeix aquesta informació pel que fa a Eivissa, ja que en aquesta illa les formes de l'imperatiu d'aquests verbs són *sigueu, estigueu, digueu, cregueu, dugueu* i *faceu*. El que ocorre en eivissenc és, doncs, que les formes de l'imperatiu d'aquests verbs coincideixen amb les del subjuntiu i, per tant, són formes velaritzades (excepte el cas de *fer*). Com veurem al llarg d'aquest capítol, les formes de les persones 4 i 5 de l'imperatiu en eivissenc han cridat l'atenció de diversos autors, pel fet que no coincideixen amb la resta de parlars balears. En relació amb les formes de la persona 1 del present d'indicatiu dels verbs amb arrel acabada en nasal o sibilant palatals, tipus *estrènyer, merèixer* o *néixer*, Villangómez fa notar que les formes de l'eivissenc no són *estrenc, meresc* o *nesc*, que són les pròpies del balear. Malauradament, no afegeix res més en referència a aquestes formes, així que no diu quines són les formes pròpies de l'eivissenc; però reprèn la qüestió a Villangómez (1981). En aquest darrer treball, Villangómez explica que la forma que és usual en la parla eivissenca és la que manté la consonant palatal, però sense la consonant velar final que apareix en mallorquí. Així, com indica Villangómez (1981: 35), la forma pròpia de l'eivissenc per a la persona 1 del present d'indicatiu del verb *estrènyer* és *estreny*. En aquest treball, l'autor torna a fer referència als gerundis velaritzats i, com havia fet en les obres anteriors, ho fa per dir que no s'han d'utilitzar, tot i que reconeix que són «freqüentíssims en la parla eivissenca» (Villangómez 1981: 40). El que és més rellevant d'aquest últim treball de Villangómez és que, en fer referència al verbs de la classe I amb l'arrel acabada en

vocal (tipus *estudiar* o *canviar*), avisa que la forma de la primera persona del singular del PI ha d'acabar en diftong i, diu expressament, «no direm *estudiic*, de *estudiar*, sinó *estudii*» (Villangómez 1981: 41); d'aquesta manera reconeix que en la parla col·loquial els eivissencs velaritzen la forma d'aquests verbs.

En definitiva, Villangómez, tot i ser conegut per la seva tasca literària, va realitzar també un treball important de caracterització del dialecte eivissenc. Com Serra i Orvay (1908), continua fent la distinció entre camp i ciutat, però va molt més enllà en la caracterització del dialecte i, tot i que no aprofundeix en cap aspecte concret, ens deixa una llista molt llarga de trets propis de la varietat eivissenca. Pel que fa a la morfologia verbal, esmenta fenòmens de velarització que ja es donaven en l'eivissenc de la seva època i molt rellevants per al nostre estudi: els gerundis velaritzats, subjuntius amb doble velarització i, fins i tot, formes de primera persona del singular de verbs de la classe I velaritzades.

3.1.2.1.3 Marià Torres Torres (1980, 1983, 1993)

Marià Torres i Torres és llicenciat en Filologia Catalana i ha dedicat la major part de la seva tasca professional a la docència. A més a més, s'ha dedicat sempre, de manera paral·lela, a la investigació i és autor d'un gran nombre d'estudis sobre l'eivissenc i la cultura eivissenca. En l'àmbit estrictament lingüístic, s'ha centrat en l'estudi d'aspectes fonètics del dialecte, la toponímia, i l'edició i anàlisi de textos antics en eivissenc.

Torres (1980) és la seva tesi de llicenciatura i està dedicada a l'anàlisi de la situació de la vocal neutra tònica a l'illa a partir de l'estudi de la cançó popular eivissenca. Com ja hem dit més amunt, la delimitació de les zones d'Eivissa en què la [ə] tònica s'ha obert en [ɛ] és dels temes més tractats en la bibliografia eivissenca i l'aportació de Torres és de les més importants, atès que és la que va delimitar de manera més detallada la zona:

«L'extensió de la zona que pronuncia la E oberta afecta aproximadament una tercera part de l'illa [...] Es tracta de les següents localitats: Sant Agnès de Corona, Sant Antoni de Portmany, les véndes des Arabins i sa Bassa Roja de la parròquia de Sant Rafel de Forca, Sant Agustí des Vedrà, es Cubells i Sant Josep de sa Talaia» (Torres 1980: VIII).

Torres, a més, indica que aquesta divisió entre la zona que fa [ó] i la que fa [é] coincideix amb els límits antics del quartó de Portmany.¹⁷ Així, ve a dir que aquestes zones es comporten com un tot per raons històriques, socials i econòmiques (Torres 1980: 59-60). A banda de fer una anàlisi sobre la situació de la vocal neutra tònica, a la primera part de l'obra Torres fa una caracterització del dialecte eivissenc a partir dels textos de les cançons populars que utilitza com a base del treball. Malauradament, l'espai que dedica a la morfologia verbal és força escàs i no treu tot el profit de les dades que podria —segurament perquè no era el seu objectiu. De totes maneres, apareixen algunes dades interessants, que val la pena destacar. En primer lloc, l'aspecte verbal que més comenta Torres és el del pretèrit perfet simple, bàsicament per constatar que el seu ús ja ha desaparegut gairebé totalment de la parla dels eivissencs:

«El parlar d'Eivissa i Formentera coneixia a començaments de segle tot el paradigma de perfet simple. Avui, val a dir que aquesta forma simple ha estat substituïda per la perifràstica, malgrat l'esforç d'algunes gramàtiques per a mantenir aquelles formes que avui han quedat relegades a subjectes d'edat avançada i allunyats dels nuclis de població, i encara en segons quines persones del paradigma verbal» (Torres 1980: 16).

Tot i que Torres no hi fa cap referència, en les cançons que analitza es troben ocurrencies de formes verbals velaritzades, fet que demostra que aquest fenomen és viu en el dialecte des de ben antic. Al llarg del treball apareixen gerundis velaritzats, com *tenguent* o *diguent* —cal dir que també n'apareixen de no velaritzats, com *entenent*— i formes de la primera persona del singular del present d'indicatiu tant en casos més usuals (pel fet que també es donen en altres varietats de la llengua, com ara *donc* del verb *donar*) com en casos menys esperats (com ara *enyorc* d'*enyorar* o *dissimulc* de *dissimular*). En aquest punt creiem que és interessant afegir a aquestes dades els resultats que nosaltres vam obtenir en un treball de llicenciatura realitzat seguint l'esquema que va utilitzar Torres (1980).¹⁸ En el nostre treball sí que ens vàrem fixar en el fenomen de la velarització i hi apareixien, de la mateixa manera que ho feien al treball de Torres, ocurrencies al present d'indicatiu, amb formes com *donc* (de *donar*),

¹⁷ Els *quartons* és com s'anomena a les partions en què estava dividida l'illa d'Eivissa en temps musulmans. Eren quatre: el quartó de Portmany, el de Balansat, el de ses Salines i el de Santa Eulària.

¹⁸ Es tracta d'un treball inèdit de final de curs de l'assignatura *Mètodes en la recerca dialectal del català* realitzat al curs 2004-2005. El treball recollia onze cançons del cançoner de Bartomeu Marí Marí «Agustinet», cantador de Sant Josep de sa Talaia. Vàrem elaborar l'edició de les cançons i, posteriorment, a partir de les transcripcions editades, analitzàvem les formes lingüístiques que hi apareixien.

sumic (de *somiar*) i *palc* (de *parlar*) i al gerundi, amb formes com *punguén* (de *pondre*) i *correguén* (de *córrer*), i, a més, també al present de subjuntiu, amb formes com *ragalgan* (de *regalar*), *agraviga* (d'*agraviar*), *apurgues* (d'*apurar*) i *dongui* (de *donar*).

Torres (1981, 1983) són dos petits articles centrats en diversos aspectes, sobretot fonètics, que permeten establir diferències lingüístiques entre zones de l'illa. A Torres (1981), en concret, parla de tres aspectes: dos fonètics, la presència de la vocal neutra tònica —amb la mateixa informació que a Torres (1980)— i la no-palatalització de la lateral final del mot *anell* —que es dona a la part nord-oriental de l'illa—, i, per últim, un aspecte lèxic, l'ús del mot *espioc* o *ganxo* per referir-se a un tipus d'*aixada* —isoglossa que coincideix totalment amb la de la vocal neutra. El fet que coincideixin les zones on la vocal neutra ha passat a *e* oberta amb la zona on es diu *espiocs*, sumant-hi, com ja havia dit a Torres (1980), que els límits d'aquesta zona coincideixen amb els límits històrics del quartó de Portmany, provoca que Torres parli d'un parlar diferenciat, que anomena *portmanyí*, perquè, segons ell, el poble generador d'aquests canvis va ser Sant Antoni de Portmany, per ser el nucli més gran i amb més activitat econòmica i turística.¹⁹ Aquesta mateixa idea del parlar diferenciat de la banda de ponent es reprèn a Torres (1983), article que se centra en les diferències en el vocalisme tònic de l'eivissenc. En aquest treball, es tracten dos aspectes del vocalisme: el de la vocal neutra tònica i el de la no-distinció del timbre obert i tancat de les vocals mitjanes posteriors ([o] i [ɔ]) que es dona, segons Torres (1983: 23), entre els parlants joves de Vila i de Santa Eulària. Pel que fa al tema de la vocal neutra tònica, en aquest treball es repeteixen les mateixes dades que ja apareixen en els treballs anteriors amb la novetat que Torres (1983: 23) afirma que «és molt discutible seguir jugant avui dia amb la dicotomia parlar urbà/parlar rural» (Torres 1983: 23). Com hem vist al principi, el primer que va establir aquesta diferenciació va ser Vicent Serra i Orvay (1908) i altres autors, com Villangómez, han continuat fent-hi referència. Des del nostre punt de vista, avui en dia, tot i que la distinció es manté en certs trets lèxics i, sobretot, fonètics, coincidim amb Torres (1983) en la idea que no és del tot encertat perpetuar-la. De fet, a Mari (2006a) vam concloure que les fronteres o isoglosses lingüístiques entre les dues

---

¹⁹ Anys després, Montoya (1995: 184) rebutja aquesta hipòtesi i, en base a dades extretes dels dietaris i quaderns de camp d'A. M. Alcover, postula que el poble generador del canvi de la [ə] tònica a [ɛ] és Sant Josep de sa Talaia. Cap altre autor ha parlat de quin seria el focus origen d'aquest canvi.

parles s'han difuminat i pocs trets dels que històricament s'havien utilitzat per marcar aquesta dicotomia es mantenen avui en dia:

«[...] l'anàlisi de les dades mostra que s'ha produït una disminució en el nombre de trets que marquen la distinció entre la ciutat i el camp. [...] fenòmens com el manteniment de la vocal neutra en posició final en els grups *-ia* i *-ua* o el major grau de tancament de les *o* tòniques ja no són exclusius de la parla dels habitants d'Eivissa ciutat, ja que també s'han detectat en informants dels pobles de Sant Jordi i Santa Eulària, sobretot els més joves. [...] el pas de [ə] tònica a [ɛ] [...] s'ha convertit avui en dia en un fenomen gairebé residual i, a més a més, es pot dir que les fronteres establertes per Alcover i Torres [...] s'han difuminat [...] el menor grau d'obertura de les *o* tòniques és un fenomen que apareix a Vila i també als pobles de Sant Jordi de ses Salines i Santa Eulària des Riu. [...] cal fer referència al pas de la vocal neutra en posició tònica a [ɛ], que és l'únic dels trets que pot servir per marcar la diferència entre els pobles i la capital: la pronúncia de [ɛ] es manté en els pobles de Sant Antoni i Sant Josep, com s'esperava, i s'ha estès a Sant Jordi i Santa Eulària; de manera que l'única localitat enquestada on es manté la vocal neutra tònica és la capital, Vila. Així i tot, s'ha vist que les dades actuals mostren una distribució de la [ə] i [ɛ] no gaire sistemàtica: un mateix parlant pot pronunciar un mot amb [ɛ] quan li tocava dir la vocal neutra i viceversa.» (Marí Tur, R. 2006a: 32)

Pel que fa al segon aspecte que Torres tracta en aquest treball, això és, la pèrdua de la distinció entre les obertures de les vocals mitjanes posteriors, l'autor localitza el fenomen a Vila i Santa Eulària i el circumscriu només en els parlants més joves d'aquestes dues localitats:

«aquests parlants no diferencien ni acústicament ni fonèticament un mot amb vocal *O* oberta d'un mot amb vocal *O* tancada. Aquesta no distinció implica la confusió dels mots, dels parells mínims següents: *dóna/dona*, *ós/os*, *mòlt/molt*, *són/son*, *sòl/sol*, *cós/cos* [...] tampoc fan la *O* oberta d'una sèrie de paraules que per raons de fonètica històrica tocava fer-les obertes: *por*, *col*, *respon*, *dol*, etc. [...]» (Torres 1983: 23).

Torres clou l'article explicant les conseqüències que aquestes dues diferències fonètiques que es troben en diferents zones de l'illa tenen en la didàctica de la llengua a l'aula, tot considerant que, per poder superar les dificultats, cal que el professor tingui un bon coneixement del dialecte, de la zona i, sobretot, del coneixement lingüístic del grup de la classe.

Torres (1993) és un estudi aprofundit sobre la llengua catalana a Eivissa al segle XVII a partir de l'edició i anàlisi de les *Reials ordenacions de la Universitat d'Eivissa*, datades l'any 1663. A més de l'edició del text i l'anàlisi lingüística, Torres, per contextualitzar el text, fa un resum de la història de l'illa, de les relacions amb València durant els segles XVI i XVII, i de les característiques de la Universitat d'Eivissa i del document de les Reials Ordenacions. En conjunt, constitueix, de fet, un llibre sobre l'Eivissa del segle XVII.

Pel que fa a l'anàlisi lingüística, segueix l'esquema clàssic de grafies, fonètica, morfologia nominal, morfologia verbal i sintaxi. Després de tots aquests apartats, Torres n'afegeix un per establir quins dels fenòmens que detecta en l'anàlisi han de ser considerats dialectalismes de l'eivissenc.

En relació amb l'anàlisi sobre la morfologia verbal de l'eivissenc al segle XVII, Torres aporta dades interessants, sobretot en relació amb el present d'indicatiu i el present de subjuntiu i alguns casos de velarització. En primer lloc, en relació amb el present d'indicatiu, totes les formes que apareixen al manuscrit que s'analiza a l'obra presenten la desinència *-e*, fenomen totalment usual en els escrits d'aquella època. No obstant això, Torres, a partir de la consulta d'altres textos de l'època, afirma que hi ha alternança entre la desinència $-\emptyset$ (o zero) i la desinència *-e*. Pel que fa a altres desinències del present d'indicatiu, Torres destaca la desinència en *-am* i *-au* de les persones 4 i 5 i la convivència de les solucions *-ix* i *-eix* per als verbs de classe III amb segment palatal.

En relació amb les formes del present de subjuntiu, Torres explica que detecta diferents solucions (Torres 1993: 121-124): formes sense desinència; formes etimològiques; a la classe I, formes amb la desinència *-e* i a les classes II i III, amb les desinències *-a*, *-es*, *-en*, i, per últim, als verbs incoatius, detecta tres extensions — similars a les que havíem vist al present d'indicatiu—, que són *-ixca*, *-esca* i *-exca*, aquesta última com a més nombrosa. És interessant destacar el que comenta Torres sobre aquestes formes en eivissenc, ja que afirma que les formes usuals en eivissenc actual són les formes amb *e* (*-esca* i *-exca*) i, concretament, amb una forta tendència a la palatalització. De fet, afirma que «aquesta tendència a la palatalització de l'eivissenc ja és ben documentada al segle XVII» i que, de fet, «l'eivissenc, com el català continental, prefereix *-eix* a totes les persones, mentre que a Mallorca i Menorca fan ús de l'altra solució, *-esc*» (Torres 1993: 123). El que ens interessa més de les formes de subjuntiu que Torres reporta són les formes velaritzades del verb *córrer* que apareixen

al manuscrit que analitza. En concret, són les formes *córrega* i *córregue* i, segons Torres (1993: 123), la seva aparició és motivada per l'analogia que estableixen amb altres solucions del subjuntiu pròpies del dialecte balear per als verbs de la classe III, com *sentiguem* de *sentir* o *partiguem* de *partir*.

Quant a les formes de l'imperfet de subjuntiu, Torres documenta formes que corroboren el que ja sabíem d'aquest temps: el manteniment de la vocal temàtica en els verbs de la classe I (*continuàs*, *declaràs*, *donassen*, *pagassen*) i, a més, el manteniment de la vocal final etimològica *-e* (*conviguessen*, *tornassen*, *rendissen*). Torres indica que, avui en dia, aquesta solució amb *-e* segueix ben viva en la parla dels eivissencs mentre que a les altres illes la tendència és la de substituir-la per la forma amb *-i* (Torres 1993: 124). Des del nostre punt de vista, aquesta no és una afirmació errònia, ja que avui en dia la forma amb *-e* és força present i viva en el dialecte, però la solució amb *-i* està ja també ben arrelada en la parla dels eivissencs, sobretot en la dels més joves.

Per acabar, en relació amb el gerundi, sorprèn el fet que no apareix cap forma de gerundi velaritzat, aspecte que han comentat altres autors (com hem vist, Villangómez, per exemple), fet que mostra que deu ser un fenomen bastant recent en el dialecte.

En conjunt, l'aportació de Torres a l'estudi de l'eivissenc ens interessa per dos motius. En primer lloc, amb els estudis sobre fonètica Torres planteja l'existència d'un parlar diferenciat a l'illa (que ell anomena *portmanyí*) que es correspon amb la part de ponent de l'illa i afirma que cal superar la dicotomia camp i ciutat. Un dels aspectes que estudiem en aquesta tesi és quines sinèrgies podem establir entre els diferents pobles de l'illa; des d'aquesta perspectiva, una teoria podria ser que, si fonèticament tota la banda de ponent es comporta d'una manera, possiblement també ho farà respecte als aspectes morfològics. En segon lloc, amb els treballs de 1980 i 1993, Torres aporta més exemples de velarització en el sistema verbal de l'eivissenc i, sobretot al de 1993, ens en dóna una perspectiva històrica.

3.1.2.1.4 Joan Veny i Clar (1977, 1999)

Joan Veny és l'autor que ha fet l'aportació més coneguda a l'estudi de l'eivissenc i que, per tant, ha contribuït més al seu coneixement, amb l'obra *Aproximació al dialecte eivissenc*, que va publicar l'any 1999 com a ampliació d'un article que havia publicat l'any 1977, «Aproximació a l'estudi del dialecte eivissenc». Tots dos treballs segueixen la mateixa estructura i presenten gairebé la mateixa informació amb l'afegit que, evidentment, Veny (1999) amplia bona part de la informació que ja apareix a Veny

(1977), amb més dades i fenòmens que al primer treball no apareixen. Així doncs, trobem adient tractar els dos treballs com un de sol i, atès que el darrer és el que proporciona més informació, ens referirem per defecte a aquest. Quan a Veny (1977) aparegui una informació rellevant que ha desaparegut a l'obra de 1999, hi farem referència explícita.

El gran mèrit del treball de Joan Veny és que, encara avui, és l'únic estudi que presenta una visió general del dialecte eivissenc i en tracta gairebé tots els aspectes, des dels estrictament lingüístics (fonètica, morfologia, lèxic, sintaxi, etc.) fins a temes d'història de l'illa, costums, folklore, etc. Així, aconsegueix donar una visió panoràmica molt encertada de la parla dels eivissencs. Els problemes que presenta, però, sobretot mirant-ho des del punt de vista actual, tampoc no es poden obviar. D'una banda, atès que es tracta d'un treball introductor i que tracta de manera general tots els aspectes del dialecte, no s'aprofundeix en cap aspecte concret —com ja hem comentat al principi, és una de les llacunes que tenim en la bibliografia sobre l'eivissenc.²⁰ Cal dir, però, que l'autor és plenament conscient d'aquest fet i ho deixa clar, per exemple, quan presenta l'apartat dedicat a la morfologia verbal: «em cenyiré a posar en relleu els aspectes divergents i originals del verb eivissenc dins el conjunt del català i especialment dins el balear, tot esperant una descripció exhaustiva d'aquestes formes verbals a càrrec de joves estudiosos» (Veny 1977: 25). D'una altra banda, l'obra presenta, actualment, un problema de desfasament —un altre dels problemes que també hem comentat al principi—, ja que les dades amb les quals treballa Veny són recollides durant l'any 1974. Tot i això, ningú no pot negar que l'obra de Veny és l'aportació més àmplia a l'estudi del dialecte eivissenc i, per tant, al seu coneixement.

L'estructura comuna que presenten els dos treballs és la següent: una primera part introductòria amb informació dels estudis previs sobre l'eivissenc; un repàs de la història de l'illa, centrant-se en les diferents civilitzacions que hi han passat —púnics, romans, mossàrabs, àrabs i catalans— i quina petjada han deixat en la llengua (sobretot lèxic general i topònims); una descripció de la situació del dialecte eivissenc en relació amb els dialectes continentals i, ja entrant en temes purament lingüístics, un repàs dels sons (és a dir, fonètica), les formes (és a dir, morfologia), les funcions (és a dir, sintaxi) i els mots (és a dir, lèxic) que caracteritzen o són propis de la parla dels eivissencs. En el

---

²⁰ L'únic aspecte en el qual s'aprofundeix, segurament perquè és l'especialitat de Joan Veny, és el del lèxic i l'etimologia de les paraules típiques de l'eivissenc. La resta d'aspectes lingüístics (fonètica, morfologia i sintaxi) es tracten de manera més superficial.

repàs que presentem aquí, per raons d'espai i d'objectius, no analitzarem tots els temes i fenòmens que presenta Veny, sinó que ens centrarem, d'una banda, en els aspectes que han aparegut anteriorment en els treballs dels altres autors que hem comentat —per poder seguir un eix comú— i, de l'altra, evidentment, en els temes de morfologia verbal que Veny destaca com a «divergents i originals del verb eivissenc» (Veny 1999: 84).

Pel que fa a la situació de l'eivissenc en relació amb la resta de dialectes, Veny deixa clar que l'eivissenc se situa en el bloc oriental dels dialectes catalans, ja que comparteix amb els dialectes que formen part d'aquest bloc la majoria de trets que els caracteritzen. A més, també explicita quins són els trets que tenen en comú els parlars baleàrics: manteniment de la /v/ labiodental, la no palatalització dels grups llatins $-T^{\prime}L-$, $-D^{\prime}L-$, $-G^{\prime}L-$, $-J^{\prime}L-$, la desinència zero a la primera persona del singular del present d'indicatiu, el manteniment de la vocal temàtica a la desinència de les persones 4 i 5 del present d'indicatiu dels verbs de la classe I i el manteniment, també en aquesta classe de verbs, de la desinència $-às$, $-asses...$ a l'imperfet de subjuntiu.²¹

Quan tracta els aspectes de fonètica, Veny reprèn el tema de la vocal neutra tònica a Eivissa, fent referència al pas d'aquesta vocal a [ɛ] a la zona ponentina de l'illa. Quant a l'extensió exacta d'aquesta zona, Veny fa referència a Torres (1993) i n'accepta les conclusions. El que afegeix de nou Veny és l'explicació del motiu pel qual la [ə] tònica ha passat a [ɛ]: segons l'autor, l'explicació cal cercar-la a l'interior del dialecte i no en una influència del català continental; la raó seria, en concret, la falta de rendiment funcional de l'oposició entre els fonemes [ə] i [ɛ].

A més a més, Veny fa referència a molts altres fenòmens que caracteritzen la fonètica eivissenca i que són força desconeguts, d'entre els quals destaquem l'alta freqüència que existeix de mots en què la [ə] passa a [i] (*ricular*, *rimollar*, *pigar*, *ribotar*, *llenigar...*); l'ús de la [w] com a solució antihiàtica —enfront de la [v] que s'usa en mallorquí i menorquí—, en mots com *coua*, *proua* o *conreuar*;²² el manteniment, com ja havia esmentat Villangómez, de la $-r$ en posició final en mots monosíl·labs com

²¹ Recordem, però, que Torres (1993) afirma que la vocal neutra final de la desinència només es manté a Eivissa i que a les altres illes ha passat a $-i$ ($-asses > -assis$).

²² També és molt general en eivissenc, tot i que Veny no hi fa referència, inserir aquesta [w] antihiàtica entre la preposició i l'adverbi a la combinació *a on*. Així, en eivissenc és molt corrent pronunciar [əwón], en comptes de la solució mallorquina [əvón].

cor, or, amor, pur, car, etc., i la menor freqüència d'assimilacions consonàntiques — fenomen molt característic del menorquí i, sobretot, el mallorquí.

En eivissenc també és menor la freqüència de dissimilacions consonàntiques, i això és el que destaca Veny (1999: 71-72) ja a l'apartat de morfologia nominal, quan fa referència al sistema dels articles en eivissenc. A diferència del mallorquí i menorquí, en eivissenc no existeix la variant de l'article masculí plural *ets* —que apareix en aquells dialectes quan l'article precedeix un mot que comença en vocal (*ets homos*)—, sinó que es manté *es* davant de mot iniciat en vocal (*es homes*). Segons Veny (1999: 72), cal buscar l'origen de la forma *ets* en mallorquí i en menorquí en els casos d'article masculí singular (*es*) seguit de mot començat en consonant sibilant, que, en aquests subdialectes, no només provoquen una assimilació regressiva de sonoritat sinó que, a més, converteixen en africada la segona consonant; així *es joc* és [əḍʒók] i *es genolls*, [əḍʒonójs]. Com a conseqüència, la forma *ets*, que en un inici només apareix en aquest context, s'estén també als casos d'article masculí seguit de mot iniciat en vocal (*es homes > ets homos*). És a dir, s'interpreta que la forma de l'article no és *es*, sinó *ets*. En eivissenc, atès que el contacte de l'article *es* amb un mot que comença en consonant (sibilant o no) l'únic que provoca és una assimilació de sonoritat, en cap cas apareix la variant *ets*.²³

L'apartat que és més rellevant per als objectius del nostre estudi és el que es dedica a la morfologia verbal. L'obra de Joan Veny és segurament el treball al qual ens podem agafar més com a punt de referència perquè és l'únic que, tot i que no aprofundeix en el tema, assaja una petita caracterització de la flexió verbal en eivissenc, en destaca les particularitats i aporta informació més enllà dels trets que comparteix amb la resta de parlars balears —desinència zero a la persona 1, manteniment de la vocal temàtica a les persones 4 i 5 del present d'indicatiu i a totes les formes de

---

²³ Dols (1993, 2002: 341) dona una explicació alternativa per a la creació de la forma *ets*: es tractaria de la dissimilació de sibilants típica del mallorquí i menorquí, que en aquest cas afectaria la *s* de l'arrel de l'article *salat* i la *s* de plural de l'article (a partir d'una forma subjacent per a l'article masculí plural /s + z/). En la mateixa línia, Pons (2007) fa una anàlisi dels contactes consonàntics en balear en termes de la teoria de l'optimitat i analitza el fenomen de manera diferent segons el subdialecte. Segons Pons, el motiu pel qual l'eivissenc opta per la simplificació/fusió, en contra del que fan els altres dos subdialectes, s'explica, en termes de jerarquia de restriccions, pel fet que en eivissenc el tret de fidelitat IDENTITAT(sibilant) està per damunt de les restriccions de marcatge que actuen en la dissimilació que té lloc en mallorquí i menorquí. De fet, en línies generals, al llarg de l'obra de Pons es demostra que la diferència clau entre l'eivissenc i el mallorquí i el menorquí és que en eivissenc les restriccions de fidelitat estan, generalment, per damunt de les de marcatge.

l'imperfet de subjuntiu en els verbs de la classe I— i, a més, és dels pocs autors que destaca la velarització que es dona en alguns contextos i en dona una explicació.²⁴

El primer aspecte que es destaca de la morfologia verbal de l'eivissenc és relatiu a les formes no personals del verb: hi ha alguns verbs que han canviat de classe (*tórcer* > *torcir*, *importunar* > *importunir*); verbs que mantenen participis arcaics (com de *fugir*, *fuit*) i altres verbs en què hi ha doble opció per al participi (de *néixer*, *nat* i *nascut*; d'*obrir*, *obert* i *obrit*; de *saber*, *sabut* i *sapigut*; de *témer*, *temut* i *temegut*, etc).

Pel que fa al present de subjuntiu, Veny se centra en les desinències i explica que en els verbs de la classe I es troben o bé formes sense desinència, com *tomb* per '(jo) tombi' o *carreg* per '(jo) carregui', o formes amb la desinència *-a*, com *callga* o *càlliga* per '(jo) calli' o *mirga* o *míriga* per '(jo) miri' —observem que aquestes formes presenten la consonant velar (en la variant /g/ o /ig/), tema que reprendrem més avall. En els verbs de les classes II i III, en canvi, l'alternança és entre les formes amb la desinència *-i* i les formes amb la desinència *-a*. El mateix ocorre a l'imperfet de subjuntiu, on, malgrat el manteniment de la vocal temàtica en els verbs de la classe I, a la vocal de la desinència que es troba es posició àtona també hi ha l'alternança entre la variant amb *-a* (*cantassēs*, *sentissēs*) i amb *-i* (*cantassīs*, *sentissīs*).

Un altre aspecte que creiem que val la pena destacar, abans de centrar-nos en la descripció dels casos de velarització als quals fa referència Veny, és el referent als verbs anomenats tradicionalment «incoatius». Veny afirma que el segment palatal que s'utilitza en eivissenc és *-esc*, com a la resta de parlars balears, amb la particularitat que es produeix una palatalització de la sibilant *i*, per tant, en eivissenc la forma és *-eixc*. Així, el paradigma que presenta Veny per al present d'indicatiu i el present de subjuntiu del verb *partir* és el següent:

(6) Paradigma de PI i PS de *partir* (adaptat de Veny 1999: 87)

	PI	PS
1	parteixc	parteixca
2	parteixes	parteixques
3	Parteix	parteixca
4	Partim	<i>partiguem</i>
5	Partiu	<i>partigueu</i>
6	parteixen	parteixquen

²⁴ Com hem descrit, Villangómez (1972, 1981) i Torres (1993) fan referència al fenomen, però només de manera descriptiva —o prescriptiva en el cas de Villangómez—; en cap moment en busquen la motivació.

Segons Veny (1999: 87), la palatalització de la sibilant es produeix per analogia amb la palatal de les formes *parteixes*, *parteix*, *parteixen*, però afegeix que aquesta palatalització està subjecta a fluctuació, ja que detecta la forma *mereixqui* al costat de *meresca* o *mereixc* al costat de *meresc*. En les nostres dades també apareixen verbs amb extensió palatal i, com veurem a § 5, la forma *-esc* és gairebé inexistent mentre que la forma *-eix* és majoritària.

Tot seguit ens centrem ja en els casos de velarització als quals fa referència Veny. Com hem esmentat més amunt, Veny explica que els verbs de la classe I poden presentar la desinència *-ga* o *-iga* al present de subjuntiu (*callga/càlliga*; *mirga/míriga*); a més a més, afegeix que, per pressió analògica amb aquesta velar, apareix la velarització, en aquest cas amb la variant /k/, també a la forma de la primera persona del singular del present d'indicatiu. Les formes que dóna l'autor com a mostra són les següents:

(7) Formes velaritzades a la classe I (taula adaptada de Veny 1999: 83)

VERB	PERSONA	PS	→	PI
CALLAR	1	callga, càlliga , call	→	callc , call
SONAR		songa, sòniga , son		sonc , son
VOLAR		volga, vòliga , vol		volc , vol
SERRAR		serga, sèriga		serc , ser
POSAR		posga, pòsiga , pos		posc , pos
PASSAR		pasga, pàssiga , pas		pasc , pas
DURAR		durga, dúriga , dur		durc , dur
MIRAR		mirga, míriga , mir		mirc , mir
ENVIAR		enviiga , envií, envii		enviic , envií
TORNAR		tornga, tórniga , torn		torc

Fixem-nos que tots els verbs presenten alternança al present d'indicatiu, entre la forma amb velar i la forma sense velar, excepte en el cas de *tornar*, on només apareix la variant velaritzada *torc*. Veny destaca que la inserció d'aquesta *-c* al final de les formes de primera persona del present d'indicatiu pot acabar creant grups consonàntics poc usuals en la llengua, però que en eivissenc en aquest cas es mantenen: *prifc*, *prifga* de *privar*; *llefç*, *llefga* de *llevar* o *cafc*, *cafga*, de *cavar* (Veny 1999: 84). L'existència d'aquestes formes del present d'indicatiu velaritzades en eivissenc és un fenomen força rellevant ja que fins ara només s'atribuïa la velarització al present d'indicatiu al dialecte alguerès. Com hem vist al principi, Alcover ja havia recollit aquestes formes i sobta que ningú, fins a Veny, no les hagi destacat i estudiat amb més en profunditat. També hem vist que Villangómez (1972) les esmenta en els verbs de la classe I que acaben en *-iar*

(*estudic*, d'*estudiar*, per exemple). Es tracta d'un fenomen molt interessant i que es presenta com una característica que diferencia l'eivissenc (i el formenterer) de la resta de parlars balears.²⁵

Un altre fenomen que es dona al present de subjuntiu, en els verbs de la classe III, és que les formes de les persones 4 i 5 són també velaritzades. Veny no hi fa cap referència explícita, però les formes de les persones 4 i 5 que apareixen quan exposa els paradigmes del present de subjuntiu de *llegir* i de *partir* són *llegiguem* i *llegigueu* i *partiguem* i *partigueu*. Reprèn el tema quan parla de les formes de l'imperatiu, ja que explica que, en alguns verbs de la classe II i sobretot de la III, les formes de les persones 4 i 5 d'aquest temps es fan similars a les del present de subjuntiu. Com mostra la taula (8), totes les formes d'aquests casos són velaritzades; per tant, les formes del subjuntiu també ho són.

- (8) Formes velaritzades al present de subjuntiu de verbs de la classe III (taula adaptada de Veny 1999: 86)

VERB	PS	
	4	5
SENTIR	<i>sentiguem</i>	<i>sentigueu</i>
CAURE	<i>caiguem</i>	<i>caigueu</i>
MOURE	<i>moguem</i>	<i>mogueu</i>
SEURE	<i>seguem</i>	<i>segueu</i>
RIURE	<i>riguem</i>	<i>rigueu</i>
DIR	<i>diguem</i>	<i>digueu</i>
ENTENDRE	<i>entenguem</i>	<i>entengueu</i>
PRENDRE	<i>prenguem</i>	<i>prengueu</i>

Veny destaca aquest aspecte pel fet que diferencia l'eivissenc del mallorquí, ja que en aquest dialecte la forma de la persona 5 és sempre coincident amb l'indicatiu (*sentiguem*, *sentiu*; *seguem*, *seis*, etc). Afegeix també que segons dades del corpus d'Alcover i Moll altres verbs presenten la mateixa solució mallorquina i posa com a exemple els casos, tret de les dades del canonge mallorquí, dels verbs *creure* (*creguem*, *creis*), *treure* (*creguem*, *creis*) i *jeure* (*jeguem*, *jeis*); no obstant això, Veny adverteix que ell, amb les seves enquestes, no ha pogut comprovar l'existència d'aquestes formes i explica que creu que poden ser «degudes probablement a comprensibles rrelliscades dels tendres informadors del canonge mallorquí» (1999: 86-87). Recordem, en aquest

²⁵ A Marí Tur, R. (2010), un estudi introductor sobre el dialecte de Formentera, ens vam interessar per la velarització a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu en els verbs de la classe I en la parla de l'illa petita de les Pitiüses. Segons les nostres dades, tot i que són poc nombroses i caldria aprofundir-hi més, podem afirmar que el fenomen també es present en la parla dels formenterers.

punt, que Villangómez (1972) afirmava que les formes pròpies de l'eivissenc en aquests casos eren *cregueu*, *tregueu*, *jegueu*.

Les formes de l'imperatiu segueixen protagonitzant el darrer aspecte que comenta Veny sobre la velarització en eivissenc. Fa referència, en concret, als verbs de la classe III amb segment palatal. Segons Veny, en les formes de les persones 4 i 5 no és estrany que es detecti fluctuació entre la forma velaritzada i la no velaritzada i, per tant, és molt usual que un mateix informant alterni, per exemple, *partiguem* amb *partim* i *partigueu* amb *partiu*.

En resum, l'estudi de Joan Veny, a més de ser el més complet sobre el dialecte eivissenc, és el que aporta més informació sobre la morfologia verbal de l'eivissenc en general i la velarització en particular. Veny presenta i destaca fenòmens molt rellevants per al nostre treball: velarització a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu, velarització a les formes del subjuntiu i a les formes de les persones 4 i 5 de l'imperatiu.

3.1.2.2 Referències a la morfologia verbal de l'eivissenc

En aquest apartat recollim les informacions sobre el dialecte eivissenc que apareixen en articles sobre la velarització en el sistema verbal de la llengua catalana. L'objectiu és, per tant, només destacar quines són les dades referents a la varietat eivissenca; a § 3.2 presentem la informació teòrica sobre el tractament del segment velar que contenen aquests treballs.

Els tres estudis als quals fem referència extreuen les dades de l'eivissenc de la mateixa font: el corpus de *La flexió verbal dels dialectes catalans* d'Alcover i Moll (1929-1933). En línies generals, tots se centren en els mateixos aspectes; tot i que, com es veurà, cada autor destaca aspectes diferents.

3.1.2.2.1 Max Wheeler ([1986] 2007)

Wheeler descriu els canvis desinencials ocorreguts en la morfologia verbal balear, només del sistema de present, entre finals de l'Edat Mitjana i el segle XX. La part més important i extensa de les dades són les de principis del segle XX, que són extretes del corpus *La flexió verbal en el dialectes catalans* d'Alcover i Moll (1929-1933), format pels paradigmes flexius de 75 verbs recollits a 149 localitats del domini lingüístic recollits entre els anys 1906 i 1921.

El treball de Wheeler es pot dividir en dues parts: una primera, més descriptiva, en què presenta les dades del sistema de l'any 1500 i tot seguit les del sistema de principis

del segle XX, i una segona part, més teòrica, en què presenta els principis psicològics que motiven l'analogia, els quals divideix en tres grups, segons el punt de vista del subjecte que intervé en l'acte de parla, això és, el subjecte parlant, el subjecte oient i el subjecte aprenent. Segons Wheeler, quan ens trobem en cadascuna d'aquestes situacions els problemes derivats de l'al·lomorfa o el sincretisme entre formes necessiten ser resolts d'una manera o d'una altra; cadascun d'aquestes problemes té un efecte en el canvi lingüístic.

Com hem dit abans, Wheeler tracta els canvis desinencials que hi ha hagut al sistema de present, concretament, al present d'indicatiu, al present de subjuntiu i a l'imperatiu.

Pel que fa al present d'indicatiu, Wheeler explica que, tot i que la morfologia desinencial d'aquest temps verbal en balear s'ha caracteritzat, sobretot, pel seu conservadorisme (amb el manteniment de la forma de la primera persona del singular sense desinència, les formes de les persones 4 i 5 de la classe I amb desinència *-am*, *-au...*), també s'hi han produït alguns canvis. En concret, fa referència a dos canvis, un dels quals ens interessa, atès que és sobre formes innovades de primera persona del singular en /g/.²⁶ Aquestes formes noves apareixen en tres contextos, que resumim a (9).

(9) Formes innovades amb /g/ de 1a persona singular (adaptat de Wheeler 2007: 35)

CONTEXT	FORMES
classe II	<i>temc</i> (témer), <i>corrc</i> (córrer)
classe IIIa	<i>bullc</i> (bullir), <i>cullc</i> (collir), <i>dormc</i> (dormir), <i>munyc</i> (munyir), <i>morc</i> (morir)
classe IIIb	<i>parteixc</i> / <i>parteix</i> (partir)

Com explica Wheeler, les formes de *témer* i *córrer* es deuen a la generalització de la classe fonològica que condicionava inicialment la presència del segment /g/, que era, en català medieval, aquells verbs de la classe II que tenien una arrel que acabava en /v, w, j, l/. A partir d'aquí, el segment *-g* s'estén també als verbs de la classe IIIa que presenten un arrel acabada en consonant sonant, com els que apareixen a (9). L'evolució que han patit aquestes formes de la primera persona del singular d'aquestes classes verbals tendeix a fer més semblants les conjugacions IIIa i IIb. Trobem interessant destacar el fet que, segons explica Wheeler, les formes amb segment *-g* a la classe IIIa

²⁶ L'altre canvi desinencial al present d'indicatiu al qual fa referència és el de les formes rizotòniques de la persones 1 i 2 del plural dels verbs *fer* (*feim*, *feis*), *dir* (*deim*, *deis*) i *dur* (*duim*, *duis*), que s'han estès a altres verbs (com *caure*, *creure*, *jeure*, *riure...*).

es troben a totes les Illes Balears i les de la classe II també, però, en aquest darrer cas, especifica que són molt més presents a l'illa d'Eivissa «on també s'ha estès l'element /g/ dins el subjuntiu» (Wheeler [1986] 2007: 35). Aquesta especificitat també es repeteix quan es tracten les formes de (9) corresponents a la classe IIIb, pel fet que, tal com assenyala Wheeler, la forma de la primera persona del singular del verb *partir*, que pot ser *parteixc* o *parteix*, només es troba a Eivissa. Segons l'autor, el motiu és que en eivissenc la sibilant palatal, típica d'aquest temps verbal de la classe amb segment palatal, s'ha estès a la primera persona del singular —al contrari del que ocorre en mallorquí i menorquí, on es manté la forma [ósk].

En relació amb el present de subjuntiu, Wheeler explica que en aquest temps verbal hi ha una gran varietat de formes en balear, tot i que no es dóna amb el mateix grau a les diferents illes. Abans d'entrar a especificar com es reflecteix aquesta variació, l'autor fa notar que, en tractar les desinències del present de subjuntiu, cal distingir entre les formes 1, 2, 3 i 6 del paradigma —que tenen l'accent a l'arrel (formes *rizotòniques*)— i les de les persones 4 i 5 —que tenen l'accent a la desinència (formes *arizotòniques* o *oxítones*), i que és en les formes del primer grup on es detecta la major part de la variació.

Tal com explica Wheeler, les persones 1, 2, 3 i 6 en balear presenten un ampli ventall d'opcions de desinències i, cal dir que, en concret, l'eivissenc és el dialecte que presenta més variació en aquest aspecte i, a més, aquesta varietat desinencial es deu en gran mesura al segment velar. Ho il·lustrem a (10):

(10) Desinències de subjuntiu en balear (adaptat de Wheeler [1986] 2007: 36)

Grup <i>a</i>	∅ (conj. I), -i-, -ə-, -igə-, -igi-, -gə-, -gi-, -gigə-, -gigi-
Grup <i>b</i>	-i- (Menorca)
Grup <i>c</i>	∅, -i-, -ə-, -igə- (Mallorca)

Com es veu a (10), els grups *b* i *c* són les solucions pròpies de Menorca i Mallorca, respectivament, mentre que Eivissa no apareix especificada a cap grup. Això es deu al fet que a Eivissa, i aquest és l'aspecte més rellevant, es troben totes les desinències possibles per al subjuntiu, que són les que Wheeler emmarca en el grup *a*; així doncs l'eivissenc es mostra com el dialecte balear amb més variació interna pel que

fa a les desinències de present de subjuntiu.²⁷ Més endavant, Wheeler ([1986] 2007: 48) diu que en eivissenc les formes de subjuntiu amb /g/ poden aparèixer com una de les variants possibles de qualsevol verb de la classe II i de la IIIa, atès que el segment /g/ es va estendre força com a marca de subjuntiu, pel fet que té l'avantatge que pot aparèixer tan en formes rizotòniques com en formes oxítones. A (11) mostrem les formes que esmenta:

- (11) Formes variants de 3a persona del singular del subjuntiu en eivissenc (adaptat de Wheeler [1986] 2007: 48)

PERSONA	VERB	FORMES PS
3	FER	[fázgə]~[fázgi]
	BATRE	[bádɡə]~[bádgi]
	TÉMER	[tómɡə]~[tómgi]
	COSIR	[kúzɡə]~[kúzgi]
	MENTIR	[ménɡə]~[ménɡi]

Tal com explica Wheeler, aquestes formes presenten el problema que introdueixen grups consonàntics bastant estranys al sistema fonològic català i, a més, impliquen assimilacions i neutralitzacions que atempten contra la integritat fonològica de l'arrel. Segurament per això a Mallorca aquesta /g/ no es va estendre tant com a Eivissa i allà només es va afegir a verbs que tenien l'arrel acabada en vocal o consonant sonant.

Pel que fa als sufixos tòpics de les formes de les persones 4 i 5, la diversitat no és tan gran com la de les persones 1, 2, 3 i 6: no hi ha ni tanta diversitat formal ni diferències entre illes. En aquest cas, a les conjugacions I i II presenten les mateixes desinències ([óm] i [ów]); en canvi, a la classe III apareix la velar, amb les desinències [iʏóm] i [iʏów], que, com indica Wheeler ([1986] 2007: 37), són «sufixos generals i típics de parlars balears».

Pel que fa a l'imperatiu, Wheeler comença afirmant que la distribució de les formes del plural de les persones 4 i 5 és força diferent entre les Illes i aquesta diferència es deu a les diferents solucions per les quals opten els dialectes balears per assimilar, a l'imperatiu positiu, les dues formes del plural. Recordem, tal com fa Wheeler ([1986] 2007: 38), que la distribució originària de l'imperatiu en tot el català era que les formes de les persones 4 i 5 negatives eren iguals a les formes del subjuntiu,

²⁷ Wheeler ([1986] 2007: 37) fa una explicació de l'origen de totes aquestes formes del grup *a*, present en eivissenc, que aquí, atès que la descripció diacrònica no és el nostre objectiu, no reproduïm.

mentre que a l'imperatiu positiu la persona 4 seguia sent igual al subjuntiu però la de la persona 5 era igual a la de l'indicatiu —excepte en alguns verbs, com *dir*, *saber* i *veure*, entre d'altres. La situació a les Illes Balears és lleugerament diferent atès que aquesta distribució originària només es manté a les conjugacions I i II; a la classe III la situació és diferent i, a més, és on es troben les discrepàncies entre les varietats de les Illes. Els verbs de la classe III mostren la tendència, en tots els dialectes balears, a fer iguals les formes de les persones 4 i 5, les quals, recordem, provenen de l'indicatiu (persona 4) i del subjuntiu (persona 5); i aquí és on es generen les divergències: en eivissenc, aquesta tendència afavoreix les formes iguals al subjuntiu; en menorquí, les formes iguals a l'indicatiu, i, en mallorquí, es detecten les dues tendències.

Així, en eivissenc, com que la forma de la primera persona del plural (persona 4) ja és en subjuntiu, el que es canvia, en relació amb la distribució originària i en relació amb els altres dos subdialectes balears, és que la forma de la segona persona del plural (persona 5) és igual al subjuntiu i, per tant, solen ser formes amb la consonant velar. Wheeler ([1986] 2007: 38-39) explica que, pel que fa a la persona 5, a la classe II són generals les formes del subjuntiu (*segueu*, *tragueu*, *rigueu*, *mogueu*, *clogueu*, *caiguen*, *prenguen*, *faceu*), mentre que en altres verbs de la classe II, com *dur*, i els de la classe III les formes del subjuntiu són variants que alternen amb la forma general, que és igual a l'indicatiu (les formes variants que esmenta són *duguen*, *colliguen*, *dormiguen*, *correguen*). Ja hem vist en altres autors (com Villangómez 1972 i Veny 1999) que aquest aspecte de l'imperatiu de l'eivissenc ha cridat l'atenció i que ha variat al llarg del temps; en aquesta tesi, per això, ens hem centrat també en aquestes dues persones de l'imperatiu per veure quina és la distribució actual i per determinar si aquestes formes de la classe III que a principis de segle eren variants, ara ja s'han fet generals.

A la primera persona del plural no hi ha tanta variació, perquè ja en un inici, i això és més general, és igual al subjuntiu, que és el mode que es prefereix en eivissenc. Així i tot, Wheeler destaca el fet que, a la classe III, en eivissenc s'ha estès el sufix [iɣóm], propi, com hem constatat més amunt, de les formes de subjuntiu de tot el balear, i, per tant, són habituals a l'imperatiu formes com *dormiguem* i *sortiguem*. A més, el sufix [iɣóm] s'ha introduït també en verbs de la classe II que necessiten diferenciar les formes de l'indicatiu, el subjuntiu i l'imperatiu; de manera que trobem formes com *temiguem* o *repiguem* (observem que sense el segment velar tindriem *temem* i *rebeu* per als tres modes).

3.1.2.2 Manuel Pérez Saldanya (1995)

Manuel Pérez Saldanya presenta una anàlisi dels canvis analògics produïts en el sistema flectiu dels verbs velaritzats en català seguint els principis i conceptes de la morfologia natural. Segons Pérez Saldanya, els canvis analògics es produeixen pels problemes que té el sistema per la manca d'estabilitat de les classes flexives, la manca de transparència i la manca d'iconicitat en les classes verbals que presenten els segments velars en els seus paradigmes. Com planteja l'autor, tots aquests canvis analògics s'han de distribuir en dos grups: els canvis analògics del sistema de present i els canvis analògics del sistema de perfet, que són els dos sistemes dels quals és originària la consonant velar.

Els canvis del sistema de present són els més nombrosos i els que aquí ens interessen més, atès que afecten en diversos aspectes el dialecte eivissenc. Com indica Pérez Saldanya (1995: 291), en aquest punt cal diferenciar tres grups de verbs: primer, «els verbs que tenien un al·lomorfe de l'arrel acabat en consonant palatal o sibilant alveolar en el sistema de present»; segon, «els verbs que presentaven problemes d'homofonia entre la primera i la tercera persones del present d'indicatiu» i, tercer, «els verbs amb formes del subjuntiu amb hiat». L'autor, a l'hora de detallar quina va ser l'evolució de la velar en els verbs que presentaven homofonia entre la primera i la tercera persona i en els que tenien formes amb hiat; per aquest motiu, detallem tot seguit el que ocorre en aquests dos grups verbals.

Pel que fa als verbs que presentaven problemes d'homofonia entre la primera i la tercera persones del present d'indicatiu, Pérez Saldanya fa referència a l'eivissenc perquè, a part d'afegir la velar a la forma de la primera persona del singular en els verbs *creure*, *molde*, *prendre* o *vendre* per eliminar el sincretisme amb la tercera persona, fenomen que es va donar en tots els dialectes catalans, afegeix la velar també en verbs de la classe III sense extensió (com *dormir* o *cosir*) per distingir les formes de primera i tercera persona. La velarització en aquest cas es dona només en alguns dialectes perquè la solució general va ser la generalització de l'afix *-o* com a marca de primera persona del singular del present d'indicatiu. Els dialectes que no van generalitzar aquest afix necessitaven una altra marca, i aquesta va ser la consonant velar. Aquest tret no és exclusiu de l'eivissenc; de fet, com indica Pérez Saldanya (1995: 294) «la velarització, concretament, és molt general en valencià, tant en verbs de la segona conjugació (*perc*) com en els de la tercera conjugació pura (*dorc*, *senc*, *cusc*, etc.). La velarització també

es retroba, tot i que no amb tanta intensitat, a Eivissa i, en menor mesura, a Mallorca, on les formes amb velar analògica (*bulle, culle, cusc, domc, munyc, morc* i *temc*) es documenten juntament amb les formes etimològiques no velaritzades (Alcover i Moll 1929-32; Wheeler [1986] 2007: 3-4)». Com ja havíem vist que indicaven Veny (1999) i Wheeler ([1986] 2007), Pérez Saldanya fa notar que la velarització en aquests dialectes és tan important que es manté encara que provoqui efectes morfològics i fonològics poc naturals, això és, pèrdua o modificacions de consonants finals d'arrel o creació de grups consonàntics anòmals en català general.

Pel que fa als verbs que presentaven formes del present de subjuntiu amb hiat, Pérez Saldanya (1995: 295) fa referència a l'eivissenc quan parla de les formes del present de subjuntiu dels verbs *córrer* (*córrega*) i *obrir* (*òbriga*), tot indicant que apareixen en la llengua antiga i, a més, són generals en valencià i que també es documenten en diverses localitats del català nord-occidental, de Mallorca i d'Eivissa. Tal com explica l'autor, l'aparició de la velar en aquestes formes, totalment paral·lela a la que també es dona, de manera general en tot el domini, en els verbs *ser* i *estar*, s'explica pel hiat que presentaven originàriament (*CURRIAT > *córrea* > *córrega*, *òbria* > *òbriga*).

La velar, però, no només apareix en les formes del subjuntiu per desfer el hiat sinó que, en alguns dialectes, entre ells l'eivissenc, també apareix com a marca de mode de subjuntiu, és a dir, per marcar formalment el present de subjuntiu i poder diferenciar-lo clarament del present d'indicatiu. Com afirma Pérez Saldanya, això és el que explicaria les formes com *càntiga*, *córriga* o *séntiga* que Alcover i Moll (1929-1933) documenten en moltes localitats de Mallorca i Eivissa (formes que alternen amb les que no presenten velar, *cant* o *canti*).

És interessant destacar el que diu Pérez Saldanya en relació amb aquestes formes del present de subjuntiu dels verbs de la classe III amb la velar com a marca de mode. Tal com explica l'autor, en els verbs de la classe III amb extensió palatal el segment velar només s'ha estès a les formes de les persones 4 i 5 pel fet que són les úniques de tot el paradigma que no presenten segment palatal (*parteixi/partesqui*, *parteixis/partesquis*, *parteixi/partesqui* i *parteixin/partesquin* però *partiguem* i *partiguen*). Tot i això, en una nota a peu de pàgina, Pérez Saldanya (1995: 297) destaca la documentació de la forma *partèixquiga*, amb extensió palatal i extensió velar, a Eivissa (concretament a Vila) per part d'Alcover i Moll (1929-1933: IV, 83).

Pérez Saldanya, en relació amb els canvis analògics al sistema de perfet, explica que la velar és també molt freqüent en les antigues formes del perfet. El darrer exemple que posa d'aquesta extensió és el dels verbs de la classe III, que presenten formes del present de subjuntiu amb /ig/, que han estès aquest segment a l'imperfet de subjuntiu i el pretèrit perfet, tot desplaçant el segment /í/ en favor de /ig/. Així, una forma de l'imperfet de subjuntiu com *cosís* passa a ser *cosigués* i una del perfet, com *cosí*, passa a ser *cosigué*. Destaquem aquesta última forma ja que Pérez Saldanya fa explícit que només es documenta a Eivissa (Alcover i Moll 1929-1933: IV), molt segurament perquè és dels pocs indrets on, a principis de segle, es mantenia viu l'ús del pretèrit perfet simple.

3.1.2.2.3 Maria Pilar Perea (1997, 2003)

Perea (1997) presenta una anàlisi en termes generativistes de les formes verbals del dialecte balear que es troben a *La flexió verbal dels dialectes catalans* (Alcover i Moll 1929-1933). L'anàlisi se centra en els verbs regulars —els que es prenen com a model són *cantar, perdre, beure, sentir* i *partir*— i pretén, d'una banda, caracteritzar el dialecte balear en relació amb els models verbals establerts i, de l'altra, assenyalar les discrepàncies existents entre els diferents subdialectes balears (mallorquí, menorquí i eivissenc-formenterer, que és considerat com un sol parlar).

En primer lloc, quan tracta de les particularitats de l'eivissenc, Perea afirma que el dialecte d'Eivissa és el que presenta unes realitzacions més uniformes i sense grans discrepàncies entre localitats.²⁸ A més, i pel que fa als aspectes morfològics, la gran diferència que estableix entre l'eivissenc, per una banda, i el mallorquí i el menorquí, per l'altra, és el manteniment de la primera persona del singular del perfet simple, que només es dona a Eivissa. Cal tenir en compte, però, que Perea fa notar que aquesta forma de la primera persona del singular del perfet simple només apareix de forma regular en els verbs de la classe I, mentre que en els verbs de la classe II i III la seva aparició és esporàdica i no sistemàtica. Pel que fa a l'aparició de la velar en aquesta forma, Perea indica que l'extensió velar, que en aquest cas apareix amb la forma [iɣ], apareix tant en els verbs de la classe II com en els de la classe III, però no en els de la

²⁸ Les localitats d'Eivissa enquestades són cinc: Sant Mateu d'Aubarca, Corona, Sant Jordi de ses Salines, Jesús i Eivissa (Vila). A més, també es comptabilitza com a eivissenc la localitat de Sant Francesc Xavier, de Formentera.

classe I; així, trobem les formes [pərtiγé] i [səntiγé], però [kəntá]. A la resta de formes, també pot aparèixer l'extensió velar, però alternant amb les formes sense extensió: a Sant Mateu d'Aubarca, per exemple, [kujγé], [kuziγé], però [durmí], [uiγé], [puđí] o [luí], que alterna amb [luiγé].

Quan fa la descripció interdialectal, és a dir, la comparació entre les situacions a tots tres dialectes, Perea detecta unes solucions discrepants que són compartides pels tres subdialectes. La que és de tipus morfològic es refereix a l'aparició de l'extensió velar en els verbs de la classe III. Com explica Perea, en algunes localitats de tots tres subdialectes es dóna, amb caràcter alternatiu, una forma del gerundi dels verbs de la classe III amb segment velar, en aquest cas, també [iγ]; a Eivissa aquesta solució es detecta només a Sant Mateu d'Aubarca ([səntiγén]). La qüestió del segment velar al gerundi es reprèn al següent punt, quan Perea tracta de solucions discrepants compartides per dos subdialectes, i fa referència als gerundis dels verbs de la classe II, és a dir, els verbs del tipus *beure*, que presenten, en aquest cas de manera general, la forma amb segment velar ([bə+γ+é+nt]). La solució discrepant que es troba a Eivissa és la forma [bəv+é+n].²⁹

Així, trobem que Perea (1997) proporciona dades, potser escasses, però interessants, que cal que siguin tingudes en compte de cara al nostre estudi. En primer lloc, i en línies generals, afirma que l'eivissenc és un dialecte uniforme, que manifesta poques discrepàncies internes; per tant, a nosaltres se'ns planteja la qüestió de determinar si actualment, segons les nostres dades, podem seguir dient el mateix o si ara hi ha més diversitat entre les zones de l'illa. En segon lloc, i ja entrant en el terreny específic de la morfologia verbal, es destaquen dos aspectes i en tots dos hi ha implicada la consonant velar. D'una banda, Perea destaca, com ja han fet altres autors abans i encara fan alguns ara, la situació del pretèrit perfet simple, que encara es manté a Eivissa, amb la particularitat que, a diferència dels altres dos dialectes balears, és viva encara la forma de la persona 1 —recordem, però, que només apareix de manera sistemàtica en els verbs de la classe I. Aquest aspecte implica la consonant velar perquè en els verbs de la classe II i III, per a una mateixa persona, es combinen formes amb

---

²⁹ A més de la desaparició de la consonant velar, en eivissenc, com comenta Perea, també es dóna l'elisió de la consonant oclusiva dental en posició final quan es troba en el grup *-nt*; per això, en eivissenc la forma del gerundi és [bəvén] o [bəyé].

velar i sense ([kunsəntiyé]~[kunsəntí]). D'altra banda, destaca les formes del gerundi per dos fenòmens completament oposats: en primer lloc, pel fet que als verbs de la classe III es poden donar formes amb la consonant velar ([səntiyén]), quan la forma general és només amb la desinència *-nt* ([səntín]) i, en segon lloc, pel fet oposat que es detecta en els verbs de la classe II, els quals presenten la forma general amb la consonant velar [bəyén], tot i que en alguns casos, en concret a Sant Mateu d'Aubarca (a Eivissa), es troba també la forma sense velar [bəvén]. El que demostren aquestes alternances i formes alternatives és que, ja a principis del segle XX, el dialecte viu, en relació amb la distribució de la consonant velar, una situació de canvi lingüístic, i ens toca a nosaltres, doncs, determinar què és el que ocorre en la parla actual per saber cap a on va evolucionar aquest canvi.

Perea (2003) proporciona dades molt més específiques sobre el segment velar en eivissenc, atès que l'article té com a objectiu demostrar la tendència expansiva, en relació amb els verbs de la classe classe II i també amb les classes I i III, que presenta aquest segment en tots els dialectes catalans. Segueix utilitzant, com també havia fet a Perea (1997), com a base del seu estudi les dades d'Alcover i Moll (1929-1933). Les dades referents al dialecte eivissenc són força interessants. Segons Perea (2003: 412-413), el segment velar, a més d'aparèixer —com és d'esperar— en la classe de verbs del tipus *beure*, es troba en els següents contextos: en els verbs de la classe I, a les formes del present de subjuntiu (l'autora dóna com a exemple les formes [kántiyə], [kántiyəs]...); en els verbs de la classe II que no segueixen el model de *beure* (que en aquest cas es representen amb el model del verb *batre*), a les formes del present de subjuntiu, com en els verbs de la classe I, amb la peculiaritat que el segment [iy] només apareix a les formes de les persones 1, 2, 3 i 6 (amb el paradigma [bátiyə], [bátiyəs], [bátiya], [bətám], [bətów] i [bátiyən]), i a la classe III, més diversitat de solucions, tant en els verbs que presenten extensió palatal com en els que no. Els verbs de la classe III sense segment palatal (els del tipus *dormir*) presenten la consonant velar, com hem vist que ocorre amb els de la classe I i els de la II, al present de subjuntiu, a totes les persones ([dórmiyə], [dórmiyəs], [dórmiyə], [durmiyóm], [durmiyów], [dórmiyən]), al gerundi ([durmiyén]) i a les persones 4 i 5 de l'imperatiu, que són les del subjuntiu ([durmiyóm], [durmiyów]). A més a més, a l'imperfet de subjuntiu i al perfet simple

s'alternen les formes amb velar i sense ([durmís]~[durmiyés]; [durmírəs]~[durmiyéərəs]). En els verbs de la classe III amb extensió palatal la situació és, en un inici, força diferent de la que descriu Perea per als verbs de la classe III sense extensió, atès que en aquest cas (el dels verbs del tipus *partir*), l'espai morfològic que ocupa el morf extensió ja està ocupat pel segment palatal *-eix* i, per tant, el segment velar no pot, en principi, incorporar-s'hi. De totes maneres, Perea explica que, segurament per la pressió de la difusió que ocorre en la resta de classes verbals, es detecten força casos d'aparició de la consonant velar en verbs de la classe III amb extensió: al present de subjuntiu, la velar pot aparèixer a les formes de les persones 4 i 5 ([pərtiyóm], [pərtiyów]),³⁰ a l'imperfet de subjuntiu la forma [pərtís] alterna amb [pərtiyés] i al perfet simple, [pərtírəs] alterna amb [pərtiyéərəs]. Fins i tot, al present de subjuntiu d'altres verbs de la classe III, diferents al verb model, apareixen formes amb segment palatal i segment velar ([kunsəntá]kiyə) i [kuá]kiyə) i, també, formes amb doble velar ([búlyiyə]).

3.2 ESTUDIS SOBRE EL SEGMENT VELAR

La discussió sobre la naturalesa del segment velar és llarga en la tradició catalana i, bàsicament, es poden marcar dues tendències: la primera, seguida, entre d'altres, per Roca-Pons (1968), Mascaró (1986) i Wheeler (2002), defensa que el segment /g/, quan apareix, forma part de l'arrel i, per tant, és un element que, en aquells verbs en els quals ocorre, genera al·lomorfa radical (per exemple, *beure*, presenta, segons aquest punt de vista, quatre arrels diferents: /béb/, /béw/, /bé/ i /bég/);³¹ la segona, defensada per Viaplana (1984, 1986, 1995 [1996] i 2005) i seguida, entre d'altres, per Clua (1998), Lloret i Viaplana (1998), Perea (1999), Creus (2001), Lloret (2009), Querol (2009), Bonet i Torres-Tamarit (2011) i Valls (2013), entén que el segment velar és un element morfològicament independent i és un exponent de la categoria gramatical «subclasse verbal», del morfema anomenat «extensió» (o «increment»). D'aquesta manera,

---

³⁰ Recordem que Pérez Saldanya (1995) també fa referència a la forma del present de subjuntiu del verb *partir*, [pərtá]kiyə).

³¹ En el cas del verb *beure*, a més de l'al·lomorfa de l'arrel amb velar o sense (/bé/ i /bég/), n'hi ha un o dos més (segons l'anàlisi fonològica que se segueixi) per qüestions diferents de la velarització (/béb/, /béw/). Hi ha altres verbs, però, que limiten els al·lomorfs de l'arrel a la presència o no de la velar, com ara *doldre* (amb els al·lomorfs /dól/ i /dólg/ i la mateixa distribució del segment velar que a *beure*).

s'equipara el tractament del segment velar amb el que es fa del segment palatal (*-eix*) que ocorre en els verbs de tipus *servir* de la classe III i es considera que tots dos, el segment velar i el palatal, són extensions (o increments) de l'arrel i exponents de la categoria «subclasse verbal». Així, tots els verbs que presentin l'extensió *-eix* seran classificats a la classe IIIb (III, [+EXTENSIÓ]), és a dir, la dels verbs del tipus *servir* (enfront dels verbs del tipus *sentir*, sense extensió, que pertanyen a la classe IIIa: III, [-EXTENSIÓ]); i tots vels verbs que presentin el segment velar seran classificats a la classe IIb (II, [+EXTENSIÓ], és a dir, la dels verbs del tipus *beure* (enfront dels verbs del tipus *perdre*, sense extensió o classe IIa: II, [-EXTENSIÓ]).

Aquesta segona interpretació presenta l'avantatge, molt rellevant, que permet tractar com a regulars molts verbs que la gramàtica tradicional, que s'adiu més aviat amb la primera interpretació, considerava irregulars. Concretament, la gramàtica tradicional ha considerat irregulars els verbs del tipus *beure*, obviant, però, el fet que els contextos d'aparició d'aquesta consonant /g/ estan ben delimitats: Viaplana (1984, 1986) mostra que el segment /g/ apareix a les formes de la persona 1 del present d'indicatiu, al present de subjuntiu, a l'imperfet de subjuntiu, a la persona 4 de l'imperatiu i al participi de *beure* i dels verbs que en segueixen el model flexiu. El fet que la /g/ aparegui en uns contextos concrets en una mateixa classe de verbs és el que permet que Viaplana postuli que el segment velar és un segment morfològicament independent, al qual anomena «extensió», que marca la pertinença del verb a una subclasse verbal determinada: [II, +EXTENSIÓ]). Els treballs de Viaplana obren la porta a la consideració de la distribució del segment velar com un element regular dins de la flexió verbal del català, consideració que, tenint en compte el nombre majoritari de verbs de la classe II que segueixen el model de *beure*, sembla força adequada.³² Estudis posteriors han insistit en la idea de la interpretació del segment velar com un element regular del sistema. Així, Wheeler (1986) i Pérez Saldanya (1995), que analitzen la distribució del segment velar seguint els postulats de la morfologia natural, el relacionen amb els principis de marcatge i d'estabilitat de les classes flexives, tots dos principis que actuen en les llengües per tal d'assolir nivells alts de regularitat (i, per tant, estabilitat). Aquests dos treballs, i d'altres posteriors, com Clua (1999) i Perea (2003), afegeixen un factor rellevant sobre el segment velar que en un inici no s'havia pres en consideració:

³² Perea (2002: 619) comptabilitza 55 verbs que segueixen el model de *beure* i 33 que segueixen el model de *témer*.

en dialectes diferents del central, el segment /g/ no només apareix en els verbs del tipus *beure* sinó que també presenta ocurrencies en verbs de la classe II tipus *perdre*, verbs de la classe III i, fins i tot, en el cas de l'alguerès, a la classe I. Aquesta situació té dues conseqüències importants: la primera, que es referma la idea que mantenir tots aquests verbs com a irregulars no sembla gaire natural i la segona, que es fa evident la necessitat de repensar la classificació dels verbs catalans.

Aquest és el plantejament del qual parteix Viaplana (2005), que inclou dos aspectes innovadors i rellevants. El primer, prendre en consideració dades d'altres varietats diferents de l'estàndard, sobretot del nord-occidental, cosa que palesa encara més la necessitat de replantejar el tractament del segment velar i la classificació dels verbs catalans ja que detecta l'element /g/ a *beure* i també a *perdre* i *servir* i *sentir* i, de manera marginal, a *cantar*. El segon, proposar una nova classificació dels verbs catalans a partir de tres trets: [±velar], [±velaritzat] i [±palatal]. El tret [±velar] permet diferenciar els verbs que presenten l'extensió velar (en general, /g/) en els mateixos contextos que el verb *beure* dels que no ho fan; el tret [±palatal] permet diferenciar els verbs del tipus *servir*, amb extensió palatal –*eix* (/éʃ/, en el català central, l'alguerès i part de l'eivissenc),³³ dels de tipus *sentir*, sense extensió palatal, i, el que és més interessant, el tret [±velaritzat] permet donar compte dels verbs que, tot i que no ser velars perquè el segment velar no hi ocorre en els mateixos contextos que ho fa a *beure*, presenten algunes formes del paradigma amb segment velar. És el cas, per exemple, del verb *sentir* en nord-occidental, que presenta formes del present de subjuntiu com [sentiyé̃m] i [sentiyé̃w] o formes de l'imperfet de subjuntiu com [sentiyé̃sa] i [sentiyé̃ses]. Diem que aquesta classificació és rellevant perquè permet regularitzar certs comportaments del segment velar que, tot i ser majoritaris en els dialectes catalans, eren condemnats a la irregularitat per la normativa (amb el resultat de considerar irregulars la majoria de verbs catalans de la classe II).³⁴

---

³³ Atès que a la major part de l'illa d'Eivissa es manté la pronúncia de la vocal [ə] en posició tònica i a la part de ponent (Sant Josep, Sant Antoni) s'ha obert en [é], la realització fonològica del segment palatal en eivissenc presenta dues formes: /əʃ/ i /éʃ/.

³⁴ La GIEC (2016: § 9.6.1), en tractar la qüestió de la regularitat dels verbs velaritzats, afirma, d'entrada, que es consideren verbs irregulars, perquè presenten al·lomorfa al radical (exemplificant-ho amb *beure*); però, més endavant, afirmen que la distribució del segment velar és regular: «La distribució dels radicals amb variants consonàntiques acostuma a seguir uns patrons *bastant recurrents*, i en molts casos és possible recuperar totes les formes del paradigma a partir de les 3 persones del PI amb què hem exemplificat aquestes variacions (persones 1, 3 i 4).»

La classificació de Viaplana (2005) permet donar compte, fins i tot, del comportament del segment velar en els verbs de la classe I en alguerès, que és diferent del de la resta de varietats. En la varietat de l'Alguer, els verbs de la classe I es divideixen en tres subclasses: la primera, formada per verbs del tipus *cantar*, que són [–velar] i [–palatal], ja que no apareix cap segment velar ni palatal en cap forma verbal; la segona, formada per verbs del tipus *canviar*, que són [+velaritzats] i [–palatals], ja que la velar apareix a la primera persona del singular (*canvi[k]*), al futur (*canvi[ɣ]aré*, *canvi[ɣ]aràs...*), al condicional (*canvi[ɣ]aria*, *canvi[ɣ]aries...*), al present de subjuntiu (*canvi[ɣ]i*, *canvi[ɣ]is...*) i a les persones 3 i 6 de l'imperatiu (*canvi[ɣ]i*, *canvi[ɣ]in*); i la tercera, formada per verbs del tipus *odiar*, que són [–velaritzat] i [+palatal], ja que presenten segment palatal a les persones 1, 2, 3 i 6 del present d'indicatiu (*odie[t̪]*, *odie[d̪]es*, *odie[d̪]a*, *odie[d̪]en*), a les persones 1, 2, 3 i 6 del present de subjuntiu (*odie[d̪]i*, *odie[d̪]is*, *odie[d̪]i*, *odie[d̪]in*) i a les persones 2, 3 i 6 de l'imperatiu (*odie[d̪]a*, *odie[d̪]i*, *odie[d̪]in*) (Lloret i Viaplana 1998, Lloret 2009). Destaquem aquest comportament de la varietat de l'Alguer perquè, com veurem a l'anàlisi de les nostres dades, l'eivissenc presenta un comportament similar a l'alguerès en alguns verbs de la classe I, tot i que, fins ara, ningú no hi ha fet referència.

Així doncs, Viaplana (2005) canvia la concepció del segment velar i certifica que es tracta d'un element d'abast molt més ampli i regular. El cert és, però, que l'aplicació dels tres trets proposats per a l'anàlisi no acaba de ser del tot explicativa (desenvolupem aquesta consideració a § 6.1.2). Per això, Querol (2009), que parteix de la idea de Viaplana (2005), va un poc més enllà i reelabora l'anàlisi de la distribució del segment velar en termes de jerarquies de relacions implicatives i patrons morfològics, en línia amb els treballs de Maiden (2001, 2003).

A grans trets, la proposta de Querol (2009) és que la distribució del segment velar segueix un patró —que l'autora anomena «patró velar»— que actua damunt tots els verbs; la diferència en el grau de velarització es justifica a partir d'una jerarquia de relacions implicatives entre els diversos temps verbals. Tal com explica Querol (2009):

«La variació que es detecta entre verbs i entre varietats diferents pel que fa a les formes implicades en la distribució del segment velar no es marca mitjançant el tret [± velaritzat] [...] sinó d'una altra manera, a partir d'un mecanisme que es troba en el component gramatical: la jerarquia de relacions implicatives entre les formes verbals que componen un determinat patró morfològic. Es considera que l'assignació del tret [+ velar] a l'entrada lèxica d'un verb qualsevol implica la presència del

segment velar en un determinat grup de formes o patró morfològic. Els patrons morfològics que regeixen la distribució dels segments velar i palatal són comuns a les diverses varietats del català nord-occidental que s'analitzen. Ara bé, això no impedeix que es detecti un grau elevat de variació segons el verb i segons la varietat. Aquesta variació es justifica a partir de determinades jerarquies que estableixen certes relacions implicatives entre les formes verbals que componen el patró morfològic corresponent i de determinats trets lèxics que estableixen especificitats en la distribució del segment velar respecte de les jerarquies establertes. [...] D'aquesta manera, no només s'analitzen, com a plenament regulars, els verbs que presenten el segment velar (com ja es proposava a Viaplana 1984, 1986), sinó que també s'analitza com a regular la distribució d'aquest segment en els diversos verbs i varietats que s'estudien.» (Querol 2009: 41-42).

El model dels patrons morfològics, que desenvolupem àmpliament a § 4.1.3, resulta força explicatiu i ha estat aplicat en els estudis més recents sobre l'evolució i la distribució del segment velar en català. Wheeler (2011) fa una aplicació històrica dels patrons L i PYTA, demostrant que la distribució actual del segment velar respon a la fusió d'aquests dos patrons. La mateixa idea apareix a Pérez Saldanya (2013), que aplica el model d'aquests patrons a dades històriques del valencià, i també a Adam (2013), que tracta dades de les varietats del nord del català central, i Adam (2016) que aplica un dels patrons proposats per Maiden —concretament, el patró-N— a les vocals temàtiques del català.

---

4. MARC TEÒRIC

En aquesta tesi analitzem les dades des de dues perspectives, cadascuna amb un objectiu diferent. D'una banda, l'estudi pren un punt de vista estrictament morfològic pel que fa a l'organització de les dades, la descripció i la primera anàlisi que se'n fa. L'objectiu d'aquesta part, amb la mirada centrada en l'aspecte morfològic, és establir quina és la distribució paradigmàtica i el paper del segment velar en el sistema verbal de l'eivissenc —i, per extrapolació, en el de la llengua catalana en general. De l'altra, el treball adopta un punt de vista de caire geosociolectal quan comparem les distribucions que presenta el segment velar a les localitats en què vàrem realitzar enquestes segons les diferents franges d'edat en què es divideixen els informants.³⁵ L'objectiu d'aquesta part és indicar quin grau de variació hi ha en l'eix geogràfic i en l'eix generacional en relació amb l'aparició del segment velar en les formes verbals i, per damunt de tot, establir quina és la tendència que segueixen els informants més joves en relació amb aquest aspecte.

Així doncs, la tesi se situa en un marc teòric que va des de la morfologia estricta fins a la geolingüística i la sociolingüística de la variació i, per això, aquest capítol es divideix en dos blocs. El primer se centra en les teories morfològiques de què ens servirem per establir l'estructura del verb en català i el paper del segment velar; en concret: a § 4.1.1 presentem els conceptes bàsics que utilitzem el llarg del treball, que provenen bàsicament de la gramàtica generativa; a § 4.1.2 repassem els principis de la morfologia natural, el corrent que introdueix, junt amb els principis de naturalitat i marcatge, la consideració dels paradigmes com a peça clau de l'anàlisi i, finalment, a § 4.1.3 descrivim les propostes que plantegen com a element clau de l'anàlisi els patrons morfològics, els quals permeten explicar la distribució del segment velar en el context de l'organització interna dels paradigmes i relacionar el que ocorre en català amb el que ocorre en altres llengües romàniques.

Al segon bloc repassem les teories i conceptes que ens serveixen per poder elaborar l'anàlisi des del punt de vista geosociolingüístic. Centrant-nos en diversos treballs sorgits a l'ampara de la sociolingüística de la variació, a § 4.2.1 destriem els conceptes a partir dels quals bastim l'anàlisi des del punt de vista geogràfic (§ 6.3.2) i a

---

³⁵ Per a informació sobre els punts d'enquesta i les diferents franges d'edat en què es distribueixen els informants vegeu § 2.1.1 i § 2.1.2.

§ 4.2.2 destaquem els factors que hem tingut en compte a l'hora d'elaborar l'anàlisi de les dades des del punt de vista de la diferència generacional (§ 6.3.3).

4.1 L'ESTRUCTURA DEL VERB I L'ORGANITZACIÓ DELS PARADIGMES VERBALS DEL CATALÀ

4.1.1 Gramàtica generativa: conceptes bàsics per a l'estudi de l'estructura morfològica

El treball que presentem bàsicament adopta l'enfocament morfèmic clàssic de la morfologia concatenativa. Seguim els postulats de la gramàtica generativa pel que fa a la definició dels conceptes morfològics bàsics que utilitzem al llarg de l'estudi. N'hi ha tres que són clau per a l'anàlisi de l'estructura morfològica des d'aquesta perspectiva: la segmentació, la recurrència i la predictibilitat. Els dos primers conceptes, segmentació i recurrència, són complementaris —la base de la segmentació és la recurrència, és a dir, segmentem aquelles peces que observem que reocorren en diferents formes lingüístiques— i són els que s'utilitzen per establir quins elements lingüístics són significatius en l'estructura morfològica. En línia amb les explicacions de Viaplana (1984, 1986, 2000), és observant i comparant diferents mots que podem fer-ne la segmentació i determinar-ne les unitats constitutives.

Tres elements bàsics deriven de la segmentació i la recurrència: el *morfema*, que és la unitat mínima de l'anàlisi gramatical; el *morf*, que és la realització fònica del morfema i, per tant, el segment fònic significatiu recurrent mínim i, finalment, l'*al·lomorf*, que és cada un dels morfs que es troben en distribució complementària.

Centrant-nos en l'estructura de les formes verbals en català, en base a la segmentació i la recurrència de les diferents unitats gramaticals a les quals es refereixen els morfs que apareixen en les diferents formes en eivissenc —i en la llengua catalana en general—, en aquesta tesi, seguint els postulats de Viaplana, partim de l'estructura de les formes verbals que especifiquem a (12):³⁶

---

³⁶ A Viaplana (1984, 1986), l'autor postula també el morfema «futur», que apareix entre els morfs de «vocal temàtica» i de «mode/temps», per reflectir el segment /t/ de les formes de futur i condicional. En treballs posteriors el mateix autor abandona aquesta divisió i incorpora la batgant a la marca dels morfemes «mode/temps» del futut i condicional.

(12) Estructura de les formes verbals (seguint Viaplana 1984, 1986).

a.   *Formes personals*

ARREL + EXTENSIÓ + VOCAL TEMÀTICA + M/T + N/P

b. *Formes no personals*

ARREL + EXTENSIÓ + VOCAL TEMÀTICA + MODE

Tal com s'ha avançat a § 3.2, la identificació del segment «extensió» ha generat una certa polèmica en la bibliografia, ja que no tots els autors estan d'acord a tractar-lo com un element independent i morfològicament pertinent. Com observa Viaplana (1995), al darrere d'aquesta diferència de criteri sobre l'extensió hi ha una diferència de criteri sobre el concepte de «regularitat», que està estretament lligat al tercer dels conceptes clau del generativisme que hem anomenat al principi: la predictibilitat. La gramàtica generativa distingeix entre els elements predictibles i els elements impredecibles de la llengua. Els primers són aquells components que reocorren en diferents contextos i són, per tant, generals i l'aparició dels quals es pot predir mitjançant una regla morfològica; els elements impredecibles, en canvi, són components específics que no responen a l'acció de cap regla sinó que són característiques idiosincràtiques que es recullen al lexicó. Centrant-nos en les formes verbals, i atenent als dos components que les formen, arrel i terminació, cal tenir en compte aquestes consideracions: la terminació és general i recurrent i, per tant, predictable —totes les formes de la persona 4 del pretèrit imperfecte dels verbs de la classe I es formen amb la terminació *-àvem* [áβəm]— mentre que l'arrel, en canvi, és específica de cada verb i no hi ha cap regla que pugui predir-la —totes les formes de primera persona del plural del pretèrit imperfecte de diferents verbs es formen amb la mateixa terminació però l'arrel és diferent per a cada forma: *cant+àvem*, de *cantar*; *jug+àvem*, de *jugar*; *call+àvem*, de *callar* o *estudi+àvem*, d'*estudiar*). La naturalesa d'aquests dos components, doncs, és diferent: la terminació és un element gramatical, ja que la seva aparició forma part de les regles de la gramàtica de la llengua; l'arrel, en canvi, és un element lèxic, és a dir, forma part de la idiosincràsia de cada verb i es troba al lexicó. Aquesta diferència és cabdal, perquè és aquí on rau la divergència en la consideració sobre la regularitat i irregularitat verbal entre la interpretació que defensa Viaplana (1995) i la gramàtica tradicional. Segons la gramàtica tradicional, el concepte d'irregularitat pot aplicar-se tant a l'arrel —quan un verb presenta més d'una forma a l'arrel— com a la terminació —quan un verb presenta una terminació diferent a la que

presenta el verb model—; aquesta és també la posició que adopten autors com Roca-Pons (1968), Mascaró (1986) i Wheeler (2002). Ara bé, cal tenir en compte el que indica Viaplana (1995):

«els dos tipus d'irregularitat verbal esmentats no són de la mateixa naturalesa. En el cas de la irregularitat relacionada amb les terminacions verbals, el paradigma actua com a referència estricta [...] En el cas de la irregularitat relacionada amb l'arrel, en canvi, el paradigma només actua com a referència quantitativa: l'arrel d'un verb determinat té una sola forma [...] La irregularitat pel que fa a les terminacions consisteix en el fet que les terminacions d'un verb determinat no coincideixen amb unes formes concretes [...] la irregularitat pel que fa a l'arrel consisteix en el fet que el verb tingui més d'una forma com a arrel.» (Viaplana 1995: 334)

És a dir, si els dos elements que es tracten són de naturalesa diferent i, per tant, es relacionen de manera diferent amb el verb model, no se'ls pot aplicar el concepte de regularitat per igual. Per això, segons la proposta de Viaplana, el concepte de regularitat se circumscriu a l'àmbit d'allò general, d'allò predictable, és a dir, a l'àmbit de les terminacions; l'arrel, en canvi, es troba fora d'aquest àmbit, perquè allò que no és general, allò que és específic de cada verb, no pot ser analitzat en termes de regularitat/irregularitat.

Així doncs, per a Viaplana la irregularitat verbal cal situar-la només al domini de les terminacions; si hi ha més d'una forma a l'arrel, forma part de l'entrada lèxica del verb i, per tant, s'escapa de les regles morfològiques i de l'àmbit de la predictibilitat. Tenint en compte això, la consideració que fa la gramàtica tradicional dels verbs del tipus *beure* com a irregulars pel fet de presentar més d'una forma a l'arrel (que en termes fonològics generatius serien: /béɡ/, /béw/ i /béb/) s'invalida per dos motius. El primer, el fet que el verb model de la classe II —que per a la gramàtica tradicional és *témer*— tingui una sola forma a l'arrel no significa que tots els verbs que formalment es comporten com aquest hagin de tenir també només una forma a l'arrel. Com ja hem establert, l'àmbit de l'arrel pertany a les especificitats del verb i és una característica que està especificada al lexicó. El segon motiu, que és el que més ens interessa aquí, és que la forma /béɡ/ s'analitza com una variant de l'arrel perquè es considera que la /ɡ/ és una part indestruable de l'arrel, enlloc de considerar-la un element independent que s'afegeix a l'arrel en certs contextos (morfològics) perfectament predictibles. Atenent a la distribució que presenta el segment /ɡ/ en els verbs del tipus *beure*, s'observa que

aquest segment ([k] en posició final i [ɣ] en posició intervocàlica, per meres qüestions fonològiques regulars) reocorre sempre en les formes de la persona 1 del present d'indicatiu ([bék]), totes les formes del present de subjuntiu ([béɣi], [béɣis]...), totes les formes de l'imperfet de subjuntiu ([bəɣés], [bəɣésis]...), la persona 4 de l'imperatiu ([bəɣém]) i el participi ([bəɣút]). En base a aquesta predictibilitat i recurrència, es fa adient considerar la consonant velar dels verbs del tipus *beure* com un element significatiu i independent de l'arrel. De fet, això és el que fa la gramàtica tradicional amb els verbs de la classe III que segueixen el model de *servir* i presenten l'extensió palatal /éʃ/. Des del punt de vista estructural, els dos elements —/g/ i /éʃ/— es comporten de la mateixa manera: apareixen entre l'arrel i la desinència en determinats contextos. Així doncs, si a la classe III es considera que aquest segment /éʃ/ és significatiu, que es pot destriar de l'arrel i que dóna peu a dividir la classe III en dues subclasses, no hi ha cap motiu per no fer el mateix a la classe II i dividir-la també en dues subclasses: la IIa, la dels verbs sense extensió /g/, i la IIb, la dels verbs que presenten l'extensió /g/ en els contextos delimitats.

Com hem especificat a (12), en aquesta tesi, en línia amb autors com Viaplana (1984, 1986, 1995, 2000, 2005), Clua (1998), Lloret i Viaplana (1998), Perea (1999), Creus (2001), Lloret (2009), Querol (2009), Bonet i Torres-Tamarit (2011) i Valls (2013), considerem, d'entrada, que un dels elements que formen l'estructura de les formes verbals en català és l'extensió i que aquesta casella s'omple amb el segment palatal /éʃ/, en el cas dels verbs de la classe IIIa, i amb el segment velar /g/, en el cas dels verbs de la classe IIb. El que volem determinar ara és quins són els contextos en els quals apareix el segment /g/ en els verbs en eivissenc, què motiva aquesta distribució i quin paper té aquest segment velar en la conjugació verbal.

En definitiva, l'estructura morfològica del verb en català que utilitzem en aquesta tesi té en compte la casella morfològica «extensió» que, en el català estàndard (i en algunes varietats geolèctals), en el cas d'alguns verbs de la classe II, s'omple en determinats contextos amb el segment velar, que considerem un element significatiu i destriable de l'arrel.

4.1.2 Morfologia natural: la naturalitat dels paradigmes verbals

Un fet característic del català és que el morfema /g/, que hem identificat més amunt com a morfema gramatical «extensió», en la llengua col·loquial s'estén a moltes més formes de les previstes per la normativa; per exemple, s'ha estès a les formes de les persones 4 i 5 de l'imperatiu de *beure* que, en nord-occidental, valencià i eivissenc, són *beguem* i *begueu*; al gerundi, *beguent*, en valencià i eivissenc; a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu de verbs com *dormir*, *(jo) dorc*, i *perdre*, *(jo) perc*, en valencià; i també, retornant la mirada cap al català central, a infinitius com *poguer*, per *poder*, i *sapiguer*, per *saber*.³⁷

L'utilitatge teòric que hem presentat a § 4.1.1 no ens permet explicar per què el segment velar apareix en els contextos que hem delimitat més amunt ni per què s'ha estès, i s'està estenent, a altres contextos i altres verbs que no són de la classe IIb.

Veny (1999: 83) parla d'analogia per explicar els casos, precisament de l'eivissenc, de velarització de les formes de la persona 1 del present d'indicatiu en verbs de la classe I a partir de les formes del present de subjuntiu (*mirga* > *mirc*; *callga* > *callc*). El concepte d'analogia ha estat molt utilitzat en l'estudi del canvi lingüístic, sobretot pels neogramàtics, per qui l'analogia té un paper central com a motor del canvi. En un primer estadi, es va establir que l'analogia relacionava una peça A amb una peça B, fent que si $A = A'$, llavors $B = B'$. En el fons, però, aquesta fórmula, no va més enllà de formalitzar una relació, no indica el motiu ni permet determinar per què es relacionen precisament les peces A i B, ni per què A influeix sobre B. En relació amb aquest fenomen, Kurylowitz (1949) estableix les lleis generals del canvi analògic, les quals especifiquen a) que els termes de la proporció han d'estar lligats per algun tipus de relació gramatical, b) que aquests termes poden representar categories i no únicament mots i, finalment, c) que l'analogia segueix una direccionalitat: relaciona sempre formes bàsiques (menys marcades i menys predictibles) amb formes derivades (més marcades i predictibles a partir de les primeres). Seguint aquesta línia, estudis posteriors emmarcats en el corrent de la morfologia natural se centren en la funció optimitzadora dels canvis analògics, és a dir, busquen concretar en què milloren el sistema els canvis produïts per l'analogia.

---

³⁷ Per a més detall sobre aquest fenomen, vegeu, entre d'altres, Wheeler (2002), Perea (2003) o Adam (2013).

A grans trets, la morfologia natural, que parteix dels conceptes funcionals i de la teoria del marcatge de l'Escola de Praga, en línia amb la tercera de les lleis de Kurylowicz (1949) (això és, la que explicita que la direccionalitat de l'analogia és de les formes menys marcades a les més marcades), defensa que les llengües prefereixen els fenòmens que són més naturals i, per tant, que faciliten algun aspecte del sistema lingüístic. En altres paraules, la morfologia natural busca el perquè dels canvis que es produeixen en els sistemes lingüístics i determina que la motivació principal és optimitzar el sistema. Concretament, aquesta teoria postula que els paradigmes flexius estan determinats per quatre principis de naturalitat, els dos primers independents del sistema i els dos següents dependents del sistema. Són els que especifiquem a (13).

(13) Principis de naturalitat (adaptat de Saldanya 1995: 280)

- (i) *Principi de congruència del sistema*
Afavoreix els paradigmes organitzats de manera uniforme i sistemàtica d'acord amb els paràmetres morfològics de la llengua.
- (ii) *Principi d'estabilitat de les classes flexives*
Afavoreix les classes flexives motivades independentment i els paradigmes organitzats a partir de sistemes implicatius generals.
- (iii) *Principi d'uniformitat i transparència*
Afavoreix els paradigmes sense variants al·lomòrfiques i sense ambigüitats ni fusions. També és conegut com *Universal de Humboldt* («que una forma expressi un sol significat i que un significat s'expressi per mitjà d'una sola forma»).
- (iv) *Principi d'iconicitat construccional*
Afavoreix els paradigmes en els quals els elements marcats formalment s'identifiquen amb els marcats morfosintàcticament.

Com demostra la definició de cadascun d'aquests principis, el concepte de «paradigma» és una peça clau en la teoria de la morfologia natural. De fet, una de les grans aportacions d'aquest corrent ha estat la introducció d'aquest element a l'hora d'analitzar els canvis soferts en diferents peces del sistema lingüístic. Amb la morfologia natural es comença a valorar quin és l'efecte de cada paraula en el si del paradigma i, alhora, com el conjunt del paradigma influeix en l'evolució de cada paraula. És també cabdal tenir en compte quines són les relacions implicatives que es donen en cadascun dels paradigmes, perquè són aquestes les que en regeixen l'estructura interna. A Dressler *et al.* (1987) es descriu aquest vincle de la manera següent:

«The inflectional paradigms are actually held together by implications. There are —apart from highly suppletive cases— no inflectional paradigms which are not structured on the basis of implicative patterns valid beyond the single word. These implicative patterns connect the inflectional form of a paradigm» (Dressler *et al.* 1987: 77).

Amb la intervenció dels paradigmes en l'anàlisi morfològica sortim del model morfèmic clàssic (conegut amb la denominació d'*Item and Arrangement*) per incorporar en l'anàlisi elements dels models coneguts com a paraula i paradigma (*Word and Paradigm*), mantenint, però, els morfs i els morfemes com a unitats d'anàlisi. Com a Querol (2009), en la nostra anàlisi incorporarem l'organització paradigmàtica en una morfologia de base morfèmica.

4.1.3 Patrons morfològics: l'organització dels paradigmes verbals del català³⁸

Tal com hem repassat a § 4.1.2, la morfologia natural atorga una importància cabdal als conceptes de paradigma i relacions implicatives, cosa que es reflecteix molt bé en un dels seus quatre principis, el de l'estabilitat de les classes flexives, que postula que el sistema afavoreix els paradigmes organitzats a partir de sistemes de relacions implicatives. Aquest sistema de relacions apareix també en el model de xarxes (Bybee 1985, 1988, 1996), amb una aportació pionera per a la llengua catalana que va fer Sifre (1998), concretat en el model de la morfologia de la relació lèxica (MRL).

En línia amb aquests treballs, Aronoff (1994) presenta el concepte de *morphome* 'morfoma'. El «morfoma» d'Aronoff és una mena de morf buit sense contingut semàntic ni morfosintàctic (per al català, veg. DeCesaris 1986); s'usa per fer referència a aquelles alternances formals que apareixen amb una certa recurrència en diferents punts del paradigma flexiu i que no es poden justificar en termes fonològics (perquè no estan condicionades pel context fònic) ni funcionals (perquè no tenen contingut semàntic ni s'associen a cap funció morfosintàctica flexiva concreta). El morfoma ens permet identificar irregularitats del paradigma que, tot i considerar-se irregulars perquè contenen formes amb peces sense motivació semàntica ni funcional, aquestes peces segueixen uns determinats patrons de distribució, que són regulars, de manera que l'aparició d'una forma concreta en un un punt determinat del paradigma implica que

---

³⁸ Com es veu al llarg d'aquest punt, a partir del concepte de morfoma (Aronoff 1994), en la bibliografia s'utilitzen diferents denominacions: *morphomic pattern* (Maiden 2003a), *paradigmatic pattern* (Maiden 2003b), *patrons morfològics* (Querol 2009), *morfoma* (Pérez Saldanya 2013) o *morfoma patró* (Adam 2016). En aquesta tesi, utilitzem, en línia amb Querol (2009), el terme *patró morfològic*.

aquesta mateixa forma reaparegui en altres punts. La gran aportació d'aquest concepte és que, d'aquesta manera, ja no es conceben les variacions com a irregularitats, sinó que responen a patrons recurrents —en major o menor grau, depenent del cas— que atorguen estabilitat. Com dèiem al principi: estabilitat de la classe flexiva.

El concepte de morfoma ha resultat ser molt productiu per a l'estudi, sobretot diacrònic, de la morfologia verbal de les llengües romàniques, iniciat per Maiden (2001, 2003), perquè, com assenyala Pérez Saldanya (2013):

«Aquestes llengües presenten paradigmes complexos amb variants formals que no estan condicionades fonològicament ni s'associen a cap funció concreta, però que presenten una forta estabilitat al llarg del temps i que, en alguns casos, fins i tot han estat la base a partir de la qual s'han produït canvis analògics.» (Pérez Saldanya 2013: 320).

De fet, Pérez Saldanya (2013) explica l'evolució que va tenir el segment velar en el sistema verbal del català medieval a partir dels patrons L i PYTA, proposats per Maiden (2011). Els treballs de Maiden són el precedent més rellevant en l'estudi de la distribució del segment velar en català en termes de *morphomic patterns* 'patrons morfològics' (Maiden 2003a) o *paradigmatic patterns* 'patrons paradigmàtics' (Maiden 2003b), seguits inicialment per al català per Querol (2009), Wheeler (2011) i Pérez Saldanya (2013). Alguns dels patrons paradigmàtics proposats per Maiden són els que recollim a (14), (15) i (16).

- (14) **The N-pattern** = [pres. [1, 2, 3]] + [pl. [3]] vs. [*the rest*]

<i>Lef</i>	<i>leves</i>	<i>leve</i>	<i>lavons</i>	<i>lavez</i>	<i>levent</i>
<i>Crief</i>	<i>criaves</i>	<i>crieve</i>	<i>crevons</i>	<i>crevez</i>	<i>crevent</i>
<i>Peis</i>	<i>peises</i>	<i>peise</i>	<i>pesons</i>	<i>pesez</i>	<i>peisent</i>

(Maiden 2003a, a partir de l'exemple del present d'indicatiu en francès medieval)

- (15) **The L-pattern** = [pres. [indicative [sg. [1]]] + [subjunctive]] (and its Italo-Romance subvariety U-pattern = [pres. [indicative [sg. [1]] pl. [3]] + [subjunctive]])

PI	tenho	tens	tem	temos	tendes	tèm
PS	tenha	tenha	tenha	tenhamos	tenhais	tenham

(Maiden 2003b: 45, a partir de l'exemple de la despalatalització en portuguès)

(16) **The Pyta-pattern** = “pretérito y sus tiempos afines”

PI	es
PAS. SIMPLE	<i>fue</i>
IMP. IND.	era
FUT.	será
COND.	sería
PS	sea
IS	<i>fuera</i>

(Maiden 2011, a partir del verb *ser* en castellà)

Querol (2009) aplica el concepte de patrons morfològics o paradigmàtics per donar compte de la distribució del segment velar en els diversos verbs enquestats del nord-occidental. Arriba a la conclusió que el patró que s'aplica a la distribució del segment velar en nord-occidental és el que especifiquem a (17).

(17) Patró velar de Querol (2009: 174)

PI (1, 4, 5)	IMP (3-6)
PS	PART
IS	GER

Wheeler (2011) fa un aplicació dels patrons PYTA i L des del punt de vista de l'evolució diacrònica de la llengua; en la mateixa línia, Pérez Saldanya (2013), a partir de l'anàlisi de dades històriques del valencià, conclou que l'expansió del segment velar en català s'explica per la combinació d'aquests dos patrons. A més a més, Adam (2016) ha aplicat el patró N a la distribució de la vocal temàtica dels verbs en català.

4.2 ESTUDI DE LA VARIACIO DES DEL PUNT DE VISTA GEOSOCIOLINGÜÍSTIC

La distribució del segment velar en eivissenc presenta, a part de la variació distribucional, de raó purament morfològica i a la qual donem justificació a partir dels conceptes que hem desglossat a § 4.1, una variació que respon a raons de caire sociolingüístic i que, tal com hem indicat a § 1.1, també volem analitzar en aquest treball. De fet, com hem especificat a les hipòtesis 3 i 4 (veg. § 1.2), creiem que els factors geogràfics i generacionals es troben al darrere de certa variació en la distribució del segment velar en la flexió verbal de l'eivissenc. La voluntat d'analitzar les dades del punt de vista geosocial explica, de fet, l'organització de les dades segons les localitats i

segons les franges d'edat dels informants, perquè aquesta distribució ens permet elaborar l'anàlisi seguint dos eixos: el geogràfic (§ 6.3.2) i el generacional (§ 6.3.3).

La disciplina que centra els estudis en la correlació entre les estructures lingüístiques i els factors socials en què aquestes estructures operen és la sociolingüística de la variació, corrent d'estudi de la lingüística que troba el seu màxim exponent en els treballs de Labov (1963, 1966) i Wienrich, Labov i Herzog (1968). Aquest corrent suposa un canvi en els estudis lingüístics atès que parteix d'una nova concepció dels sistemes lingüístics que, fins llavors, s'havien analitzat com a entitats estàtiques i sense connexió amb l'entorn social en què eren usades. La sociolingüística de la variació treballa amb la idea que el canvi és una constant en els sistemes lingüístics, és a dir, que la llengua és una entitat dinàmica i que ha de ser analitzada tenint en compte les relacions que estableix amb la societat en què es parla. Aquesta nova mirada a l'hora d'elaborar els estudis lingüístics genera tota una sèrie de conceptes que utilitzarem per a la nostra anàlisi.

Concretament, la formulació que utilitza la sociolingüística de la variació parteix dels conceptes de variable i variant. La variable és el tipus particular de variació que s'estudia —en el nostre cas, la distribució del segment velar en el sistema verbal de l'eivissenc— i les variants, les formes alternatives que apareixen a l'entorn de la variable —en el nostre cas, les diferents formes que presenta una mateixa formal verbal segons si presenta segment velar o no (*dormi* vs. *dòrmiga*; *partim* vs. *partiguem*).

Pel que fa al tractament de les dades, en els estudis que s'emmarquen en aquest corrent lingüístic, l'anàlisi es pot elaborar des d'un punt de vista quantitatiu (moltes dades analitzades sobretot de manera estadística) o des d'un punt de vista qualitatiu (pocques dades però analitzades des de diversos punts de vista). La nostra tesi, des del punt de vista de l'anàlisi de la variació, es planteja com un estudi qualitatiu.

Pel que fa a la metodologia, els estudis variacionistes plantegen dues maneres d'aproximar-se al canvi lingüístic: els estudis en temps real i els estudis en temps aparent. Els primers —temps real— són els realitzats a partir de dades extretes d'un mateix grup d'informants enquestat en diferents moments de la vida; mentre que els estudis en temps aparent analitzen el canvi a partir de dades que provenen d'informants pertanyents a diferents generacions enquestats en un mateix període, ja que l'estratificació dels informants en diferents generacions permet resseguir l'evolució del canvi en curs. Aquesta tesi, tal com hem especificat a § 2.1.2, estudia el canvi que es produeix respecte de la distribució del segment velar en temps aparent, atès que les

dades en les quals ens basem han estat proporcionades en un mateix moment per informants pertanyents a tres franges d'edat diferenciades. Mas i Montoya (2004: 246) afirmen que l'estudi del canvi en base a dades de diferents generacions pot «fins i tot, predir-ne l'evolució futura» que, tal com hem indicat a § 1.2, és un dels objectius del nostre estudi. Per això, a § 6.3.3 analitzem amb detall la situació del segment velar en les respostes dels informants de la F3, la dels més joves, per tal com ens ha de permetre esbossar quina pot ser l'evolució del dialecte eivissenc en aquest aspecte.

A l'hora de determinar quins són els factors socials, externs, que provoquen el canvi, Labov en els seus diversos treballs (1972, 1996, 2006) —i també altres autors que n'han seguit la metodologia i l'objectiu de la recerca (com, per exemple, Chambers i Trudgill 1980)— parla dels factors edat, sexe, ètnia, classe social i barri, entre d'altres. Per a l'aplicació que en fem en el nostre treball, ens interessa destacar-ne quatre: el factor edat, el nivell d'instrucció, el medi rural o urbà i la xarxa social. Els dos primers factors estan correlacionats i són els principals agents de la variació generacional; al seu torn, els dos últims factors —medi rural/urbà i xarxa social— també actuen de manera combinada i són els que determinen la variació geogràfica.

Tot seguit, repassem els conceptes i estudis a partir dels quals hem bastit la nostra anàlisi geosociolingüística de les dades.

4.2.1 Estudis i conceptes per a l'anàlisi de la variació geogràfica

En els primeres estudis que prenen en consideració la motivació del canvi lingüístic s'ha tingut ben present el medi geogràfic en què operava el sistema lingüístic: la dialectologia tradicional, sense esmentar-ho directament, ja tenia present la diferència de la situació de la llengua segons l'àmbit geogràfic i primava l'informant rural, de pobles, entenent que els parlants dels pobles mantenien la llengua més «pura» —lliure d'influències estranyes (Serra i Orvay 1908: 183). Així, sempre s'ha tingut present la dicotomia rural/urbà com a factor que provoca diferències en els usos i evolucions de la llengua. Precisament, tal com hem vist a § 4.1.2.1, la diferència que s'ha usat tradicionalment per marcar la isoglossa que diferencia les dues varietats de l'eivissenc ha estat la parla del camp i de Vila, la ciutat. Com han descrit estudis com Serra i Orvay (1908), Villangómez (1956) o Veny (1977, 1999), la llengua del camp es mostra com a més conservadora mentre que la llengua dels habitants de Vila presenta més innovacions.

Wheeler (1993) justifica la diferència de comportament de la llengua dels parlants que habiten en medis rurals i els que habiten en medis urbans a través dels conceptes de societat obertes i tancades, que defineix a partir del tipus de xarxes de relacions de què estan formades. El concepte de xarxes de relacions, que es va començar a usar en estudis variacionistes com el de Milroy (1980), parteix de la idea que no només hem d'estudiar com és el parlant i on parla sinó que cal analitzar amb qui i de quina manera estableix les diverses interaccions lingüístiques. En funció de com siguin aquestes xarxes de relacions, el comportament lingüístic és més fidel a la norma o més procliu a la innovació. Tornant al lligam entre tipus de societats i tipus de xarxes de relacions que estableix Wheeler (1993), les societats tancades corresponen a aquelles que estan formades per xarxes de lligams densos, on tothom es coneix i tenen tendència a ser més conservadores, ja que sortir de la norma està més penalitzat. Les societats obertes, en canvi, són les que es caracteritzen per estar formades per xarxes de relacions febles i, per tant, són més susceptibles a les influències externes i les innovacions.

«Una xarxa estreta, feta de lligams densos i multiplexos, és un mecanisme que imposa el compliment de les pròpies normes socials, entre elles les lingüístiques, i tendeix a resistir la imposició de normes vingudes de l'exterior» (Wheeler 1993: 70).

Wheeler exemplifica aquests dos tipus de societats amb la societat valenciana, que seria una societat oberta, amb xarxes de relacions febles, i la mallorquina, que seria el paradigma de societat tancada, amb relacions marcades per xarxes de lligams densos i, per tant, això explicaria que el mallorquí es comporti com un dialecte més conservador que no pas el valencià. Així doncs, el treball de Wheeler demostra que el concepte de xarxes socials és útil i rellevant a l'hora d'analitzar la relació entre llengua i societat i els canvis que es poden donar. Radatz (2007), que analitza els canvis que es produeixen en el dialecte mallorquí, parteix de la idea de Wheeler i coincideix amb l'anàlisi però puntualitza que «és efectivament una caracterització molt encertada de la societat mallorquina, sempre que [...] parlem de la Mallorca preturística» (Radatz 2007: 33). Evidentment, aquest és un altre aspecte que cal tenir en compte a l'hora de fer l'anàlisi des del punt de vista geogràfic: quan l'estructura social canvia, aquest canvi també té un reflex en l'estructura lingüística. Radatz (2007: 30) detalla les transformacions que ha patit l'illa de Mallorca, que resumeix en els punts que indiquem a (18):

- (18) Canvis socials produïts en la societat mallorquina (extret de Radatz 2007: 30)
- L'alfabetització de masses que finalment ha fet arribar les varietats supradialectals fins als racons més recondits dels països industrialitzats;
  - La gran proliferació dels mitjans de comunicació electrònics que transmeten un ampli ventall de varietats parlades a totes les llars [...];
  - El gran increment de la mobilitat individual amb l'arribada de la motorització de masses a partir dels anys cinquanta;
  - Els grans moviments demogràfics a causa de les guerres i les migracions econòmiques.

L'acció d'aquests canvis marca el pas de la societat de la Mallorca preturística a la societat mallorquina actual, redefinida a partir dels efectes del turisme de masses. Radatz adverteix que aquests factors es donen a totes les societats industrialitzades i que el tret diferencial que es troba a Mallorca és que el canvi hi ha tingut lloc de manera molt dràstica i amb molt poc temps. La totalitat de les consideracions que fa Radatz sobre la societat mallorquina són aplicables a Eivissa: l'illa ha canviat de manera molt dràstica i amb molt poc temps com a conseqüència del boom turístic, i els canvis que hem indicat a (18) s'hi poden aplicar completament. A Marí Tur, R. (2006a: 1-2), quan establíem els factors motivadors del canvi, social i lingüístic que es donava a Eivissa parlàvem de: a) augment de la mobilitat entre localitats («increment de la mobilitat individual», en paraules de Radatz 2007: XX); b) arribada de nous habitants, primer de l'Estat espanyol i més endavant —i encara ara— de la resta del món («grans moviments demogràfics», a Radatz 2007: 30); c) evolució en l'aprenentatge del català estàndard («alfabetització de masses que ha fet arribar varietats supradialectals», segons Radatz 2007: 30). A més d'aquests tres factors, a Marí Tur, R. (2006a) afegíem el canvi en l'ocupació dels eivissencs, que varen passar de viure dedicats eminentment al camp i a l'economia de subsistència a treballar en el sector serveis, i també a l'inici del contacte amb la llengua castellana —que, de fet, arriba abans que la varietat estàndard del català. Tots aquests canvis, que ocorren en molt poc temps, desemboquen en un canvi gairebé total de la societat eivissenca. Radatz (2007: 38) afirma que tots aquests canvis socials han desembocat en una desdialectalització del català de Mallorca.³⁹ En el cas de

---

³⁹ Coincidim amb Valls (2013) quan afirma que, realment, a la llum de les dades que aporta Radatz no sembla que es pugui parlar clarament d'un procés de desdialectalització: «L'autor assenyala una quantitat de canvis fonètics, morfològics i sintàctics més aviat minsa per documentar el procés de desdialectalització en curs del mallorquí i es troba a faltar una justificació de la relació implícita entre aquests canvis i els factors que suposadament els haurien motivat. [...] alguns d'aquests canvis —la modificació de l'ordre arcaïtzant en les combinacions pronominals o les reestructuracions del sistema vocàlic— semblen acostar progressivament el mallorquí al català oriental central i a la normativa, mentre que d'altres fenòmens —com ara la simplificació del sistema d'articles— semblen respondre, potser, a dinàmiques de tipus intern. A partir de l'estudi de Radatz (2007) es fa difícil, doncs, determinar

l'eivissenc, no creiem que s'hagi de parlar de desdialectalització, però sí que, tal com conclouem a Marí Tur, R. (2006a: 32) —i també afirmen altres autors com Torres (1983)— la divisió entre una parla de camp i una parla de ciutat ja no existeix de manera categòrica i, per tant, la fesomia del dialecte ha patit modificacions importants. A grans trets, el que ha ocorregut a Eivissa és el mateix que explica Melià (1998) parlant de Mallorca:

«Ciutat i part forana ja no són dos móns incommensurables [...] la part forana s'ha transformat en una mena de hinterland que adopta cada vegada més l'estil de vida de la ciutat [...] la vida urbana s'infiltra en els pobles, i les innovacions lingüístiques de ciutat troben l'origen en les varietats de la part forana» (Melià 1998: 114).

A Eivissa, així com abans de l'arribada del turisme el camp i la ciutat eren dos móns aïllats l'un de l'altre gairebé completament, a partir d'el canvi de paradigma social que comença amb el boom turístic i, sobretot, amb els canvis de mobilitat —noves carreteres— i el canvi d'ocupació —l'economia de subsistència implicava que cada família vivia del que conreava a casa, amb l'economia basada en l'ocupació al sector serveis s'acaba aquest aïllament de cada família— es comencen a desdibuixar els límits entre uns i altres.

És evident, doncs, que la societat eivissenca ha experimentat, i encara experimenta, un canvi social que té el seu reflex en el sistema lingüístic. Per aquest motiu, per a l'elaboració de l'anàlisi des del punt de vista geogràfic partirem dels conceptes de medi rural i urbà, que s'entrelliguen amb el de xarxes socials, i apuntalarem l'anàlisi amb les dades aportades per estudis específics sobre Eivissa, de caire més geosociolingüístic, tal com Vallès (1993), Prats (2001), Cuesta (2001), Montoya (2002) i Joan (2015) han analitzat els canvis socials i lingüístics que s'han detectat, per a les quals, en alguns casos, n'han pogut especificar les causes.

4.2.2 Estudis i conceptes per a l'anàlisi de la variació generacional

L'anàlisi que fem seguint l'eix generacional (§ 6.3.3) es basa en l'acció dels factors edat i nivell d'instrucció. És evident —i ho tractarem més endavant— que aquests dos factors actuen com una unitat, sobretot en el cas del català, atès que l'ensenyament en la llengua pròpia no va arribar fins fa relativament poc i, per tant, hi

---

quina és la direccionalitat del canvi que opera en mallorquí i si realment aquest obeeix a factors interns o externs» (Valls 2013: 75).

ha una correlació entre l'edat i el nivell d'instrucció en referència a la normativa de la llengua catalana. Amb tot, iniciem aquest apartat analitzant els factors edat i nivell d'instrucció per separat perquè tenen implicacions lleugerament diferents i, també, perquè permet posar l'accent en diferents aspectes.

D'una banda, el factor edat és rellevant pel simple fet que tenir una edat determinada implica utilitzar la llengua d'una manera determinada, sense fer referència al nivell d'instrucció diferent. És allò de «els fills no parlen com els pares» o la percepció, molt estesa, que «els joves no saben parlar». No és que no en sàpiguen, sinó que la seva manera de parlar es regeix per uns codis diferents. En general s'accepta que els joves, en concret, els adolescents són responsables de la innovació lingüística. En aquesta línia, Turell (2003) afirma:

«la major part d'estudis demostren que els adolescents, sobretot entre 11 i 18 anys, però també els pre-adolescents entre 8 i 10, són els líders del canvi lingüístic progressiu» (Turell 2003: 7).

Bretxa (2014) fa un repàs de diversos treballs que s'han dedicat a l'anàlisi del canvi lingüístic en els adolescents. Indica que, tot i que els primers estudis afirmaven que els adolescents parlen diferent perquè en aquest moment de la seva vida viuen aïllats «inside a distinct culture with its own values and codes of conduct that adults could not readily penetrate» (Youniss, Mc Lellan i Strouse 1994), estudis més recents conclouen que el que diferencia els adolescents és que les seves xarxes de relacions són més complexes i que «en l'etapa adolescent les fluctuacions entre les llengües és molt habitual i l'entorn juga un paper clau a l'hora de triar-ne una o altra» (Bretxa 2014: 45). L'autora conclou que els estudis més actuals indiquen que per entendre les tries lingüístiques dels adolescents cal saber quines relacions estableixen entre els seus iguals, amb els adults i quin és el context social en què les seves interaccions lingüístiques tenen lloc. Per això, a § 6.3.3, esbossem quina és la situació sociolingüística a l'illa d'Eivissa, tot centrant-nos en la situació en què es troben els més joves.

El nivell d'instrucció, per separat, en el cas català, cal relacionar-lo principalment amb la influència de la varietat estàndard, perquè els joves es veuen més influenciats per aquesta varietat. Sobre aquest aspecte, s'han dut a terme diversos estudis, sobretot referents al dialecte nord-occidental. Entre d'altres, destaquem Carrera (2001), que analitza com afecta el procés de normativització en la fonètica dels parlants nord-occidentals, i Massanell (2012), que detalla els canvis ocorreguts en la morfologia

verbal que justifica per la influència de la varietat estàndard vehiculada pels mitjans de comunicació majoritaris de l'àmbit català.

A més a més, com Mas i Montoya (2004: 248) afirmen «[l]’estudi de la variació en català no pot ignorar l’omnipresència del castellà en la nostra societat». Inicialment, podríem pensar que hauríem de trobar més influència de la llengua castellana a la F1 i F2 perquè va ser la llengua única o majoritària en què varen rebre l’ensenyament, mentre que per als de la F3 no n’hauríem de trobar tanta perquè ja han rebut l’ensenyament majoritàriament en català. Com veurem a § 6.3.3, però, la distribució de les llengües a l’escola és radicalment oposada al que es troben els al·lots al carrer, així que els resultats difereixen del que seria, en teoria, esperable.

Com hem indicat a l’inici d’aquest epígraf, els factors edat i nivell d’instrucció relament actuen de manera correlacionada i l’acció d’un va lligada a l’acció de l’altre. En concret, per exemple Mas i Montoya (2004) conclouen:

«En la majoria de casos estudiats trobem dos factors com a protagonistes en gairebé tots els processos de canvi lingüístic en curs [...] hem de ressaltar, conjuntament, els factors de nivell d’instrucció elevada i les edats joves, ja que constitueixen, en la pràctica, un sol factor, pel fet que són aquests grups de joves acadèmicament instruïts els que han tingut un accés a l’ensenyament en català. En molts processos de canvi estudiats de les darreres dues dècades, la conjunció d’aquests dos elements (instrucció i joventut) es prefigura com responsable del sorgiment de molts canvis, sempre per seguir el model del català.» (Mas i Montoya 2004: 260)

La conclusió a què arriben els dos autors, doncs, és que edat i nivell d’instrucció, en la majoria de casos, actuen de manera unitària com a agent del canvi lingüístic, en tant que la generació marca un nivell d’instrucció determinat. En el cas de la llengua catalana aquesta diferència adquireix una rellevància major ja que l’ensenyament de la llengua i la vehiculació de la varietat estàndard no ha estat completa fins no fa gaires anys i, per tant, hi ha grans diferències entre generacions no separades per gaires anys. En aquesta tesi la importància d’aquests dos factors es fa evident des d’un inici ja que les franges en què hem distribuït els informants es defineixen per un nivell d’instrucció diferent en relació amb la llengua catalana: els informants de la F1, els de més edat, gairebé no varen ser escolaritzats i els que ho varen ser només rebien ensenyament en castellà; els de la F2, d’entre 30 i 45 anys en el moment de l’enquesta, són dels primers que varen rebre ensenyament de català, però només a l’assignatura de llengua catalana ja que rebien la resta de matèries en castellà, i, finalment, els informants de la F3, els més joves, són els primers que han rebut tot l’ensenyament en llengua catalana. Tal com

hem justificat a § 2.1.2, aquesta distribució dels informants segons l'edat respon al fet que ja en les nostres hipòtesis inicials plantejem que aquesta diferència en el nivell d'instrucció sobre la normativa de la llengua catalana sigui un dels motius clau que generen variació en la distribució del segment velar en la flexió verbal de l'eivissenc.

Pel que fa a la direcció del canvi que estudiem, és a dir, la possibilitat de predir cap a on evoluciona el dialecte, és rellevant destacar el que afirmen Mas i Montoya (2004: 260): «la conjunció d'aquests dos elements (instrucció i joventut) es prefigura com responsable del sorgiment de molts canvis, sempre per seguir el model del català», entenent per «català» el model estàndard. Per fer referència a aquest procés d'assumpció de certs trets que són propis de la llengua estàndard i no tan genuïns de certes varietats, diversos estudis parlen de «procés d'homogeneïtzació» o, fins i tot, de «desdialectalització» —com ja hem comentat a Radatz (2007), per exemple.

En definitiva, tot convergeix en tres tipus de variació: a) models propis de la llengua catalana (estàndard); b) models aliens (castellà), i c) evolucions pròpies. Coincideixen amb els nostres postulats estudis com Mas i Montoya (2004: 247) o Valls (2013: 274-275), que també parlen de variació en aquestes tres direccions. Com ocorre a les dades del català nord-occidental que explota Valls (2013), en el cas de l'eivissenc, els models propis de la llengua catalana desemboquen en una reducció de la velarització mentre que les evolucions internes resulten en un augment de la velarització. També, en el nostre cas, l'evolució cap al castellà genera una disminució de la velarització.

5. DESCRIPCIÓ DE LES DADES: LA DISTRIBUCIÓ DEL SEGMENT VELAR A LES CLASSES VERBALS

El capítol que presentem a continuació té com a objectiu principal descriure les ocurrències del segment velar en els paradigmes de cada verb que forma part del corpus. La voluntat en aquest punt és la de ser el màxim d'exhaustius possible ja que elaborem l'anàlisi morfològica que presentem a § 6.1 en base a totes les ocurrències, formals i distribucionals, possibles del segment velar. A més, en funció de les ocurrències majoritàries, al llarg d'aquest capítol establim els patrons de distribució del segment velar a cadascun dels verbs enquestats. Aquests patrons particulars de cada verb són la base sobre la qual elaborem l'anàlisi en termes de patrons morfològics que presentem a § 6.2, que estableix les ocurrències del segment velar a cada classe i subclasse verbal. El fet de voler ser el més exhaustius possibles respecte de la descripció de tots els casos en què ocorre el segment velar i de voler elaborar els patrons de distribució de cada verb condicionen l'estructura d'aquest capítol. Als annexos, es presenten les dades organitzades segons les localitats i d'acord amb el model que vàrem realitzar les enquestes, sense que s'hi vegin, però, les generalitzacions que extraïem en aquest capítol segons els verbs. L'organització segons les localitats i els informants resulta operativa i útil a l'hora d'elaborar l'anàlisi de la variació geogràfica i generacional, però a l'hora de realitzar l'anàlisi de cada verb necessitem una organització enfocada cap a la distribució de formes que presenta cada verb. En conseqüència, en aquest capítol partim dels verbs per a elaborar una anàlisi morfològica i de patrons el més precisa possible. Al llarg de tot el capítol, les dades s'organitzen, en un primer nivell, segons les classes verbals i, en un segon nivell, a l'hora de descriure i comentar els resultats i els fenòmens, atenent l'eix geogràfic i el generacional.

Pel que fa al mètode que hem seguit per a l'organització de les dades, es presenten separades seguint la classificació tradicional en tres conjugacions o classes verbals: els verbs amb l'infinitiu acabat en *-ar*, que formen la classe I; els verbs amb l'infinitiu acabat en *-er* o *-re*, que formen la classe II, i, per últim, els verbs amb l'infinitiu acabat en *-ir*, que formen la classe III. En relació amb la distribució dins de cada classe verbal, en primer lloc es presenten les dades referents al verb model de cada classe i, en segon lloc, les dels verbs que en segueixen el model paradigmàtic.⁴⁰ En tots els casos es tracta

⁴⁰ Els verbs model en aquest estudi, com ja hem explicat a § 2.1.3, són, *cantar* (classe I), *perdre* (classe IIa), *beure* (classe IIb), *partir* (classe IIIa) i *dormir* (classe IIIb).

la situació de cada verb per separat: establint, en primer lloc, el patró de distribució del segment velar a cada verb i, tot seguit, especificant les variacions que es donen respecte d'aquest patró, que es presenten classificades segons les localitats i les franges d'edat a les quals pertanyen els informants que introdueixen les variacions.

Com hem discutit abans, tenint en compte la distribució del segment velar només en la varietat estàndard —o només en certes varietats centrals de la llengua—, es conclou que el segment velar apareix en el sistema flectiu verbal de la llengua catalana com a marca de subclasse verbal de verbs de la classe II del tipus *beure*. L'estudi d'altres varietats, però, demostra que l'aparició del segment velar no se circumscriu exclusivament a una classe verbal concreta ni a un temps verbal específic. Per això, en aquesta tesi analitzem verbs de les tres classes verbals que, en eivissenc, com es veurà, són susceptibles —totes tres— de presentar formes velaritzades. A més, com ja vam evidenciar a Marí (2013), en què es desenvolupava un estudi sobre la distribució del segment velar en eivissenc reduït només als verbs model de cada classe (com es fa, per exemple, a Clua 1998 per al valencià i a Querol 2009 per al nord-occidental), no és prou representatiu atènyer-nos només a les dades dels verbs models, motiu pel qual hem ampliat la base empírica i tenim en compte els sistemes de cadascun dels verbs que formen part del corpus.

En relació amb cadascuna de les classes i subclasses verbals i l'ordre en el qual apareixen exposades, en primer lloc tractarem les dades dels verbs de la segona classe, perquè és la que prototípicament inclou els verbs anomenats «velars» o «velaritzats» (§ 5.1.1); en segon lloc, els de la tercera classe, perquè, tot i que normativament la velar no hi apareix, sabem que en eivissenc, com en valencià o nord-occidental, la velar té tendència a aparèixer-hi en algunes formes, sobretot del mode subjuntiu (§ 5.1.2), i, en tercer lloc, descriurem les dades dels verbs de la classe I, que en eivissenc, com a marca peculiar, poden presentar la consonant velar en alguns casos (§ 5.1.3).

5.1 Verbs de la classe II

La classe II inclou els verbs amb infinitiu acabat en *-er* o *-re*, que la gramàtica tradicional divideix en dos grups: els verbs tipus *perdre* i els verbs tipus *témer*. Com ja s'ha justificat a § 4.1, no adoptem aquesta distinció; seguim, en canvi, la distinció entre els verbs *perdre* i *beure*, proposada per Viaplana (1984, 1986), basada en l'ocurrència, en la classe de verbs del tipus *beure*, del segment velar /g/ (fonèticament [k] i [ɣ]) a la

persona 1 del present d'indicatiu (*bec*), al pretèrit perfet (*beguí, begueres, begué...*), al present de subjuntiu (*begui, beguis, begui...*), a l'imperfet de subjuntiu (*begués, beguessis, begués...*), a les persones 4 i 6 de l'imperatiu (*beguem, beguin*) i al participi (*begut*).

Des d'aquesta perspectiva, els verbs model de la classe II són *perdre*, de la subclasse II, [-EXTENSIÓ] —o IIa, seguint la terminologia de Viaplana (1984)—, i *beure*, de la subclasse II, [+EXTENSIÓ] —o IIb. En primer lloc, descriurem les dades del verb model de la subclasse amb extensió (*beure*) (§ 5.1.1.1) i, a continuació, els verbs que en segueixen el paradigma (§ 5.1.1.2 - § 5.1.1.3); en segon lloc, tractarem les dades dels verbs de la subclasse sense extensió, començant pel verb model (*perdre*) (§ 5.1.2.1) i tot seguit els verbs que segueixen el mateix model subconjugal (§ 5.1.2.2 - § 5.1.2.3). A més a més, afegim les dades pertanyents als verbs *córrer* (§ 5.1.3) i *ser* (§ 5.1.4), que hem considerat complementaris pel seu comportament específic en relació amb la distribució de la velar.

5.1.1 Classe II, [+EXTENSIÓ]

5.1.1.1 Verb model: *beure*

La distribució del segment velar que es pot establir en base a les respostes de la majoria dels informants és la de (19).

(19) Patró *beure*

	BEURE					
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[bók]	[báyɪ]	[bəyéʃ]		[bəyút]	[bəyéɲ]
2		[báyis]	[bəyéʃis]			
3		[báyɪ]	[bəyéʃ]			
4		[bəyám]	[bəyéʃim]	[bəyám]		
5		[bəyáw]	[bəyéʃiw]	[bəyáw]		
6		[báyin]	[bəyéʃin]			

Com s'observa a la taula, el patró general que podem determinar per a l'eivissenc difereix en alguns contextos respecte de les ocurrencies de la velar en la varietat estàndard i en català central. Concretament, en eivissenc la velar apareix a la persona 5 de l'imperatiu ([bəyáw]) i al gerundi ([bəyéɲ]).

A més a més, si analitzem a fons les dades detectem una sèrie de variacions que cal tenir en compte.

El grau més alt de variació es produeix a l'imperatiu, ja que no tots els informants fan les formes de les persones 4 i 5 amb el segment velar. Concretament, a totes les localitats hi ha, com a mínim, un informant que fa una de les dues formes sense la velar.

(20) Variació IMP *beure*

4	5	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[y]	[y]	6/9	6/9	6/9	8/9	6/9	5/9	37/54
∅	[y]			2/9				2/54
[y]	∅	1/9	3/9				2/9	6/54
∅	∅	2/9		1/9		3/9	1/9	7/54
[y]~∅	[y]						1/9	1/54
[y]	[y]~∅				1/9			1/54

Al gerundi també hi ha variació, però en un grau molt menor i completament localitzada a Vila (21).

(21) Variació GER *beure*

GER	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[y]	9/9	9/9	9/9	9/9	9/9	7/9	52/54
∅						2/9	2/54

Com es veu a (21), només s'allunyen del patró PMV i PMC, els dos de la F3 de Vila, i presenten la mateixa forma: [bəβén].

Per últim, un altre temps en el qual trobem variació és l'imperfet de subjuntiu. Ho reflectim a (22).

(22) Variació IS *beure*

IS	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[y]	9/9	9/9	9/9	9/9	9/9	8/9	53/54
[y]~[β]						1/9	1/54

En resum, pel que fa, en primer lloc, al grau de variació que presenta el verb *beure*, podem afirmar que és molt baix: el present d'indicatiu, el present de subjuntiu i el participi són estables completament; el gerundi i l'imperfet de subjuntiu presenten una variació molt minsa, i l'únic temps que presenta una tendència més forta a la variació és l'imperatiu (amb disset informants, que representen un 31,4 % del total, que s'allunyen del patró). El que és rellevant, però, en relació amb aquest aspecte de la variació a l'imperatiu, és que els informants que bandegen el patró presenten una diversitat formal força alta. Concretament, dels disset informants que s'allunyen del patró, només sis utilitzen l'opció de la varietat estàndard, set no velaritzen cap de les dues formes, dos només velaritzen la forma de la persona 5 i dos més combinen les formes velaritzades amb les no velaritzades.

Per tant, el verb *beure* en eivissenc presenta, respecte de la varietat estàndard, i en relació amb la distribució del segment velar, dues diferències rellevants; bàsicament, dos contextos d'aparició del segment velar nous: la persona 5 de l'imperatiu (*begueu*) i el gerundi (*beguent*).

Tot seguit, es tractaran la resta de verbs que formen part del corpus que segueixen el model paradigmàtic de *beure* per tal de determinar si es comporten de la mateixa manera (§ 5.1.1.1.2 - § 5.1.1.1.3).

5.1.1.2 Verbs amb arrel acabada en semivocal labial

Aquest grup està format pels verbs que no només comparteixen amb *beure* el model paradigmàtic, sinó que estructuralment són idèntics: l'arrel acaba en semivocal labial (/w/) i tot seguit apareix la marca d'infinitiu /r/. Concretament, els verbs són: *caure*, *coure*, *creure*, *deure*, *jeure*, *moure*, *riure*, *seure* i *treure*.

5.1.1.2.1 *Caure*

Segons les nostres dades, tal com reflectim a (23), el patró d'aparició del segment velar que es pot establir per a *caure* és completament coincident amb el de *beure*.

(23) Patró *caure*

	CAURE					
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[kájk]	[kájɣi]	[kəjɣés]		[kəjɣút]	[kəjɣén]
2		[kájɣis]	[kəjɣésis]			
3		[kájɣi]	[kəjɣés]			
4		[kəjɣóm]	[kəjɣésim]	[kəjɣóm]		
5		[kəjɣów]	[kəjɣésiw]	[kəjɣów]		
6		[kájɣin]	[kəjɣésin]			

Aquest patró és seguit per tots els informants, sense cap excepció ni cap tipus de variació pel que fa a la distribució del segment velar. Cal destacar que aquest és l'únic verb en el qual es dona aquesta homogeneïtat.

5.1.1.2.2 *Coure*

Com mostra la taula (24), el patró de *coure* és el mateix que el de *beure*, amb l'única excepció del participi, perquè s'utilitza la forma irregular o forta *cuit*.

(24) Patró *coure*

	COURE					
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[kók]	[kóyi]	[kuyés]		[kújt]	[kuyén]
2		[kóyis]	[kuyésis]			
3		[kóyi]	[kuyés]			
4		[kuyóm]	[kuyésim]	[kuyóm]		
5		[kuyów]	[kuyésiw]	[kuyów]		
6		[kóyin]	[kuyésin]			

El verb *coure* és, de tot el grup, el que presenta més casos de variació, sobretot a l'imperatiu. El patró és seguit per tots els informants només al present d'indicatiu i a l'imperfet de subjuntiu; a la resta de temps verbals hi ha algun informant que presenta una solució alternativa. Tot seguit, explicitem els casos concrets.

Al present de subjuntiu, LTT, de la franja 2 (F2) de Sant Antoni fa tot el paradigma amb el segment velar, i a la persona 4 utilitza la forma [kuyiyém], amb doble velar.

Al participi, MRT (F3) de Sant Josep utilitza la forma majoritària [kújt] però també la forma [kuyút], formada seguint el patró regular de formació de participis per als verbs de la classe II.

Al gerundi, ACG (F2) de Santa Eulària combina dues formes: la velaritzada, i majoritària, [kuyén], i la no velaritzada, [kuén].

L'imperatiu, com ja hem dit més amunt i com també hem detectat a *beure*, és el temps en el qual hi ha un grau més alt de variació. Resumim la situació a la taula (25).

(25) Variació IMP *coure*

4	5	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[y]	[y]	7/9	5/9	9/9	8/9	8/9	8/9	45/54
[y]	∅		2/9		1/9			3/54
∅	[y]		1/9					1/54
∅	∅	2/9	1/9			1/9	1/9	5/54

Com mostra la taula (25), el grau de variació, tot i que és el més alt en el conjunt del paradigma del verb *coure*, és força baix, ja que 45 dels 54 informants (un 83,3 % del total) segueixen el patró i velaritzen les formes 4 i 5 de l'imperatiu.

5.1.1.2.3 *Creure*

A *creure*, els contextos d'aparició del segment velar són els mateixos que a *beure*, com mostra la taula (26)

(26) Patró *creure*

CREURE						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[krók]	[króɣi]	[krəyéʒ]		[krəyút]	[krəyéɲ]
2		[króɣis]	[krəyéʒis]			
3		[króɣi]	[krəyéʒ]			
4		[krəyóm]	[krəyéʒim]	[krəyóm]		
5		[krəyóɰ]	[krəyéʒiw]	[krəyóɰ]		
6		[krəyɪn]	[krəyéʒin]			

El verb *creure* només presenta variació a dos temps: el present de subjuntiu i el gerundi.

Al present de subjuntiu, JPS (F2) de Vila fa tot el paradigma velaritzat, com indica el patró, però a les persones 4 i 5 combina les formes velaritzades [krəyóm] i [krəyóɰ] amb les no velaritzades [krəjóm] i [krəjóɰ].

Al gerundi dos informants, XJR de Santa Eulària i VBR de Vila, tots dos de la F3, presenten la forma sense velaritzar [krəjén].

5.1.1.2.4 *Deure*

En el cas de *deure*, el patró d'aparició del segment velar coincideix amb el de *beure*. Cal tenir en compte que en aquest cas no apareix l'imperatiu perquè a l'enquesta no es va demanar atès que semànticament era inviable (**Pep, deu sous a na Maria!*).

(27) Patró *deure*

DEURE						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[dók]	[dóɣi]	[dəyéʒ]		[dəyút]	[dəyéɲ]
2		[dóɣis]	[dəyéʒis]			
3		[dóɣi]	[dəyéʒ]			
4		[dəyóm]	[dəyéʒim]	--		
5		[dəyóɰ]	[dəyéʒiw]	--		
6		[dəyɪn]	[dəyéʒin]			

El verb *deure* és, junt amb *coure*, un dels verbs que presenten un grau més alt de variació. En concret, hi ha variació al present de subjuntiu, al participi, a l'imperfet de subjuntiu i, sobretot, al gerundi.

Al present de subjuntiu, JJM (F3) de Santa Eulària fa les formes de les persones 4 i 5 [dəvóm] i [dəvów].

Al participi, CRM (F3) de Sant Antoni fa [dəβút], en lloc de la forma amb la velar, i LTG (F3) de Sant Joan combina les dues formes: [dəβút] i [dəvút].

A l'imperfet de subjuntiu, PTT (F3) de Sant Antoni fa tot el paradigma sense velaritzar: [dəβés], [dəβésis], [dəβés], [dəβésim], [dəβésiɰ], [dəβésin].

Al gerundi, com reflectim a la taula (28), hi ha set informants que no utilitzen la forma velaritzada.

(28) Variació GER *deure*

GER	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[dəvén]	7/9	9/9	9/9	6/9	9/9	7/9	47/54
[dəvén]	2/9			3/9		2/9	7/54

5.1.1.2.5 *Jeure*

Com mostra la taula (29), el patró de distribució de la consonant velar a *jeure* és totalment coincident amb el que s'ha descrit per al verb *beure* (veg. taula (19))

(29) Patró *jeure*

	JEURE					
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[ʒók]	[ʒóɣi]	[ʒəɣés]		[ʒəɣút]	[ʒəɣén]
2		[ʒóɣis]	[ʒəɣésis]			
3		[ʒóɣi]	[ʒəɣés]			
4		[ʒəɣóm]	[ʒəɣésim]	[ʒəɣóm]		
5		[ʒəɣów]	[ʒəɣésiɰ]	[ʒəɣów]		
6		[ʒóɣin]	[ʒəɣésin]			

El verb *jeure* presenta un grau de variació força baix, que es concentra exclusivament a l'imperatiu, només a dues localitats —Sant Jordi i Vila— i dos informants. Resumim la situació d'aquest temps verbal a totes les localitats a (30).

(30) Variació IMP *jeure*

4	5	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[ɣ]	[ɣ]	9/9	9/9	8/9	9/9	9/9	8/9	52/54
∅	[ɣ]			1/9				1/54
[ɣ]	[ɣ]~∅						1/9	1/54

5.1.1.2.6 *Moure*

En el cas de *moure*, els contextos d'aparició del segment velar, com mostra la taula (31), són els mateixos que s'han vist per al verb model *beure* (veg. (19)).

(31) Patró *moure*

MOURE						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[mók]	[móɣi]	[muɣés]		[muɣút]	[muɣén]
2		[móɣis]	[muɣésis]			
3		[móɣi]	[muɣés]			
4		[muɣóm]	[muɣésim]	[muɣóm]		
5		[muɣów]	[muɣésiw]	[muɣów]		
6		[móɣin]	[muɣésin]			

A *moure* la variació es concentra només en dos temps verbals: l'imperatiu i el gerundi.

A l'imperatiu, hi ha tres informants que s'aparten del patró: RCC (F1) de Sant Antoni, que utilitza les formes [muém] i [muéw]; ACG (F2), de Santa Eulària, que combina les formes velaritzades [muɣóm] i [muɣów] amb les no velaritzades [muβóm] i [muβów] i, finalment, XJR (F3), també de Santa Eulària, que només utilitza les formes no velaritzades.

Al gerundi, XJR (F3) de Santa Eulària, combina les formes [muɣén] i [muβén], i LTT (F2) de Sant Antoni i VBR (F3) de Vila que utilitzen només la forma sense velar [muβén].

5.1.1.2.7 *Riure*

El patró de distribució del segment velar a *riure*, com reflectim a (32), coincideix completament amb el patró del verb *beure* (veg. (19)).

(32) Patró *riure*

RIURE						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[rík]	[ríɣi]	[riɣés]		[riɣút]	[riɣén]
2		[ríɣis]	[riɣésis]			
3		[ríɣi]	[riɣés]			
4		[riɣóm]	[riɣésim]	[riɣóm]		
5		[riɣów]	[riɣésiw]	[riɣów]		
6		[ríɣin]	[riɣésin]			

A *riure*, un altre cop, la variació se circumscriu a l'imperatiu i el gerundi, tot i que en un grau molt menor que en els verbs anteriors:

A l'imperatiu, només un informant, XJR (F3) de Santa Eulària, fa les dues formes sense velaritzar: [rióm] i [riów].

Al gerundi, dos informants, XJR (F3) de Santa Eulària i PTT (F3) de Sant Antoni, bandegen la forma majoritària del gerundi, velaritzada, i utilitzen la forma [rién].

5.1.1.2.8 *Seure*

Com reflecteix la taula (33), el patró de distribució del segment velar en la conjugació del verb *seure* és el mateix que el que s'ha descrit anteriorment per al verb model *beure* (veg. (19)).

(33) Patró *seure* ⁴¹

SEURE						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[sók]	[sóyi]	[səyé[s]		[səyút]	[səyé[n]
2		[sóyis]	[səyé[sis]			
3		[sóyi]	[səyé[s]			
4		[səyóm]	[səyé[sim]	[səyóm]		
5		[səyów]	[səyé[siw]	[səyów]		
6		[sóyin]	[səyé[sin]			

A *seure* la variació es troba només al present de subjuntiu i al gerundi .

Els casos d'informants que s'allunyen del patró al present de subjuntiu són força interessants pel fet que ho fan per augmentar el grau de velarització. En aquest cas, dos informants, FST (F2) de Sant Jordi i VRT (F2) de Sant Antoni, presenten formes amb doble velarització a les formes de les persones 4 i 5 del PS: [səyiyóm] i [səyiyów]. Recordem que també hem detectat aquest fenomen al present de subjuntiu de *coure*.

Al gerundi, XJR (F3) de Santa Eulària, s'allunya del patró i utilitza la forma sense segment velar [səjén].

⁴¹ Al PS, l'arrel del verb *seure* presenta variació relativa al timbre de la vocal: la majoria d'informants el manté com a /só/ (cf. [səyóm]), però alguns informants, sobretot de Sant Antoni i Sant Jordi, el fan tancat, /sí/, quan es troba en posició àtona (cf. [siyóm]). Atès que no és un fenomen majoritari ni regular i, a més, no és objecte d'estudi d'aquesta tesi ni afecta els fenòmens que s'hi tracten, s'ha optat per no indicar-ho al patró. De totes maneres, es reflecteix a les transcripcions de l'annex (veg. § 9.3).

5.1.1.2.9 *Treure*

En el cas del verb *treure*, com reflectim a (34), el patró de distribució del segment velar és coincident amb el verb *coure*, és a dir, la /g/ apareix en els mateixos contextos que a *beure* (veg. (19)), excepte al participi.

(34) Patró *treure*

TREURE						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[trók]	[tróγi]	[trəγés]		[trét]	[trəγén]
2		[tróγis]	[trəγésis]			
3		[tróγi]	[trəγés]			
4		[trəγóm]	[trəγésim]	[trəγóm]		
5		[trəγów]	[trəγésiw]	[trəγów]		
6		[tróγin]	[trəγésin]			

A *treure* la variació es troba exclusivament al participi. La majoria d'informants utilitzen la forma irregular [trét], però tres informants (CRM i MRC, de la F3 de Sant Antoni, i JRC, de la F2 de Sant Jordi) usen la forma regularitzada amb velar [trəγút]. A més, PMC, de la F1 de Sant Jordi, combina les dues formes: [trét] i [trəγút].

5.1.1.3 Verbs amb arrel acabada en consonant nasal /n/ o lateral /l/

En aquest altre grup hi ha els verbs amb arrel acabada en /n/ i /l/, que presenten una *d* epentètica a l'infinitiu, el futur i el gerundi: *defendre*, *entendre*, *moldre* i *prendre*. A continuació, analitzem cadascun d'aquests verbs detalladament.

5.1.1.3.1 *Defendre*

El verb *defendre* presenta un grau molt elevat de variació que no està motivada per la conjugació del verb, sinó perquè els informants combinen els paradigmes de dos verbs diferents: *defendre* i *defensar*. El verb *defendre* és totalment velaritzat i, en canvi, *defensar*, segueix el model dels verbs de la classe I, que, en principi, no presenta cap forma velaritzada. Així, si els informants a l'hora de conjugar el verb *defendre* —que era el verb que es demanava explícitament a l'enquesta— utilitzen alguna forma no velaritzada és perquè utilitzen formes de *defensar*.

El patró que segueix el verb *defendre* en relació amb l'aparició del segment velar, com reflectim a (35), coincideix amb el del verb *beure* (veg. (19)).

(35) Patró *defendre*

	DEFENDRE					
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[dəfɛŋk]	[dəfɛŋgi]	[dəfɛŋgés]		[dəfɛŋgút]	[dəfɛŋgén]
2		[dəfɛŋgis]	[dəfɛŋgésis]			
3		[dəfɛŋgi]	[dəfɛŋgés]			
4		[dəfɛŋgóm]	[dəfɛŋgésim]	[dəfɛŋgóm]		
5		[dəfɛŋgów]	[dəfɛŋgésiw]	[dəfɛŋgów]		
6		[dəfɛŋgin]	[dəfɛŋgésin]			

El verb *defendre* presenta variació a tots els temps verbals.

Al present d'indicatiu, la majoria d'informants velaritzen la forma de la persona 1; només dos informants utilitzen la forma de la persona 1 del verb *defensar*, per tant, sense la consonant velar. Resumim a (36) la situació a cada localitat.

(36) Variació a la persona 1 del PI *defendre/defensar*

1 PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[dəfɛŋk]	8/9	9/9	9/9	9/9	9/9	8/9	52/54
[dəfɛns]						1/9	1/54
[dəfɛnsu]	1/9						1/54

La situació en general del paradigma del present d'indicatiu és que el grau de combinació de *defendre* i *defensar* és força elevat;⁴² destaca, però, la forta tendència a la velarització que presenta la forma de la persona 1, motiu pel qual la majoria d'informants (52 de 54, és a dir, un 96,3 % del total), tot i utilitzar formes del verb *defensar* en la resta de persones, a la persona 1 opten per la forma velaritzada [dəfɛŋk]. Com veiem a (36), només dos informants utilitzen la forma de la persona 1 del verb *defensar*, sense velar: CFT (F1) de Vila presenta la forma sense morfema de persona, [dəfɛns], i CRM (F3) de Sant Antoni, hi afegeix la marca de persona –o, [dəfɛnsu], segurament per influència de la varietat estàndard.

Al present de subjuntiu, la majoria d'informants (47 de 54, un 87,03 % del total) velaritzen tot el paradigma, però hi ha un grau de variació força alt.

⁴² Atès que l'objecte d'estudi d'aquesta tesi és la distribució de la consonant velar, aquest punt només se centra en la forma de la persona 1, que és la que pot ser velaritzada. Per consultar les dades de la totalitat del paradigma del PI de tots els informants, vegeu l'annex (§ 9.3).

(37) Variació PS *defendre / defensar*

LOCALITAT		ST. ANTONI			ST. JOSEP		
INFORMANTS		7/9	LTT (F2)	CRM (F3)	7/9	MST (F3)	AML (F3)
PS	1	[dəfɛŋgi]	[dəfɛŋgi]	[dəfɛnsi]	[dəfɛŋgi]	[dəfɛnsi]	[dəfɛnsi]
	2	[dəfɛŋgis]	[dəfɛŋgis]	[dəfɛnsis]	[dəfɛŋgis]	[dəfɛnsis]	[dəfɛnsis]
	3	[dəfɛŋgi]	[dəfɛŋgi]	[dəfɛnsi]	[dəfɛŋgi]	[dəfɛnsi]	[dəfɛnsi]
	4	[dəfɛŋgém]	[dəfɛŋgém]	[dəfɛnsém]	[dəfɛŋgém]	[dəfɛŋgém]	[dəfɛnsém]
	5	[dəfɛŋgɛw]	[dəfɛŋgɛw]	[dəfɛnsɛw]	[dəfɛŋgɛw]	[dəfɛnsɛw]	[dəfɛnsɛw]
	6	[dəfɛŋgin]	[dəfɛŋgin]~[dəfɛnsin]	[dəfɛnsin]	[dəfɛŋgin]	[dəfɛnsin]	[dəfɛnsin]

LOCALITAT		STA. EULÀRIA		VILA	
INFORMANTS		8/9	CJP (F3)	7/9	CFT (F1), NMV (F2)
PS	1	[dəfɛŋgi]	[dəfɛnsi]	[dəfɛŋgi]	[dəfɛnsi]
	2	[dəfɛŋgis]	[dəfɛnsis]	[dəfɛŋgis]	[dəfɛnsis]
	3	[dəfɛŋgi]	[dəfɛnsi]	[dəfɛŋgi]	[dəfɛnsi]
	4	[dəfɛŋgóm]	[dəfɛnsóm]	[dəfɛŋgóm]	[dəfɛnsóm]
	5	[dəfɛŋgɔw]	[dəfɛnsɔw]	[dəfɛŋgɔw]	[dəfɛnsɔw]
	6	[dəfɛŋgin]	[dəfɛnsin]	[dəfɛŋgin]	[dəfɛnsin]

A l'imperfet de subjuntiu, el grau de variació és similar al del present de subjuntiu: 48 dels 54 informants (88,9 %) utilitzen el paradigma de *defendre* —al present n'eren 47. Resumim la situació a (38).

(38) Variació IS *defendre / defensar*

		ST. ANTONI		ST. JOSEP		STA. EULÀRIA	
		8/9	CRM (F3)	8/9	MST (F3)	8/9	CJP (F3)
IS	1	[dəfɛŋgés]	[dəfɛnsés]	[dəfɛŋgés]	[dəfɛnsés]	[dəfɛŋgés]	[dəfɛnsés]
	2	[dəfɛŋgésis]	[dəfɛnsésis]	[dəfɛŋgésis]	[dəfɛnsésis]	[dəfɛŋgésis]	[dəfɛnsásis]
	3	[dəfɛŋgés]	[dəfɛnsés]	[dəfɛŋgés]	[dəfɛnsés]	[dəfɛŋgés]	[dəfɛnsés]
	4	[dəfɛŋgésim]	[dəfɛnsésim]	[dəfɛŋgésim]	[dəfɛnsésim]	[dəfɛŋgésim]	[dəfɛnsásim]
	5	[dəfɛŋgésiw]	[dəfɛnsésiw]	[dəfɛŋgésiw]	[dəfɛnsésiw]	[dəfɛŋgésiw]	[dəfɛnsésiw]
	6	[dəfɛŋgésin]	[dəfɛnsésin]	[dəfɛŋgésin]	[dəfɛnsésin]	[dəfɛŋgésin]	[dəfɛnsásin]

LOCALITAT		VILA			
INFORMANTS		6/9	PMC (F3)	JPS (F2)	NMV (F2)
IS	1	[dəfɛŋgés]	[dəfɛŋgés]	[dəfɛnsás]	[dəfɛnsés]
	2	[dəfɛŋgésis]	[dəfɛnsésis]	[dəfɛnsásis]	[dəfɛnsésis]
	3	[dəfɛŋgés]	[dəfɛnsés]	[dəfɛnsás]	[dəfɛnsés]
	4	[dəfɛŋgésim]	[dəfɛŋgésim]	[dəfɛnsásim]	[dəfɛnsésim]
	5	[dəfɛŋgésiw]	[dəfɛŋgésiw]	[dəfɛnsásiw]	[dəfɛnsésiw]
	6	[dəfɛŋgésin]	[dəfɛŋgésin]	[dəfɛnsásin]	[dəfɛnsésin]

A l'imperatiu la variació és força alta: el patró (que velaritzza les formes 4 i 5) és seguit per 39 dels 54 informants (72,2 %). Reflectim la situació a (39).

(39) Variació IMP *defendre / defensar*

4	5	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[ɣ]	[ɣ]	8/9	6/9	9/9	6/9	6/9	4/9	39/54
[ɣ]	∅		3/9				1/9	4/54
[ɣ]~∅	∅				1/9			1/54
∅	∅	1/9			2/9	3/9	4/9	10/54

El participi és el temps que presenta un grau més alt de variació, ja que el patró és seguit per 37 dels 54 informants, és a dir, un 68,5 % del total. No hi ha cap poble que es ceneixi a la forma del patró de manera exclusiva. Cal tenir en compte, però, que la variació no ve donada només per la velarització, sinó que es deu a la combinació dels participis corresponents a *defendre*, que presenta dos participis (el fort *defès* i el regular *defengut*, que és el majoritari, com marca el patró) i *defensar*, que presenta un únic participi, que és regular (*defensat*). Presentem un resum de la situació a (40).

(40) Variació PART *defendre/defensar*

PART	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[dɔfəŋgút]	6/9	6/9	8/9	6/9	6/9	5/9	37/54
[dɔfənsát]	2/9					4/9	6/54
[dɔfós]	1/9			2/9	1/9		4/54
[dɔfəŋgút]~[dɔfənsát]		2/9		1/9			3/54
[dɔfəŋgút]~[dɔfós]		1/9	1/9		2/9		4/54

Al gerundi també hi ha variació, tot i que en un grau menor que al participi. En aquest cas, el patró és seguit per 49 dels 54 informants, o sigui, un 90,74 % del total, el segon percentatge més alt de fidelitat al patró després del present d'indicatiu.

(41) Variació GER *defendre/defensar*

GER	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[dɔfəŋgén]	8/9	9/9	9/9	8/9	9/9	6/9	49/54
[dɔfənsán]	1/9			1/9		1/9	3/54
[dɔfəŋgén]~[dɔfənsán]						2/9	2/54

5.1.1.3.2 Entendre

A *entendre*, el patró és el mateix que a *coure* (veg. (24)), com reflectim a (42).

(42) Patró *entendre*

ENTENDRE						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[əntéŋk]	[əntéŋgi]	[əntəŋgés]		[əntás]	[əntəŋgén]
2		[əntéŋgis]	[əntəŋgésis]			
3		[əntéŋgi]	[əntəŋgés]			
4		[əntəŋgóm]	[əntəŋgésim]	[əntəŋgóm]		
5		[əntəŋgów]	[əntəŋgésiw]	[əntəŋgów]		
6		[əntéŋgin]	[əntəŋgésin]			

La variació es troba concentrada a l'imperatiu i el participi.

A l'imperatiu, la majoria d'informants fan les dues formes velaritzades, però alguns o bé només velaritzen la forma del persona 4, o bé no en velaritzen cap. Presentem un resum de la situació a (43).

(43) Variació IMP *entendre*

4	5	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[ɣ]	[ɣ]	7/9	8/9	9/9	8/9	7/9	7/9	46/54
[ɣ]	∅	1/9				2/9	2/9	5/54
∅	∅	1/9	1/9		1/9			3/54

Pel que fa al participi, només trobem variació a Sant Antoni i Vila. A Vila, un informant, VBR (F3), regularitza el participi i utilitza la forma [əntəŋgút], en lloc de la forma irregular *entès*. A Sant Antoni els informants CPC (F1) i VRT (F2) combinen les dues formes: [əntés] i [əntəŋgút].

5.1.1.3.3 *Moldre*

Com es mostra a (44), el patró d'aparició del segment velar de *moldre* coincideix amb els patrons de *coure* (veg. (24)) i *treure* (veg. (34)).

(44) Patró *moldre*

MOLDRE						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[mólk]	[mólɣi]	[mulɣés]		[mólt]	[mulɣén]
2		[^l mólɣis]	[mulɣésis]			
3		[mólɣi]	[mulɣés]			
4		[mulɣóm]	[mulɣésim]	[mulɣóm]		
5		[mulɣów]	[mulɣésiw]	[mulɣów]		
6		[mólɣin]	[mulɣésin]			

A *moldre* no hi ha cap temps verbal que sigui estable.

Al present d'indicatiu, la variació es troba a la forma de la persona 1, que pot presentar les formes [mólk] o [mól]. Ho resumim a (45).

(45) Variació PI *oldre*

I PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[mólk]	6/9	8/9	8/9	8/9	7/9	7/9	44/54
[mól]	3/9	1/9	1/9	1/9	2/9	1/9	9/54
∅						1/9	1/54

Com mostra la taula (45), la forma [mólk] és la majoritària a totes les localitats i, també, en el conjunt dels informants (44 informants, que suposa un 81,4 % del total). PMV (F3) de Vila no va saber conjugar el present d'indicatiu, per això hem marcat que un informant no fa la forma de la persona 1.

Al present de subjuntiu, el nivell de variació és baix, ja que el patró és seguit per 50 dels 54 informants. Els quatre informants que se n'allunyen es concentren en dues localitats: Santa Eulària i Vila. En concret, dos informants de cada poble bandegen l'opció majoritària i reduint la velarització. Ho mostrem a la taula (46).

(46) Variació PS *oldre*

PS		ST. EULÀRIA			VILA	
		7/9	CJP (F3)	JJM (F3)	7/9	CFC, JMR (F1)
PS	1	[mólɣi]	[mólɣi] / [móli]	[mólɣi]	[mólɣi]	[móli]
	2	[mólɣis]	[mólɣis]	[mólɣis]	[mólɣis]	[mólis]
	3	[mólɣi]	[móli]	[móli]	[mólɣi]	[móli]
	4	[mulɣém]	[mulóm]	[mulóm]	[mulɣém]	[mulóm]
	5	[mulɣów]	[mulów]	[mulów]	[mulɣów]	[mulów]
	6	[mólɣin]	[mólin]	[mólin]	[mólɣin]	[mólin]

A l'imperfet de subjuntiu, la variació també apareix en quatre informants, però, en aquest cas, implica tres localitats: Santa Eulària, Vila i Sant Antoni.

(47) Variació IS *oldre*

		ST. ANTONI		STA. EULÀRIA		VILA		
		8/9	VRT (F2)	8/9	XJR (F3)	7/9	CFC (F1)	JMR (F1)
IS	1	[mulɣés]	[mulés]	[mulɣés]	[mulés]	[mulɣés]	[mulés]	[mulɣés]~[mulés]
	2	[mulɣésis]	[mulésis]	[mulɣésis]	[mulésis]	[mulɣésis]	[mulésis]	[mulɣésis]~[mulésis]
	3	[mulɣés]	[mulés]	[mulɣés]	[mulés]	[mulɣés]	[mulés]	[mulɣés]~[mulés]
	4	[mulɣésim]	[mulésim]	[mulɣésim]	[mulésim]	[mulɣésim]	[mulésim]	[mulɣésim]~[mulésim]
	5	[mulɣésiww]	[mulésiww]	[mulɣésiww]	[mulésiww]	[mulɣésiww]	[mulésiww]	[mulɣésiww]~[mulésiww]
	6	[mulɣésin]	[mulésin]	[mulɣésin]	[mulésin]	[mulɣésin]	[mulésin]	[mulɣésin]~[mulésin]

Com mostra la taula (47), tres informants, VRT (F2) de Sant Antoni, XJR (F3) de Santa Eulària i CFC (F1) de Vila, fan la totalitat del paradigma sense la velar i només JMR (F1) de Vila combina les dues variants.

L'imperatiu és el temps que presenta un nivell més alt de variació. Presentem un resum de la situació a (48).

(48) Variació IMP *moldre*

4	5	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[y]	[y]	3/9	3/9	7/9	6/9	4/9	7/9	30/54
[y]	∅	1/9	5/9				1/9	7/54
∅	[y]			1/9				1/54
[y]	[y]~∅				1/9	1/9		2/54
[y]~∅	[y]~∅		1/9		1/9			2/54
∅	∅	5/9		1/9	1/9	4/9	1/9	12/54

Com reflecteix la taula (48), la situació a l'imperatiu és la més complexa de tots els temps verbals del *moldre*: no hi ha cap localitat que es mostri completament estable i el grau de dispersió de respostes és força elevat.

Al participi, la variació es produeix entre la forma forta [mólt] i la forma que segueix el paradigma regular del participis, [mulyút].

(49) Variació PART *moldre*

PART	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[mólt]	7/9	7/9	7/9	7/9	8/9	9/9	45/54
[mulyút]	2/9	1/9	2/9	1/9			6/54
[mólt]~[mulyút]		1/9		1/9	1/9		3/54

El gerundi presenta un grau bastant baix de variació, que es concentra, gairebé exclusivament, a Sant Josep. Resumim la situació a la taula (50).

(50) Variació GER *moldre*

GER	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[mulyén]	8/9	9/9	9/9	6/9	8/9	8/9	48/54
[mulén]	1/9				1/9	1/9	3/54
[mulyén]~[mulén]				1/9			1/54
[mulín]				1/9			1/54
[mulén]~[mulín]				1/9			1/54

En aquest cas, la variació no ve donada només per la combinació de la forma velaritzada i la no velaritzada sinó que, a més, s'ha introduït la forma [mulín], influència en part de la forma del castellà *moliendo* i també per la tendència al trasllat de verbs de la classe II a la classe III (repremem la qüestió del canvi de classe a § 6.3).

5.1.1.3.4 *Prendre*

A *prendre* la situació és molt similar a la d'*entendre* i, de fet, comparteixen el mateix patró, que coincideix amb *coure* (veg. (24)), com reflectim a (51).

(51) Patró *prendre*

PRENDRE						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[prónk]	[prón̄gi]	[prəngés]		[prós]	[prəngén]
2		[prón̄gis]	[prəngésis]			
3		[prón̄gi]	[prəngés]			
4		[prəngóm]	[prəngésim]	[prəngóm]		
5		[prəngów]	[prəngésiw]	[prəngów]		
6		[prón̄gin]	[prəngésin]			

La variació es troba a l'imperfet de subjuntiu, al participi, el gerundi i, sobretot, com ocorre també a *entendre*, a l'imperatiu.

A l'imperfet de subjuntiu i al participi la variació és molt minsa, ja que només es dona en un cas a una localitat. Pel que fa al primer temps, la variació apareix a Sant Jordi, on ETM (F3) en lloc de fer tot el paradigma velaritzat el fa mixt: [prónés], [prónésis], [prónés] però [prəngésim], [prəngésiw], [prəngésin]. La variació al participi apareix Vila, ja que VBR (F3) utilitza la forma [prəngút].

A l'imperatiu, la variació es concentra a Sant Antoni, Sant Josep i Vila. Presentem un resum de la situació a (52).

(52) Variació IMP *prendre*

4	5	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[g]	[g]	5/9	9/9	9/9	7/9	9/9	7/9	46/54
[g]	∅	1/9					1/9	2/54
[g]	[g]~∅						1/9	1/54
∅	∅	3/9			2/9			5/54

Destaquen les solucions dels tres informants de Sant Antoni que no velaritzen cap de les dues formes. Els tres informants que introdueixen aquesta variació són de la F1 (CTR, CPC i RCC) i, d'entre els tres, destaquen les formes que utilitzen CTR i RCC, que són [próním] i [próníw], totalment recessives i que no utilitza cap altre informant.

Al gerundi, hi ha variació a Sant Antoni, Sant Jordi i Sant Josep. A tots tres pobles, hi ha un informant que rebutja la velarització. Reflectim la situació a (53).

(53) Variació GER *prendre*

GER	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[prəŋgén]	8/9	9/9	8/9	8/9	9/9	9/9	51/54
[prənén]	1/9		1/9	1/9			3/54

5.1.2 Classe II, [-EXTENSIÓ]

5.1.2.1 Verb model: *perdre*

El verb *perdre* es pren com a verb model de la subclasse verbal II, [-EXTENSIÓ] atès que, per contraposició als verbs tipus *beure*, no presenta en cap context el segment velar. Tot i això, aquesta descripció només és del tot certa per a algunes varietats de la llengua, bàsicament del català central i de la varietat estàndard. Tal com han demostrat autors com Viaplana (1984), Perea (2003) i Querol (2009), hi ha dialectes en els quals la consonant velar també apareix en el verb *perdre*, tendència que és molt acusada, sobretot, en valencià (veg. Clua 1998, entre altres).

Pel que fa a l'eivissenc, cap de les descripcions que s'han consultat (veg. § 3.1.2) fan referència a la velarització del verb *perdre*. No obstant això, segons les nostres dades, si bé és cert que el nivell de velarització és molt baix, ocorren algunes formes velaritzades.

La taula (54) reflecteix el patró que es pot establir en base a les respostes majoritàries dels informants.

(54) Patró *perdre*

	PRENDRE					
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[párt]	[párði]	[pərdés]		[pərdút]	[pərdén]
2		[párðis]	[pərdésis]			
3		[párði]	[pərdés]			
4		[pərdám]	[pərdésim]	[pərdám]		
5		[pərdáw]	[pərdésiw]	[pərdáw]		
6		[pérðin]	[pərdésin]			

Com veiem a (54), el patró que es pot establir per al verb *perdre* no contempla l'aparició del segment velar en cap cas del paradigma. Tot i això, hi ha dos informants, LTT i VRT, tots dos de la F2 de Sant Antoni, que afegixen el segment velar en el paradigma del present de subjuntiu. En el cas de LTT, el segment velar apareix a la persona 2, amb la forma [pérðiyəs]; en el cas de VRT, a les persones 4 i 5, amb les formes [pərdiyém] i [pərdiyéw].

Segons les nostres dades, doncs, no es pot afirmar que la velarització en aquesta classe verbal sigui inexistent, però no és gaire significativa. És rellevant el fet que la presència de la consonant velar és limitada geogràficament, ja que només apareix a la localitat de Sant Antoni, i també pel que fa als temps verbals, atès que les formes velaritzades es donen només al present de subjuntiu.

Tot seguit descrivim quina és la distribució del segment velar en la resta de verbs del tipus *perdre* que formen part del nostre corpus (§ 5.1.1.2.2 - § 5.1.1.2.3).

5.1.2.2 Verbs amb arrel acabada en consonant oclusiva no velar

El grup C està format pels verbs que acaben en oclusiva no velar: *batre*, *prometre*, *rebre* i *rompre*. En general, el nivell de velarització en aquests quatre verbs és bastant baix, com hem vist que ocorria a *perdre*, tot i que s'observen diferències de grau entre ells.

5.1.2.2.1 *Prometre*

Pel que fa al verb *prometre*, el patró que podem establir és totalment coincident al de *perdre*. Ho reflectim a (55).

(55) Patró *prometre*

	PROMETRE					
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[prumót]	[prumóti]	[prumotés]		[prumós]	[prumotén]
2		[prumótis]	[prumotésis]			
3		[prumóti]	[prumotés]			
4		[prumotém]	[prumotésim]	[prumotém]		
5		[prumotów]	[prumotésiw]	[prumotów]		
6		[prumótin]	[prumotésin]			

La variació apareix al present del subjuntiu, l'imperatiu, el gerundi i el participi.

Al present de subjuntiu ocorren alguns casos de formes del paradigma velaritzades, sobretot les de les persones 4 i 5, però també d'altres persones. La variació es troba a Sant Antoni, Sant Joan, Sant Jordi i Vila. Ho resumim a (56).

(56) Variació PS *prometre*

LOCALITAT		ST. ANTONI			
INFORMANTS		6/9	LTT (F2)	MGS (F2)	VRT (F2)
PS	1	[pruméti]	[pruméti]	[pruméti]	[pruméti]
	2	[prumétis]	[prumétis]	[prumétis]	[prumétis]
	3	[pruméti]	[pruméti]	[pruméti]	[pruméti]
	4	[prumətém]	[prumətiyéɲ]	[prumətəyéɲ]	[prumətiyéɲ]
	5	[prumətéw]	[prumətiyéw]	[prumətəyéw]	[prumətéw]
	6	[prumétin]	[prumétin]	[prumétin]	[prumétin]

LOCALITAT		ST. JOAN		ST. JORDI	
INFORMANTS		8/9	MJMT (F2)	8/9	JST (F3)
PS	1	[prumóti]	[prumóti]	[prumóti]	[prumótiyə]
	2	[prumótis]	[prumótis]	[prumótis]	[prumótis]
	3	[prumóti]	[prumóti]	[prumóti]	[prumóti]
	4	[prumətóm]	[prumətóm]~[prumətiyəɲ]	[prumətóm]	[prumətóm]
	5	[prumətów]	[prumətów]~[prumətiyəw]	[prumətów]	[prumətów]
	6	[prumótin]	[prumótin]	[prumótin]	[prumótin]

LOCALITAT		VILA	
INFORMANTS		8/9	JPS (F2)
PS	1	[prumóti]	[prumóti]
	2	[prumótis]	[prumótis]
	3	[prumóti]	[prumóti]
	4	[prumətóm]	[prumətóm]~ [prumətiyəɲ]
	5	[prumətów]	[prumətów]
	6	[prumótin]	[prumótin]

A l'imperatiu, MGS (F2) de Sant Antoni fa la forma de la persona 4 [prumətəyéɲ].

Al gerundi, dos informants que s'allunyen del patró, però només un cas comporta velarització: MJMT (F2) de Sant Joan, combina la forma del gerundi [prumətén] amb la forma velaritzada [prumətiyéɲ]. També s'allunya del patró VBR (F3) de Vila, però perquè utilitza la forma [prumótin].

El mateix informant, VBR (F3) de Vila, canvia també el participi, però no per afegir-hi el segment velar sinó per regularitzar-lo amb influència del castellà, i utilitza la forma [prumótít].

5.1.2.2.2 *Rompre*

Pel que fa a *rompre*, la situació és bastant similar a la de *prometre*, però la variació i el nombre de formes velaritzades és lleugerament superior. El patró, com es reflecteix a (57), coincideix completament amb el de *perdre* (veg. (54)).

(57) Patró *rompre*

	ROMPRE					
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[rómp]	[rómpi]	[rumpés]		[rəmpút]	[rumpén]
2		[rómpis]	[rumpésis]			
3		[rómpi]	[rumpés]			
4		[rumpám]	[rumpésim]	[rumpám]		
5		[rumpáw]	[rumpési ^w]	[rumpáw]		
6		[rómpin]	[rumpésin]			

Hi ha variació, sobretot, al present de subjuntiu, i també a l'imperatiu i al gerundi.

La variació que es detecta al present de subjuntiu es troba concentrada a les formes de les persones 4 i 5, ja que hi ha una tendència força forta a afegir-los-hi el segment velar. Il·lustrem la situació a la taula (58).

(58) Variació PS *rompre*

LOCALITAT		ST. JOAN		
INFORMANTS		4/9	FMF, MMM, MAMM (F1), MJMT (F2)	NMF (F2)
PS	1	[rómpi]	[rómpi]	[rómpi]
	2	[rómpis]	[rómpis]	[rómpis]
	3	[rómpi]	[rómpi]	[rómpi]
	4	[rumpám]	[rumpiyám]	[rumpám]~ [rumpiyám]
	5	[rumpáw]	[rumpiyáw]	[rumpáw]~ [rumpiyáw]
	6	[rómpin]	[rómpin]	[rómpin]

LOCALITAT		ST. JORDI		ST. JOSEP		
INFORMANTS		8/9	PMC (F1)	7/9	MRT (F3)	CMT (F2)
PS	1	[rómpi]	[rómpi]	[rómpi]	[rómpi]	[rómpi]
	2	[rómpis]	[rómpis]	[rómpis]	[rómpis]	[rómpis]
	3	[rómpi]	[rómpi]	[rómpi]	[rómpi]	[rómpi]
	4	[rumpám]	[rumpám]~ [rumpiyám]	[rumpém]	[rumpiyém]	[rumpém]~ [rumpiyém]
	5	[rumpáw]	[rumpáw]	[rumpéw]	[rumpiyéw]	[rumpéw]~ [rumpiyéw]
	6	[rómpin]	[rómpin]	[rómpin]	[rómpin]	[rómpin]

LOCALITAT		VILA		
INFORMANTS		6/9	NMV, SMM (F2)	PMV (F3)
PS	1	[rómpi]	[rómpi]	[rómpi]
	2	[rómpis]	[rómpis]	[rómpis]
	3	[rómpi]	[rómpi]	[rómpi]
	4	[rumpóm]	[rumpiyám]	[rumpóm]~ [rumpiyám]
	5	[rumpów]	[rumpiyów]	[rumpów]
	6	[rómpin]	[rómpin]	[rómpin]

A l'imperatiu, la variació només es troba, en un grau molt baix, a Sant Antoni i Vila. Els informants MGS (F2) de Sant Antoni i NMV (F2) de Vila combinen, a la persona 4, les formes [rumpóm] i [rumpiyám].

Per últim, al gerundi MJMT (F2) de Sant Joan combina la forma del patró, [rumpén], amb la forma amb el segment velar, [rumpiyén].

5.1.2.2.3 *Batre*

Pel que fa al verb *batre*, la gran diferència que presenta respecte dels dos verbs anteriors és que el nivell de variació és major i el segment velar apareix en altres temps verbals. Una divergència molt clara és que en aquest cas, al contrari del que passava a *prometre* i *rompre*, no hi ha cap localitat en què no hi ha hagut com a mínim un informant que utilitzi alguna forma amb velar.

El patró que segueix el verb és el que reflectim a (59).

(59) Patró *batre*

	BATRE					
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[bát]	[báti]	[bátés]		[bətút]	[bətén]
2		[bátis]	[bátésis]			
3		[báti]	[bátés]			
4		[bətóm]	[bətésim]	[bətóm]		
5		[bətów]	[bətésiw]	[bətów]		
6		[bátin]	[bátésin]			

Abans de descriure els casos de velarització, cal comentar un altre aspecte que genera variació: l'ocurrència del segment palatal *-eix* en aquest verb. El verb *batre*, com altres verbs de la classe II, pot patir un canvi de classe i alguns parlants el conjuguen seguint el paradigma de la classe III, [+EXTENSIÓ], és a dir, seguint el model del verb *partir* (veg. § 5.1.2.2.1), que presenta extensió palatal (*-eix*) a les persones 1, 2, 3 i 6 del PI, del PS i a les persones 2, 3 i 6 de l'imperatiu. Així doncs, hi ha parlants que

conjuguen el verb *batre* amb extensió *-eix*, que en eivissenc pot ser [əʃ] o [əʃk]. En aquest punt descrivim la distribució d'aquestes variants; posteriorment, a § 6.1.2, desenvolupem aquest aspecte i justifiquem l'anàlisi que fem d'aquest segment [əʃk].

La variació és present a tots els temps verbals, encara que, com ja hem comentat més amunt, les formes alternatives a les del patró no sempre són velaritzades. El present de subjuntiu és el temps en el qual el grau de variació i de velarització és més alt, mentre que l'imperfet de subjuntiu presenta el grau de variació i de velarització més baix. Tot seguit, analitzem la situació de cada temps verbal.

Al present d'indicatiu, la majoria d'informants (45/54) fan la forma de la persona 1 [bát], però hi ha alguns informants que utilitzen altres formes. Presentem un resum de la situació a (60).

(60) Variació a la persona 1 del PI *batre*

1 PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[bát]	6/9	8/9	9/9	9/9	8/9	5/9	45/54
[bətəʃ]	3/9	1/9			1/9	2/9	7/54
[bətəʃk]						1/9	1/54
[bətəʃk]~[bát]						1/9	1/54

Tal com mostra la taula (60), a Sant Antoni i Vila és on hi ha menys informants fidels al patró. Destaca el fet que a totes les localitats la variació apareix per l'ús de la forma [bətəʃ], afegint l'extensió palatal a *batre*. A Vila, a més, el grau de dispersió de les respostes augmenta, perquè es combinen altres formes. En concret, els quatre informants que s'allunyen del patró utilitzen la forma amb extensió palatal; a més a més, però, destaquen dos informants, PMC (F3) i SMM (F2), que afegeixen el segment [əʃk].

El present de subjuntiu, que al patró manté totes les formes sense velaritzar, és el temps que presenta un grau de variació i velarització més alt. Resumim la situació a (61).

(61) Variació PS *batre*.

LOCALITAT		ST. ANTONI				ST. JOAN		
INFORMANTS		6/9	LTT (F2)	VRT (F2)	MGs (F2)	7/9	CJMT (F3)	LTG (F3)
PS	1	[báti]	[bátiyə]	[báti]	[báti]	[báti]	[bátiyə]	[báti]
	2	[bátis]	[bátiyəs]	[bátis]	[bətéʃis]	[bátis]	[bátiyəs]	[bátis]
	3	[báti]	[bátiyə]	[báti]	[bətéʃi]	[báti]	[bátiyə]	[báti]
	4	[bətém]	[bətiyéɪm]	[bətiyéɪm]	[bətəyéɪm]	[bətóm]	[bátiyəm]	[bətiyéɪm]
	5	[bətéw]	[bətiyéw]	[bətiyéw]	[bətəyéw]	[bətów]	[bátiyəw]	[bətiyéw]
	6	[bátin]	[bátiyən]	[bátin]	[bətéʃin]	[bátin]	[bátiyən]	[bátin]

LOCALITAT		ST. JORDI			ST. JOSEP	
INFORMANTS		6/9	MRT (F2), JST (F3)	ETM (F3)	8/9	MST (F3)
PS	1	[báti]	[báti]	[báti]	[báti]	[báti]
	2	[bátis]	[bátis]	[bátis]	[bátis]	[bátis]
	3	[báti]	[báti]	[báti]	[báti]	[báti]
	4	[bətóm]	[bətiyéɪm]	[bətóm]~[bətiyéɪm]	[bətém]	[bətém]~[bətiyéɪm]
	5	[bətów]	[bətiyéw]	[bətów]~[bətiyéw]	[bətéw]	[bətéw]~[bətiyéw]
	6	[bátin]	[bátin]	[bátin]	[bátin]	[bátin]

LOCALITAT		VILA		
INFORMANTS		4/9	NMV, JPS (F2), PMV, PMC (F3)	SMM (F2)
PS	1	[báti]	[báti]	[bətəʃki]
	2	[bátis]	[bátis]	[bətəʃkis]
	3	[báti]	[báti]	[bətəʃki]
	4	[bətóm]	[bətiyéɪm]	[bətiyéɪm]
	5	[bətów]	[bətiyéw]	[bətiyéw]
	6	[bátin]	[bátin]	[bátin]

El que reflecteix la variació de (61) és una clara tendència a la velarització de les formes 4 i 5 del present de subjuntiu. En concret, nou informants opten per les formes velaritzades a aquestes dues persones i la quantitat augmenta fins a onze si hi sumem els dos informants que combinen les formes no velaritzades amb les velaritzades. A més a més, hi ha dos informants que velaritzen totes les formes del paradigma.

Si el present de subjuntiu es mostra com el temps verbal amb més variació, l'altre temps del mode subjuntiu, l'imperfet, es comporta de manera completament contrària, atès que és el temps amb menys variació i menys velarització. Només JJM (F3) de Santa Eulària s'allunya del paradigma i tan sols ho fa a les persones del plural (persones 4-6), a les quals afegeix el segment velar: [bətiyéɪsim], [bətiyéɪsiw], [bətiyéɪsin].

A l'imperatiu, la majoria de formes en tots els informants de totes les localitats són sense el segment velar. De totes maneres, hi ha alguns informants que usen el segment velar, en aquest cas [iɣ], a l'imperatiu. Il·lustrem la situació a (62).

(62) Variació IMP *batre*.

4	5	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
∅	∅	8/9	9/9	8/9	8/9	9/9	8/9	50/54
[iɣ]	∅			1/9			1/9	2/54
[iɣ]	[iɣ] ~ ∅	1/9						1/54
[iɣ] ~ ∅	∅				1/9			1/54

De la mateixa manera, al participi el grau de variació és baix. Només quatre informants utilitzen formes alternatives a la del patró, i només una presenta el segment velar. Presentem un resum de la situació a (63).

(63) Variació PART *batre*.

PART	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[bətút]	8/9	8/9	9/9	9/9	8/9	8/9	50/54
[bətít]	1/9					1/9	2/54
[bətɪyút]~[batút]		1/9					1/54
[bətít]~[bətút]					1/9		1/54

Com reflecteix la taula (63), la forma [bətɪyút] només apareix en un cas i en combinació amb el participi sense velaritzar establert al patró. L'altra forma que utilitzen els tres informants que s'allunyen de la forma [bətút] és [bətít], conjugat com si fos de la classe III (veg. § 6.3).

Al gerundi, la situació és molt similar a la del participi, ja que també la major part de la variació existent és deguda a l'ús de formes de la classe III i coincidents parcialment amb la forma del castellà *batiendo* (situació semblant a la que hem vist a *moldre* i *prometre*). Mostrem un resum de la situació a (64).

(64) Variació GER *batre*.

GER	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[bətén]	7/9	9/9	7/9	9/9	8/9	5/9	45/54
[bətɪyén]			1/9				1/54
[bətín]	2/9		1/9		1/9	4/9	8/54

5.1.2.2.4 *Rebre*

El verb *rebre* presenta un grau de velarització no gaire alt, però que destaca perquè es concentra gairebé totalment al present de subjuntiu, amb variació a totes les localitats. Només Sant Joan presenta variació també al gerundi. El patró general que es pot establir és el que reflectim a (65).

(65) Patró *rebre*.

	REBRE					
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[ráp]	[ráβi]	[rəβés]		[rəβút]	[rəβén]
2		[rəβis]	[rəβésis]			
3		[ráβi]	[rəβés]			
4		[rəβóm]	[rəβésim]	[rəβám]		
5		[rəβów]	[rəβésiw]	[rəβów]		
6		[ráβin]	[rəβésin]			

Com hem dit més amunt, la variació es concentra al present de subjuntiu. Les taules de (66) il·lustren la situació.

(66) Variació PS *rebre*.

LOCALITAT		ST. ANTONI			ST. JOAN		
INFORMANTS		7/9	CPC (F1)	CTR (F1)	7/9	FFR (F3)	NMF(F2)
PS	1	[réβi]	[répi]	[rəsəβéʃki]	[ráβi]	[ráβi]	[ráβi]
	2	[réβis]	[répis]	[rəsəβéʃkis]	[ráβis]	[ráβis]	[ráβis]
	3	[réβi]	[répi]	[rəsəβéʃki]	[ráβi]	[ráβi]	[ráβi]
	4	[rəβém]	[rəβém]	[rəsiβiyém]	[rəβám]	[rəpiyám]	[rəβám]~[rəpiyám]
	5	[rəβéw]	[rəβéw]	[rəsiβiyéw]	[rəβów]	[rəpiyów]	[rəβów]~[rəpiyów]
	6	[réβin]	[répin]	[rəsiβéʃkin]	[ráβin]	[ráβin]	[ráβin]

LOCALITAT		ST. JORDI			ST. JOSEP			
INFORMANTS		7/9	PMC (F1)	JST (F3)	4/9	CPR (F1)	MPS, CRM (F1), MST (F3)	CMT (F2)
PS	1	[ráβi]	[rápi]	[rəpiyə]	[réβi]	[répi]	[répi]	[répi]
	2	[ráβis]	[ráβis]	[rəpiyəs]	[réβis]	[répis]	[répis]	[répis]
	3	[ráβi]	[ráβi]	[rəpiyə]	[réβi]	[répi]	[répi]	[répi]
	4	[rəβám]	[rəβám]	[rəpiyám]	[rəβém]	[rəβém]	[rəpiyém]	[rəβém]~[rəpiyém]
	5	[rəβów]	[rəβów]	[rəpiyów]	[rəβéw]	[rəβéw]	[rəpiyéw]	[rəβéw]~[rəpiyéw]
	6	[ráβin]	[ráβin]	[rəpiyən]	[réβin]	[réβin]	[répin]	[répin]

LOCALITAT		STA. EULÀRIA			VILA		
INFORMANTS		6/9	MGM (F1)	MSE (F2)	CJP (F3)	8/9	NMV (F2)
PS	1	[ráβi]	[rápi]	[rəpiyə]	[ráβi]~[rəpiyə]	[ráβi]	[ráβi]
	2	[ráβis]	[rápis]	[rəpiyəs]	[ráβis]~[rəpiyəs]	[ráβis]	[ráβis]
	3	[ráβi]	[rápi]	[rəpiyə]	[ráβi]~[rəpiyə]	[ráβi]	[ráβi]
	4	[rəβám]	[rəpiyám]	[rəβám]	[rəβám]~[rəpiyám]	[rəβám]	[rəβám]~[rəpiyám]
	5	[rəβów]	[rəpiyów]	[rəβów]	[rəβów]~[rəpiyów]	[rəβów]	[rəβów]~[rəpiyów]
	6	[ráβin]	[rápin]	[rəpiyən]	[ráβin]~[rəpiyən]	[ráβin]	[ráβin]

Com reflecteixen les taules de (66), a totes les localitats la majoria d'informants fa tot el paradigma del present de subjuntiu sense el segment velar; no obstant això, hi ha alguns informants que l'afegeixen en alguns casos. La tendència que s'observa de manera més clara a tots els pobles és la de velaritzar la forma de les persones 4 i 5, atès

que tots els informants que s'allunyen del patró ho fan per velaritzar, com a mínim, aquestes dues formes, que prenen, en la majoria de casos, les formes [rəpiγóm] i [rəpiγów], excepte en el cas de CTR (F1) de Sant Antoni, que utilitza les formes [rəsiβiyém] i [rəsiβiyéw]. Hi ha només un cas, el de MSE (F2) de Santa Eulària, que s'escapa totalment d'aquesta tendència perquè velaritza totes les formes del paradigma menys, justament, les de les persones 4 i 5.

Tal com hem apuntat més amunt, la localitat de Sant Joan destaca pel fet que, a més del present de subjuntiu, el segment velar també apareix al gerundi. Concretament, en dos casos: CJMT (F3), que utilitza la forma [rəpiyéñ], i MJMT (F2), que combina [rəpiyéñ] i [rəβéñ].

Finalment, per completar la descripció dels verbs de la classe II, presentem els casos singulars del verb *córrer* (§ 5.1.1.1.3) i del verb *ser* (§ 5.1.1.1.4).

5.1.3 Verb complementari: *córrer*

El verb *córrer* apareix per separat perquè presenta un paradigma diferent de la resta: la normativa el considera irregular perquè presenta algunes formes del paradigma amb el segment velar, però no s'ajusta del tot al model de *beure*. En eivissenc, el segment velar apareix en més contextos dels que preveu la normativa. El patró general és el que establím a (67).

(67) Patró *córrer*

CÓRRER						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[kórk]	[kóri]	[kurəγés]		[kurəγút]	[kurəyéñ]
2		[kóris]	[kurəγésis]			
3		[kóri]	[kurəγés]			
4		[kurəγóm]	[kurəγésim]	[kurəγóm]		
5		[kurəγów]	[kurəγésiw]	[kurəγów]		
6		[kórin]	[kurəγésin]			

Aquest és el patró; però, com en els verbs precedents, hi ha bastants informants que se n'allunyen i introdueixen una variació que comentem tot seguit.

Al present d'indicatiu, la majoria d'informants afegeixen el segment velar a la forma de la persona 1, com recollim a la taula (68).

5. Descripció de les dades

(68) Variació a la persona 1 del PI *córrer*.

1 PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[kórk]		9/9	6/9	5/9	7/9	6/9	33/54
[kór]	9/9		3/9	4/9	2/9	3/9	21/54

Al present de subjuntiu, la majoria d'informants velaritzza les formes de les persones 4 i 5, però hi ha informants que afegeixen el segment velar també a altres formes. Presentem un resum de la situació a les taules de (69).

(69) Variació PS *córrer*.

LOCALITAT		ST. ANTONI			ST. JOAN	
INFORMANTS		8/9	LTT (F2)	7/9	CJMT (F3)	FFR (F3)
PS	1	[kóri]	[kóri]	[kóri]	[kóriyə]	[kóri]
	2	[kóris]	[kóriyəs]	[kóris]	[kóriyəs]	[kóris]
	3	[kóri]	[kóri]	[kóri]	[kóriyə]	[kóri]
	4	[kurəyéɲ]	[kurəyéɲ]	[kurəyám]	[kurəyám]	[kurəyám]
	5	[kurəyéw]	[kurəyéw]	[kurəyáw]	[kurəyáw]	[kurəyáw]~[kuréw]
	6	[kórin]	[kórin]	[kórin]	[kórin]	[kórin]

LOCALITAT		ST. JORDI		ST. JOSEP		
INFORMANTS		6/9	PMC (F1), FST (F2), ETM (F3)	6/9	MRT, AML (F3)	CRR (F2)
PS	1	[kóri]	[kóri]	[kóri]	[kóri]	[kóri]
	2	[kóris]	[kóris]	[kóris]	[kóris]	[kóris]
	3	[kóri]	[kóri]	[kóri]	[kóri]	[kóri]
	4	[kurəyám]	[kurám]	[kurəyéɲ]	[kurəyéɲ]~[kurém]	[kurém]
	5	[kurəyáw]	[kuréw]	[kurəyéw]	[kurəyéw]~[kuréw]	[kuréw]
	6	[kórin]	[kórin]	[kórin]	[kórin]	[kórin]

LOCALITAT		STA. EULÀRIA				
INFORMANTS		1/9	MSE (F2)	JJM (F3)	ACG (F2)	MGM, CGF, PCR (F1), JYR (F2), XJR (F3)
PS	1	[kóri]	[kóri]	[kóri]	[kóri]	[kóri]
	2	[kóris]	[kóriyəs]	[kóriyəs]	[kóris]	[kóris]
	3	[kóri]	[kóri]	[kóri]	[kóri]	[kóri]
	4	[kurəyám]	[kurəyám]	[kurəyám]	[kurəyéɲ]~[kurém]	[kurám]
	5	[kurəyáw]	[kurəyáw]	[kurəyáw]	[kurəyéw]	[kuréw]
	6	[kórin]	[kórin]	[kórin]	[kórin]	[kórin]

LOCALITAT		VILA	
INFORMANTS		7/9	JMR (F1), VBR (F3)
PS	1	[kóri]	[kóri]
	2	[kóris]	[kóris]
	3	[kóri]	[kóri]
	4	[kurəyám]	[kurəyám]~[kurám]
	5	[kurəyáw]	[kurəyáw]~[kuréw]
	6	[kórin]	[kórin]

Pel que fa a l'imperfet de subjuntiu, la situació és totalment diferent a la del present de subjuntiu, ja que la gran majoria d'informants segueixen el patró. L'única excepció és CJP (F3) de Santa Eulària, que, tot i que afegeix el segment velar a les formes de les persones 1, 2, 3, 4 i 5, a la persona 6 fa [kurésim].

Pel que fa a l'imperatiu, presentem un resum de la situació a (70).

(70) Variació IMP *córrer*.

4	5	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[y]	[y]	2/9	3/9	5/9	8/9	3/9		21/54
[y]	∅	1/9		1/9	1/9	1/9		4/54
[y]	[y]~∅		3/9					3/54
[y]~∅	[y]~∅	3/9	1/9	1/9			3/9	8/54
∅	∅	3/9	2/9	2/9		5/9	6/9	18/54

Al participi la solució és totalment unànime: tots els informants de totes les localitats fan la forma afegint-hi el segment velar, [kurəyút].

Pel que fa al gerundi, la majoria d'informants es decanta per la forma velaritzada [kurəyé]. Il·lustrem la situació a (71).

(71) Variació GER *córrer*.

GER	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[kurəyé]	9/9	9/9	9/9	9/9	5/9	7/9	48/54
[kurén]					4/9		4/54
[kurəyé]~[kurén]						2/9	2/54

5.1.4 Verb complementari: *ser*

El verb *ser* en eivissenc presenta una conjugació molt similar a la de la varietat estàndard. De fet, el fenomen que justifica la inclusió d'aquest verb en el qüestionari és que s'observa que una característica molt definitòria del dialecte està canviant per assimilar-se a la varietat estàndard. Es tracta de la forma de la persona 1, que en eivissenc, i en la resta de parlar balears, és sincrètica amb la de la persona 4 ((jo) *som* = (nosaltres) *som*), mentre que en la varietat estàndard presenta la consonant velar, fet que la diferencia de la forma de la persona 4 (*sóc* vs. *som*). Per tant, s'ha considerat interessant comptabilitzar el nivell d'ocurrències que apareixen de la forma *sóc*, no genuïna en eivissenc, en les enquestes.

A més a més, hi ha altres aspectes, que descrivim tot seguit, que destaquen perquè s'allunyen del que s'esperaria.

El patró del verb *ser* és el que mostrem a la taula (72).

(72) Patró *ser*.

PRENDRE						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[sóm]	[síyi]	[fós]		[sét]	[sén]
2		[síyís]	[fósis]			
3		[síyi]	[fós]			
4		[siyóm]	[fósim]	[siyóm]		
5		[siyów]	[fósiw]	[siyów]		
6		[síyin]	[fósin]			

Només hi ha dos temps que es mantenen estables completament: el present de subjuntiu i l'imperatiu.

Pel que fa al present d'indicatiu, com ja hem dit més amunt, s'observa en els darrers anys una tendència a la preferència per l'ús de la forma *sóc* en lloc de *som*, la més genuïna a tots els dialectes de les Illes Balears. Il·lustrem la situació a (73).

(73) Variació a la persona 1 del PI *ser*

1 PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[sóm]	7/9	9/9	7/9	7/9	8/9	8/9	46/54
[sók]	2/9		2/9	2/9	1/9	1/9	8/54

A l'imperfet de subjuntiu també hi ha variació, en aquest cas, entre el paradigma amb les formes sense segment velar *fos*, *fossis*, *fos*, *fóssim*, *fóssiu*, *fossin*, i el paradigma analògic amb el segment velar, *sigués*, *siguessis*, *sigués*, *siguéssim*, *siguéssiu*, *siguessin*. El cert és que, globalment, sembla que la forma *sigués* s'ha introduït però no ha arrelat gaire, encara. Il·lustrem la situació a (74).

(74) Variació IS *ser*

LOCALITAT		ST. ANTONI			ST. JOAN	ST. JORDI	
INFORMANTS		7/9	CRM (F3)	MGS (F2)	9/9	8/9	JRC (F2)
IS	1	[fós]	[siyés]	[siyés]	[fós]	[fós]	[siyés]
	2	[fósis]	[siyésis]	[siyésis]	[fósis]	[fósis]	[siyésas]
	3	[fós]	[siyés]	[siyés]	[fós]	[fós]	[siyés]
	4	[fósim]	[siyésim]	[siyésəm]	[fósim]	[fósim]	[siyésəm]
	5	[fósiw]	[siyésiw]	[siyésəw]	[fósiw]	[fósiw]	[siyésəw]
	6	[fósin]	[siyésin]	[fósən]	[fósin]	[fósin]	[siyésən]

LOCALITAT	ST. JOSEP		STA. EULÀRIA		VILA	
INFORMANTS	8/9	CRR (F2)	8/9	CJP (F3)	9/9	
IS	1	[fós]	[siyés]~[fós]	[fós]	[siyés]	[fós]
	2	[fósis]	[siyésəs]~[fósəs]	[fósis]	[fósis]	[fósis]
	3	[fós]	[siyés]~[fós]	[fós]	[fós]	[fós]
	4	[fósim]	[siyésəm]~[fósəm]	[fósim]	[fósim]	[fósim]
	5	[fósiw]	[siyésəw]~[fósəw]	[fósiw]	[fósiw]	[fósiw]
	6	[fósin]	[siyésən]~[fósən]	[fósin]	[fósin]	[fósin]

Del total de 54 informants, només 4 fan l'imperfet de subjuntiu del verb *ser* seguint el paradigma amb el segment velar i un d'aquests quatre combina aquest paradigma amb el de *fos, fosses...*

Pel que fa al participi, és interessant observar què ocorre atès que l'eivissenc es caracteritza per tenir un participi del verb *ser* gairebé exclusiu del dialecte: [sét].⁴³ Tot i que la forma *sigut* també apareix, el seu ús és encara minoritari: només dos informants, JRC (F2) de Sant Jordi i CFT (F1) de Vila, la utilitzen en lloc de *set*.

Una altra forma que presenta variació és el gerundi, ja que, com s'ha vist en la majoria de verbs analitzats fins ara, en eivissenc és bastant general la presència del segment velar en aquesta forma. Il·lustrem la situació a la taula (75).

(75) Variació GER *ser*

GER	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[sén]	6/9	6/9	8/9	4/9	4/9	9/9	37/54
[siyén]		1/9	1/9	4/9	5/9		11/54
[sén]~[siyén]	3/9	2/9		1/9			6/54

L'opció majoritària és la forma sense velar [sén], per la qual opten 37 dels 54 informants; però hi ha 17 informants que usen també la forma [siyén]. D'aquests 17 informants, 11 opten de manera exclusiva pel gerundi velaritzat [siyén] i 6 combinen les dues formes [sén]~[siyén].

5.1.5 Resum de la distribució del segment velar a la classe II

Per tal de sintetitzar la descripció que acabem de desenvolupar presentem la taula (76), que resumeix la variació que hem detectat. Per a cada verb especifiquem l'arrel, o arrels, que presenten; a quina subclasse pertanyen, i, tot seguit, quines formes del segment velar es detecten en cada temps o mode verbal. En els casos en què, en un

⁴³ La forma *set* també és usual a Osona.

mateix temps verbal, hi ha més d'una variant, la que apareix en primer lloc és la més general i, a continuació, apareixen les altres. Si, a més a més, hi ha alguna variant que és utilitzada per quatre o menys informants —per evitar fer-ne una generalització— ho indiquem amb un asterisc (*) i especifiquem, amb un número al costat, la quantitat exacta d'informants que l'usen. Per últim, cal tenir en compte que marquem en negreta aquelles velars que apareixen en els contextos generals, és a dir, els que conformen els patrons de distribució que hem establert al principi de la descripció de cada verb.

El segment velar en la flexió verbal de l'eivissenc

(76) *Distribució de les diferents formes fonètiques del segment velar a la classe II*

VERB	CLASSE	ARREL	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
<i>beure</i>	II, +EXT	be-	[k]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]
<i>caure</i>	II, +EXT	cai-	[k]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]
<i>coure</i>	II, +EXT	co-	[k]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]*1	[ɣ]
<i>creure</i>	II, +EXT	cre-	[k]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]
<i>deure</i>	II, +EXT	de-	[k]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]
<i>jeure</i>	II, +EXT	je-	[k]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]
<i>moure</i>	II, +EXT	mo-	[k]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]
<i>riure</i>	II, +EXT	ri-	[k]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]
<i>seure</i>	II, +EXT	se-	[k]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]
<i>treure</i>	II, +EXT	tre-	[k]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]*4	[ɣ]
<i>defendre</i>	II, +EXT	defen-	[k]	[g]	[g]	[g]	[g]	[g]
<i>entendre</i>	II, +EXT	enten-	[k]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]
<i>molde</i>	II, +EXT	mol-	[k]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]	[ɣ]
<i>prendre</i>	II, +EXT	pren-	[k]	[g]	[g]	[g]	[g]	[g]
<i>perdre</i>	II, -EXT	perd-		[iɣ]*2				
<i>batre</i>	II, -EXT	bat-	[ə]k]*2	[iɣ] [əɣ]*1 [ə]k]*1	[iɣ]*1	[iɣ]	[iɣ]*1	[iɣ]*1
<i>prometre</i>	II, -EXT	promet-		[iɣ] [əɣ]*1		[iɣ]*1		[iɣ]*1
<i>rebre</i>	II, -EXT	reb-		[iɣ] [ə]k]*1				[iɣ]*2
<i>rompre</i>	II, -EXT	romp-		[iɣ]		[iɣ]*2		[iɣ]*1
<i>córrer</i>	II, +EXT	corr-	[k]	[əɣ] [iɣ]*1 [ɣ]*1	[əɣ]	[əɣ]	[əɣ]	[əɣ]
<i>ser</i>	II, irreg.	so-/si-	[k]	[ɣ]	[ɣ]*3	[ɣ]	[ɣ]*2	[ɣ]

5.2 Verbs de la classe III

Els verbs de la classe III que formen part del nostre corpus són: *bullir, collir, cosir, dormir, escopir, fugir, llegir, mentir, munyir, obrir, omplir, partir, sentir* i *sortir*. La tercera classe verbal es caracteritza per estar subdividida en dos grups: a) verbs amb extensió palatal *-eix* [éʃ] (III, [+EXTENSIÓ]) i b) verbs sense extensió palatal (III, [-EXTENSIÓ]). Pel que fa a l'extensió, Vilangómez (1956: 152), quan esmenta la llista de verbs que no la presenten, adverteix que «alguns d'aquests verbs tendeixen a conjugarse com *servir*»; certifica, per tant, la tendència expansiva que protagonitza el segment palatal, que, tal com mostra Perea (2006), no és exclusiva del dialecte eivissenc. Així, la situació és que els parlants fan amb extensió verbs que, normativament, són sense extensió palatal. És bastant difícil establir una llista fixa de verbs de la classe III amb extensió palatal pel fet que no només hi ha variació dialectal sinó que, a més, un parlant pot vacil·lar en un mateix verb (és perfectament possible que una persona digui *bullo* i *bulleixo* i totes dues formes li semblin correctes i usuals).

Segons Moll ([1968] 1997: 88), en balear —i, per tant, teòricament en eivissenc— els verbs que segueixen el model de la classe III, [-EXTENSIÓ] són: *ajupir, bullir, collir, cosir, cruixir, dormir, escopir, esmunyir, fugir, grunyir, mentir, morir, munyir, obrir, omplir, poder, punxir, punyir, retrunyir, sentir* i *sortir*. Moll ([1968] 1997: 88-89) afegeix, a més, una llista de verbs que poden presentar un paradigma amb extensió palatal i un sense extensió, que són *acudir, afegir, ferir, fregir, brunzir, llegir, mentir, penedir, teixir, tenyir, tossir* i *vestir*. Tractant el mateix aspecte, Villangómez (1978: 152) presenta una llista de verbs amb extensió palatal idèntica a la de Moll, amb l'afegit del verb *eixir* i els irregulars *tenir* i *venir*; sobre els verbs que poden presentar paradigma amb extensió palatal i sense, l'autor eivissenc fa referència a *mentir, escollir* i *tossir* com a verbs que es poden conjugar amb *-eix* o sense *i*, a més, especifica que «a Eivissa i Formentera, els verbs *fregir* i *llegir* s'usen també amb formes no incoatives: *frig* i *fregeix* [...] *llig* i *llegeix* [...]». El cert és que, avui en dia, la vigència d'aquestes llistes està en entredit, bàsicament perquè, tal com hem comentat més amunt, el segment palatal ocorre cada cop en més verbs. Per això, en aquesta tesi no prenem com a referència el llistat de verbs anterior, però sí que prenem la idea de la divisió en tres grups dels verbs de la classe III: el primer grup, que hem anomenat classe III, [+EXTENSIÓ], que inclou els verbs que, en el nostre corpus, presenten sempre el segment *-eix* a les persones 1, 2, 3 i 6 del PI i del PS; el segon grup, que hem anomenat III, [-

EXTENSIÓ], que inclou els verbs que no presenten mai el segment *-eix*; i, per últim, el tercer grup, que hem anomenat classe III, [MIXTA], que inclou els verbs que tant poden presentar-se conjugats amb l'extensió palatal —seguint, per tant, el model de *partir*— com sense extensió palatal —seguint, per tant, el model de *dormir*. La classificació que en resulta és la següent:

(77) Classificació dels verbs de la classe III segons el corpus Marí (2008)⁴⁴

III, [-EXTENSIÓ]	III, [+EXTENSIÓ]	III, [MIXTA]
<i>dormir</i> <i>sentir</i> <i>omplir</i> <i>obrir</i> <i>sentir</i>	<i>partir</i> <i>llegir</i> <i>mentir</i>	<i>bullir</i> <i>cosir</i> <i>escopir</i> <i>munyir</i> <i>collir</i> <i>fugir</i>

A part de la classificació que fem dels verbs segons la presència o absència del segment palatal, un altre aspecte rellevant és el de la forma en què ocorre aquest segment. En català, el segment palatal té tres formes bàsiques, segons el dialecte: l'eivissenc se situa en el conjunt de dialectes orientals; per tant, hauria d'utilitzar o bé la variant *-esc /ǿsk/*, que és la que es considera pròpia del dialecte balear, o bé la variant *-eix /éʃ/*, pròpia dels dialectes orientals. Moll ([1968] 1997: 87-88) ja afirma que «en eivissenc l'increment dels verbs incoatius és *eix* en tots els temps i persones (indicatiu *parteixo, parteixes, parteix, parteixen*; subjuntiu *parteixi, parteixis, parteixin*)» mentre que, en canvi, «a Mallorca i Menorca l'increment és *eix* en la segona i tercera persones singulars i en la tercera del plural del present d'indicatiu [...] és *esc* en tots els altres casos (*partesc; partesqui, partesquis, partesqui, partesquin*). El mateix afirmen Wheeler ([1986] 2007: 33) i Veny (1999: 87), que detecten fluctuació entre [sk] i [ʃk] als verbs tipus *merèixer* i *néixer*, però afirmen que en la resta de verbs, [ǿʃk] és la forma usual. Només Perea (2006: 14-15) documenta la presència de [ǿsk] però molt localitzada: només a la persona 1 del present d'indicatiu i només a la localitat de Sant Mateu d'Aubarca (cal tenir en compte, però, que Perea analitza dades de principi del segle XX)

El tema en el qual centrarem l'atenció és l'aparició, o no, del segment velar en els verbs de la classe III, amb extensió i sense (a § 6.1.2 discutim el tractament morfològic del segment velar quan segueix *-eix*). Tot i que en la varietat estàndard no hi ha, en el paradigma dels verbs d'aquesta classe, cap context en el qual aparegui el segment velar,

⁴⁴ En negreta, indiquem el verb que hem pres com a model de cada subclasse verbal.

en algunes varietats catalanes —nord-occidental, valencià, mallorquí— aquests verbs es velaritzen (veg., entre altres, Viaplana 2005, Clua 1998, Querol 2009). A més a més, Wheeler ([1986] 2007) afirma també que en eivissenc els verbs de la classe III poden ser velaritzats, sobretot en algunes formes del subjuntiu. Per tot això, i en base a les nostres dades, intentarem determinar si el fet de pertànyer a un grup o a un altre influeix en el nivell d'ocurrència del segment velar. Començarem per descriure quina és la situació en els dos verbs model de cada subclasse: *dormir*, verb model de la subclasse III, [–EXTENSIÓ] (§ 5.1.2.1.1), i *partir*, verb model de la subclasse verbal III, [+EXTENSIÓ] (§ 5.1.2.2.1); després ampliarem el ventall a altres verbs (§ 5.1.2.1.2, § 5.1.2.2.2 i § 5.1.2.3). Tancarem la descripció de la classe III amb unes observacions conjuntes dels verbs d'aquesta classe (§ 5.1.2.4).

5.2.1 Classe III, [–EXTENSIÓ]

5.2.1.1 Verb model: *dormir*

En eivissenc, el segment velar apareix en alguns contextos del paradigma del verb *dormir*. El patró que es pot establir és el de (78).

(78) Patró *dormir*.

DORMIR						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[dórm]	[dórmi]	[durmís]		[durmít]	[durmín]
2		[dórmis]	[durmísis]			
3		[dórmi]	[durmís]			
4		[durmiyóm]	[durmísim]	[durmiyóm]		
5		[durmiyów]	[durmísiw]	[durmíw]		
6		[dórcmin]	[durmísin]			

Com mostra el patró (78), la consonant velar només apareix de forma majoritària a les formes de les persones 4 i 5 del present de subjuntiu i a la persona 4 de l'imperatiu. Com veurem tot seguit, però, si mirem les dades detalladament observarem que hi ha ocurrencies de la consonant velar en altres contextos. Els únics temps en els quals el segment velar no apareix en cap cas són el present d'indicatiu i el participi.

Al present de subjuntiu, la majoria d'informants (48 de 54) segueixen el patró i velaritzen només les formes de les persones 4 i 5; així i tot, hi ha informants que o bé opten per la velarització de més formes o bé eliminen la velarització de les persones 4 i 5. Presentem un resum de la situació a (79).

El segment velar en la flexió verbal de l'eivissenc

(79) Variació PS *dormir*

LOCALITAT		ST. ANTONI		ST. JOAN		ST. JORDI	
INFORMANTS		7/9	CRM, MRC (F3)	8/9	CJMT (F3)	8/9	ETM (F3)
PS	1	[dórmi]	[dórmi]	[dórmi]	[dórmi]	[dórmi]	[dórmi]
	2	[dórmis]	[dórmis]	[dórmis]	[dórmiyəs]	[dórmis]	[dórmis]
	3	[dórmi]	[dórmi]	[dórmi]	[dórmi]	[dórmi]	[dórmi]
	4	[durmiyé̃m]	[durmím]	[durmiyé̃m]	[durmiyé̃m]	[durmiyé̃m]	[durmiyé̃m]
	5	[durmiyé̃w]	[durmíw]	[durmiyé̃w]	[durmiyé̃w]	[durmiyé̃w]	[durmiyé̃w]
	6	[dórmin]	[dórmin]	[dórmin]	[dórmin]	[dórmin]	[dórmiyə̃n]

LOCALITAT		ST. JOSEP	STA. EULÀRIA		VILA	
INFORMANTS		9/9	8/9	MSE (F2)	8/9	PMV (F3)
PS	1	[dórmi]	[dórmi]	[dórmi]~[dórmiyə̃]	[dórmi]	[dórmi]
	2	[dórmis]	[dórmis]	[dórmis]~[dórmiyə̃s]	[dórmis]	[dórmis]
	3	[dórmi]	[dórmi]	[dórmi]~[dórmiyə̃]	[dórmi]	[dórmi]
	4	[durmiyé̃m]	[durmiyé̃m]	[durmiyé̃m]	[durmiyé̃m]	[durmiyé̃m]
	5	[durmiyé̃w]	[durmiyé̃w]	[durmiyé̃w]	[durmiyé̃w]	[durmiyé̃w] ~[durmíw]
	6	[dórmin]	[dórmin]	[dórmin]~[dórmiyə̃n]	[dórmin]	[dórmin]

A l'imperfet de subjuntiu la situació és més complexa, pel fet que el nivell de variació és més alt. En aquest cas hi ha 43 informants que segueixen el patró, completament sense velaritzar; però, tot i això, hi ha un grup d'informants que afegeixen el segment velar en algunes formes del paradigma. Reflectim la situació de cada localitat a (80).

(80) Variació IS *dormir*

LOC.	ST. ANTONI			ST. JOAN		
INF.	8/9	MGS (F2)	4/9	MJMT (F2), CJMT (F3), LTG (F3)	NMF (F2), MGE (F2)	
IS	1	[durmís]	[durmís]	[durmís]	[durmiyé̃s]	[durmís]~[durmiyé̃s]
	2	[durmísis]	[durmísis]	[durmísis]	[durmiyé̃sis]	[durmísis]~[durmiyé̃sis]
	3	[durmís]	[durmís]	[durmís]	[durmiyé̃s]	[durmís]~[durmiyé̃s]
	4	[durmísim]	[durmísim]	[durmísim]	[durmiyé̃sim]	[durmísim]~[durmiyé̃sim]
	5	[durmísiw]	[durmísiw]	[durmísiw]	[durmiyé̃siw]	[durmísiw]~[durmiyé̃siw]
	6	[durmísin]	[durmísin]~[durmiyé̃sən]	[durmísin]	[durmiyé̃sin]	[durmísiw]~[durmiyé̃sin]

LOC.	ST. JORDI		ST. JOSEP			
INF.	8/9	FST (F2)	7/9	CMT (F2)	AML (F3)	
IS	1	[durmís]	[durmís]	[durmís]	[durmís]	
	2	[durmísis]	[durmiyé̃sis]	[durmísis]	[durmísis]	[durmísis]
	3	[durmís]	[durmiyé̃s]	[durmís]	[durmís]	[durmís]
	4	[durmísim]	[durmiyé̃sim]	[durmísim]	[durmísim]~[durmiyé̃sim]	[durmiyé̃sim]
	5	[durmísiw]	[durmiyé̃siw]	[durmísiw]	[durmísiw]~[durmiyé̃siw]	[durmiyé̃siw]
	6	[durmísin]	[durmiyé̃sin]	[durmísin]	[durmísin]	[durmísin]

LOC.	STA. EULÀRIA		VILA		
INF.	9/9	7/9	PMC (F3)	PMV (F3)	
IS	1	[durmís]	[durmís]	[durmís]	[durmís]~[durmiyés]
	2	[durmísis]	[durmísis]	[durmísis]	[durmísis]~[durmiyésis]
	3	[durmís]	[durmís]	[durmís]	[durmís]~[durmiyés]
	4	[durmísim]	[durmísim]	[durmiyésim]	[durmiyésim]
	5	[durmísiw]	[durmísiw]	[durmiyésiww]	[durmiyésiww]
	6	[durmísin]	[durmísin]	[durmiyésin]	[durmiyésin]

A l'imperatiu, la situació és semblant a la de l'imperfet de subjuntiu, per l'alt grau de variació que presenta. Seguint el patró, la majoria d'informants velaritzen la forma de la persona 4; tot i això, el grau de dispersió formal és elevat. Il·lustrem la situació a (81).

(81) Variació IMP *dormir*

4	5	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[iy]	∅	6/9	6/9	1/9	3/9	5/9	3/9	24/54
[iy]	[iy]	1/9	3/9	6/9	5/9	1/9	3/9	19/54
[iy]~∅	[iy]~∅						2/9	2/54
∅	∅	2/9		2/9	1/9	3/9	1/9	9/54

Finalment, cal descriure què ocorre al gerundi. Tot i que, com hem indicat al patró, la majoria d'informants no afegeixen la consonant velar a la forma del gerundi, hi ha alguns informants que sí que el velaritzen. Presentem un resum de la situació a (82).

(82) Variació GER *dormir*

GER	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[durmín]	9/9	8/9	7/9	9/9	8/9	8/9	49/54
[durmiyén]			2/9				2/54
[durmín]~[durmiyén]		1/9			1/9	1/9	3/54

5.2.1.2 Altres verbs de la classe III, [-EXTENSIÓ]

La resta de verbs de la subclasse III, [-EXTENSIÓ] són *obrir*, *omplir*, *sentir* i *sortir*.

5.2.1.2.1 *Obrir*

A partir de l'anàlisi de les dades, podem establir el patró per al verb *obrir* que mostrem a (83).

(83) Patró *obrir*

OBRIR						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[óɸ]	[óβri]	[uβrís]		[uβórt]	[uβrín]
2		[óβris]	[uβrísis]			
3		[óβri]	[uβrís]			
4		[uβriyóm]	[uβrísim]	[uβriyóm]		
5		[uβriyów]	[uβrísiw]	[uβríw]		
6		[óβrin]	[uβrísin]			

El patró d'*obrir* coincideix amb el de *dormir* (veg. (78)).

En primer lloc, hi ha força variació en relació amb la forma de la persona 1, tot i que el segment velar no hi està implicat. Presentem un resum de la situació a (84).

(84) Variació a la persona 1 del PI *obrir*

1 PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[óɸ]	2/9	4/9	9/9	1/9	8/9	7/9	31/54
[óɸr]	4/9	5/9		8/9	1/9	2/9	20/54
[úɸr]	1/9						1/54
[uβréʃ]	1/9						1/54
[óβru]	1/9						1/54

Com mostra la taula (66), la forma majoritària és [óɸ]; però cal destacar que [óɸr], tot i la dificultat sil·làbica que comporta acabar en un grup consonàntic de sonicitat creixent, és la forma utilitzada per un nombre força important d'informants (20 de 54), i, fins i tot, a Sant Josep és la forma utilitzada per la majoria d'informants. Destaca també PTT (F3), que fa [uβréʃ] i manté l'extensió palatal a la resta del paradigma; i, un altre cop, CRM (F3) utilitza la forma més pròpia de la varietat estàndard [óβru].⁴⁵

Al present de subjuntiu, el grau de variació és força alt. Ho reflectim a (85).

(85) Variació PS *obrir*

LOCALITAT	ST. ANTONI				ST. JOAN				
INFORMANTS	5/9	CTR (F1)	PTT (F3)	CRM, MRC (F3)	6/9	MGE (F2)	FFR (F3)	CJMT (F3)	
P S	1	[óβri]	[óβri]	[óβriyə]	[óβri]	[óβri]	[óβriyə]	[óβri]	[óβriyə]
	2	[óβris]	[óβriyəs]	[óβris]	[óβris]	[óβris]	[óβris]	[óβris]	[óβriyəs]
	3	[óβri]	[óβri]	[óβriyə]	[óβri]	[óβri]	[óβri]	[óβriyə]	[óβriyə]
	4	[uβriyéɸ]	[uβriyéɸ]	[uβriyéɸ]	[uβríɸ]	[uβriyóm]	[uβriyóm]	[uβriyóm]	[uβriyóm]
	5	[uβriyéw]	[uβriyéw]	[uβriyéw]	[uβríw]	[uβriyów]	[uβriyów]	[uβriyów]	[uβriyów]
	6	[óβrin]	[óβriyən]	[óβrin]	[óβrin]	[óβrin]	[óβrin]	[óβrin]	[óβriyən]

⁴⁵ Pel que fa a la resta del paradigma, a la persona 2 també utilitza la forma estàndard *obres*, en lloc de la genuïna en eivissenc *obris*, però fa la resta de persones amb les formes pròpies d'Eivissa: *ell obr* [óɸr], *obrim*, *obriu* i *obrin*.

5. Descripció de les dades

LOCALITAT		ST. JORDI			ST. JOSEP		
INFORMANTS		7/9	NST, JST (F3)	7/9	MRT (F3)	CRR (F2)	
PS	1	[ðβri]	[ðβriyə]	[ðβri]	[ðβriyə]	[ðβriyə]	
	2	[ðβris]	[ðβriyəs]	[ðβris]	[ðβris]	[ðβriyəs]	
	3	[ðβri]	[ðβriyə]	[ðβri]	[ðβri]	[ðβriyə]	
	4	[uβriyám]	[uβriyám]	[uβriyé[m]	[uβriyé[m]	[uβriyé[m]	
	5	[uβriyáw]	[uβriyáw]	[uβriyéw]	[uβriyéw]	[uβriyéw]	
	6	[ðβrin]	[ðβriyən]	[ðβrin]	[ðβrin]	[ðβriyən]	

LOCALITAT		STA. EULÀRIA			VILA			
INFORMANTS		7/9	JJM (F3)	MSE (F2)	5/9	JMR (F1)	CFC (F1), JPS (F2)	NMV (F2)
PS	1	[ðβri]	[ðβri]	[ðβriyə]	[ðβri]	[ðβri]	[ðβri]	[ðβriyə]
	2	[ðβris]	[ðβris]	[ðβriyəs]	[ðβris]	[ðβris]	[ðβriyəs]	[ðβriyəs]
	3	[ðβri]	[ðβri]	[ðβriyə]	[ðβri]	[ðβriyə]	[ðβriyə]	[ðβriyə]
	4	[uβriyám]	[uβriyám]~[uβrí[m]	[uβriyám]	[uβriyám]	[uβriyám]	[uβriyám]	[uβriyám]
	5	[uβriyáw]	[uβriyáw]~[uβríw]	[uβriyáw]	[uβriyáw]	[uβriyáw]	[uβriyáw]	[uβriyáw]
	6	[ðβrin]	[ðβrin]	[ðβriyən]	[ðβrin]	[ðβrin]	[ðβrin]	[ðβriyən]

A l'imperfet de subjuntiu, tot i que el patró és seguit per 42 dels 54 informants, també hi ha un grau considerable de variació. Il·lustrem la situació a (86).

(86) Variació IS *obrir*

LOCALITAT		ST. ANTONI			ST. JOAN	
INFORMANTS		8/9	MGS (F2)	6/9	MGE (F2)	MJMT (F2), CJMT (F3)
IS	1	[uβrís]	[uβrís]	[uβrís]	[uβriyé[s]~[uβrís]	[uβriyé[s]
	2	[uβrísis]	[uβrísis]	[uβrísis]	[uβriyé[sis]~[uβrísis]	[uβriyé[sis]
	3	[uβrís]	[uβrís]	[uβrís]	[uβriyé[s]~[uβrís]	[uβriyé[s]
	4	[uβrísim]	[uβriyé[sim]	[uβrísim]	[uβriyé[sim]~[uβrísim]	[uβriyé[sim]
	5	[uβrísiw]	[uβriyé[siw]	[uβrísiw]	[uβriyé[siw]~[uβrísiw]	[uβriyé[siw]
	6	[uβrísin]	[uβrísin]	[uβrísin]	[uβriyé[sin]~[uβrísin]	[uβriyé[sin]

LOCALITAT		ST. JORDI				ST. JOSEP		
INFORMANTS		6/9	FST (F2)	JRC (F2)	JST (F3)	7/9	MRT (F3)	CMT (F2)
IS	1	[uβrís]	[uβrís]	[uβrís]	[uβriyé[s]	[uβrís]	[uβriyé[s]	[uβrís]
	2	[uβrísis]	[uβrísis]	[uβriyé[sis]	[uβriyé[sis]	[uβrísis]	[uβrísis]	[uβrísis]
	3	[uβrís]	[uβrís]	[uβriyé[s]	[uβriyé[s]	[uβrís]	[uβrís]	[uβrís]
	4	[uβrísim]	[uβriyé[sim]	[uβriyé[sim]	[uβriyé[sim]	[uβrísim]	[uβrísim]	[uβriyé[sim]
	5	[uβrísiw]	[uβriyé[siw]	[uβriyé[siw]	[uβriyé[siw]	[uβrísiw]	[uβrísiw]	[uβriyé[siw]
	6	[uβrísin]	[uβriyé[sin]	[uβrísin]	[uβriyé[sin]	[uβrísin]	[uβrísin]	[uβrísin]

LOCALITAT	STA. EULÀRIA			VILA		
INFORMANTS	8/9	JYR (F2)	7/9	PMC (F3)	PMV (F3)	
IS	1	[uβrís]	[uβriyés]	[uβrís]	[uβrís]	[uβriyés]
	2	[uβrísis]	[uβriyésis]	[uβrísis]	[uβrísis]	[uβriyésis]
	3	[uβrís]	[uβriyés]	[uβrís]	[uβrís]	[uβriyés]
	4	[uβrísim]	[uβriyésim]	[uβrísim]	[uβriyésim]	[uβriyésim]
	5	[uβrísiw]	[uβriyésiw]	[uβrísiw]	[uβriyésiw]	[uβriyésiw]
	6	[uβrísin]	[uβriyésin]	[uβrísin]	[uβriyésin]	[uβriyésin]

A l'imperatiu, com hem vist en els verbs anteriors, el grau de variació també és força alt. Tot i que les opcions majoritàries segueixen sent la velarització de la persona 4, la velarització de les persones 4 i 5 o la no-velarització de cap de les dues formes, hi ha altres opcions que utilitzen alguns informants. Ho resumim a (87).

(87) Variació IMP *obrir*

4	5	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[iɥ]	∅	7/9	5/9	1/9	4/9	5/9	3/9	25/54
[iɥ]	[iɥ]		3/9	6/9	5/9	1/9	5/9	20/54
[iɥ]	[iɥ]~∅		1/9					1/54
[iɥ]~∅	[iɥ]~∅			1/9				1/54
[iɥ]~∅	∅	1/9						1/54
∅	∅	1/9		1/9		3/9	1/9	6/54

Com hem vist en els verbs anteriors, l'opció majoritària, seguida per 25 dels 54 informants, és la de velaritzar només la forma de la persona 4.

Al gerundi també hi ha variació, tot i que en un grau lleugerament inferior al dels verbs anteriors. Il·lustrem la situació a (88).

(88) Variació GER *obrir*

GER	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[uβrín]	9/9	8/9	8/9	9/9	8/9	8/9	50/54
[uβriyéñ]			1/9				1/54
[uβrín]~[uβriyéñ]		1/9			1/9	1/9	3/54

5.2.1.2.2 *Omplir*

Podem establir el patró (89) per al verb *omplir*.

(89) Patró *omplir*

	OMPLIR					
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[ómpl]	[ómpli]	[umplís]		[umplít]	[umplín]
2		[ómplis]	[umplísis]			
3		[ómpli]	[umplís]			
4		[umpliyó̃m]	[umplísim]	[umpliyó̃m]		
5		[umpliyó̃w]	[umplísiw]	[umplíw]		
6		[ómplin]	[umplísin]			

Tots els temps verbals presenten variació en relació amb les formes que hem establert al patró. Només al present d'indicatiu i al participi la variació exclou la velarització.

Al present d'indicatiu hi ha variació en relació amb la forma de la persona 1. Presentem un resum de la situació a (90).

(90) Variació a la persona 1 del PI *omplir*

1 PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[ómpl]	3/9	7/9	6/9	8/9	8/9	3/9	35/54
[ómp]	1/9	1/9	3/9	1/9	1/9	4/9	11/54
[úmpl]	2/9						2/54
[úmp]						2/9	2/54
[umplóʃ]	3/9	1/9					4/54

En relació amb la forma de la persona 1, destaca per damunt de tot el fet que, així com a *obrir* la forma majoritària era [óp], amb simplificació de grup consonàntic final per obtenir una seqüència sense problemes de sonicitat ni de sil·labificació, a *omplir* la forma per la qual es decanten de manera majoritària els informants és [ómpl] —amb terminació de sonicitat creixent i, per tant, de sil·labificació problemàtica—, en comptes de [ómp] (sense problemes de sil·labificació). També cal destacar l'aparició de la forma [umplóʃ], que es dona en més casos que [uβróʃ], que només era utilitzada per un informant, PTT (F3) de Sant Antoni. A *omplir*, la forma de la persona 1 amb l'extensió palatal és utilitzada per quatre informants, tots de la F3: CRM, MRC i PTT de Sant Antoni i LTG de Sant Joan.

Al participi la variació es troba només en un informant, XJR (F3) de Santa Eulària, que, en lloc de fer el participi [umplít] com fa la resta d'informants, utilitza la forma [umplórt].

Al present de subjuntiu, la majoria d'informants (41/54) velaritzen les formes de les persones 4 i 5, però aquesta opció només és seguida per tots els informants a Sant Josep; a la resta de localitats es detecten més ocurrencies del segment velar. Presentem un resum de la situació a (91).

El segment velar en la flexió verbal de l'eivissenc

(91) Variació PS *omplir*

LOC.	ST. ANTONI				ST. JOAN			
INF.	5/9	PTT (F3)	LTT (F2)	CRM, MRC (F3)	7/9	LTG (F3)	CJMT (F3)	
PS	1	[ómpli]	[ómpli]	[ómpli]	[ómpli]	[ómpli]	[ómpli]	
	2	[ómplis]	[ómplis]	[ómpliyəs]	[ómplis]	[ómpliyəs]	[ómpliyəs]	
	3	[ómpli]	[ómpli]	[ómpli]	[ómpli]	[ómpli]	[ómpliyə]	
	4	[umpliýém]	[umpliýém]~[umplím]	[umpliýém]	[umplím]	[umpliýám]	[umpliýám]	[umpliýám]
	5	[umpliýéw]	[umpliýéw]~[umplíw]	[umpliýéw]	[umplíw]	[umpliýáw]	[umpliýáw]	[umpliýáw]
	6	[ómplin]	[ómplin]	[ómplin]	[ómplin]	[ómplin]	[ómplin]	[ómplin]

LOCALITAT	ST. JORDI			STA. EULÀRIA			
INFORMANTS	8/9	JST (F3)	6/9	MSE (F2)	CJP (F3)	XJR (F3)	
PS	1	[ómpli]	[ómpliyə]	[ómpli]	[ómpliyə]	[ómpli]	[ómpli]
	2	[ómplis]	[ómpliyəs]	[ómplis]	[ómpliyəs]	[ómplis]	[ómplis]
	3	[ómpli]	[ómpliyə]	[ómpli]	[ómpliyə]	[ómpli]	[ómpli]
	4	[umpliýám]	[umpliýám]	[umpliýám]	[umpliýám]	[umplím]	[umplím]
	5	[umpliýáw]	[umpliýáw]	[umpliýáw]	[umpliýáw]	[umpliýéw]	[umplíw]
	6	[ómplin]	[ómpliyən]	[ómplin]	[ómpliyən]	[ómplin]	[ómplin]

LOCALITAT	VILA				
INFORMANTS	6/9	PMV (F3)	NMV (F2)	SMM (F2)	
PS	1	[ómpli]	[ómpli]	[ómpliyə]	[ómpliyə]
	2	[ómplis]	[ómplis]	[ómpliyəs]	[ómpliyəs]
	3	[ómpli]	[ómpli]	[ómpliyə]	[ómpliyə]
	4	[umpliýám]	[umpliýám]	[umpliýám]	[umpliýám]
	5	[umpliýáw]	[umpliýáw]	[umpliýáw]	[umpliýáw]
	6	[ómplin]	[ómpliyən]	[ómplin]	[ómpliyən]

A l'imperfet de subjuntiu del verb *omplir* el patró és seguit per 41 dels 54 informants i, pel que fa a les localitats, només Santa Eulària s'hi mostra completament fidel. Resumim la situació de la resta de pobles a (92).

(92) Variació IS *omplir*

LOC.	ST. ANTONI			ST. JOAN		
INF.	8/9	PTT (F3)	6/9	MGE (F2)	MJMT (F2), CJMT (F3)	
I S	1	[umplís]	[umplís]	[umplís]	[umplís]~[umpliýés]	[umpliýés]
	2	[umplísis]	[umplísis]	[umplísis]	[umplísis]~[umpliýésis]	[umpliýésis]
	3	[umplís]	[umplís]	[umplís]	[umplís]~[umpliýés]	[umpliýés]
	4	[umplísim]	[umpliýésim]	[umplísim]	[umplísim]~[umpliýésim]	[umpliýésim]
	5	[umplísiw]	[umpliýésiww]	[umplísiw]	[umplísiw]~[umpliýésiww]	[umpliýésiww]
	6	[umplísin]	[umplísin]	[umplísin]	[umplísin]~[umpliýésin]	[umpliýésin]

5. Descripció de les dades

LOCALITAT		ST. JORDI				
INFORMANTS		5/9	NST (F3)	JST (F3)	JRC (F2)	FST (F2)
IS	1	[umplís]	[umpliýés]	[umplís]	[umplís]	[umplís]
	2	[umplís]	[umplís]	[umplís]	[umplís]	[umplís]
	3	[umplís]	[umplís]	[umplís]	[umplís]	[umplís]
	4	[umplísim]	[umplísim]	[umpliýésim]	[umplísim]	[umplísim]~ [umpliýésim]
	5	[umplísiw]	[umplísiw]	[umpliýésiw]	[umpliýésiw]	[umplísiw]~ [umpliýésiw]
	6	[umplísin]	[umplísin]	[umplísin]	[umpliýésin]	[umplísin]~ [umpliýésin]

LOC.	ST. JOSEP			VILA			
INF.	8/9	CMT (F2)	5/9	SMM (F2)	PMC (F3)	PMV (F3)	NMV (F2)
IS	1	[umplís]	[umplís]	[umplís]	[umpliýés]	[umplís]	[umpliýés]
	2	[umplís]	[umplís]	[umplís]	[umplís]	[umplís]	[umpliýésis]
	3	[umplís]	[umplís]	[umplís]	[umplís]	[umplís]	[umpliýés]
	4	[umplísim]	[umpliýésim]	[umplísim]	[umplísim]	[umplísim]~ [umpliýésim]	[umpliýésim]
	5	[umplísiw]	[umpliýésiw]	[umplísiw]	[umplísiw]	[umplísiw]~ [umpliýésiw]	[umpliýésiw]
	6	[umplísin]	[umplísin]	[umplísin]	[umplísin]	[umplísin]~ [umpliýésin]	[umpliýésin]

A l'imperatiu, com a la resta de verbs que hem vist, hi ha variació, tot i que en aquest cas cal dir que el grau de variació no és tan alt com en els verbs *sentir*, *sortir* i *obrir*. Presentem un resum de la situació a la taula (93).

(93) Variació IMP *omplir*

4	5	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[iy]	∅	8/9	7/9	5/9	6/9	5/9	4/9	35/54
[iy]	[iy]		2/9	3/9	2/9	1/9	2/9	10/54
[iy]	[iy]~∅	1/9			1/9		2/9	4/54
∅	∅			1/9		3/9	1/9	5/54

Al gerundi hi ha sis informants que s'allunyen del patró i no opten per la forma [umplín]. Ho il·lustrem a (94).

(94) Variació GER *omplir*

GER	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[umplín]	9/9	7/9	7/9	9/9	8/9	8/9	48/54
[umpliýén]		1/9	2/9				3/54
[umplín]~[umpliýén]		1/9			1/9	1/9	3/54

5.2.1.2.3 *Sentir*

A partir de les dades del corpus, es pot establir el patró de *sentir* que reflectim a (95) en relació amb les ocurrences del segment velar.

(95) Patró *sentir*

	SENTIR					
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[sént]	[sénti]	[səntís]		[səntít]	[səntín]
2		[séntis]	[səntísis]			
3		[sénti]	[səntís]			
4		[səntiyóm]	[səntísim]	[səntiyóm]		
5		[səntiyów]	[səntísiw]	[səntíw]		
6		[səntin]	[səntísin]			

Com mostra la taula (95), les ocurrencies majoritàries del segment velar a *sentir* són les mateixes que s'han establert a *dormir*, el verb model d'aquesta classe. De totes maneres, com també passava a *dormir*, si analitzem les dades detalladament observarem que les ocurrencies de la velar poden augmentar.

D'entrada, cal tenir en compte que els dos únics temps que no presenten cap cas de variació són el present d'indicatiu i el participi. En aquest darrer temps, tots els informants manifesten la forma [səntít] i al present d'indicatiu, tots els informants fan la forma de la persona 1 [sént].⁴⁶ Només CRM (F3) de Sant Antoni es desmarca de la resta i utilitza la forma [séntu].

Al present de subjuntiu, una àmplia majoria dels informants (51/54) segueixen el patró i velaritzen les formes de les persones 4 i 5. Hi ha, però, tres informants que opten per solucions diferents: d'una banda, JST (F3) de Sant Jordi velaritza tot el paradigma ([séntiyə], [séntiyəs], [séntiyə], [səntiyóm], [səntiyów], [séntiyən]) i, de l'altra, CRM (F3) i MRC (F3) de Sant Antoni, usen l'opció totalment oposada ja que no velaritzen cap de les formes del paradigma.

Així mateix, a l'imperfet de subjuntiu hi ha variació i en un grau més alt que al present de subjuntiu. En concret, hi ha 45 informants que segueixen el patró i la resta se n'allunyen. Resumim la situació a (96).

⁴⁶ Hi ha variació en relació amb el manteniment de la consonant dental final del grup *-nt* a la persona 1 del PI. Com que la majoria d'informants manté la consonant i el fenomen fonètic de simplificació de grups consonàntics no és objecte d'estudi d'aquest treball, en aquest cas s'ha optat per indicar només la forma majoritària (per a una explicació paradigmàtica de per què el grup *-nt* es pot mantenir en el PI però no així en el gerundi, vegeu, per exemple, l'anàlisi de Pons 2007 en el marc de la teoria de l'optimitat).

(96) Variació IS *sentir*

LOCALITAT		ST. ANTONI			ST. JOAN		
INFORMANTS		8/9	CRM (F3)	6/9	MGE (F2)	LTG (F3)	MJMT (F2)
IS	1	[səntís]	[səntís]	[səntís]	[səntís]	[səntís]	[səntís]
	2	[səntísis]	[səntísis]	[səntísis]	[səntiyésis]	[səntísis]	[səntiyésis]
	3	[səntís]	[səntís]	[səntís]	[səntís]	[səntís]	[səntís]
	4	[səntísim]	[səntiyésim]	[səntísim]	[səntísim]	[səntiyésim]	[səntiyésim]
	5	[səntísiw]	[səntiyésiw]	[səntísiw]	[səntísiw]	[səntiyésiw]	[səntiyésiw]
	6	[səntísin]	[səntiyésin]	[səntísin]	[səntísin]	[səntísin]	[səntísin]

LOCALITAT		ST. JORDI			ST. JOSEP	
INFORMANTS		7/9	FST (F2)	JRC (F2)	8/9	CMT (F2)
IS	1	[səntís]	[səntís]	[səntiyés]	[səntís]	[səntís]
	2	[səntísis]	[səntísis]	[səntiyésis]	[səntísis]	[səntísis]
	3	[səntís]	[səntís]	[səntiyés]	[səntís]	[səntís]
	4	[səntísim]	[səntiyésim]	[səntiyésim]	[səntísim]	[səntiyésim]
	5	[səntísiw]	[səntiyésiw]	[səntiyésiw]	[səntísiw]	[səntiyésiw]
	6	[səntísin]	[səntiyésin]	[səntiyésin]	[səntísin]	[səntísin]

LOCALITAT		STA. EULÀRIA		VILA	
INFORMANTS		8/9	JYR (F2)	8/9	PMV (F3)
IS	1	[səntís]	[səntís]~[səntiyés]	[səntís]	[səntís]
	2	[səntísis]	[səntísis]	[səntísis]	[səntísis]
	3	[səntís]	[səntís]	[səntís]	[səntís]
	4	[səntísim]	[səntísim]	[səntísim]	[səntiyésim]
	5	[səntísiw]	[səntísiw]	[səntísiw]	[səntiyésiw]
	6	[səntísin]	[səntísin]	[səntísin]	[səntiyésin]

A l'imperatiu el grau de variació és el més alt de tots els temps verbals: l'opció majoritària, la del patró, és seguida per 27 informants, una quantitat molt inferior a la que es comptabilitza a la resta de temps verbals. Resumim la situació a (97).

(97) Variació IMP *sentir*

4	5	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[iɥ]	∅	6/9	5/9	2/9	3/9	7/9	4/9	27/54
[iɥ]	[iɥ]	1/9	4/9	7/9	6/9	1/9	4/9	23/54
∅	∅	2/9				1/9	1/9	4/54

El nivell de variació a l'imperatiu de *sentir*, tot i ser el més alt en aquest verb, és més baix que a la majoria de verbs que s'han vist anteriorment. Bàsicament, els informants trien entre tres opcions: a) velaritzar la forma de la persona 4, l'opció majoritària (27/54); b) velaritzar les formes de les persones 4 i 5, molt a prop de l'opció majoritària (23/54), o c) no velaritzar cap de les dues formes, l'opció clarament minoritària (4/54).

Al gerundi també hi ha variació, tot i que en un grau més baix. Il·lustrem la situació a (98).

(98) Variació GER *sentir*

GER	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[səntín]	9/9	7/9	7/9	9/9	8/9	8/9	48/54
[səntiyén]			1/9				1/54
[səntín]~[səntiyén]		2/9	1/9		1/9	1/9	5/54

5.2.1.2.4 *Sortir*

Segons l'anàlisi de les dades del corpus d'aquest estudi, es pot establir el patró de (99) en relació amb l'aparició del segment velar a *sortir*.

(99) Patró *sortir*

	SORTIR					
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[súrť]	[súrťi]	[surtís]		[surtít]	[surtín]
2		[surtis]	[surtís]			
3		[súrťi]	[surtís]			
4		[surtiyém]	[surtísim]	[surtiyém]		
5		[surtiyéw]	[surtísiw]	[surtíw]		
6		[súrťin]	[surtísin]			

Un aspecte en el qual *sortir* coincideix amb *sentir* és en el fet que el present d'indicatiu i el participi són els únics temps que no mostren cap cas de variació: tots els informants utilitzen [surtít] com a forma del participi i, a la persona 1 del present d'indicatiu, tots els informants opten per la forma [súrť]. Com també ocorria a *sentir*, només CRM (F3) de Sant Antonia es desvia del patró i opta per la forma [súrťu].

Al present de subjuntiu, la majoria d'informants —48 en concret— velaritzen les formes de les persones 4 i 5. Hi ha alguns informants, però, que s'allunyen d'aquesta tendència. Il·lustrem la situació a (100).

(100) Variació PS *sortir*

LOCALITAT		ST. ANTONI		ST. JOAN	
INFORMANTS		7/9	CRM, MRC (F2)	8/9	CJMT (F3)
PS	1	[súrťi]	[súrťi]	[súrťi]	[súrťi]
	2	[surtis]	[surtis]	[surtis]	[surtis]
	3	[súrťi]	[súrťi]	[súrťi]	[surtiyə]
	4	[surtiyém]	[surtím]	[surtiyém]	[surtiyém]
	5	[surtiyéw]	[surtíw]	[surtiyéw]	[surtiyéw]
	6	[súrťin]	[súrťin]	[súrťin]	[súrťin]

LOCALITAT		ST. JORDI			STA. EULÀRIA	
INFORMANTS		7/9	JST (F3)	NST (F3)	8/9	MSE (F2)
PS	1	[súrti]	[súrti]	[súrtyə]	[súrti]	[súrtyə]
	2	[súrtis]	[súrtyəs]	[súrtyəs]	[súrtis]	[súrtyəs]
	3	[súrtyə]	[súrtyəs]	[súrtyəs]	[súrtyə]	[súrtyəs]
	4	[súrtyəm]	[súrtyəm]	[súrtyəm]	[súrtyəm]	[súrtyəm]
	5	[súrtyəw]	[súrtyəw]	[súrtyəw]	[súrtyəw]	[súrtyəw]
	6	[súrtyən]	[súrtyən]	[súrtyən]	[súrtyən]	[súrtyən]

A l'imperfet de subjuntiu, el grau de variació és major que al present de subjuntiu, i, en aquest cas, és sempre per afegir el segment velar en més contextos. L'única localitat completament fidel al patró és Santa Eulària; la resta de pobles mostren una situació més diversa. Presentem un resum de la situació a (101).

(101) Variació IS *sortir*

LOCALITAT		ST. ANTONI			ST. JOAN	
INFORMANTS		8/9	MGS (F2)	6/9	LTG (F3)	MGE, MJMT (F2)
IS	1	[surtís]	[surtís]	[surtís]	[surtís]	[surtiyés]~[surtís]
	2	[surtísis]	[surtísis]	[surtísis]	[surtísis]	[surtiyésis]~[surtísis]
	3	[surtís]	[surtís]	[surtís]	[surtiyés]	[surtiyés]~[surtís]
	4	[surtísim]	[surtiyésim]	[surtísim]	[surtísim]	[surtiyésim]~[surtísim]
	5	[surtísiw]	[surtiyésiw]	[surtísiw]	[surtísiw]	[surtiyésiw]~[surtísiw]
	6	[surtísín]	[surtiyésín]	[surtísín]	[surtísín]	[surtiyésín]~[surtísín]

LOCALITAT		ST. JORDI			ST. JOSEP	
INFORMANTS		8/9	FST, JRC (F2)	JST (F3)	7/9	CMT (F2), AML (F3)
IS	1	[surtís]	[surtís]	[surtiyés]	[surtís]	[surtís]
	2	[surtísis]	[surtiyésis]	[surtiyésis]	[surtísis]	[surtísis]
	3	[surtís]	[surtiyés]	[surtiyés]	[surtís]	[surtís]
	4	[surtísim]	[surtiyésim]	[surtiyésim]	[surtísim]	[surtiyésim]
	5	[surtísiw]	[surtiyésiw]	[surtiyésiw]	[surtísiw]	[surtiyésiw]
	6	[surtísín]	[surtiyésín]	[surtiyésín]	[surtísín]	[surtísín]

LOCALITAT		VILA	
INFORMANTS		8/9	PMV (F3)
IS	1	[surtís]	[surtiyés]
	2	[surtísis]	[surtiyésis]
	3	[surtís]	[surtiyés]
	4	[surtísim]	[surtiyésim]
	5	[surtísiw]	[surtiyésiw]
	6	[surtísín]	[surtiyésín]

A l'imperatiu, el grau de variació és el més alt de tots els temps d'aquest verb. Si ho comparem amb *sentir*, en aquell cas hem vist que les opcions a l'imperatiu es reduïen a tres (velaritzar només la persona 4, velaritzar les persones 4 i 5 i no velaritzar

cap de les persones); a *sortir*, en canvi, les combinacions s'amplien. Il·lustrem la situació a (102).

(102) Variació IMP *sortir*

4	5	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[iɣ]	∅	6/9	5/9		4/9	7/9	3/9	25/54
[iɣ]	[iɣ]		4/9	5/9	3/9	1/9	3/9	16/54
[iɣ]	[iɣ]~∅						1/9	1/54
[iɣ]~∅	[iɣ]~∅			2/9	1/9			3/54
∅	[iɣ]~∅			1/9				1/54
∅	∅	3/9		1/9	1/9	1/9	2/9	8/54

Al gerundi, el nivell de variació és bastant similar al que hem detectat al gerundi de *sentir*. Il·lustrem la situació a (103).

(103) Variació GER *sortir*

GER	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[surtín]	9/9	7/9	8/9	9/9	8/9	8/9	49/54
[surtiyén]			1/9				1/54
[surtín]~[surtiyén]		2/9			1/9	1/9	4/54

Diem que la situació és molt similar a la de *sentir* pel fet que els resultats de tots els pobles són idèntics als que hem vist en aquell verb; només canvia la situació de Sant Jordi. En aquesta localitat, a *sentir* eren dos els informants que s'allunyaven del patró i velaritzaven la forma del gerundi; a *sortir*, en canvi, només un informant, PMC (F1), usa la forma [surtiyén]. A Sant Joan, com ocorria a *sentir*, MGE (F2) i MJMT (F2) combinen la forma [surtiyén] amb [surtín]; el mateix ocorre a Santa Eulària, ja que, com a *sentir*, JYR (F2) combina les dues formes, i, per últim, a Vila també NMV (F2) combina la forma velaritzada amb la no velaritzada, com a *sentir*.

5.2.2 Classe III, [+EXTENSIÓ]

5.2.2.1 Verb model: *partir*

Partir és el verb que prenem en aquesta tesi com a model de la subclasse verbal III, [+EXTENSIÓ], perquè presenta l'extensió palatal *-eix* a les persones 1, 2, 3 i 6 del present d'indicatiu, al present de subjuntiu i a les persones 2, 3 i 6 de l'imperatiu. En eivissenc, a més, també pot presentar l'extensió velar en alguns altres contextos. A (104) establim les ocurrencies del segment velar, que, segons el nostre corpus, són majoritàries i, per tant, formen el patró de distribució de l'extensió velar en aquest verb.

(104) Patró *partir*

PARTIR						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[pərtəʃ]	[pərtəʃi]	[pərtís]		[pərtít]	[pərtín]
2		[pərtəʃis]	[pərtísis]			
3		[pərtəʃi]	[pərtís]			
4		[pərtiyám]	[pərtísim]	[pərtiyám]		
5		[pərtiyáw]	[pərtísiw]	[pərtíw]		
6		[pərtəʃin]	[pərtísin]			

Com reflecteix la taula (86), el patró és idèntic al del verb model de la classe III, [-EXTENSIÓ] *dormir*. Com en la resta de verbs que hem vist anteriorment, però, hi ha variació en alguns temps verbals; concretament, a tots tret del participi.

Al present d'indicatiu del verb *partir* la variació afecta la persona 1, com resumim a (105).

(105) Variació a la persona 1 del PI *partir*

I PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[pərtəʃ]	9/9	9/9	8/9	5/9	5/9	3/9	39/54
[pərtəʃk]			1/9	4/9	4/9	6/9	15/54

Al present de subjuntiu, el patró estableix la velarització només de les formes de les persones 4 i 5. Això només és seguit completament a Sant Josep i Sant Jordi; a la resta de localitats hi ha, com a mínim, un informant que opta per una opció diferent. Il·lustrem la situació a (106).

(106) Variació PS *partir*

LOC.	ST. ANTONI		ST. JOAN		STA. EULÀRIA		VILA		
INF.	7/9	CRM, MRC (F3)	8/9	LTG (F3)	8/9	XJR (F3)	8/9	SMM (F2)	
PS	1	[pərtéʃi]	[pərtéʃi]	[pərtəʃi]	[pərtəʃki]	[pərtəʃi]	[pərtəʃki]	[pərtəʃi]	[pərtəʃki]
	2	[pərtéʃis]	[pərtéʃis]	[pərtəʃis]	[pərtəʃkis]	[pərtəʃis]	[pərtəʃkis]	[pərtəʃis]	[pərtəʃkis]
	3	[pərtéʃi]	[pərtéʃi]	[pərtəʃi]	[pərtəʃki]	[pərtəʃi]	[pərtəʃki]	[pərtəʃi]	[pərtəʃki]
	4	[pərtiyém]	[pərtím]	[pərtiyám]	[pərtiyám]	[pərtiyám]	[pərtiyám]	[pərtiyám]	[pərtiyám]
	5	[pərtiyéw]	[pərtíw]	[pərtiyáw]	[pərtiyáw]	[pərtiyáw]	[pərtiyáw]	[pərtiyáw]	[pərtiyáw]
	6	[pərtéʃin]	[pərtéʃin]	[pərtəʃin]	[pərtəʃin]	[pərtəʃin]	[pərtəʃkin]	[pərtəʃin]	[pərtəʃkin]

Com reflecteix la taula (106), al present de subjuntiu es poden establir tres grups: en primer lloc, Sant Josep i Sant Jordi, que, com ja hem dit més amunt, presenten uns resultats completament estables i fidels al patró, ja que tots els informants velaritzen les formes de les persones 4 i 5 (*partiguem* i *partigueu*); en segon lloc, Sant Joan, Santa Eulària i Vila, que són les localitats amb més variació pel fet que a cada localitat hi ha

vuit informants que només velaritzen les formes de les persones 4 i 5 i un informant que velaritza gairebé tot el paradigma, en el cas de Sant Joan i tot, en el cas de Vila i Santa Eulària. Per últim, Sant Antoni, on set informants velaritzen les persones 4 i 5, però dos —CRM (F3) i MRC (F3)— no velaritzen cap forma del paradigma. Cal destacar el fet que la situació de Sant Antoni destaca perquè és l'únic indret on hi ha algun informant —en concret, dos— que no velaritza les persones 4 i 5.

A l'imperfet de subjuntiu, el grau de variació és bastant alt. El patró estableix que al llarg de tot el paradigma no hi ha cap ocurrència del segment velar, però això només se segueix completament a Sant Josep, que també era, junt amb Sant Jordi, l'única localitat que es mantenia totalment fidel al patró al present de subjuntiu. A la resta de pobles, el segment velar ocorre en alguns contextos. Ho il·lustrem a (107).

(107) Variació IS *partir*

LOCALITAT		ST. ANTONI			ST. JOAN	
INFORMANTS		8/9	MGS (F2)	6/9	LTG (F3)	MJMT(F2), CJMT (F3)
IS	1	[pərtís]	[pərtís]	[pərtís]	[pərtís]	[pərtiyés]
	2	[pərtísis]	[pərtísis]	[pərtísis]	[pərtísis]	[pərtiyésis]
	3	[pərtís]	[pərtís]	[pərtís]	[pərtís]	[pərtiyés]
	4	[pərtísim]	[pərtiyésim]	[pərtísim]	[pərtiyésim]	[pərtiyésim]
	5	[pərtísiw]	[pərtiyésiw]	[pərtísiw]	[pərtiyésiw]	[pərtiyésiw]
	6	[pərtísin]	[pərtísin]	[pərtísin]	[pərtiyésin]	[pərtiyésin]

LOCALITAT		ST. JORDI			STA. EULÀRIA	
INFORMANTS		5/9	JRC, MRT (F2)	NST, JST (F3)	8/9	JJM (F3)
IS	1	[pərtís]	[pərtiyés]	[pərtiyés]	[pərtís]	[pərtís]
	2	[pərtísis]	[pərtiyésis]	[pərtiyésis]	[pərtísis]	[pərtísis]
	3	[pərtís]	[pərtiyés]	[pərtiyés]	[pərtís]	[pərtís]
	4	[pərtísim]	[pərtiyésim]	[pərtiyésim]	[pərtísim]	[pərtiyésim]
	5	[pərtísiw]	[pərtiyésiw]	[pərtiyésiw]	[pərtísiw]	[pərtiyésiw]
	6	[pərtísin]	[pərtísin]	[pərtiyésin]	[pərtísin]	[pərtiyésin]

LOCALITAT		VILA		
INFORMANTS		7/9	PMC (F3)	PMV (F3)
IS	1	[pərtís]	[pərtís]	[pərtís]~[pərtiyés]
	2	[pərtísis]	[pərtísis]	[pərtísis]
	3	[pərtís]	[pərtís]	[pərtiyés]
	4	[pərtísim]	[pərti'yésim]	[pərtiyésim]
	5	[pərtísiw]	[pərti'yésiw]	[pərtiyésiw]
	6	[pərtísin]	[pərtísin]	[pərtiyésin]

A l'imperatiu, la situació és de força variació, però es poden extreure algunes tendències generals. Il·lustrem la situació a (108).

(108) Variació IMP *partir*

4	5	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[iʏ]	∅	8/9	8/9	4/9	3/9	5/9	4/9	32/54
[iʏ]	[iʏ]		1/9	2/9	4/9	1/9	2/9	10/54
[iʏ]~∅	∅						2/9	2/54
∅	∅	1/9		3/9	2/9	3/9	1/9	10/54

Com mostra la taula (108), a tots els pobles l'opció majoritària és velaritzar només la persona 4; aquesta situació és molt marcada, sobretot, a Sant Joan i Sant Antoni, ja que són vuit els informants que opten per velaritzar només aquesta persona (*partiguem* però *partiu*).

Al gerundi, també hi ha variació, tot i que en un grau molt baix, ja que el patró és seguit per 52 dels 54 informants; només JYR (F2) de Santa Eulària i JRC (F2) de Sant Jordi se n'allunyen. En el cas de l'informant de Santa Eulària, combina la forma sense velar amb la velaritzada, [pərtiʏén], mentre que JRC de Sant Jordi utilitza només la forma amb el segment velar. Amb tot, queda patent que el nivell de velarització és força baix.

5.2.2.2 Altres verbs de la classe III, [+EXTENSIÓ]

Els verbs del qüestionari que segueixen el model de la subclasse III, [+EXTENSIÓ] són *llegir* i *mentir*. Segons les dades de Moll ([1968] 1997), en balear *mentir* és [-EXTENSIÓ]; a les dades que hem analitzat en aquest estudi, però, només hi ha el cas d'un informant, dels 54 enquestats en total, que el conjuga seguint aquest model. Per aquest motiu hem optat per considerar-lo part de la subclasse III, [+EXTENSIÓ]. Pel que fa a *llegir*, Moll ([1968] 1997) el col·loca a la llista de mixtos, ja que en algunes zones de les Illes Balears es conjuga sense extensió. Aquest, però, no és el cas d'Eivissa, on *llegir* ha estat sempre (com a mínim no tenim dades que indiquin el contrari) conjugat amb l'extensió palatal; així doncs, cal classificar-lo com a verb de la subclasse III, [+EXTENSIÓ].

5.2.2.2.1 *Llegir*

En base a les dades del nostre corpus, es pot establir el següent patró de distribució del segment velar, que reflectim a (109), per al verb *llegir*.

(109) Patró *llegir*⁴⁷

LLEGIR						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[ləʒəʃ]	[ləʒəʃi]	[ləʒís]		[ləʒít]	[ləʒín]
2		[ləʒəʃis]	[ləʒísis]			
3		[ləʒəʃi]	[ləʒís]			
4		[ləʒiʎəm]	[ləʒísim]	[ləʒiʎəm]		
5		[ləʒiʎəw]	[ləʒísiw]	[ləʒíw]		
6		[ləʒəʃin]	[ləʒísin]			

La distribució majoritària del segment velar a *llegir* és la que reflecteix la taula de (109); és a dir, apareix a les persones 4 i 5 del PS i també a la 4 de l'imperatiu, coincidint amb el patró dels verbs III, [-EXTENSIÓ]. Tenint en compte la totalitat de les dades, però, s'observa que la situació és més complexa i que l'extensió velar pot aparèixer en molts més contextos.

Al present d'indicatiu la variació que es detecta se circumscriu a la forma de la persona 1, que es presenta sota dues variants: [ləʒəʃ] i [ləʒəʃk]. Fent un còmput general, l'opció majoritària, [ləʒəʃ], és triada per 34 informants, mentre que la segona, [ləʒəʃk], la utilitzen 20 informants. Presentem un resum de la situació a (110).

(110) Variació a la persona 1 del PI *llegir*

1 PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[ləʒəʃ]	6/9	9/9	6/9	5/9	6/9	2/9	34/54
[ləʒəʃk]	3/9		3/9	4/9	3/9	7/9	20/54

Al present de subjuntiu, a diferència del d'indicatiu, la variació no es limita a una sola forma del paradigma, així que el grau de variació és molt més alt. De fet, en aquest temps qualsevol persona del paradigma és susceptible de ser velaritzada. Presentem un resum de la situació a (111).

⁴⁷ Alguns informants presenten variació a l'arrel del verb, que pot ser [ləʒ] o [líʒ]. Atès que no és rellevant per a l'objecte d'estudi de la tesi, en aquest punt hem optat per no reflectir-ho. Ho hem reflectit a les transcripcions completes de les enquestes (veg. l'annex a § 9.3).

(111) Variació PS *llegir*

LOCALITAT		ST. ANTONI		ST. JOAN		
INFORMANTS		7/9	CRM (F3), MRC (F3)	7/9	CJMT (F3)	LTG (F3)
PS	1	[λəzɛ́ʃi]	[λəzɛ́ʃi]	[λəzɛ́ʃi]	[λəzə́ʃiyə]	[λəzɛ́ʃkə]
	2	[λəzɛ́ʃis]	[λəzɛ́ʃis]	[λəzɛ́ʃis]	[λəzə́ʃiyəs]	[λəzɛ́ʃkis]
	3	[λəzɛ́ʃi]	[λəzɛ́ʃi]	[λəzɛ́ʃi]	[λəzə́ʃiyə]	[λəzɛ́ʃki]
	4	[λəziyém]	[λəziɪm]	[λəziyám]	[λəziyám]	[λəziyám]
	5	[λəziyéw]	[λəziɪw]	[λəziyáw]	[λəziyáw]	[λəziyáw]
	6	[λəzɛ́ʃin]	[λəzɛ́ʃin]	[λəzɛ́ʃin]	[λəzə́ʃin]	[λəzɛ́ʃkən]

LOCALITAT		ST. JORDI		ST. JOSEP	
INFORMANTS		8/9	NST (F3)	8/9	AML (F3)
PS	1	[λəzɛ́ʃi]	[λəzɛ́ʃi]	[λəzɛ́ʃi]	[λəzɛ́ʃi]
	2	[λəzɛ́ʃis]	[λəzɛ́ʃis]	[λəzɛ́ʃis]	[λəzɛ́ʃyəs]
	3	[λəzɛ́ʃi]	[λəzɛ́ʃi]	[λəzɛ́ʃi]	[λəzɛ́ʃyə]~[λəzɛ́ʃi]
	4	[λəziyám]	[λəziɪm]	[λəziyém]	[λəziyém]
	5	[λəziyáw]	[λəziɪw]	[λəziyéw]	[λəziyéw]
	6	[λəzɛ́ʃin]	[λəzɛ́ʃin]	[λəzɛ́ʃin]	[λəzɛ́ʃin]

LOCALITAT		STA. EULÀRIA			
INFORMANTS		5/9	ACG (F2), MSE (F2)	XJR (F3)	CJP (F3)
PS	1	[λəzɛ́ʃi]	[λəzɛ́ʃkə]	[λəzɛ́ʃki]	[jizɛ́ʃki]
	2	[λəzɛ́ʃis]	[λəzɛ́ʃkəs]	[λəzɛ́ʃkis]	[jizɛ́ʃkis]
	3	[λəzɛ́ʃi]	[λəzɛ́ʃkə]	[λəzɛ́ʃki]	[jizɛ́ʃki]
	4	[λəziyám]	[λəziyám]	[λəziyám]	[jəziyám]
	5	[λəziyáw]	[λəziyáw]	[λəziyáw]	[jəziyáw]
	6	[λəzɛ́ʃin]	[λəzɛ́ʃkən]	[λəzɛ́ʃkin]	[jəzɛ́ʃkin]

LOCALITAT		VILA					
INFORMANTS		4/9	CFT (F1)	SMM (F2)	PMV (F3)	CFC (F1)	PMC (F3)
PS	1	[λəzɛ́ʃi]	[liɜɛ́ʃki]	[ziɜɛ́ʃki]	[jəjɛ́ʃki]	[liɜɛ́ʃki]	[zəɜɛ́ʃi]
	2	[λəzɛ́ʃis]	[liɜɛ́ʃkis]	[ziɜɛ́ʃkis]	[jəjɛ́ʃkis]	[liɜɛ́ʃis]	[zəɜɛ́ʃis]
	3	[λəzɛ́ʃi]	[liɜɛ́ʃki]	[ziɜɛ́ʃki]	[jəjɛ́ʃki]	[liɜɛ́ʃi]	[zəɜɛ́ʃi]
	4	[λəziyám]	[liɜziyám]	[ziɜziyám]	[jəjɜyám]	[liɜziyám]	[zəɜziɪm]~[zəɜziyám]
	5	[λəziyáw]	[liɜziyáw]	[ziɜziyáw]	[jəjɜyáw]	[liɜziyáw]	[zəɜziɪw]~[zəɜziyáw]
	6	[λəzɛ́ʃin]	[liɜɛ́ʃkin]	[ziɜɛ́ʃkin]	[jəjɛ́ʃin]	[liɜɛ́ʃin]	[zəɜɛ́ʃin]

Pel que fa a l'imperfet de subjuntiu, com recollim a (109), el patró general és que no hi ha cap ocurrència del segment velar al llarg del paradigma. Aquest patró és seguit per 43 dels 54 informants; és a dir, n'hi ha 11 que afegeixen el segment velar en alguna de les formes del paradigma. De fet, les úniques localitats que segueixen completament el patró són Sant Josep i Santa Eulària; a les quatre localitats restants hi ha, com a mínim, un informant que afegeix el segment velar en alguna de les formes del paradigma.

(112) Variació IS *llegir*

LOC.	ST. ANTONI			ST. JOAN		
INF.	8/9	MGS (F2)	7/9	CJMT (F3)	LTG (F3)	
IS	1	[ləʒís]	[ləʒís]	[ləʒís]	[ləʒiyés]	[jəʒiyés]
	2	[ləʒísis]	[ləʒísis]~[ləʒiyésis]	[ləʒísis]	[ləʒiyésis]	[jəʒiyésis]
	3	[ləʒís]	[ləʒís]	[ləʒís]	[ləʒiyés]	[jəʒiyés]
	4	[ləʒísim]	[ləʒísim]	[ləʒísim]	[ləʒiyésim]	[jəʒiyésim]
	5	[ləʒísiw]	[ləʒiyésiw]	[ləʒísiw]	[ləʒiyésiw]	[jəʒiyésiw]
	6	[ləʒísin]	[ləʒiyésin]	[ləʒísin]	[ləʒiyésin]	[jəʒiyésin]

LOCALITAT	ST. JORDI					
INFORMANTS	4/9	JRC (F2), JST (F3)	FST (F2)	MRT (F2)	MCC (F1)	
IS	1	[ləʒís]	[ləʒiyés]	[ʒəʒiyés]	[ləʒiyés]	[liʒiyés]
	2	[ləʒísis]	[ləʒiyésis]	[ʒəʒiyésis]	[ləʒiyésis]	[liʒiyésis]
	3	[ləʒís]	[ləʒiyés]	[ʒəʒiyés]	[ləʒiyés]	[liʒiyés]
	4	[ləʒísim]	[ləʒiyésim]	[ʒəʒiyésim]	[ləʒiyésim]	[liʒísim]
	5	[ləʒísiw]	[ləʒiyésiw]	[ʒəʒiyésiw]	[ləʒiyésiw]	[liʒiyésiw]
	6	[ləʒísin]	[ləʒiyésin]	[ʒəʒiyésin]	[ləʒísin]	[liʒísin]

LOCALITAT	VILA						
INFORMANTS	7/9				PMV (F3)	NMV (F2)	
	CFT (F1), CFC (F1), JMR (F1)	SMM (F2)	JPS (F2), VBR (F3)	PMC (F3)			
IS	1	[liʒís]	[ʒiʒís]	[ləʒís]	[ʒəʒís]	[jəʒiskés]	[ləʒís]
	2	[liʒísis]	[ʒiʒísis]	[ləʒísis]	[ʒəʒísis]	[jəʒiskésis]	[ləʒísis]
	3	[liʒís]	[ʒiʒís]	[ləʒís]	[ʒəʒís]	[jəʒiskés]	[ləʒiyés]
	4	[liʒísim]	[ʒiʒísim]	[ləʒísim]	[ʒəʒísim]	[jəʒiskésim]	[ləʒiyésim]
	5	[liʒísiw]	[ʒiʒísiw]	[ləʒísiw]	[ʒəʒísiw]	[jəʒiskésiw]	[ləʒiyésiw]
	6	[liʒísin]	[ʒiʒísin]	[ləʒísin]	[ʒəʒísin]	[jəʒiskésin]	[ləʒiyésin]

Com hem indicat a (109), a l'imperatiu el patró general és que la velar aparegui a la forma de la persona 4 (*llegiguem*) però no a la de la 5 (*llegiu*). Aquest patró és seguit per 35 dels 54 informants, sobretot a Sant Antoni, Sant Joan, Vila i Sant Josep; a Santa Eulària i Sant Jordi, en canvi, hi ha un grau de variació molt més alt. Il·lustrem la situació a (113).

(113) Variació IMP *llegir*

4	5	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[iy]	∅	6/9	7/9	3/9	6/9	5/9	5/9	32/54
[iy]	[iy]		1/9	5/9		1/9		7/54
[iy]~∅	[iy]~∅				1/9			1/54
[iy]~∅	∅	1/9					2/9	3/54
∅	[iy]~∅			1/9	1/9			2/54
∅	∅	2/9	1/9		1/9	3/9	2/9	9/54

Com reflecteix la taula (113), Sant Jordi, que només presenta tres informants que segueixen el patró, és el poble amb més casos de formes velaritzades, ja que la majoria d'informants velaritzen les persones 4 i 5. A Sant Joan, Sant Josep i Sant Antoni és on hi ha més informants que segueixen la forma del patró, és a dir, que només velaritzen la forma de la persona 4; mentre que a Santa Eulària i Vila és on n'hi ha menys.

Pel que fa al gerundi, l'àmplia majoria d'informants segueixen el patró: 51 de 54 informants fan el gerundi sense afegir-hi el segment velar. La variació en aquest temps és, doncs, molt minsa perquè només tres informants afegeixen el segment velar. Il·lustrem la situació a (114).

(114) Variació GER *llegir*

GER	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[ləʒín]	9/9	8/9	8/9	9/9	8/9	9/9	51/54
[ləʒiyén]			1/9				1/54
[ləʒín]~[ləʒiyén]		1/9			1/9		2/54

5.2.2.2.2 Mentir

A (115) establím, en base a les respostes majoritàries, el patró general de *mentir*.

(115) Patró *mentir*

	MENTIR					
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[məntóʃ]	[məntóʃi]	[məntís]		[məntít]	[məntín]
2		[məntóʃis]	[məntísis]			
3		[məntóʃi]	[məntís]			
4		[məntiyóm]	[məntísim]	[məntiyóm]		
5		[məntiyów]	[məntísiw]	[məntíw]		
6		[məntóʃin]	[məntísin]			

A tots els temps verbals analitzats es detecta un cert grau de variació.

En primer lloc, la situació al present d'indicatiu és, com als verbs que hem vist anteriorment, que hi ha variació en relació amb la forma de la persona 1, que pot presentar la forma [məntóʃ] o la forma [məntóʃk]. Il·lustrem la situació de cada localitat a (116).

(116) Variació a la persona 1 del PI *mentir*

1 PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	STA. EULÀRIA	ST. JOSEP	VILA	TOTAL
[məntóʃ]	8/9	7/9	7/9	7/9	7/9	7/9	43/54
[məntóʃk]	1/9	2/9	2/9	2/9	2/9	2/9	11/54

Al present de subjuntiu, hi ha variació, però no en un grau tan elevat com a *llegir*. El patró general, amb velarització només a les formes de les persones 4 i 5, és seguit per 49 dels 54 informants. Es resumeix la variació a (117).

(117) Variació PS *mentir*

LOCALITAT		ST. ANTONI		STA. EULÀRIA		
INFORMANTS		7/9	CRM (F3), MRC (F3)	7/9	XJR (F3)	CJP (F3)
PS	1	[məntéʃi]	[məntéʃi]	[məntéʃi]	[məntéʃki]	[məntéʃki]
	2	[məntéʃis]	[məntéʃis]	[məntéʃis]	[məntéʃkis]	[məntéʃkis]
	3	[məntéʃi]	[məntéʃi]	[məntéʃi]	[məntéʃki]	[məntéʃki]
	4	[məntiyém]	[məntím]	[məntiyóm]	[məntiyóm]	[məntiyóm]
	5	[məntiyéw]	[məntíw]	[məntiyáw]	[məntiyáw]	[məntiyáw]
	6	[məntéʃin]	[məntéʃin]	[məntéʃin]	[məntéʃin]	[məntéʃkin]

LOCALITAT		VILA	
INFORMANTS		8/9	PMV (F3)
PS	1	[məntéʃi]	[məntéʃki]
	2	[məntéʃis]	[məntéʃis]
	3	[məntéʃi]	[məntéʃi]
	4	[məntiyóm]	[məntiyóm]
	5	[məntiyáw]	[məntiyáw]~[məntíw]
	6	[məntéʃin]	[məntéʃkin]

Pel que fa a l'imperfet de subjuntiu, 47 informants segueixen el patró general, sense el segment velar en cap de les formes del paradigma. Així i tot, set informants s'allunyen del patró. Mostrem un resum de la situació a (118).

(118) Variació IS *mentir*

LOC.		ST. ANTONI		ST. JOAN	
INF.		8/9	PTT (F3)	8/9	CJMT (F3)
IS	1	[məntís]	[məntís]	[məntís]	[məntís]
	2	[məntísis]	[məntísis]	[məntísis]	[məntísis]
	3	[məntís]	[məntís]	[məntís]	[məntís]
	4	[məntísim]	[məntiyésim]	[məntísim]	[məntiyésim]
	5	[məntísiw]	[məntiyésiwi]	[məntísiw]	[məntísiw]
	6	[məntísin]	[məntísin]	[məntísin]	[məntísin]

LOCALITAT		ST. JORDI			ST. JOSEP	
INFORMANTS		7/9	JST (F3)	JRC (F2)	8/9	CMT (F2)
IS	1	[məntís]	[məntís]	[məntís]	[məntís]	[məntís]
	2	[məntísis]	[məntísis]	[məntísis]	[məntísis]	[məntísis]
	3	[məntís]	[məntís]	[məntiyés]	[məntís]	[məntís]
	4	[məntísim]	[məntiyésim]	[məntiyésim]	[məntísim]	[məntiyésim]
	5	[məntísiw]	[məntiyésiwi]	[məntiyésiwi]	[məntísiw]	[məntiyésiwi]
	6	[məntísin]	[məntísin]	[məntiyésin]	[məntísin]	[məntísin]

LOCALITAT		STA. EULÀRIA		VILA	
INFORMANTS		8/9	JJM (F3)	8/9	PMC (F3)
IS	1	[məntís]	[məntís]~[məntiyés]	[məntís]	[məntís]
	2	[məntísis]	[məntísis]~[məntiyésis]	[məntísis]	[məntísis]
	3	[məntís]	[məntís]~[məntiyés]	[məntís]	[məntís]
	4	[məntísim]	[məntísim]~[məntiyésim]	[məntísim]	[məntiyésim]
	5	[məntísiw]	[məntísiw]~[məntiyésiw]	[məntísiw]	[məntiyésiw]
	6	[məntísin]	[məntísin]~[məntiyésin]	[məntísin]	[məntiyésin]

Destaca el fet que tots els informants que afegeixen el segment velar en alguna forma del paradigma, l'afegeixen, com a mínim, a la forma de la persona 4; i, de fet, sis dels vuit informants que velaritzen alguna forma afegeixen el segment velar a les formes de les persones 4 i 5. En relació amb aquest aspecte, és remarcable també la solució per la qual opta JJM (F3) de Santa Eulària, que combina al llarg de tot el paradigma les formes sense velaritzar amb les velaritzades.

A l'imperatiu la situació també és de variació, tot i que la dispersió de respostes no és tan gran com al present o a l'imperfet de subjuntiu. En aquest temps, 30 informants segueixen el patró general, és a dir, afegeixen el segment velar a la forma de la persona 4. Hi ha 24 informants, però, que s'allunyen de l'opció general. Il·lustrem la situació a (119).

(119) Variació IMP *mentir*

4	5	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[iɥ]	∅	4/9	3/9	3/9	6/9	5/9	2/9	23/54
[iɥ]	[iɥ]	2/9	3/9	5/9	2/9	1/9	5/9	18/54
[iɥ]	[iɥ]~∅	1/9					1/9	2/54
∅	∅	2/9	3/9	1/9	1/9	2/9	1/9	10/54
--	--					1/9		1/54

Al gerundi, només un informant velaritza el gerundi, tot combinant-ho amb la forma no velaritzada. Reflectim la situació a (120).

(120) Variació GER *mentir*

GER	ST. ANTONI	ST. JOSEP	ST. JORDI	ST. JOAN	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[məntín]	9/9	9/9	9/9	9/9	8/9	9/9	53/54
[məntín] ~[məntiyén]					1/9		1/54

5.2.3 Verbs de la classe III, [MIXTA]

En el nostre corpus, seguint les respostes globals dels informants, els verbs que s'han d'encabir en el grup mixt són *fugir*, *cosir*, *munyir*, *escopir*, *bullir* i *collir*.

5.2.3.1 *Fugir*

Pel que fa a *fugir*, el patró general que podem establir és el que mostrem a (121).

(121) Patró *fugir*

FUGIR						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[fúʎ]	[fúʎi]	[fuzís]		[fújt]	[fuzín]
2		[fúʎis]	[fuzísis]			
3		[fúʎi]	[fuzís]			
4		[fuziyóm]	[fuzísim]	[fuziyóm]		
5		[fuziyów]	[fuzísiw]	[fuzíw]		
6		[fúʎin]	[fuzísin]			

Al present d'indicatiu, el grau de variació no és tan alt com en els verbs anteriors; de fet, només 4 informants velaritzen la forma de la persona 1. El que destaca en aquest cas és que la variació, a la persona 1, no es limita a dues formes (una velaritzada i l'altra no velaritzada), sinó que es donen altres variants per expressar aquesta persona. Presentem un resum de la situació a (122).

(122) Variació a la persona 1 del PI *fugir*

1 PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	STA. EULÀRIA	ST. JOSEP	VILA	TOTAL
[fúʎ]	9/9	8/9	8/9	9/9	4/9	7/9	45/54
[fúʎ]					3/9		3/54
[fuzóʎ]		1/9	1/9				2/54
[fúʎk]					1/9	1/9	2/54
[fuzóʎk]					1/9	1/9	2/54

Al present de subjuntiu, la situació és idèntica, quantitativament, a la del present d'indicatiu: 50 informants segueixen el patró general, velaritzant les formes de les persones 4 i 5 (*fugiguem* i *fugigueu*), i quatre opten per altres solucions. Mostrem la situació a la resta de localitats a (123).

(123) Variació a PS *fugir*

LOCALITAT		ST. ANTONI			ST. JORDI	
INFORMANTS		8/9	CRM (F3)	7/9	JST (F3)	ETM (F3)
PS	1	[fúʎi]	[fúʎi]	[fúʎi]	[fúʎi]	[fuzóʎki]
	2	[fúʎis]	[fúʎis]	[fúʎis]	[fúʎiyəs]	[fuzóʎkis]
	3	[fúʎi]	[fúʎi]	[fúʎi]	[fúʎiyə]	[fuzóʎki]
	4	[fuziyém]	[fuzím]	[fuziyóm]	[fuziyóm]	[fuziyóm]
	5	[fuziyéw]	[fuzíw]	[fuziyów]	[fuziyów]	[fuziyów]
	6	[fúʎin]	[fúʎin]	[fúʎin]	[fúʎiyən]	[fuzóʎkin]

LOCALITAT		VILA	
INFORMANTS		8/9	PMV (F3)
PS	1	[fúzi]	[fujéʃki]
	2	[fúzis]	[fujéʃkis]
	3	[fúzi]	[fujéʃki]
	4	[fuziyóm]	[fujiyóm]
	5	[fuziyów]	[fujiyów]
	6	[fúzin]	[fujóʃkin]

A l'imperfet de subjuntiu, les dades també són molt semblants a les que s'han descrit anteriorment: 48 informants segueixen el patró que, com hem vist més amunt, estableix que no hi ha cap ocurrència del segment velar. Així i tot, hi ha alguns informants que velaritzen algunes formes i també tot el paradigma. Presentem un resum de la situació d'aquestes localitats a (124).

(124) Variació IS *fugir*

LOC.		ST. JORDI			ST. JOSEP	
INF.		6/9	JRC (F2)	FST (F2), JST (F3)	8/9	CMT (F2)
IS	1	[fuzís]	[fuzís]	[fuziyés]	[fuzís]	[fuzís]
	2	[fuzísis]	[fuzísis]	[fuziyésis]	[fuzísis]	[fuzísis]
	3	[fuzís]	[fuzís]	[fuziyés]	[fuzís]	[fuzís]
	4	[fuzísim]	[fuziyésim]	[fuziyésim]	[fuzísim]	[fuziyésim]
	5	[fuzísiw]	[fuziyésiw]	[fuziyésiw]	[fuzísiw]	[fuziyésiw]
	6	[fuzísin]	[fuzísin]	[fuziyésin]	[fuzísin]	[fuzísin]

LOC.		STA. EULÀRIA		VILA		
INF.		8/9	MSE (F2)	7/9	PMC (F3)	PMV (F3)
IS	1	[fuzís]	[fuzís]	[fuzís]	[fuzís]	[fujiyés]
	2	[fuzísis]	[fuzísis]	[fuzísis]	[fuzísis]	[fujiyésis]
	3	[fuzís]	[fuzís]	[fuzís]	[fuzís]	[fujiyés]
	4	[fuzísim]	[fuziyésim]	[fuzísim]	[fuziyésim]	[fujiyésim]
	5	[fuzísiw]	[fuziyésiw]	[fuzísiw]	[fuziyésiw]	[fujiyésiw]
	6	[fuzísin]	[fuzísin]	[fuzísin]	[fuzísin]	[fujiyésin]

A l'imperatiu, només 26 dels 54 informants segueixen el patró; és a dir, el grau de variació és bastant més alt que en els temps anteriors. Ho resumim a (125).

(125) Variació IMP *fugir*

4	5	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[iʏ]	∅	7/9	6/9	1/9	4/9	7/9	4/9	29/54
[iʏ]	[iʏ]		3/9	5/9	3/9	1/9	4/9	16/54
[iʏ]	[iʏ]~∅				1/9			1/54
∅	∅	2/9		3/9	1/9	1/9	1/9	8/54

Al participi no hi ha cap ocurrència del segment velar. El grau de variació que es detecta es deu a la coexistència de dos participis, el fort, [fújt], i el regular, [fuʒít]. La forma majoritària és [fújt], per un marge molt petit (23 informants fan [fújt], mentre que 20 fan [fuʒít]). La resta d'informants vacil·len.

(126) Variació PART *fugir*

PART	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[fújt]	4/9	7/9	5/9	3/9		5/9	24/54
[fuʒít]	3/9		3/9	2/9	9/9	2/9	19/54
[fújt]~[fuʒít]	2/9	2/9	1/9	4/9		2/9	11/54

Al gerundi, el segment velar només apareix en la resposta de 4 informants; la gran majoria, 50, fan el gerundi sense segment velar. Il·lustrem la situació a (127).

(127) Variació GER *fugir*

GER	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[fuʒín]	9/9	6/9	8/9	9/9	8/9	9/9	49/54
[fuʒiyén]		2/9	1/9				3/54
[fuʒín]~[fuʒiyén]		1/9			1/9		2/54

El que destaca en aquest verb és la situació de Sant Joan, ja que el grau de velarització ha augmentat respecte del que havíem detectat en els verbs anteriors: ara són tres els informants que velaritzen el gerundi, concretament es tracta dels informants MJMT (F2) i CJMT (F3), que fan [fuʒiyén], i MGE (F2), que combina les dues formes.

5.2.3.2 *Cosir*

A *cosir*, la situació és molt similar a la de *fugir*. El patró general és el que es presenta a (128).

(128) Patró *cosir*

	COSIR					
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[kús]	[kúzi]	[kuzís]		[kuzít]	[kuzín]
2		[kúzis]	[kuzísis]			
3		[kúzi]	[kuzís]			
4		[kuziyóm]	[kuzísim]	[kuziyóm]		
5		[kuziyów]	[kuzísiw]	[kuzíw]		
6		[kúzin]	[kuzísin]			

A la forma de la persona 1 del present d'indicatiu, 48 informants segueixen el patró en relació amb l'aparició del segment velar (és a dir, sense velar). Resumim la situació a (129).

(129) Variació a la persona 1 del PI *cosir*

1 PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[kús]	7/9	7/9	6/9	5/9	8/9	5/9	38/54
[kuzóʃ]	2/9	1/9	2/9	3/9		1/9	9/54
[kúsk]						2/9	2/54
[kuzóʃk]		1/9	1/9		1/9	1/9	4/54
[kús]~[kuzóʃ]				1/9			1/54

Al present de subjuntiu, també la majoria d'informants segueixen el patró (47/54), però la variació en relació amb les formes trobades amb velarització és major. Ho resumim a (130).

(130) Variació PS *cosir*

LOCALITAT	ST. ANTONI			ST. JOAN			
INFORMANT	7/9	VRT (F2), PTT (F3)	CRM, MRC (F3)	8/9	CJMT (F3)	LTG (F3)	
PS	1	[kúzi]	[kuzéʃi]	[kúzi]	[kúzi]	[kuzéʃi]	[kuzéʃki]
	2	[kúzis]	[kuzéʃis]	[kúzis]	[kúzis]	[kuzéʃis]	[kuzéʃi]
	3	[kúzi]	[kuzéʃi]	[kúzi]	[kúzi]	[kuzéʃi]	[kuzéʃki]
	4	[kuziyém]	[kuziyém]	[kuzím]	[kuziyóm]	[kuziyóm]	[kuziyóm]
	5	[kuziyéw]	[kuziyéw]	[kuziʷ]	[kuziyów]	[kuziyów]	[kuziyów]
	6	[kúzin]	[kuzéʃin]	[kúzin]	[kúzin]	[kuzéʃin]	[kuzéʃin]~[kúzin]

LOCALITAT	ST. JORDI			ST. JOSEP			
INFORMANTS	9/9	MRT (F2), ETM (F3), NST (F3), JST (F3)		8/9	CRR (F2)	AML (F3)	
PS	1	[kúzi]	[kuzóʃi]	[kúzi]	[kuzéʃi]	[kúzi]	
	2	[kúzis]	[kuzóʃis]	[kúzis]	[kuzéʃis]	[kúzis]	
	3	[kúzi]	[kuzóʃi]	[kúzi]	[kuzéʃi]	[kuzéʒyə]	
	4	[kuzi'yəm]	[kuziyóm]		[kuziyém]	[kuziyém]	[kuziyém]
	5	[kuzi'yəw]	[kuziyów]		[kuziyéw]	[kuziyéw]	[kuziyéw]
	6	[kúzin]	[kuzóʃin]		[kúzin]	[kuzéʃin]	[kuzéʃin]

LOCALITAT	STA. EULÀRIA			VILA				
INFORMANTS	7/9	MSE (F2)	XJR (F3)	8/9	NMV (F2)	JPS (F2)	PMV (F3)	
PS	1	[kúzi]	[kúzi]	[kúzi]	[kúzi]	[kuzéʃi]	[kúzi]	[kuzéʃki]
	2	[kúzis]	[kuzóʃkəs]	[kúzis]	[kúzis]	[kuzéʃis]	[kuzéʃis]	[kuzéʃkis]
	3	[kúzi]	[kuzóʃkə]	[kúzi]	[kúzi]	[kuzéʃi]	[kúzi]	[kuzéʃki]
	4	[kuzi'yəm]	[kuziyóm]	[kuzím]	[kuziyóm]	[kuziyóm]	[kuziyóm]	[kuziyóm]
	5	[kuzi'yəw]	[kuziyów]	[kuziʷ]	[kuziyów]	[kuziyów]	[kuziyów]	[kuziyów]
	6	[kúzin]	[kuzóʃkən]	[kúzin]	[kúzin]	[kuzéʃin]	[kuzéʃin]	[kuzéʃkin]

A l'imperfet de subjuntiu, el patró no preveu cap ocurrència del segment velar al llarg del paradigma, i aquesta és l'opció que segueixen 45 dels 54 informants. Ho resumim a (131).

(131) Variació IS *cosir*

LOC.	ST. ANTONI		ST. JOAN			
INF.	8/9	MGS (F2)	6/9	CJMT (F3)	MGE (F2), MJMT (F2)	
IS	1	[kuzís]	[kuziyés]	[kuzís]	[kuzís]~ [kuziyés]	
	2	[kuzísis]	[kuzísəs]	[kuzísis]	[kuzísis]~ [kuziyésis]	
	3	[kuzís]	[kuzís]	[kuzís]	[kuzís]~ [kuziyés]	
	4	[kuzísim]	[kuzísəm]	[kuzísim]	[kuziyésim]	[kuzísim]~ [kuziyésim]
	5	[kuzísiw]	[kuzísəw]	[kuzísiw]	[kuziyésiww]	[kuzísiw]~ [kuziyésiww]
	6	[kuzísin]	[kuziyésən] ~ [kuzísən]	[kuzísin]	[kuzísin]	[kuzísin]~ [kuziyésin]

LOC.	ST. JORDI			STA. EULÀRIA			
INF.	7/9	JRC (F2)	FST (F2)	7/9	MSE (F2)	JJM (F3)	
IS	1	[kuzís]	[kuzís]	[kuziyés]	[kuzís]	[kuzís]	[kuziyés]
	2	[kuzísis]	[kuziyésis]	[kuziyésis]	[kuzísis]	[kuziyésis]	[kuziyésis]
	3	[kuzís]	[kuziyés]	[kuziyés]	[kuzís]	[kuzís]	[kuziyés]
	4	[kuzísim]	[kuziyésim]	[kuziyésim]	[kuzísim]	[kuziyésim]	[kuziyésim]
	5	[kuzísiw]	[kuziyésiww]	[kuziyésiww]	[kuzísiw]	[kuziyésiww]	[kuziyésiww]
	6	[kuzísin]	[kuzísin]	[kuziyésin]	[kuzísin]	[kuziyésin]	[kuziyésin]

LOC.	VILA			
INF.	7/9	PMC (F3)	PMV (F3)	
IS	1	[kuzís]	[kuzís]	[kuzís]
	2	[kuzísis]	[kuzísis]	[kuziyésis]
	3	[kuzís]	[kuzís]	[kuziyés]
	4	[kuzísim]	[kuzísim]~ [kuziyésim]	[kuziyésim]
	5	[kuzísiw]	[kuzísiw]~ [kuziyésiww]	[kuziyésiww]
	6	[kuzísin]	[kuzísin]	[kuziyésin]

A l'imperatiu, el patró assenyalava que només es velaritzava la forma de la persona 4, i això és el que fan 31 dels 54 informants, tal com s'il·lustra a (132).

(132) Variació IMP *cosir*

4	5	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[iɥ]	∅	6/9	5/9	4/9	5/9	5/9	4/9	29/54
[iɥ]	[iɥ]		2/9	2/9	2/9	1/9	4/9	11/54
∅	[iɥ]			1/9				1/54
[iɥ]	[iɥ]~∅		1/9				1/9	2/54
[iɥ]~∅	∅		1/9					1/54
∅	∅	3/9		2/9	2/9	3/9		10/54

Al gerundi apareix el segment velar en alguns casos, però de manera molt escassa: només quatre informants l'afegeixen i en combinació amb la forma sense velaritzar.

(133) Variació GER *cosir*

GER	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[kuzín]	9/9	7/9	9/9	9/9	8/9	9/9	51/54
[kuzín]~[kuziyén]		2/9			1/9		3/54

5.2.3.3 *Munyir*

Pel que fa a *munyir*, el patró que es pot establir és exactament igual al que s'ha establert per als verbs anteriors.

(134) Patró *munyir*

MUNYIR						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[mún]	[múni]	[munís]		[munít]	[munín]
2		[múnis]	[munísis]			
3		[múni]	[munís]			
4		[muniyóm]	[munísim]	[muniyóm]		
5		[muniyów]	[munísiw]	[muníw]		
6		[múnin]	[munísin]			

Com ocorria en els verbs anteriors, malgrat que és possible establir un patró en base a les respostes majoritàries, hi ha informants que se n'allunyen.

Com es veu a (135), al present d'indicatiu la majoria d'informants fan la forma de la persona 1 sense velaritzar; en concret, 47. Els 7 restants afegixen el segment [k] a la forma de la persona 1. La variació en aquest temps, però, no ve donada només per l'ocurrència del segment velar sinó també per la presència de l'extensió palatal. Es resumeix la situació a (135).

(135) Variació a la persona 1 del PI *munyir*

1 PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[mún]	7/9	8/9	4/9	8/9	7/9	5/9	39/54
[munóʃ]	1/9	1/9	3/9	1/9			6/54
[múnk]			1/9		2/9		3/54
[munóʃk]			1/9			2/9	3/54
[mún]~[munóʃ]						1/9	1/54
[mún]~[munóʃk]						1/9	1/54
[munéʃu]	1/9						1/54

Al present de subjuntiu, hi ha variació però no en un nivell tan alt com el que s'observa en la resta de verbs del mateix grup. El patró que es pot establir és el mateix

que a la resta de verbs: amb presència del segment velar a les formes de les persones 4 i 5. En concret, el patró és seguit per 51 dels 54 informants. Es mostra la variació a (136).

(136) Variació PS *munyir*

LOCALITAT		ST. ANTONI			ST. JOAN	
INFORMANTS		8/9	MRC (F3), PTT (F3)	CRM (F3)	8/9	MGE (F2)
PS	1	[múɲi]	[muɲéʃi]	[muɲéʃi]	[múɲi]	[múɲi]
	2	[múɲis]	[muɲéʃis]	[muɲéʃis]	[múɲis]	[múɲis]
	3	[múɲi]	[muɲéʃi]	[muɲéʃi]	[múɲi]	[múɲi]
	4	[muɲiyém]	[muɲiyém]	[muɲím]	[muɲiyám]	[muɲiyám]
	5	[muɲiyéw]	[muɲiyéw]	[muɲíw]	[muɲiyáw]	[muɲiyáw]
	6	[múɲin]	[muɲéʃin]	[muɲéʃin]	[múɲin]	[múɲiyən]

LOCALITAT		ST. JORDI			VILA		
INFORMANTS		8/9	ETM (F3), JST (F3)	PMC (F1)	8/9	NMV (F2), PMC (F3)	PMV (F3)
PS	1	[múɲi]	[muɲáʃi]	[múɲgə]	[múɲi]	[muɲáʃi]	[muɲáʃki]
	2	[múɲis]	[muɲáʃis]	[múɲgəs]	[múɲis]	[muɲáʃis]	[muɲáʃkis]
	3	[múɲi]	[muɲáʃi]	[múɲgə]	[múɲi]	[muɲáʃi]	[muɲáʃki]
	4	[muɲiyám]	[muɲiyám]	[muɲiyám]	[muɲiyám]	[muɲiyám]	[muɲiyám]
	5	[muɲiyáw]	[muɲiyáw]	[muɲiyáw]	[muɲiyáw]	[muɲiyáw]	[muɲiyáw]
	6	[múɲin]	[muɲáʃin]	[múɲin]	[múɲin]	[muɲáʃin]	[muɲáʃkin]

A l'imperfet de subjuntiu, la variació és més alta que al PS i el patró és seguit per 43 dels 54 informants; dels onze que resten, vuit velaritzen tot el paradigma —dos amb combinació amb les formes no velaritzades— i tres velaritzen diverses formes. Es presenta un resum de la situació a (137).

(137) Variació IS *munyir*

LOC.		ST. JOAN			ST. JORDI			
INF.		6/9	MGE (F2)	MJMT (F2), CJMT (F3)	5/9	MCC (F1)	JRC (F2)	FST (F2), JST (F3)
IS	1	[muɲís]	[muɲís]~ [muɲiyés]	[muɲiyés]	[muɲís]	[muɲiyés]	[muɲiyés]	[muɲiyés]
	2	[muɲísis]	[muɲísis]~ [muɲiyésis]	[muɲiyésis]	[muɲísis]	[muɲiyésis]	[muɲiyésis]	[muɲiyésis]
	3	[muɲís]	[muɲís]~ [muɲiyés]	[muɲiyés]	[muɲís]	[muɲís]	[muɲiyés]	[muɲiyés]
	4	[muɲísim]	[muɲísim]~ [muɲiyésim]	[muɲiyésim]	[muɲísim]	[muɲísim]	[muɲiyésim]	[muɲiyésim]
	5	[muɲísiw]	[muɲísiw]~ [muɲiyésiw]	[muɲiyésiw]	[muɲísiw]	[muɲísiw]	[muɲiyésiw]	[muɲiyésiw]
	6	[muɲísin]	[muɲísin]~ [muɲiyésin]	[muɲiyésin]	[muɲísin]	[muɲísin]	[muɲísin]	[muɲiyésin]

LOCALITAT		STA. EULÀRIA			VILA		
INFORMANTS		7/9	MSE (F2)	JYR (F2)	7/9	PMC (F3)	PMV (F3)
IS	1	[muɲís]	[muɲiyés]	[muɲiyés]	[muɲís]	[muɲís]	[muɲiyés]
	2	[muɲísis]	[muɲiyésəs]	[muɲiyésəs]	[muɲísis]	[muɲísis]	[muɲiyésəs]
	3	[muɲís]	[muɲiyés]	[muɲiyés]	[muɲís]	[muɲís]	[muɲiyés]
	4	[muɲísim]	[muɲiyésəm] ~[muɲísəm]	[muɲiyésəm]	[muɲísim]	[muɲiyésəm]	[muɲiyésəm]
	5	[muɲísiw]	[muɲiyésəw] ~[muɲísəw]	[muɲiyésəw]	[muɲísiw]	[muɲiyésəw]	[muɲiyésəw]
	6	[muɲísin]	[muɲiyésən]	[muɲiyésən]	[muɲísin]	[muɲísin]	[muɲiyésən]

A l'imperatiu, com a la resta de verbs, el patró estableix que el segment velar ocorri només a la forma de la persona 4. Aquest és el model seguit per 34 informants. Són la majoria, però el nivell de variació és el més alt en aquest verb. El segon model que segueixen més informants, onze en concret, és el que velaritzava les formes de les persones 4 i 5. Set informants no velaritzen cap de les dues formes i els dos que resten varien entre una opció i l'altra. Es resumeix la situació a (138).

(138) Variació IMP *munyir*

4	5	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[iɣ]	∅	6/9	5/9	4/9	4/9	5/9	4/9	28/54
[iɣ]	[iɣ]	1/9	2/9	2/9	3/9	1/9	3/9	12/54
[iɣ]	[iɣ]~∅						1/9	1/54
[iɣ]~∅	∅				1/9			1/54
∅	∅	2/9	2/9	3/9	1/9	3/9	1/9	12/54

Al gerundi, com ocorre a la resta de verbs, hi ha variació, tot i que una àmplia majoria no el velaritzava. Es mostra a (139).

(139) Variació GER *munyir*

GER	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[mujín]	9/9	8/9	8/9	9/9	8/9	9/9	51/54
[mujín]~[mujién]		1/9	1/9		1/9		3/54

Com reflecteix la taula (139), un altre cop tornen a ser les localitats de Sant Joan, Santa Eulària i Sant Jordi les que presenten els pocs casos de velarització del gerundi.

5.2.3.4 Escopir

A *escopir*, es pot establir un patró general també idèntic al que s'ha establert per a la resta de verbs d'aquest grup. És el que es mostra a (140).

(140) Patró *escopir*

	ESCOPIR					
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[əskúp]	[əskúpi]	[əskupís]		[əskupít]	[əskupín]
2		[əskúpis]	[əskupísis]			
3		[əskúpi]	[əskupís]			
4		[əskupiyám]	əskupísim]	[əskupiyám]		
5		[əskupiyáw]	[əskupísiw]	[əskupíw]		
6		[əskúpin]	[əskupísin]			

Tot i que, en base a les respostes majoritàries, s'ha establert aquest patró, si analitzem la situació a cada temps verbal trobarem que hi ha variació en relació amb l'aparició del segment palatal i, sobretot, en relació amb el grau d'ocurrència del segment velar al llarg del paradigma.

En primer lloc, centrant l'atenció al present d'indicatiu, la majoria d'informants, 50 concretament, fan la forma de la persona 1 sense segment velar. A més a més, la majoria segueix el model de la classe III, [-EXTENSIÓ]. Es presenta la situació resumida a (141).

(141) Variació a la persona 1 del PI *escopir*

1 PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[əskúp]	7/9	6/9	7/9	6/9	7/9	5/9	38/54
[əskupəʃ]	1/9	3/9	1/9	3/9		2/9	10/54
[əskupəʃk]			1/9		1/9	2/9	4/54
[əskúp]~[əskupəʃ]					1/9		1/54
[əskupéʃu]	1/9						1/54

Com mostra (141), només Sant Jordi, Santa Eulària i Vila velaritzen la forma de la persona 1.

Al present de subjuntiu, 48 dels 54 informats segueixen el patró; només hi ha sis informants que se n'allunyen i opten per altres solucions. Ho il·lustrem a (142).

(142) Variació PS *escopir*

LOCALITAT		ST. ANTONI				
INFORMANTS		6/9	LTT (F2)	MGS (F2)	CRM, MRC (F3)	PTT (F3)
PS	1	[əskúpi]	[əskúpi]	[əskupéʃi]	[əskúpi]	[əskupéʃi]
	2	[əskúpis]	[əskupéʃis]	[əskupéʃis]	[əskúpis]	[əskupéʃis]
	3	[əskúpi]	[əskúpi]	[əskupéʃi]	[əskúpi]	[əskupéʃi]
	4	[əskupiγém]	[əskupiγém]	[əskupiγém]	[əskupím]	[əskupím]
	5	[əskupiγéw]	[əskupiγéw]	[əskupiγéw]	[əskupíw]	[əskupíw]
	6	[əskúpin]	[əskúpin]	[əskupéʃin]	[əskúpin]	[əskupéʃin]

LOCALITAT		ST. JOAN			
INFORMANTS		9/9	CJMT (F3)	FFR (F3)	MJMT (F2)
PS	1	[əskúpi]	[əskupəʃi]	[əskúpi]	[əskupəʃi]
	2	[əskúpis]	[əskupəʃis]	[əskúpis]	[əskupəʃis]
	3	[əskúpi]	[əskúpi]	[əskupəʃi]	[əskupəʃi]
	4	[əskupiγám]	[əskupiγám]	[əskupiγám]	[əskupiγám]
	5	[əskupiγów]	[əskupiγów]	[əskupiγów]	[əskupiγów]
	6	[əskúpin]	[əskúpin]	[əskupəʃin]	[əskupəʃin]

5. Descripció de les dades

LOCALITAT		ST. JORDI			ST. JOSEP		
INFORMANTS		9/9	JRC, MRT (F2), ETM, NST, JST (F3)	9/9	CMT (F2)	CRR (F2)	
PS	1	[əskúpi]	[əskupáʃi]	[əskúpi]	[əskúpi]	[əskupéʃi]	
	2	[əskúpis]	[əskupáʃis]	[əskúpis]	[əskúpis]	[əskupéʃis]	
	3	[əskúpi]	[əskúpi]	[əskúpi]	[əskúpi]	[əskúpi]	
	4	[əskupiγóm]	[əskupiγóm]	[əskupiγém]	[əskupiγém]	[əskupiγém]	
	5	[əskupiγów]	[əskupiγów]	[əskupiγéw]	[əskupiγéw]	[əskupiγéw]	
	6	[əskúpin]	[əskúpin]	[əskúpin]	[əskupéʃin]	[əskupéʃin]	

LOC.		STA. EULÀLIA				VILA			
INF.		8/9	JYR (F2)	JJM (F3)	XJR (F3)	7/9	NMV (F2), JPS (F2)	PMV (F3)	SMM (F2)
PS	1	[əskúpi]	[əskupáʃi]	[əskupáʃi]	[əskúpi]	[əskúpi]	[əskupáʃi]	[əskupáʃi]	[əskupáʃki]
	2	[əskúpis]	[əskupáʃis]	[əskupáʃis]	[əskúpis]	[əskúpis]	[əskupáʃis]	[əskupáʃis]	[əskupáʃkis]
	3	[əskúpi]	[əskupáʃi]	[əskupáʃi]	[əskúpi]	[əskúpi]	[əskupáʃi]	[əskupáʃi]	[əskupáʃki]
	4	[əskupiγóm]	[əskupiγóm]	[əskupiγóm]	[əskupím]	[əskupiγóm]	[əskupiγóm]	[əskupiγóm]	[əskupiγóm]
	5	[əskupiγów]	[əskupiγów]	[əskupiγów]	[əskupíw]	[əskupiγów]	[əskupiγów]	[əskupiγów]	[əskupiγów]
	6	[əskúpin]	[əskupín]	[əskupáʃin]	[əskúpin]	[əskúpin]	[əskupáʃin]	[əskupáʃin]	[əskupáʃkin]

A l'imperfet de subjuntiu el patró és seguit per 46 dels 54 informants.

(143) Variació IS *escopir*

LOC.		ST. JOAN			ST. JORDI			
INF.		7/9	CJMT (F3)	MJMT (F2)	6/9	MRT (F2)	JRC (F2)	FST (F2)
IS	1	[əskupís]	[əskupís]	[əskupiγés]	[əskupís]	[əskupiγés]	[əskupiγés]	[əskupís]
	2	[əskupísis]	[əskupiγésis]	[əskupiγésis]	[əskupísis]	[əskupiγésis]	[əskupiγésis]	[əskupiγésis]
	3	[əskupís]	[əskupís]	[əskupiγés]	[əskupís]	[əskupís]	[əskupís]	[əskupiγés]
	4	[əskupísim]	[əskupiγésim]	[əskupiγésim]	[əskupísim]	[əskupísim]	[əskupiγésim]	[əskupiγésim]
	5	[əskupísiw]	[əskupísiw]	[əskupiγésiww]	[əskupísiw]	[əskupísiw]	[əskupiγésiww]	[əskupiγésiww]
	6	[əskupísin]	[əskupísin]	[əskupiγésin]	[əskupísin]	[əskupísin]	[əskupiγésin]	[əskupiγésin]

LOCALITAT		STA. EULÀLIA			VILA		
INFORMANTS		8/9	MSE (F2)	7/9	PMC (F3)	PMV (F3)	
IS	1	[əskupís]	[əskupiγés]~[əskupís]	[əskupís]	[əskupís]	[əskupiγés]	
	2	[əskupísis]	[əskupísəs]	[əskupísis]	[əskupísis]	[əskupiγésis]	
	3	[əskupís]	[əskupís]	[əskupís]	[əskupís]	[əskupiγés]	
	4	[əskupísim]	[əskupísəm]~[əskupiγésim]	[əskupísim]	[əskupiγésim]	[əskupiγésim]	
	5	[əskupísiw]	[əskupísəw]~[əskupiγésəw]	[əskupísiw]	[əskupiγésiww]	[əskupiγésiww]	
	6	[əskupísin]	[əskupísən]	[əskupísin]	[əskupísin]	[əskupiγésin]	

A l'imperatiu, el patró estableix que l'única forma velaritzada és la de la persona

4. El patró és seguit per 39 dels 54 informants.

(144) Variació IMP *escopir*

4	5	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[iʏ]	∅	7/9	6/9	4/9	5/9	5/9	7/9	34/54
[iʏ]	[iʏ]		2/9	3/9	1/9	1/9		7/54
∅	∅	2/9	1/9	2/9	3/9	3/9	2/9	13/54

Al gerundi hi ha variació, ja que hi ha alguns informants que afegeixen el segment velar a la forma del gerundi.

(145) Variació GER *escopir*

GER	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[əskupín]	9/9	8/9	9/9	9/9	8/9	9/9	52/54
[əskupín]~[əskupiɣén]		1/9			1/9		2/54

5.2.3.5 Bullir

Pel que fa a *bullir*, la situació, en primera instància, és similar a la dels verbs anteriors, ja que el patró general que es pot establir és el que es mostra a (146).

(146) Patró *bullir*

	BULLIR					
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[búʎ]	[búʎi]	[buʎís]		[buʎít]	[buʎín]
2		[búʎís]	[buʎísis]			
3		[búʎi]	[buʎís]			
4		[buʎiɣóm]	[buʎísim]	[buʎiɣóm]		
5		[buʎiɣów]	[buʎísiw]	[buʎíw]		
6		[búʎin]	[buʎísin]			

Al present d'indicatiu hi ha variació en la persona 1 però els resultats són bastant diferents dels que s'havien vist per a la resta de verbs analitzats. Es resumeix a (147).

(147) Variació a la persona 1 del PI *bullir*

1 PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[búʎ]	7/9	5/9	2/9	8/9	1/9	6/9	29/54
[buʎóʃ]	1/9	1/9	1/9				3/54
[búʎk]	1/9	3/9	5/9	1/9	8/9	2/9	20/54
[buʎóʃk]						1/9	1/54
[búʎ]~[buʎóʃ]			1/9				1/54

Com reflecteix la taula (147), a *bullir* la forma de la persona 1 presenta una tendència més alta a la velarització: tot i que les formes [búʎk] o [buʎóʃk] no són majoritàries, són usades per 21 dels 54 informants, que és una quantitat molt més alta

del que s'havia detectat en els verbs anteriors. Destaca, a més, que a Sant Jordi i a Santa Eulària la forma [búlk] és la majoritària.

Al present de subjuntiu se segueix el mateix patró que a la resta de verbs: l'extensió velar ocorre en les formes de les persones 4 i 5. Aquest model és el que segueixen 45 dels 54 informants; els nou restants introdueixen alguna variació en el paradigma. Ho il·lustrem a (148).

(148) Variació PS *bullir*

LOCALITAT		ST. ANTONI			ST. JORDI			
INFORMANTS		7/9	PTT (F3)	CRM, MRC (F3)	8/9	FST, MRT (F2)	ETM (F3)	PMC (F1)
PS	1	[búli]	[buléfi]	[búli]	[búli]	[bulófi]	[búji]~[bujófi]	[búlyə]
	2	[búlis]	[buléfis]	[búlis]	[búlis]	[bulófis]	[bújis]~[bujófis]	[búlyəs]
	3	[búli]	[buléfi]	[búli]	[búli]	[bulófi]	[búji]~[bujófi]	[búlyə]
	4	[buliyém]	[buliyém]	[bulím]	[buliyóm]	[buliyóm]	[bujiyóm]	[buliyóm]
	5	[buliyéw]	[buliyéw]	[bulíw]	[buliyów]	[buliyów]	[bujiyów]	[buliyów]
	6	[búlin]	[buléfin]	[búlin]	[búlin]	[bulófin]	[bújin]~[bujófin]	[búlin]

LOCALITAT		ST. JOSEP			STA. EULÀLIA		
INFORMANTS		8/9	MTP (F2)	AML (F3)	5/9	JYR (F2), MSE (F2)	XJR (F3), CJP (F3)
PS	1	[búli]	[buléfi]	[búli]	[búli]	[búlyə]	[búli]
	2	[búlis]	[buléfis]	[búlis]	[búlis]	[búlyəs]	[búlis]
	3	[búli]	[buléfi]	[búli]	[búli]	[búlyə]	[búli]
	4	[buliyém]	[buliyém]	[bulím]	[buliyóm]	[buliyóm]	[bulím]
	5	[buliyéw]	[buliyéw]	[bulíw]	[buliyów]	[buliyów]	[bulím]
	6	[búlin]	[buléfin]	[búlin]	[búlin]	[búlyən]	[bulíw]

LOCALITAT		VILA	
INFORMANTS		8/9	PMV (F3)
P S	1	[búli]	[bujóki]
	2	[búlis]	[bujókis]
	3	[búli]	[bujóki]
	4	[buliyóm]	[bujiyóm]
	5	[buliyów]	[bujiyów]~[bujíw]
	6	[búlin]	[bujókin]

A l'imperfet de subjuntiu, com ocorria en la resta de verbs que s'han tractat abans, la majoria d'informants —44 concretament— segueix el patró sense velaritzar. La resta d'informants es reparteixen entre els que velaritzen tot el paradigma i els que combinen totes dues opcions. Es resumeix a (149).

El segment velar en la flexió verbal de l'eivissenc

(149) Variació IS *bullir*

LOC.	ST. JOAN			ST. JORDI		
INF.	5/9	NMF (F2), MGE (F2)	MJMT (F2), CJMT (F3)	7/9	FST (F2)	JRC (F2)
IS	1	[buλís]	[buλís]~[buλiyés]	[buλiyés]	[buλís]	[buλís]
	2	[buλísis]	[buλísis]~[buλiyésis]	[buλiyésis]	[buλísis]	[buλiyésis]
	3	[buλís]	[buλís]~[buλiyés]	[buλiyés]	[buλís]	[buλiyés]
	4	[buλísim]	[buλísim]~[buλiyésim]	[buλiyésim]	[buλísim]	[buλiyésim]
	5	[buλísiw]	[buλísiw]~[buλiyésiw]	[buλiyésiw]	[buλísiw]	[buλiyésiw]
	6	[buλísin]	[buλís]~[buλiyés]	[buλiyésin]	[buλísin]	[buλiyésin]

LOC.	ST. JOSEP		STA. EULÀLIA		VILA		
INF.	8/9	CMT (F2)	8/9	MSE (F2)	7/9	PMC (F3)	PMV (F3)
IS	1	[buλís]	[buλís]	[buλís]	[buλiyés]	[buλís]	[buλiyés]
	2	[buλísis]	[buλísis]	[buλísis]	[buλiyésis]	[buλísis]	[buλiyésis]
	3	[buλís]	[buλís]	[buλís]	[buλiyés]	[buλís]	[buλiyés]
	4	[buλísim]	[buλiyésim]	[buλísim]	[buλiyésim]	[buλísim]	[buλiyésim]
	5	[buλísiw]	[buλiyésiw]	[buλísiw]	[buλiyésiw]	[buλísiw]	[buλiyésiw]
	6	[buλísin]	[buλiyésin]	[buλísin]	[buλiyésin]	[buλísin]	[buλiyésin]

A l'imperatiu també hi ha força variació i a totes les localitats. S'il·lustra la situació a (150).

(150) Variació IMP *bullir*

4	5	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[iy]	∅	6/9	5/9		5/9	5/9	6/9	27/54
[iy]	[iy]		3/9	6/9	3/9	1/9	3/9	16/54
[iy]	[iy]~∅			1/9				1/54
∅	∅	3/9	1/9	2/9	1/9	3/9		10/54

Bàsicament, com en els verbs que s'han vist anteriorment, hi ha tres opcions: a) el patró majoritari, seguit per 28 dels 54 informants, que només velaritzza la forma de la persona 4; b) el patró seguit per 17 dels 54 informants, que velaritzza les formes de les persones 4 i 5, i c) el patró minoritari, seguit per 9 informants, que no velaritzza cap de les formes possibles.

Al gerundi hi ha la variació que il·lustrem a (151).

(151) Variació GER *bullir*

GER	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[buλín]	9/9	8/9	8/9	9/9	8/9	9/9	51/54
[buλiyén]			1/9				1/54
[buλín]~[buλiyén]		1/9			1/9		2/54

5.2.3.6 *Collir*

L'últim verb que forma part d'aquest grup és *collir*. En línies generals, el patró és el mateix que el dels verbs anteriors, però hi ha algunes diferències que mereixen ser destacades. El patró general és el que es reflecteix a (152).

(152) *Patró collir*

COLLIR						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[kújk]	[kúi]	[kuís]		[kújt]	[kuín]
2		[kúis]	[kuísis]			
3		[kúi]	[kuís]			
4		[kuiyóm]	[kuísim]	[kujyóm]		
5		[kuiyów]	[kuísiw]	[kuíw]		
6		[kúin]	[kuísin]			

Com s'ha vist que ocorre en la resta de verbs vistos fins ara, tot i que s'estableixi un patró, hi ha un grau força alt de variació.

A la persona 1 del present d'indicatiu, hi ha variació en funció de l'aparició del segment palatal i del segment velar. A *collir*, però, ocorre un fenomen que no havíem detectat en cap dels verbs anteriors. Primer, resumim la distribució de formes a (153).

(153) Variació a la persona 1 del PI *collir*

1 PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[kúj]	3/9	3/9	3/9	1/9	4/9	6/9	20/54
[kuó]	1/9	1/9	1/9				3/54
[kújk]	5/9	5/9	5/9	8/9	4/9	2/9	29/54
[kuó]k]					1/9	1/9	2/54

El primer que crida l'atenció, i és el fet diferencial d'aquest verb enfront de la resta, és que, en total, 31 informants fan la forma de la persona 1 velaritzada, mentre que 23 la fan sense el segment velar; és a dir, a *collir* la majoria d'informants velaritzen la forma de la persona 1.

Al present de subjuntiu, el patró estableix que només es velaritzen les formes de les persones 4 i 5. Això és el que fan 24 dels 54 informants. La situació és la que es reflecteix a (154).

El segment velar en la flexió verbal de l'eivissenc

(154) Variació PS *collir*

LOCALITAT		ST. ANTONI				
INFORMANTS		4/9	MRC (F3)	LTT (F2), VRT (F2)	CRM (F3)	PTT (F3)
PS	1	[kúí]	[kúí]	[kújyə]	[kújyi]	[kúí]
	2	[kúis]	[kújyəs]	[kújyəs]	[kújyis]	[kúis]
	3	[kúí]	[kújyə]	[kújyə]	[kújyi]	[kúí]
	4	[kujyéɪm]	[kujyéɪm]	[kujyéɪm]	[kujyéɪm]	[kuím]
	5	[kujyéw]	[kujyéw]	[kujyéw]	[kujyéw]	[kuíw]
	6	[kúin]	[kúiyin]	[kújyən]	[kújyin]	[kúin]

LOC.		ST. JOAN			ST. JORDI		
INF.		4/9	FFR (F3)	MMM (F1)	FMF, MAMM (F1), CJMT (F3)	6/9	MCC (F1), JRC (F2), JST (F3)
PS	1	[kúí]	[kúí]	[kújyə]~[kúí]	[kújyə]	[kújyə]	[kúí]
	2	[kúis]	[kúis]	[kújyəs]~[kúis]	[kújyəs]	[kújyəs]	[kúis]
	3	[kúí]	[kújyə]	[kújyə]~[kúí]	[kújyə]	[kújyə]	[kúí]
	4	[kujyéɪm]	[kujyéɪm]	[kujyéɪm]	[kujyéɪm]	[kujyéɪm]	[kujyéɪm]
	5	[kujyéw]	[kujyéw]	[kujyéw]	[kujyéw]	[kujyéw]	[kujyéw]
	6	[kúin]	[kúin]	[kújyən]~[kújyin]	[kújyən]	[kújyən]	[kúin]

LOC.		ST. JOSEP			STA. EULÀLIA			
INF.		6/9	MRT (F3)	AML (F3)	CMT (F2)	6/9	XJR (F3), JJM (F3)	CJP (F3)
PS	1	[kúí]	[kúí]	[kúí]	[kújyə]	[kújyə]	[kúí]	[kúí]
	2	[kúis]	[kúis]	[kújyəs]	[kújyəs]	[kújyəs]	[kúis]	[kúis]
	3	[kúí]	[kúí]	[kújyə]	[kújyə]	[kújyə]	[kúí]	[kúí]
	4	[kujyéɪm]	[kuj'yɛɪm]	[kujyéɪm]	[kujyéɪm]	[kujyéɪm]	[kujyéɪm]	[kuím]
	5	[kujyéw]	[kujyéɪm]	[kujyéw]	[kujyéw]	[kujyéw]	[kujyéw]	[kuíw]
	6	[kúin]	[kújyən]	[kújyən]	[kújyin]	[kújyən]	[kúin]	[kúin]

LOCALITAT		VILA			
INFORMANT		5/9	PMV (F3)	NMV (F2), SMM (F2)	JPS (F2)
PS	1	[kúí]	[kuéʃki]	[kújyə]	[kújyi]
	2	[kúis]	[kuéʃkis]	[kújyəs]	[kújyis]
	3	[kúí]	[kúí]	[kújyə]	[kújyi]
	4	[kujyéɪm]	[kujyéɪm]	[kujyéɪm]	[kujyéɪm]
	5	[kujyéw]	[kuíw]	[kujyéw]	[kujyéw]
	6	[kúin]	[kúin]	[kújyən]	[kújyən]

Tal com mostren les taules de (154), hi ha variació a tots els pobles; així, el grau de variació en aquest temps d'aquest verb és dels més alts de tots els que s'analitzen en aquesta tesi.

Pel que fa a l'imperfet de subjuntiu, el nivell de variació no és tan alt com al present de subjuntiu.

(155) Variació IS *collir*

LOC	ST. ANTONI			ST. JOAN		
INF	7/9	PTT (F3)	MRC (F3)	7/9	FFR (F3)	CJMT (F3)
IS	1	[kuís]	[kuís]	[kujyés]	[kuís]	[kujyés]
	2	[kuísis]	[kuísis]	[kujyésis]	[kuísis]	[kujyésis]
	3	[kuís]	[kuís]	[kujyés]	[kuís]	[kujyés]
	4	[kuísim]	[kuísim]	[kujyésim]	[kuísim]	[kujyésim]
	5	[kuísiw]	[kujyésiw]	[kujyésiw]	[kuísiw]	[kujyésiw]
	6	[kuísin]	[kujyésin]	[kujyésin]	[kuísin]	[kujyésin]

LOCALITAT	ST. JORDI			ST. JOSEP		
INFORMANTS	7/9	JRC (F2)	FST (F2)	7/9	AML (F3)	CMT (F2)
IS	1	[kuís]	[kuís]	[kujyés]	[kuís]	[kuís]
	2	[kuísis]	[kuísəs]	[kujyésis]	[kuísis]	[kuísəs]
	3	[kuís]	[kujyés]	[kujyés]	[kuís]	[kujyés]
	4	[kuísim]	[kujyéšəm]	[kujyésim]	[kuísim]	[kuísəm]
	5	[kuísiw]	[kujyéšəw]	[kujyésiw]	[kuísiw]	[kuísəw]
	6	[kuísin]	[kuísən]	[kujyésin]	[kuísin]	[kuísən]

LOCALITAT	ST. EULÀRIA		VILA		
INFORMANTS	8/9	JYR (F2)	7/9	PMC (F3)	PMV (F2)
IS	1	[kuís]	[kujyés]	[kuís]	[kujyés]
	2	[kuísis]	[kujyéšəs]	[kuísis]	[kujyésis]
	3	[kuís]	[kujyés]	[kuís]	[kujyés]
	4	[kuísim]	[kujyéšəm]	[kuísim]	[kujyésim]
	5	[kuísiw]	[kujyéšəw]	[kuísiw]	[kujyésiw]
	6	[kuísin]	[kujyéšən]	[kuísin]	[kujyésin]

A l'imperatiu, com a la resta de verbs, el patró, seguit per 26 informants, estableix que el segment velar ocorre a la forma de la persona 4. Hi ha una altra opció, però, que és seguida per 21 informants: velaritzar les formes de les persones 4 i 5. Finalment, els set informants que resten opten per no velaritzar cap de les dues formes. Es mostra a (156).

(156) Variació IMP *collir*

4	5	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	ST. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[iʏ]	∅	5/9	6/9	4/9	3/9	3/9	5/9	26/54
[iʏ]	[iʏ]	2/9	3/9	5/9	3/9	4/9	4/9	21/54
∅	∅	2/9			3/9	2/9		7/54

Al gerundi hi ha variació, en un grau bastant similar al dels anteriors verbs. Es resumeix a (157).

(157) Variació GER *collir*

GER	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[kuín]	9/9	7/9	7/9	9/9	8/9	8/9	48/54
[kujyén]		1/9	2/9				3/54
[kuín]~[kujyén]		1/9			1/9	1/9	3/54

En conjunt, doncs, el que reflecteixen les dades és que el verb *collir* presenta un grau força més alt de velarització que la resta de verbs del seu grup.

5.2.4 Resum de la distribució del segment velar a la classe III

De la mateixa manera que hem fet a § 5.1.5 amb relació als verbs de la classe II, per tal de sintetitzar la distribució de les diferents variants del segment velar que hem detectat en els verbs de la classe III, presentem una taula de resum a (158). Recordem que per a cada verb especificuem l'arrel, o arrels, que presenten; a quina subclasse pertanyen, i, tot seguit, quines formes del segment velar es detecten en cada temps o mode verbal. En els casos en què, en un mateix temps verbal, hi ha més d'una variant del segment velar, la que apareix en primer lloc és la més general. Si, a més a més, hi ha alguna variant que és utilitzada per quatre o menys informants —per evitar fer-ne una generalització— ho indiquem amb un asterisc (*) i especificuem, amb un número al costat, la quantitat exacta d'informants que la usen. Per últim, cal tenir en compte que marquem en negreta aquelles velars que apareixen en els contextos generals, és a dir, els que conformen els patrons de distribució que hem establert al principi de la descripció de cada verb.

(158) *Distribució de les diferents variants del segment velar a la classe III*

VERB	CLASSE	ARREL	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
<i>dormir</i>	III, -EXT	<i>dorm-</i>		[iʏ]	[iʏ]	[iʏ]		[iʏ]
<i>obrir</i>	III, -EXT	<i>obr-</i>		[iʏ]	[iʏ]	[iʏ]		[iʏ]
<i>omplir</i>	III, -EXT	<i>ompl-</i>		[iʏ]	[iʏ]	[iʏ]		[iʏ]
<i>sentir</i>	III, -EXT	<i>sent-</i>		[iʏ]	[iʏ]	[iʏ]		[iʏ]
<i>sortir</i>	III, -EXT	<i>sort-</i>		[iʏ]	[iʏ]	[iʏ]		[iʏ]
<i>partir</i>	III, +EXT	<i>part-</i>	[əʃk]	[iʏ] [əʃk]*2	[iʏ]	[iʏ]		[iʏ]*2
<i>llegir</i>	III, +EXT	<i>lleg-</i>	[əʃk]	[iʏ] [əʃk] [ʏ]*1	[iʏ] [isk]*1	[iʏ]		[iʏ]*3
<i>mentir</i>	III, +EXT	<i>ment-</i>	[əʃk]	[iʏ] [əʃk]*3	[iʏ]	[iʏ]		[iʏ]*1
<i>fugir</i>	III, MIXTA	<i>fug-</i>	[k]*2 [əʃk]*2	[iʏ] [əʃk]*2	[iʏ]	[iʏ]		[iʏ]
<i>cosir</i>	III, MIXTA	<i>cos-</i>	[k]*2 [əʃk]*4	[iʏ] [əʃk]*3 [ʏ]*1	[iʏ]	[iʏ]		[iʏ]*3
<i>munyir</i>	III, MIXTA	<i>muny-</i>	[k]*3 [əʃk]*4	[iʏ] [əʃk]*1 [g]*1	[iʏ]	[iʏ]		[iʏ]*3
<i>escopir</i>	III, MIXTA	<i>escop-</i>	[əʃk]*4	[iʏ] [əʃk]*2	[iʏ]	[iʏ]		[iʏ]*2
<i>bullir</i>	III, MIXTA	<i>bull-</i>	[k] [əʃk]*1	[iʏ] [ʏ]*3 [əʃk]*1	[iʏ]	[iʏ]		[iʏ]*3
<i>collir</i>	III, MIXTA	<i>coll-</i>	[k] [əʃk]*1	[iʏ] [əʃk]*1	[iʏ]	[iʏ]		[iʏ]

Un cop descrita l'aparició del segment velar en els paradigmes dels verbs de les subclasses verbals de la classe III es pot establir una primera conclusió: l'única gran diferència entre les dues subclasses de verbs pel que fa a la distribució del segment velar és que en els verbs de la classe III, [+EXTENSIÓ] la velar pot aparèixer al present d'indicatiu (a la persona 1), perquè s'afegeix a l'extensió palatal, mentre que l'aparició d'aquest segment velar a les formes de la persona 1 del PI dels verbs de la subclasse III, [-EXTENSIÓ] no es dona. Perea (1999) afirma que la diferència entre aquestes dues subclasses verbals, a part de l'extensió palatal present a la III, [+EXTENSIÓ], és que el gerundi només es velaritzava en el cas dels verbs que no tenen l'extensió palatal (és a dir, hauríem de trobar *dormiguent*, però no *partiguent*). Segons les nostres dades, és cert que en els verbs del tipus *partir* el nivell de velarització al gerundi és més baix que en els

verbs del tipus *dormir*, però no es pot dir que el gerundi velaritzat sigui inexistent a la classe III, [+EXTENSIÓ].

5.3 Verbs de la classe I

Els verbs de la primera classe que han format part de l'enquesta són els següents: *aturar, callar, caminar, cantar, canviar, cavar, estudiar, llevar, mirar, odiar, passejar, tapar* i *tornar*. Com hem vist a § 3.2.1.4, Veny (1999) documenta formes de verbs de la classe I amb velarització a la persona 1 del present d'indicatiu (*callc, mirc*) i al present de subjuntiu (*callga, mirga*). Cal comprovar si actualment el segment velar apareix en verbs de la classe I en eivissenc i amb quina vitalitat ho fa.

Com hem explicat a § 2.1.3, com que el grau d'ocurrència del segment velar a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu va resultar ser major del que esperàvem, vàrem realitzar una segona tanda d'enquestes complementàries per poder tenir més dades sobre aquest fenomen. En concret, vàrem demanar la conjugació del present d'indicatiu i present de subjuntiu de divuit verbs de la classe I: *suar, tatuar, crear, idear, esperar, serrar, torrar, pelar, salar, parlar, cremar, fonyar, agafar, baixar, pujar, menjar, passar* i *posar*. Com que eren enquestes complementàries vàrem reduir el nombre de localitats a tres i, així, vàrem enquestar nou informants de Vila, nou de Sant Antoni de Portmany i nou de Sant Josep de sa Talaia.

Com en els verbs de la segona classe, hem distribuït els verbs segons l'estructura sil·làbica de l'arrel, segons que acabi en consonant oclusiva o africada (§ 5.1.3.1), en vocal (§ 5.1.3.2), en líquida (§ 5.1.3.3), en consonant nasal (§ 5.1.3.4) o en fricativa (§ 5.1.3.5).

5.3.1 Verbs amb arrel acabada en consonant oclusiva o africada

En primer lloc, vam detectar que els verbs *cantar, passejar* i *tapar* no presenten mai, en cap forma de cap temps, el segment velar.

Perea (2003: 412-413) fa notar que, al corpus d'Alcover i Moll (1929-1933) es reporten formes velaritzades al present de subjuntiu del verb *cantar* ([kántiyə], [kántiyəs]...). Les nostres dades, doncs, certifiquen la desaparició de les formes velaritzades en aquest verb.

5.3.2 Verbs amb arrel acabada en vocal

Els verbs amb arrel acabada en vocal que s'han enquestat són *canviar*, *estudiar* i *odiar*. Tot i que estructuralment aquests tres verbs són idèntics, pel que fa a l'ocurrència del segment velar no es comporten de la mateixa manera.

5.3.2.1 *Canviar*

El patró que podem establir per al verb *canviar* és el que indiquem a (159)

(159) Patró *canviar*

CANVIAR						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[kəɲvík]	[kəɲvíj]	[kəɲvjás]		[kəɲvját]	[kəɲvján]
2		[kəɲvíjs]	[kəɲvjásis]			
3		[kəɲvíj]	[kəɲvjás]			
4		[kəɲvjóm]	[kəɲvjásim]	[kəɲvjóm]		
5		[kəɲvjów]	[kəɲvjásiw]	[kəɲvjów]		
6		[kəɲvíjn]	[kəɲvjásin]			

El verb *canviar* presenta variació a dos temps verbals: el present d'indicatiu i el present de subjuntiu.

A (160) es presenta la situació de la persona 1 al PI de *canviar*.

(160) Variació a la persona 1 del PI *canviar*

I PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[kəɲvík]	5/9	4/9	6/9	7/9	6/9	7/9	35/54
[kəɲvíj]	3/9	2/9	3/9	2/9	3/9	2/9	15/54
[kámbju]	1/9						1/54
[káɲf]		3/9					3/54

Les dues localitats en què es detecta un grau més alt d'estabilitat, i de fidelitat al patró, són Sant Josep i Vila, ja que a tots dos pobles set informants opten per la forma [kəɲvík] i dos, per [kəɲvíj]. A Santa Eulària i Sant Jordi, sis informants afegeixen la consonant velar a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu i els tres que resten opten per la forma [kəɲvíj]. A Sant Joan i Sant Antoni el grau de velarització baixa respecte a la resta de pobles, tot i que la distribució és diferent a cadascuna d'aquestes localitats: a Sant Antoni la solució majoritària és la velaritzada; mentre que a Sant Joan, en canvi, la forma [kəɲvík] no és majoritària tot i que és seguida per quatre informants. Tot i aquestes petites diferències, la situació és que a Sant Antoni i Sant Joan és on es

troben uns resultats amb més tendència a la variació, amb més dispersió de respostes i on el grau de velarització disminueix respecte de la resta de localitats.

Al present de subjuntiu l'aparició de la velar és menor. Ho mostrem a (161).

(161) Variació PS *canviar*

LOCALITAT	ST. ANTONI		ST. JOAN		ST. JORDI	
INFORMANTS	8/9	RCC (F1)	8/9	FFR (F3)	9/9	
PS	1	[kəŋvɨj]	[kəŋvɨɣə]	[kəŋvɨj]	[kəŋvɨɣə]	[kəŋvɨj]
	2	[kəŋvɨjs]	[kəŋvɨjs]	[kəŋvɨjs]	[kəŋvɨjs]	[kəŋvɨjs]
	3	[kəŋvɨj]	[kəŋvɨj]	[kəŋvɨj]	[kəŋvɨj]	[kəŋvɨj]
	4	[kəŋviém]	[kəŋviém]	[kəŋvióm]	[kəŋvióm]	[kəŋvióm]
	5	[kəŋviéw]	[kəŋviéw]	[kəŋviów]	[kəŋviów]	[kəŋviów]
	6	[kəŋvɨjn]	[kəŋvɨjn]	[kəŋvɨjn]	[kəŋvɨjn]	[kəŋvɨjn]

LOCALITAT	ST. JOSEP		STA. EULÀLIA			VILA	
INFORMANTS	8/9	CRM (F1)	6/9	MGM (F1)	CGF, PCR (F1)	9/9	
PS	1	[kəŋvɨj]	[kəŋvɨɣə] ~[kəŋvɨj]	[kəŋvɨj]	[kəŋvɨj]~ [kəŋvɨɣi]	[kəŋvɨɣi]	[kəŋvɨj]
	2	[kəŋvɨjs]	[kəŋvɨjs]	[kəŋvɨjs]	[kəŋvɨɣəs]	[kəŋvɨɣəs]	[kəŋvɨjs]
	3	[kəŋvɨj]	[kəŋvɨj]	[kəŋvɨj]	[kəŋvɨɣə]	[kəŋvɨɣə]	[kəŋvɨj]
	4	[kəŋviém]	[kəŋviém]	[kəŋvióm]	[kəŋvjóm]	[kəŋvjóm]	[kəŋvióm]
	5	[kəŋviéw]	[kəŋviéw]	[kəŋviów]	[kəŋvjów]	[kəŋvjów]	[kəŋviów]
	6	[kəŋvɨjn]	[kəŋvɨjn]	[kəŋvɨjn]	[kəŋvɨɣən]	[kəŋvɨɣən]	[kəŋvɨjn]

Com reflecteixen les taules de (161), les ocurrencies del segment velar al present de subjuntiu de *canviar* són escasses: hi ha dues localitats, Sant Jordi i Vila, en les quals el segment velar no presenta cap ocurrencia; mentre que a Sant Antoni, Sant Joan, Sant Josep i Santa Eulària pot aparèixer en alguna forma, especialment a la persona 1, com mostren els casos dels informants RCC Sant Antoni, FFR Sant Joan, CRM Sant Josep, MGM, CGF i PCR de Santa Eulària. Destaquen especialment aquests tres informants perquè velaritzen les formes 1, 2, 3 i 6 del paradigma.

5.3.2.2 *Estudiar*

En base a les nostres dades, podem establir el patró que indiquem a (162) per al verb *estudiar*.

(162) Patró *estudiar*

ESTUDIAR						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[əstuðík]	[əstuðíj]	[əstuðjás]		[əstuðját]	[əstuðján]
2		[əstuðíjs]	[əstuðjásis]			
3		[əstuðíj]	[əstuðjás]			
4		[əstuðjém]	[əstuðjásim]	[əstuðjém]		
5		[əstuðjéw]	[əstuðjásiw]	[əstuðjéw]		
6		[əstuðíjn]	[əstuðjásin]			

Estudiar, com hem vist que ocorria a *canviar*, presenta variació al present d'indicatiu i al present de subjuntiu.

Al present d'indicatiu la variació es concentra a la forma de la persona 1. Ho resumim a (163).

(163) Variació a la persona 1 del PI *estudiar*

1 PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[əstuðík]	4/9	6/9	9/9	6/9	7/9	9/9	41/54
[əstuðí]	2/9	3/9		3/9	2/9		10/54
[əstuðíw]	1/9						1/54
[əstúðju]	1/9						1/54
[əstút]	1/9						1/54

Com mostra la taula (163), a Sant Jordi i Vila tots els informants velaritzen la forma de la persona 1, sense excepció. A Santa Eulària, set informants opten per la forma [əstuðík], i a Sant Joan i Sant Josep, sis. Pel que fa Sant Antoni de Portmany, presenta un grau més alt de variació i menys tendència a la velarització, ja que només quatre informants afegeixen [k] a la forma de la persona 1. A més a més, els informants LTT (F2), amb la forma [əstút], PTT (F3), amb [əstuðíw], i CRM (F3), amb [əstúðiw] introdueixen formes que no s'utilitzen en cap de les altres localitats.

(164) Variació PS *estudiar*

LOCALITAT	ST. ANTONI			ST. JOAN		
INFORMANTS	6/9	CTR (F1), LTT (F2), PTT (F3)	7/9	LTG (F3)	CJMT (F3)	
PS	1	[əstuðíj]	[əstúði]	[əstuðíj]	[əstúði]	[əstuðíj]
	2	[əstuðíjs]	[əstúðis]	[əstuðíjs]	[əstúðis]	[əstuðíyəs]
	3	[əstuðíj]	[əstúði]	[əstuðíj]	[əstúði]	[əstuðíyə]
	4	[əstuðjém]	[əstuðjém]	[əstuðjém]	[əstuðjém]	[əstuðjém]
	5	[əstuðjéw]	[əstuðjéw]	[əstuðjéw]	[əstuðjéw]	[əstuðjéw]
	6	[əstuðíjn]	[əstúðin]	[əstuðíjn]	[əstúðin]	[əstuðíyən]

LOCALITAT		ST. JORDI			ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	
INFORMANTS		7/9	PMC (F1)	MSC (F1)	9/9	6/9	MGM (F1), CGF (F1), PCR (F1)
PS	1	[əstuðij]	[əstuðij]	[əstuðiyə]	[əstuðij]	[əstuðij]	[əstuðiyə]
	2	[əstuðijs]	[əstuðijs]	[əstuðiyəs]	[əstuðijs]	[əstuðijs]	[əstuðiyəs]
	3	[əstuðij]	[əstuðiyə]	[əstuðiyə]	[əstuðij]	[əstuðij]	[əstuðiyə]
	4	[əstuðjəm]	[əstuðjəm]	[əstuðjəm]	[əstuðjém]	[əstuðjəm]	[əstuðjəm]
	5	[əstuðjəw]	[əstuðjəw]	[əstuðjəw]	[əstuðjéw]	[əstuðjəw]	[əstuðjəw]
	6	[əstuðijn]	[əstuðijn]	[əstuðiyən]	[əstuðijn]	[əstuðijn]	[əstuðiyən]

LOCALITAT		VILA		
INFORMANTS		5/9	CFC (F1), SMM (F2), PMC (F3)	NMV (F2)
PS	1	[əstuðij]	[əstúði]	[əstuðiyə]
	2	[əstuðijs]	[əstúðis]	[əstuðiyəs]
	3	[əstuðij]	[əstúði]	[əstuðiyə]
	4	[əstuðjəm]	[əstuðjəm]	[əstuðjəm]
	5	[əstuðjəw]	[əstuðjəw]	[əstuðjəw]
	6	[əstuðijn]	[əstúðin]	[əstuðiyən]

Com reflecteixen les taules de (164), a *estudiar* el grau d'ocurrència del segment velar és lleugerament més alt que a *canviar*. Com a *canviar*, hi ha dues localitats que no presenten cap cas de velarització, però, en aquest cas, són els pobles de Sant Antoni i Sant Josep (abans eren Sant Jordi i Vila). A la resta de localitats hi ha, com a mínim, un informant que afegeix el segment velar en alguna de les formes del paradigma.

Així doncs, es pot concloure, que, pel que fa als verbs de la primera classe que tenen l'arrel acabada en vocal, l'aparició del segment velar a la forma de la persona 1 del PI, tot i que conviu amb la forma sense velar, és l'opció majoritària entre els informants de totes les localitats. Al present de subjuntiu, la situació és lleugerament diferent, perquè la velarització només ocorre en el cas de *canviar* i *estudiar* i no a totes les localitats, com ocorria al present d'indicatiu. A més, el nombre d'informants que velaritzen algunes formes del paradigma no és, ni de bon tros, majoritari.

5.3.2.3 Odiar

En base a les nostres dades, podem establir el patró que indiquem a (165) per al verb *odiar*.

(165) Patró *odiar*

	ODIAR					
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[uðík]	[uðíj]	[uðjás]		[uðját]	[uðján]
2		[uðíjs]	[uðjásis]			
3		[uðíj]	[uðjás]			
4		[uðjám]	[uðjásim]	[uðjóm]		
5		[uðjów]	[uðjásiw]	[uðjów]		
6		[uðíjn]	[uðjásin]			

Pel que fa a *odiar*, a tots els pobles enquestats hi ha com a mínim tres informants que fan la forma de la persona 1 del present d'indicatiu velaritzada amb [k] i, fins i tot, en algunes localitats la forma [uðík] és la majoritària, tal com mostrem a (166).

(166) Variació a la persona 1 del PI *odiar*

1 PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[uðík]	4/9	3/9	9/9	9/9		7/9	32/54
[uðí]	2/9	6/9			9/9	2/9	19/54
[uðíu]	1/9						1/54
[ððju]	1/9						1/54
[ððju]~[ót]	1/9						1/54

Com reflecteix la taula (166), les localitats de Sant Jordi, Sant Josep i Santa Eulària es mostren completament estables, atès que els nou informants opten per la mateixa forma per a la persona 1 del present d'indicatiu. No obstant això, hi ha una diferència transcendental: mentre que a Sant Jordi i Sant Josep tots els informants utilitzen la forma [uðík], a Santa Eulària no hi ha cap informant que l'usi. A Vila, la forma amb la consonant velar també és la majoritària, però CFT (F1) i JPS (F2) opten per la forma [uðíj]. Per últim, a Sant Joan i Sant Antoni, la situació canvia radicalment, ja que la forma [uðík] no és majoritària. La diferència entre aquestes dues localitats és el nivell de variació: mentre que a Sant Joan el nivell de variació és molt baix, atès que els sis informants que no usen la forma velaritzada opten exclusivament per la forma [uðíj]; a Sant Antoni el grau de variació és molt alt, ja que els cinc informants que no velaritzen la forma de la persona 1 presenten una major diversitat formal. Destaquen, un altre cop, les respostes de LTT (F2), que combina la forma [ót], que, tot eliminat la vocal final de l'arrel, se situa més dins del ventall de les solucions pròpies de l'eivissenc pel fet que no presenta terminació explícita a la persona 1 del present d'indicatiu, amb la

forma [ʒðju], amb la terminació –o, marca de mode/temps que els parlants identifiquen com a més estàndard (i, segurament, en la seva percepció, més correcta); PTT (F3) utilitza exclusivament la forma [ʒðju] i CRM (F3) també utilitza exclusivament una forma més propera a l'estàndard, [uðiu].

5.3.2.4 Verbs complementaris: *suar*, *tatuar*, *crear* i *idear*

Seguidament, presentem els resultats dels verbs *suar* (167), *tatuar* (168), *crear* (169) i *idear* (170), que es varen enquestar de manera complementària. Atès que només presenten variació al present d'indicatiu, especificuem només la situació en aquest temps verbal.

(167) Variació a la persona 1 del PI de *suar*

I PI	ST. ANTONI	ST. JOSEP	VILA	TOTAL
[súk]	4/9	7/9	9/9	20/27
[sú]	5/9	2/9		7/27

Com mostra la taula (167), al verb *suar* la forma de la persona 1 del PI que utilitzen la majoria d'informants (un 74,07 %) és la velaritzada [súk]. Centrant-nos en la situació a cada poble, a Vila tots els informants coincideixen en l'ús d'aquesta forma amb el segment velar; a Sant Josep dos informants —CRR i ERR, tots dos de la F2— s'allunyen d'aquest patró i usen la forma sense velar [sú], i, finalment, a Sant Antoni, només quatre informants —ACM (F1), MGS (F2), MST (F3) i MRR (F3)— usen la forma velaritzada i cinc —CPC (F1), TRM (F1), EST (F2), ESC (F2) i VTR (F3)— la forma sense velaritzar. Així, Sant Antoni apareix com la localitat amb un grau menor de velarització, enfront a Sant Josep i, sobretot, Vila, on la forma [súk] és clarament la majoritària.

(168) Variació a la persona 1 del PI de *tatuar*

I PI	ST. ANTONI	ST. JOSEP	VILA	TOTAL
[tətúk]	5/9	7/9	6/9	18/27
[tətú]	4/9	2/9	3/9	9/27

Com mostra la taula (168), a *tatuar* la situació és similar a la que hem vist a *suar*, tot i que el grau de velarització a la forma de la persona 1 del PI és lleugerament inferior (un 66,6 %). La diferència més gran es produeix a Vila, ja que mentre que a *suar* tots els

informants velaritzaven la forma de la persona 1, a *tatuar* ho fan només sis. Hi ha tres informants —MBR (F1), SMM (F2) i DPM (F2)— que usen la forma sense velaritzar [tətú]. A Sant Josep, la situació és exactament igual a la de *suar*: només CRR i ERR, de la F2, usen la forma sense velaritzar, mentre que la resta d'informants presenten la forma velaritzada [tətúk]. A Sant Antoni la situació varia lleugerament, ja que un informant —VTR (F3)— que no velaritzava la forma de la persona 1 a *suar* velaritza en canvi la de *tatuar*; així, el resultat final és que cinc informants usen la forma velaritzada i quatre, la forma sense velaritzar.

(169) Variació a la persona 1 del PI de *crear*

I PI	ST. ANTONI	ST. JOSEP	VILA	TOTAL	TOTAL
[kréjk]	1/9	4/9	4/9	9/27	23/27
[krék]	5/9	4/9	5/9	14/27	
[kréj]	2/9	1/9		3/27	4/27
[kré]	1/9			1/27	

Com mostra la taula (169), a *crear* existeix una major disparitat de formes per a la persona 1 del PI, ja que, segons les nostres dades, es poden donar fins a quatre variants: dues velaritzades i dues sense velaritzar. Malgrat aquesta major variació formal, en totes les localitats les formes velaritzades —[krék] i [kréjk]— són les majoritàries (representen un 85,1 %). Si analitzem els resultats de cada localitat, a Vila la situació torna a ser de velarització completa, ja que els nou informants fan la forma de la persona 1 amb la consonant velar; difereixen, però, en la variant: cinc informants usen [krék] i quatre, [kréjk]. A Sant Josep, només un informant—ERR (F2)— fa la forma de la persona 1 sense la consonant velar; la resta d'informants la velaritzen: quatre usen la variant [kréjk] i quatre, [krék]. Sant Antoni, un cop més, és la localitat on el grau de velarització és menor, tot i que per un marge molt petit: sis informants velaritzen la forma de la persona 1 i tres, no. Dels sis que presenten velarització, només un —ACM (F1)— usa la variant [kréjk]; dels tres que no velaritzen, dos —CPC i TRM (F1)— usen la forma [kréj] i un —VTR (F3)—, la forma [kré].

(170) Variació a la persona 1 del PI d'*idear*

1 PI	ST. ANTONI	ST. JOSEP	VILA	TOTAL	TOTAL
[iðéjk]	2/9	5/9	3/9	10/27	21/27
[iðék]	3/9	2/9	6/9	11/27	
[iðéj]	4/9	2/9			6/27

Com mostra la taula (170), a *idear* els resultats i la variació formal són similars. En aquest cas les formes velaritzades per la persona 1 del PI segueixen sent majoritàries (representen un 77,7 %). A Vila, se segueix mantenint la totalitat de formes velaritzades, també amb varietat formal: sis informants usen la forma [iðék] i tres — PRB, MBR i CCR (F1)—, [iðéjk]. A Sant Josep es manté la situació que hem vist en els verbs anteriors: només CRR i ERR (F2) usen la forma sense velaritzar, en aquest cas [iðéj], mentre que la resta d'informants afegeixen la consonant velar a la forma de la persona 1, en uns casos [iðéjk] i en uns altres [iðék]. Finalment, com ja hem vist que succeïa en els casos anteriors, a Sant Antoni el grau de velarització és inferior: cinc informants usen les variants amb consonant velar, mentre que quatre informants —CPC (F1), TRM (F1), ESC (F2) i VTR (F3)— es decanten per la variant sense consonant velar [iðéj].

Com acabem de veure, els verbs complementaris d'aquest grup afegeixen de manera majoritària la velar a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu; així, tot i que no l'hem indicat, el patró coincideix amb el que hem establert per a la resta de verbs d'aquest grup.

5.3.3 Verbs amb arrel acabada en consonant líquida

En aquest grup se situen els verbs *aturar*, *mirar* i *callar*, que tenen l'arrel que acaba en consonant líquida (/r/ o /ʎ/). Aquests tres verbs es comporten de manera similar als verbs anteriors pel que fa al present d'indicatiu, ja que la forma de la persona 1 pot aparèixer velaritzada en un nombre força alt de casos; al present de subjuntiu, en canvi, el grau d'ocurrència del segment velar és molt més baix que el que s'ha observat en els verbs anteriors.

5.3.3.1 *Aturar*

En base a les nostres dades, podem establir el patró que indiquem a (171) per al verb *aturar*.

(171) Patró *aturar*⁴⁸

ATURAR						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[ətúr]	[ətúri]	[əturás]		[əturát]	[əturán]
2		[ətúris]	[əturásis]			
3		[ətúri]	[əturás]			
4		[əturóm]	[əturásim]	[əturóm]		
5		[əturów]	[əturásiw]	[əturów]		
6		[ətúrin]	[əturásin]			

(172) Variació a la persona 1 del PI *aturar*

1 PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[ətúrk]	4/9	2/9	1/9	4/9	2/9	8/9	21/54
[ətúr]	5/9	7/9	8/9	5/9	7/9	1/9	33/54

La taula (172) mostra una clara diferència entre els resultats de Vila, on la forma velaritzada és clarament majoritària, i la resta de localitats, on aquesta forma és utilitzada per la minoria dels informants —només Sant Josep i Sant Antoni presenten un grau més alt de velarització. Sant Joan, Santa Eulària i, sobretot, Sant Jordi mostren un grau de velarització força baix.

5.3.3.2 *Mirar*

En base a les nostres dades, podem establir el patró que indiquem a (173) per al verb *mirar*.

(173) Patró *mirar*

MIRAR						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[mírk]	[míri]	[mirás]		[mirát]	[mirán]
2		[míris]	[mirásis]			
3		[míri]	[mirás]			
4		[miróm]	[mirásim]	[miróm]		
5		[mirów]	[mirásiw]	[mirów]		
6		[mírin]	[mirásin]			

⁴⁸ Els informants PMV i PMC (F3) de Vila i FST (F2) de Sant Jordi varen manifestar que no utilitzaven el verb *aturar*. Per aquest motiu, se'ls va demanar la conjugació del verb *parar*.

(174) Variació a la persona 1 del PI *mirar*

I PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[mírck]	3/9	2/9	4/9	6/9	6/9	7/9	28/54
[mír]	6/9	7/9	5/9	3/9	3/9	2/9	26/54

Com es mostra a la taula (174), a *mirar* la situació és força diferent que a *aturar*, principalment pel fet que a *mirar* és majoritària la forma de la persona 1 del PI amb el segment velar: del total d'informants, 28 utilitzen la forma [mírck] i 26, [mír]. Vila segueix sent la localitat que presenta velarització en un grau més alt, però, a diferència del que ocorria a *aturar*, altres localitats, com Sant Eulària i Sant Josep, presenten uns resultats força similars. Sant Joan segueix presentant el nivell més baix de velarització.

Pel que fa al present de subjuntiu, la situació és la que il·lustrem a (175).

(175) Variació PS *mirar*

LOCALITAT		ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀLIA	VILA
INFORMANTS		9/9	9/9	8/9	PMC (F1)	9/9	9/9
PS	1	[míri]	[míri]	[míri]	[mírɣə]	[míri]	[míri]
	2	[mírís]	[mírís]	[mírís]	[mírɣəs]	[mírís]	[mírís]
	3	[míri]	[míri]	[míri]	[mírɣə]	[míri]	[míri]
	4	[mirém]	[mirém]	[mirém]	[mirém]	[mirém]	[mirém]
	5	[miréw]	[miréw]	[miréw]	[miréw]	[miréw]	[miréw]
	6	[mírin]	[mírin]	[mírin]	[mírɣən]	[mírin]	[mírin]

A (175) es reflecteix de manera clara que la velarització al present de subjuntiu als verbs de la classe I és força residual, ja que només apareix en una única resposta, la de PMC (F1) de Sant Jordi.

5.3.3.3 Callar

En base a les nostres dades, podem establir el patró que indiquem a (176) per al verb *callar*.

(176) Patró *callar*

	CALLAR					
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[káɫ]	[káɫi]	[kəɫás]		[kəɫát]	[kəɫán]
2		[káɫís]	[kəɫásís]			
3		[káɫi]	[kəɫás]			
4		[kəɫóm]	[kəɫásim]	[kəɫóm]		
5		[kəɫów]	[kəɫásiw]	[kəɫów]		
6		[káɫin]	[kəɫásin]			

(177) Variació a la persona 1 del PI *callar*

I PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[káʎk]	1/9	2/9	3/9	5/9	7/9	3/9	21/54
[káʎ]	8/9	7/9	6/9	4/9	2/9	6/9	33/54

Com es recull a la taula (177), els resultats que presenta el verb *callar* pel que fa a les ocurrencies de la consonant velar a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu són força similars als que s'havien detectat per a *aturar*. De fet, numèricament els resultats són idèntics: 33 informants opten per la forma [káʎ] i 21 per [káʎk]; és a dir, como ocorria a *aturar*, i contràriament al que hem vist a *mirar*, la forma per la qual opten la majoria d'informants és la que no presenta la consonant velar. Tot i això, hi ha dues localitats, Sant Josep i Santa Eulària, en les quals la forma que utilitzen la majoria d'informants és [káʎk]. A la resta de localitats, en canvi, aquesta forma es manté com a minoritària, sobretot a Sant Antoni, on només CRM (F3) velaritzava la forma de la persona 1 del PI. És interessant destacar que, a totes les localitats, la major part dels informants que velaritzen la forma de la persona 1 del present d'indicatiu pertanyen a la F3, la dels més joves.

5.3.3.4 Verbs complementaris: *esperar, serrar, torrar, pelar, salar i parlar*

Tot seguit, mostrem els resultats dels verbs *esperar* (178), *serrar* (179), *torrar* (180), *pelar* (181), *salar* (182) i *parlar* (183), que es varen enquestar de manera complementària. Atès que només presenten variació a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu, especifiquem únicament la situació en aquesta forma verbal.

(178) Variació a la persona 1 del PI *esperar*

I PI	ST. ANTONI	ST. JOSEP	VILA	TOTAL
[əspérk]	3/9	8/9	8/9	19/27
[əspér]	6/9	1/9	1/9	8/27

Com mostra la taula (176), el grau de velarització a *esperar* és força alt (representa un 70,3 %), sobretot si atenem als resultats de Sant Josep i Vila. En aquestes dues localitats només un informant usa la variant sense velaritzar [əspér]; en concret, són ITT (F3) de Vila i ERR (F2) de Sant Josep. Destaquen els resultats de Sant Antoni per ser completament diferents als de les altres dues localitats: en aquest cas la variant usada per la majoria d'informants, en concret sis, és la no velaritzada [əspér] i només

tres informants —ACM (F1), MGS (F2) i MRR (F3)— es decanten per la variant amb velar [əspérk].

(179) Variació a la persona 1 del PI *serrar*

I PI	ST. ANTONI	ST. JOSEP	VILA	TOTAL
[sérk]	1/9	8/9	9/9	18/27
[sér]	8/9	1/9		9/27

A *serrar*, la velarització representa un 66,6 % del total. Com ja hem vist que succeïa en els verbs anteriors, a Vila i Sant Josep la velarització és clarament majoritària mentre que Sant Antoni ocorre completament el contrari: mentre que a Vila tots els informants usen la forma velaritzada i a Sant Josep només un informant —MFM (F3)— deixa d'usar-la i opta per la variant [sér]; a Sant Antoni vuit informants usen aquesta darrera variant i només un informant —ACM (F1)— usa la forma [sérk]

(180) Variació a la persona 1 del PI *torrar* ⁴⁹

I PI	ST. ANTONI	ST. JOSEP	VILA	TOTAL
[tórk]	1/9	6/9	9/9	16/27
[tór]	8/9	3/9		11/27

A *torrar* la situació és similar a la de *serrar*: la velarització representa el 59,2 % i és l'opció majoritària a Vila i Sant Josep, mentre que a Sant Antoni és clarament minoritària. A Vila, un altre cop, la totalitat dels informants usen la variant amb la consonant velar; a Sant Josep, en aquest cas, es redueix un poc el grau de velarització ja que sis informants usen la forma [tórk] i tres —CRR (F2), ERR (F2) i MFM (F3)—, la forma [tór]; a Sant Antoni, com ocorria a *serrar*, només ACM (F1) usa la variant velaritzada [tórk].

(181) Variació a la persona 1 del PI *pelar*

I PI	ST. ANTONI	ST. JOSEP	VILA	TOTAL
[pélk]	2/9	7/9	8/9	17/27
[pél]	7/9	2/9	1/9	10/27

A *pelar*, la velarització representa un 62,9 % i la situació és força similar a la que hem vist en els verbs anteriors. A Vila i Sant Josep la velarització és clarament

⁴⁹ Hi ha variació respecte al timbre de la vocal mitjana posterior de l'arrel verbal, que pot ser [o] o [ɔ]. Atès que no és l'objectiu de l'estudi i per raons de claredat expositiva, en aquest capítol hem optat per reproduir la variant majoritària. Es reproduceix la variació a les transcripcions de l'annex, a § 9.3.

majoritària: a Vila, vuit informants usen la forma [pélk] i un —ITT (F3)— la forma [pél]; a Sant Josep, set informants usen la forma [pélk] i dos —CRR i ERR (F2)— la forma [pél]. Un altre cop, és a Sant Antoni on el grau de velarització és molt menor i, de fet, les formes velaritzades són utilitzades per una minoria: en concret, només dos informants —ACM (F1) i MGS (F2)— usen la forma [pélk], la resta opta per la forma sense consonant velar.

(182) Variació a la persona 1 del PI *salar*⁵⁰

I PI	ST. ANTONI	ST. JOSEP	VILA	TOTAL
[sálk]	1/9	8/9	7/9	16/27
[sál]	8/9	1/9	2/9	11/27

A *salar*, es reproduïx la situació que hem vist en els verbs anteriors: la velarització és majoritària, representa un 59,2 % del total, i la situació a Sant Antoni difereix per complet de la de les altres dues localitats. A Vila i Sant Josep les variants amb la consonant velar són clarament majoritàries, en aquest cas més a Sant Josep, on només un informant utilitza la forma [sál]; a Vila, en canvi, són dos els informants que s'allunyen de la majoria i usen la forma sense velar. A Sant Antoni, com ja ocorria en els verbs anteriors, vuit informants usen la variant sense velar i només un informant —ACM (F1)— usa la variant [sálk].

(183) Variació a la persona 1 del PI *parlar*

I PI	ST. ANTONI	ST. JOSEP	VILA	TOTAL
[pálk]	1/9	5/9	4/9	10/27
[pál]	2/9	2/9	2/9	6/27
[párl]	6/9	2/9	3/9	11/27
				17/27

A *parlar* la situació és diferent de la que hem vist en els verbs anteriors, ja que en aquest cas les formes velaritzades no són majoritàries. Aquí la velarització representa només un 37,03 %. Destaca, però, que a Sant Josep cinc informants —MPS (F1), CRM (F1), CPR (F1), CMT (F2) i JMM (F3)— segueixen utilitzant la variant amb la consonant velar [pálk] i a Vila, quatre —CCR (F1), SRF (F2), DPM (F2) i MSS (F3). A

⁵⁰ Hi ha variació respecte a la vocal de l'arrel verbal, que pot ser [a] o pot obrir-se en [ɛ]. Atès que no és l'objectiu de l'estudi i per raons de claredat expositiva, en aquest capítol hem optat per reproduir la variant majoritària. Es reproduïx la variació a les transcripcions de l'annex, a § 9.3.

Sant Antoni, continua sent únicament l'informant ACM (F1) qui usa la variant amb la consonant velar.

Així doncs, en línies generals, es pot establir que en els verbs que tenen l'arrel acabada en consonant líquida l'aparició de la consonant [k] a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu és possible, tot i que no de manera tant regular com s'havia vist en els verbs del grup anterior. Una gran diferència respecte dels verbs que s'han tractat al § 5.1.3.2 és que aquí l'ocurrència de la velar a les formes del present de subjuntiu és gairebé inexistent: només apareix en el cas del verb *mirar* i només únicament en el cas d'un informant de Sant Jordi.

5.3.4 Verbs amb arrel acabada en consonant nasal

Els verbs amb arrel acabada en consonant nasal que s'han enquestat són *caminar* i *tornar*. La principal diferència que presenten aquests dos verbs en relació amb els dels grups anteriors és que l'opció de la velarització d'alguna forma del present de subjuntiu desapareix del tot; és a dir, no hi ha cap informant de cap de les sis localitats que afegeixi el segment velar a alguna forma del paradigma del present de subjuntiu.

Al present d'indicatiu, en canvi, la velarització de la forma de la persona 1 es dona, tot i que en cap dels dos verbs la forma velaritzada és la majoritària. S'il·lustra a les taules (184), per a *caminar*, i (186), per a *tornar*.

5.3.4.1 Caminar

En base a les nostres dades, podem establir el patró que indiquem a (184) per al verb *caminar*.

(184) Patró *caminar*

	CAMINAR					
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[kəmin]	[kəmíni]	[kəminás]		[kəminát]	[kəminán]
2		[kəmínis]	[kəminásis]			
3		[kəmíni]	[kəminás]			
4		[kəminóm]	[kəminásim]	[kəminóm]		
5		[kəminów]	[kəminásiw]	[kəminów]		
6		[kəmínin]	[kəminásin]			

(185) Variació a la persona 1 del PI *caminar*

1 PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[kəmiŋk]			3/9	1/9	5/9	5/9	14/54
[kəmin]	8/9	9/9	6/9	8/9	4/9	4/9	39/54
[kəminu]	1/9						1/54

Com en els verbs anterior, *caminar* presenta variació a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu. La forma sense velaritzar, [kəmin], és la majoritària mentre que la forma amb segment velar, [kəmiŋk] és utilitzada per un 25,9 % dels informants. Santa Eulària i Vila són les localitats en què la velarització hi és més present i a l'altre extrem se situa la localitat de Sant Joan, en què no hi ha cap cas de velarització.

5.1.3.4.2 Tornar

En base a les nostres dades, podem establir el patró que indiquem a (186) per al verb *tornar*.

(186) Patró *tornar*

TORNAR						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[tórn]	[tórni]	[turnás]		[turnát]	[turnán]
2		[tofnis]	[turnásis]			
3		[tofni]	[turnás]			
4		[turnóm]	[turnásim]	[turnóm]		
5		[turnów]	[turnásiw]	[turnów]		
6		[tofnin]	[turnásin]			

(187) Variació a la persona 1 del PI *tornar*

1 PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[tórnk]		2/9		1/9	4/9	5/9	12/54
[tórn]	9/9	7/9	9/9	8/9	5/9	4/9	42/54

Com reflecteix la taula (187), al present d'indicatiu de *tornar* el grau de velarització disminueix considerablement. La forma velaritzada només és majoritària a Vila: cinc informants afegeixen la velar a la forma de la persona 1 i quatre, no. A la resta de localitats la majoria d'informants opten per la forma sense consonant velar i, tret de Santa Eulària, on el resultat és més ajustat —quatre informants fan [tórnk] i cinc, [tórn]—, a totes les localitats una majoria clara d'informants opten per la forma sense velar. De fet, a Sant Antoni i Sant Jordi no hi ha cap ocurrència de la forma [tórnk].

En termes globals, es pot concloure que en aquests verbs l'aparició de la consonant velar desapareix del tot a les formes del present de subjuntiu i disminueix molt a les formes de la persona 1 del present d'indicatiu. Sant Antoni i Sant Joan no fan cap forma, de cap dels dos verbs, afegint-hi la velar; Sant Jordi només l'afegeix a *caminar*, i només ho fan tres informants. Només a Sant Josep, Santa Eulària i Vila hi ha informants que afegeixen el segment velar a la persona 1 del present d'indicatiu dels dos verbs.

Sant Josep de sa Talaia, que en la resta de verbs que s'han vist anteriorment destacava per ser una de les localitats amb major grau de velarització, aquí només presenta un informant que afegeix la velar a la forma de la persona 1 del PI. Les dues localitats que destaquen pel nombre d'informants que velaritzen la forma de la persona 1 del present d'indicatiu són Santa Eulària i Vila, amb la segona sempre amb un informant més que velaritza. Cal destacar el fet que es velaritza, fins i tot, la forma del verb *tornar*, que genera un grup que, tot i respectar la sonicitat, és triconsonàntic.

5.3.4.3 Verbs complementaris: *cremar* i *fonyar*

Seguidament, presentem els resultats dels verbs *cremar* (188) i *fonyar* (189), que es varen enquestar de manera complementària. Atès que només presenten variació a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu, especifiquem només la situació en aquesta forma verbal.

(188) Variació a la persona 1 del PI *cremar*

I PI	ST. ANTONI	ST. JOSEP	VILA	TOTAL
[krém]	9/9	9/9	9/9	27/27

(189) Variació a la persona 1 del PI *fonyar*

I PI	ST. ANTONI	ST. JOSEP	VILA	TOTAL
[fójk]		5/9	5/9	10/27
[fój]	9/9	4/9	4/9	17/27

Com mostren les taules (188) i (189), la situació a *cremar* i a *fonyar* és completament oposada: a *cremar* no hi ha cap ocurrència de la consonant velar mentre que a *fonyar* la velarització representa un 37,03 %. En el total dels informants enquestats és clarament minoritària, bàsicament perquè a Sant Antoni no hi ha cap informant que presenti la forma de la persona 1 amb la consonant velar. Si ens fixem en les dades de Sant Josep i Vila però, veurem que en aquestes dues localitats el grau de

variació augmenta i cinc informants de cada localitat usen la variant velaritzada. Els informants de Sant Josep són MPS (F1), CPR (F1), CMT (F2), JPTR (F3) i JMM (F3); els de Vila, SMM (F2), SRF (F2), DPM (F2), ITT (F3) i MSS (F3).

5.3.5 Verbs amb arrel acabada en consonant fricativa

En aquest apartat dedicat als verbs amb arrel acabada en fricativa, prestem especial atenció als acabats en labiodental sonora, a partir dels verbs *cavar* i *llevar*, per la singular alternança morfofonològica que presenta aquest segment (inicialment limitada a [v] en posició d'obertura sil·làbica i [w] en posició de coda). Segons les nostres dades, la presència de la consonant velar en aquests verbs és gairebé anecdòtica: només apareix a les formes de la persona 1 del present d'indicatiu a la localitat de Sant Josep de sa Talaia (veg. (191)-(193)).

5.3.5.1 *Cavar*

En base a les nostres dades, podem establir el patró que indiquem a (190) per al verb *cavar*.

(190) Patró *cavar*

	CAVAR					
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[káf]	[kávi]	[kəvás]		[kəvát]	[kəván]
2		[kávis]	[kəvásis]			
3		[kávi]	[kəvás]			
4		[kəvóm]	[kəvásim]	[kəvóm]		
5		[kəvów]	[kəvásiw]	[kəvów]		
6		[kávin]	[kəvásin]			

(191) Variació a la persona 1 del PI *cavar*

1 PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[káfk]				1/9			1/54
[káf]	7/9	8/9	7/9	6/9	6/9	4/9	38/54
[káp]	1/9	1/9	2/9	2/9	3/9	5/9	14/54
[káβu]	1/9						1/54

5.3.5.2 Llevar

En base a les nostres dades, podem establir el patró que indiquem a (192) per al verb *llevar*.

(192) Patró *llevar*

LLEVAR						
	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
1	[léf]	[lévi]	[ləvás]		[ləvát]	[ləván]
2		[lévis]	[ləvásis]			
3		[lévi]	[ləvás]			
4		[ləvóm]	[ləvásim]	[ləvóm]		
5		[ləvów]	[ləvásiw]	[ləvów]		
6		[lévin]	[ləvásin]			

(193) Variació a la persona 1 del PI *llevar*

1 PI	ST. ANTONI	ST. JOAN	ST. JORDI	ST. JOSEP	STA. EULÀRIA	VILA	TOTAL
[léfk]				1/9			1/54
[léf]	6/9	6/9	7/9	8/9	6/9	3/9	36/54
[lép]	3/9	3/9	2/9		2/9	6/9	14/54
[lévu]					1/9		1/54

Tal com mostren les taules (191) i (193), només a Sant Josep es donen casos de formes de la persona 1 del present d'indicatiu amb la consonant velar. Els casos són, concretament, els de CRR (F2), que fa la forma de la persona 1 [káfk], i MPS (F1), que afegeix la velar a la mateixa forma del verb *llevar* i utilitza, per tant, la forma [léfk]. Tret d'aquestes dues ocurrencies, la majoria d'informants utilitza, en tots dos casos, les formes [káf] i [léf] (amb ensordiment de la fricativa /v/, i no lenició a [w], per motius paradigmàtics, veg., entre altres, Pons 2003, 2007; Lloret 2004; Wheeler 2005). Destaca, però, la situació de Vila, ja que en aquesta localitat, tant al verb *cavar* com a *llevar*, la majoria d'informants utilitza les formes [káp] i [lép], que resulten del procés d'ensordiment d'obstruents finals que opera en català i que demostren que els informants interpreten, acostant-se a les varietats centrals que són betacistes, que el verb conté la consonant oclusiva sonora /b/ en lloc de la fricativa labiodental sonora /v/ (els infinitius serien *cavar* [kəβá] i *llevar* [ləβá], respectivament).

5.3.5.3 Verbs complementaris: *agafar, baixar, pujar, menjar, passar i posar*

Seguidament, presentem els resultats dels verbs *agafar* (194), *baixar* (195), *pujar* (196), *menjar* (197), *passar* (198) i *posar* (199), que es varen enquestar de manera complementària. Atès que només presenten variació a la persona 1 del present d'indicatiu, especificquem només la situació en aquesta forma verbal.

(194) Variació a la persona 1 del PI *agafar*

I PI	ST. ANTONI	ST. JOSEP	VILA	TOTAL
[gáf̥k]		2/9	1/9	3/27
[gáf]	9/9	7/9	8/9	24/27

Com mostra la taula (194), a *agafar* la velarització apareix en un grau molt baix: representa només un 11,1 % del total. És completament inexistent a Sant Antoni; a Vila només apareix en el cas de DPM (F2), i a Sant Josep, en els casos de MPS (F1) i JMM (F3).

(195) Variació a la persona 1 del PI *baixar*

I PI	ST. ANTONI	ST. JOSEP	VILA	TOTAL
[báf̥k]		3/9	4/9	7/27
[báf]	9/9	6/9	5/9	20/27

A *baixar*, el grau de velarització és baix, però més alt que a *agafar*. En aquest cas, representa el 25,9 % del total. Com en els verbs anteriors, és completament inexistent a Sant Antoni; a Sant Josep es presenta en els casos dels tres informants MPS (F1), CMT (F2) i JMM (F3); i a Vila, en els de PRB (F1), SRF (F2) DPM (F2) i ITT (F3)

(196) Variació a la persona 1 del PI *pujar*

I PI	ST. ANTONI	ST. JOSEP	VILA	TOTAL
[púf̥k]		3/9	3/9	6/27
[púf]	9/9	6/9	6/9	21/27

A *pujar*, el grau de velarització és similar el de *baixar*: representa el 22,2 % del total. Com en els verbs anteriors, és completament inexistent a Sant Antoni; a Sant Josep es presenta en els casos dels tres informants MPS (F1), CMT (F2) i JMM (F3); i a Vila, en els de PRB (F1), SRF (F2) i DPM (F2).

(197) Variació a la persona 1 del PI *menjar*

I PI	ST. ANTONI	ST. JOSEP	VILA	TOTAL
[méɲk]			2/9	2/27
[méɲʃ]	9/9	9/9	7/9	25/27

A *menjar*, el grau de velarització és el més baix: un 7,4 % del total. Les formes velars són inexistents tant a Sant Antoni com a Sant Josep i només apareixen en els casos de dos informants de Vila. Concretament, velaritzen PRB (F1) i NGP (F3).

(198) Variació a la persona 1 del PI *passar*

I PI	ST. ANTONI	ST. JOSEP	VILA	TOTAL
[pásk]		1/9	1/9	2/27
[pás]	9/9	8/9	8/9	25/27

A *passar*, el grau de velarització és exactament igual que a *menjar*: representa un 7,4 % del total. La diferència és que la velarització torna a ser inexistent a Sant Antoni i apareix en un cas a Sant Josep —el de JMM (F3)— i en un cas a Vila —SRF (F2).

(199) Variació a la persona 1 del PI *posar*

I PI	ST. ANTONI	ST. JOSEP	VILA	TOTAL
[pósk]		3/9	5/9	8/27
[pós]	9/9	6/9	4/9	19/27

A *posar*, el grau de velarització augmenta respecte dels verbs anteriors, però continua sent força baix: representa el 29,6 % del total. Segueix sent inexistent a Sant Antoni, però augmenta la presència a Sant Josep, on apareix en les respostes de tres informants —MPS (F1), CMT (F2) i JMM (F3)— i, sobretot, de Vila, on apareix en les respostes de cinc informants —PRB (F1), SMM (F2), SRF (F2) NGP (F3) i MSS (F3).

5.3.6 Resum de la distribució del segment velar a la classe I

De la mateixa manera que hem fet a § 5.1.5, per a la classe II, i § 5.2.4, per a la classe III, per tal de sintetitzar la distribució de les diferents variants del segment velar que hem detectar en els verbs de la classe I presentem, presentem una taula de resum a (200). Recordem que per a cada verb especifiquem l'arrel, o arrels, que presenten; a quina subclasse pertanyen, i, tot seguit, quines formes del segment velar es detecten en cada temps o mode verbal. En els casos en què, en un mateix temps verbal, hi ha més d'una variant del segment velar, la que apareix en primer lloc és la més general. Si, a més a més, hi ha alguna variant que és utilitzada per quatre o menys informants —per evitar fer-ne una generalització— ho indiquem amb un asterisc (*) i especifiquem, amb

un número al costat, la quantitat exacta d'informants que la fan servir. Per últim, cal tenir en compte que marquem en negreta aquelles velars que apareixen en els contextos generals, és a dir, els que conformen els patrons de distribució que hem establert al principi de la descripció de cada verb.

(200) *Ocurrences del segment velar als verbs de la classe I*

VERB	CLASSE	ARREL	PI	PS	IS	IMP	PART	GER
<i>cantar</i>	I	<i>cant-</i>						
<i>passejar</i>	I	<i>passej-</i>						
<i>tapar</i>	I	<i>tap-</i>						
<i>odiar</i>	I	<i>odi-</i> <i>od-</i>	[k]					
<i>suar</i>	I	<i>su-</i>	[k]					
<i>tatuar</i>	I	<i>tatu-</i>	[k]					
<i>crear</i>	I	<i>cre-</i> <i>crei-</i>	[k]					
<i>idear</i>	I	<i>ide-</i> <i>idei-</i>	[k]					
<i>canviar</i>	I	<i>canvi-</i> <i>canv-</i>	[k]	[ɣ]				
<i>estudiar</i>	I	<i>estudi-</i> <i>estud-</i>	[k]	[ɣ]				
<i>aturar</i>	I	<i>atur-</i>	[k]					
<i>mirar</i>	I	<i>mir-</i>	[k]	[ɣ]* ¹				
<i>esperar</i>	I	<i>esper-</i>	[k]					
<i>callar</i>	I	<i>call-</i>	[k]					
<i>serrar</i>	I	<i>serr-</i>	[k]					
<i>torrar</i>	I	<i>torr-</i>	[k]					
<i>pelar</i>	I	<i>pel-</i>	[k]					
<i>salar</i>	I	<i>sal-</i>	[k]					
<i>parlar</i>	I	<i>parl-</i>	[k]					
<i>caminar</i>	I	<i>camin-</i>	[k]					
<i>tornar</i>	I	<i>torn-</i>	[k]					
<i>cremar</i>	I	<i>crem-</i>						
<i>fonyar</i>	I	<i>fony-</i>	[k]					
<i>cavar</i>	I	<i>cav-</i>	[k]* ¹					
<i>llevar</i>	I	<i>llev-</i>	[k]* ¹					
<i>agafar</i>	I	<i>agaf-</i>	[k]* ³					
<i>baixar</i>	I	<i>baix-</i>	[k]					
<i>pujar</i>	I	<i>puj-</i>	[k]					
<i>menjar</i>	I	<i>menj-</i>	[k]* ²					
<i>posar</i>	I	<i>pos-</i>	[k]					
<i>passar</i>	I	<i>pass-</i>	[k]* ²					

6. ANÀLISI DE LES DADES

Un cop descrites detalladament les ocurrencies del segment velar en la totalitat de verbs del corpus (veg. § 5), l'objectiu del capítol que encetem és analitzar aquestes dades des de diferents punts de vista.

En primer lloc (§ 6.1), presentem una anàlisi morfològica centrada en la diversitat de formes que presenta el segment velar, per determinar quines són les formes fonològiques i quins són els contextos en què ocorren (§ 6.1.1). El tractament que fem en aquest apartat del segment velar als verbs de la classe III ens ha portat a la reformulació de l'estructura del verb en català (§ 6.1.2).

En segon lloc (§ 6.2), a partir dels conceptes de *morfoma* i *patrons morfològics* (Maiden 2001, 2003), presentats a § 4.1.3, elaborem una anàlisi distribucional del segment velar i determinem quins són els patrons de distribució que operen en eivissenc. En una primera fase de l'anàlisi, descrivim la situació a cada classe verbal (§ 6.2.1 – § 6.2.3); finalment, demostrem que el segment velar ocorre en eivissenc seguint quatre patrons bàsics (§ 6.2.4).

En tercer lloc (§ 6.3), desenvolupem, des de diferents punts de vista, l'anàlisi de la variació que es detecta sobre els patrons distribucionals generals. D'una banda, al primer apartat (§ 6.3.1), mantenim l'enfocament en el sistema verbal i determinem quins són els verbs que s'allunyen en més casos del que estableix el patró respecte de la distribució del segment velar. D'una altra banda, en els dos últims apartats presentem l'última part de l'anàlisi de la variació, que elaborarem tenint en compte aspectes geosociolingüístics. Concretament, a § 6.3.2 realitzem l'anàlisi seguint l'eix geogràfic i a § 6.3.3, seguint l'eix generacional. La voluntat en aquests dos últims apartats no és la de ser exhaustius, sinó que es tracta d'esbossar a grans trets quines són les diferències que detectem a nivell geogràfic i generacional.

6.1 Anàlisi morfològica: el segment velar i l'estructura del verb en català

Dediquem la primera part del present capítol (§ 6.1.1) a explicar el tractament que donem a les diferents formes fonètiques que presenta el segment velar, tot relacionant-les amb les corresponents formes fonològiques i determinant amb quin morfema es relacionen i en quins contextos ocorren.

Com ja hem explicat a § 4.1.1, en aquesta tesi partim de l'anàlisi que Viaplana (1984, 1986) inicia i considerem el segment velar com un segment independent de

l'arrel i exponent del morfema extensió. Ara bé, l'anàlisi que fem del segment velar que ocorre en alguns verbs de la classe III ens obliga a replantejar l'estructura del verb en català. A § 6.1.2. desenvolupem aquest plantejament i indiquem quin paper proposem que té el segment velar en aquesta estructura en els diferents verbs en què ocorre.

6.1.1 Variació formal del segment velar

Tal com hem vist a § 5, el segment velar presenta en eivissenc diferents formes fonètiques. Concretament, les formes superficials que apareixen a les nostres dades són [k] ~ [g] ~ [ɣ] ~ [əɣ] ~ [iɣ].

Les tres primeres formes, com argumentarem tot seguit, es relacionen amb la mateixa forma fonològica: /g/. En primer lloc, la forma [k], que apareix a les formes de la primera persona del singular del present d'indicatiu ocorre de manera sistemàtica a la classe II, [+EXTENSIÓ] (veg. *be[k]*, *cai[k]*, *corr[k]*) i pot ocórrer a la classe III (veg. *cull[k]*, *muny[k]*) i, també, a la classe I (veg. *odi[k]*, *su[k]*) és el resultat del procés d'ensordiment d'obstruents sonores que es dona en posició final de mot, procés que opera de manera general en català, com mostrem a (201):⁵¹

(201) <i>groc</i>	/gróg/	[grók]	(cf. <i>gro[ɣ]a</i>)
<i>càlid</i>	/kálid/	[kálit]	(cf. <i>càli[ð]a</i>)

La forma [ɣ], que apareix de manera sistemàtica al present de subjuntiu, imperfet de subjuntiu, imperatiu, participi i gerundi dels verbs de la classe II, [+EXTENSIÓ] (veg. *be[ɣ]i*, *be[ɣ]és*, *be[ɣ]eu*, *be[ɣ]ut*, *be[ɣ]ent*) i, també, en algunes formes del present de subjuntiu de la classe la classe III (veg. *llegeix[ɣ]a*, *coseix[ɣ]a*; *bull[ɣ]a*) i, fins i tot, de la classe I (cf. *estudi[ɣ]a*, *mir[ɣ]a*) és el resultat del procés d'espírantització (o aproximantització) que afecta les obstruents sonores quan estan en posició d'obertura sil·làbica i precedides d'un segment continu.⁵²

(202) <i>grogor</i>	/gróg + ór/	[gruyó]	(cf. <i>gro[k]</i> , <i>gro[ɣ]a</i>)
<i>calidesa</i>	/kálid + éza/	[kəliðézə]	(cf. <i>càli[t]</i> , <i>càli[ð]a</i>)

⁵¹ Per a més detalls del procés, vegeu Bonet i Lloret (1998: 103-104).

⁵² Per a més detalls del procés, vegeu Bonet i Lloret (1998: 156-160).

La forma [g] apareix de manera sistemàtica al present de subjuntiu, imperfet de subjuntiu, imperatiu, participi i gerundi dels verbs de la classe II, [+EXTENSIÓ] amb arrel acabada en consonant nasal alveolar (/n/) (veg. *defen[g]i*, *defen[g]és*, *defen[g]em*, *defen[g]ut* i *defen[g]ent*) i pot aparèixer a les persones 1, 2, 3 i 6 del present de subjuntiu de verbs de la classe III, [-EXTENSIÓ] amb arrel acabada, també, en consonant nasal, en aquest cas, palatal (/ɲ/) (veg. *muny[g]a*). Notem que la velar es manté oclusiva pel caràcter no continu (a la cavitat oral) de les consonants nasals precedents.

Pel que fa a les formes [əɣ] i [iɣ], a primera vista sembla que són similars però, com veurem seguidament, no poden ser tractades de la mateixa manera. Centrant-nos en la distribució de cadascuna de les formes, [iɣ] ocorre de manera sistemàtica a les persones 4 i 5 del present de subjuntiu i a la persona 4 de l'imperatiu dels verbs de la classe III. També pot aparèixer a la resta de persones d'aquests dos temps verbals i, a més, a l'imperfet de subjuntiu i al gerundi dels verbs d'aquesta classe verbal i al present de subjuntiu, imperfet de subjuntiu, imperatiu, participi i gerundi dels verbs de la classe II, [-EXTENSIÓ]. Per la seva banda, [əɣ] només ocorre de manera sistemàtica i general a les persones 4 i 5 del present de subjuntiu i a l'imperatiu del verb *córrer* i en cinc formes dels verbs *prometre* i *batre* de l'informant MGS (F2) de Sant Antoni. Concretament, aquest informant afegeix el segment [əɣ] al present de subjuntiu (persones 4 i 5) i a l'imperatiu (persona 4) de *prometre* i al present de subjuntiu (persones 4 i 5) de *batre*. La resta d'informants, en aquests contextos, i en els altres que hem especificat més amunt, afegeixen el segment [iɣ]. Il·lustrem la distribució esmentada a (203).

(203) Distribució dels segments [əɣ]/[iɣ] al PS i IMP de *batre* i *prometre*

VERB	TEMPS VERBAL	INFORMANTS	
		MGS Sant Antoni	RESTA
<i>prometre</i>	PS (4, 5)	<i>promet[əɣ]em</i>	<i>promet[iɣ]em</i>
		<i>promet[əɣ]eu</i>	<i>promet[iɣ]eu</i>
	IMP (4)	<i>promet[əɣ]em</i>	<i>promet[iɣ]em</i>
<i>batre</i>	PS (4, 5)	<i>bat[əɣ]em</i>	<i>bat[iɣ]em</i>
		<i>bat[əɣ]eu</i>	<i>bat[iɣ]eu</i>

Com es veu a (203), el context fonològic en el qual apareixen [əɣ] i [iɣ] és exactament el mateix: en tots dos casos el segment velar, a l'hora d'adjuntar-se a l'arrel

verbal, crea problemes de sil·labificació pel fet que l'arrel acaba en una altra consonant oclusiva (/t/): el segment velar també és una obstruent oclusiva (/g/) i aquest contacte d'oclusives diferents genera una seqüència intersil·làbica que universalment es tendeix a evitar. Aquesta limitació estructural s'explica perquè en les transicions sil·làbiques, en què es prefereixen codex de màxima sonicitat i obertures de mínima sonicitat (veg. Vennemann 1988⁵³), es desfavoreixen els contactes d'igual sonicitat (tal com passa en el contacte d'oclusives) en favor de les que en la transició de la coda a l'obertura mostren una distància de sonicitat gran entre ambdós segments (veg. Murray i Vennemann 1983, Clements 1990⁵⁴ i, per a una aplicació d'aquests principis al català i altres llengües romàniques, Pons 2011). Com és sabut, en català, la solució més general als problemes de sil·labificació derivats de la sonicitat és la inserció d'un element epentètic (veg., entre altres, Lloret 2002a) i, per tant, seria lògic concloure que les dues vocals de [əʎ] i [iʎ] són d'origen epentètic. Ara bé, la vocal epentètica general del català és [ə] (o [e] o [a], en funció de la varietat geogràfica), que apareix tant en formes verbals com en nominals, com exemplifiquem a (204); en cap cas és [i].

(204) a. *serveixes* /sərb + éʃ + z/ [sərbéʃəs]

b. *felices* /fəlis + z/ [fəlisəs]

Els mots de (204) necessiten la inserció de la vocal epentètica [ə] per poder satisfer les necessitats de sil·labificació. A (204a) el morfema de persona 2 /z/ s'ha d'adjuntar a l'arrel verbal, que va seguida del segment palatal /éʃ/, propi de la subclasse verbal III, [+EXTENSIÓ]. En català, el contacte entre dues sibilants (*/ʃ/ + /z/) és un contacte problemàtic (intrasil·làbicament la sonicitat no decreix a la coda, com voldríem,⁵⁵ sinó que es manté a *[sər.βéʃs], i no podem crear una síl·laba nova del tipus

---

⁵³ «Syllable Contact Law: A syllable contact A\$B is the more preferred, the less the consonantal strength of the offset A and the greater the consonantal strength of the onset.» (Vennemann 1988: 40).

⁵⁴ «Extended Syllable Contact Law: The preference for a syllabic structure A.B, where A and B are segments and a and b are the sonority values of A and B respectively, increases with the value of a minus b.» (Clements 1990: 520).

⁵⁵ El principi general de seqüenciació de la sonicitat imposa que intrasil·làbicament la sonicitat ha de decreixer del nucli cap als extrems dels marges (tant cap al marge esquerre o obertura sil·làbica com cap al marge dret o coda sil·làbica) (veg., entre altres, Jespersen 1904, Saussure 1916, Grammont 1933, Clements 1990 i, aplicat al català, Lloret 2002a).

*[sər.βɛ́ʃ.s]) i, per tant, per fer viable la sil·labificació s'insereix la vocal de suport: com és d'esperar, la vocal no marcada [ə] en aquest cas ([sər.βɛ́.ʃəs]).

La forma de (204b) és la forma de femení plural de l'adjectiu invariable quant a gènere *feliç*, que presenta precisament el mateix problema que *serveixes*, i la solució és la mateixa: la inserció de la vocal epentètica [ə] entre l'arrel /fə́lis/ i el morfema de plural /z/ ([fə́.li.səs]; *[fə́.líss], *[fə́.lís.s]).⁵⁶

Els dos exemples de (204) demostren que [ə] és la vocal que s'utilitza de manera general com a epèntesi no marcada, tant en la morfologia nominal com en la verbal. Així les coses, és possible determinar que el segment [əɥ] que apareix de manera general a *córrer* i de manera esporàdica a *prometre* i *batre* està format per dos elements: l'epèntesi vocàlica [ə], que, en tant que epèntesi, no apareix a la forma subjacent, i el morf [ɥ], forma superficial resultant del procés d'espírantització que afecta la consonant /g/. Especifiquem a (205) la segmentació que fem de les formes fonètiques i fonològiques d'aquestes variants:

(205)

Forma fonològica					Forma fonètica					
ARREL	EXT.	V.T.	M/T	N/P	ARREL	(EPÈNTESI)	EXT.	V.T.	M/T	N/P
/prumát/	/g/	/ó/		/m/	[prumət]	[ə]	[ɥ]	[ó]		[m]
/prumát/	/g/	/ó/		/w/	[prumət]	[ə]	[ɥ]	[ó]		[w]
/bát/	/g/	/ó/		/m/	[bət]	[ə]	[ɥ]	[ó]		[m]
/bát/	/g/	/ó/		/w/	[bət]	[ə]	[ɥ]	[ó]		[w]
/kór/	/g/	/ó/		/m/	[kur]	[ə]	[ɥ]	[ó]		[m]
/kór/	/g/	/ó/		/w/	[kur]	[ə]	[ɥ]	[ó]		[w]

Pel que fa al segment [iɥ], per tal que pogués ser analitzat de la mateixa manera que el segment [əɥ], caldria que la [i] fos considerada també una vocal epentètica. És cert que la [i] de vegades apareix per solucionar, a primera vista, problemes de sil·labificació; però, així com la [ə] ocorre de manera general, els casos en què la [i] podria ser considerada epentètica són contextos molt específics, en què cal valorar si hi

⁵⁶ No tractem aquí el cas de la flexió nominal amb inserció de –o– per solucionar contactes de sibilants en masculins plurals aguts (*peix/peix-o-s*), que se sol interpretar com un cas marcat d'epèntesi condicionada morfològicament (veg., per exemple, Viaplana 1991 i explicacions alternatives en termes d'al·lomorfa a Lloret 2013).

ha realment arguments per tractar-los en termes d'epèntesi: un cas es dóna en eivissenc —i valencià— i l'altre en alguerès.

En eivissenc, el present d'indicatiu dels verbs *obrir* i *omplir* es realitza de la manera següent:

(206) Present d'indicatiu dels verbs *obrir* i *omplir* en eivissenc ⁵⁷

OBRIR	OMPLIR
<i>obr</i>	<i>ompl</i>
<i>obris</i>	<i>omplis</i>
<i>obri</i>	<i>ompli</i>
<i>obrim</i>	<i>omplim</i>
<i>obriu</i>	<i>ompliu</i>
<i>obrin</i>	<i>omplin</i>

Les formes de les persones 2 i 3 presenten, com en valencià, una [i] en comptes del morf regular de mode/temps 'zero' que presenta el verb model (cf. *dorm+s*, *dorm*). Podem suposar, per tant, que s'afegeix una vocal per qüestions de sil·labificació, per reparar els grups consonàntics no decreixents en sonicitat respecte del nucli que altrament hi apareixerien i que només es toleren en la persona 1 del balear (*obr* i *ompl*) per qüestions paradigmàtiques que no discutim aquí (veg., entre altres, Pons 2003, 2007; Lloret 2004; Wheeler 2005); però no queda justificat el timbre de la vocal (*i* en comptes de *e*) ni el motiu pel qual, també com en valencià, apareix [i] en la persona 6 en comptes de l'al·lomorf regular de mode/temps *-e-* del verb model (cf. *dorm+e+n*) (en la persona 6 la motivació per a la presència d'una vocal no pot ser epentètica perquè també hi és quan no caldria que hi aparegués: cf. *mor+e+n*, **mor+n* vs. *forn*).⁵⁸ És millor, per tant, considerar aquestes ocurrencies de [i] derivades de /i/, com expressions irregulars del morf de mode/temps de present indicatiu (veg. també Lloret 2002a: 228, nota 28).

⁵⁷ Aquesta distribució de la vocal *i* motivada per problemes de sil·labificació és general a tots els informants de Sant Jordi i de Sant Josep. Pel que fa a la resta de localitats, de la totalitat d'informants (trenta-sis), n'hi ha nou que no afegeixen [i] com a vocal reparadora i opten per altres solucions. Un primer grup, de quatre informants —NMV (F2) de Vila, LTG (F3) de Sant Joan i PTT (F3), CRM (F3) i MRC (F3) de Sant Antoni— articulen el verb amb el segment palatal (p. ex., *obreixes* en lloc d'*obris* i *umpleixen* en lloc d'*omplim*). Un segon grup, de tres informants —CFC (F1) i JMR (F1) de Vila i CPC (F1) de Sant Antoni— no insereixen cap element addicional (p. ex., *umpls* en lloc d'*omplis* i *obr* en lloc d'*obri* (3)). Finalment, un tercer grup, de dos informants —XJR (F3) de Santa Eulària i CRM (F3) de Sant Antoni— insereixen la vocal epentètica regular [ə] (p. ex., *omplen* en lloc d'*omplin* i *obres* en lloc d'*obris*).

⁵⁸ La GIEC (2016) tracta la vocal *e* de la persona 6 del PI de les classes II i III com a epentètiques (pàg. 246), a diferència de la *e* de la classe I, que tracta com a temàtica tal com fa per a les de les persones 2 i 3; reconeix, però, que des d'un punt de vista estrictament formal (com el que seguim en aquesta tesi) poden considerar-se marques de mode/temps pel caràcter àton subjacent que tenen (pàg. 235).

Evidentment, l'aparició de l'al·lomorfe [i] només en verbs de la classe III es relaciona amb la seva classe verbal *i*, concretament, amb la vocal temàtica *i* /i/ que apareix en altres formes verbals (cf. *obr+i+m*, *obr+i+u* i *ompl+i+m* i *ompl+i+u*). S'aconsegueix, així, una uniformitat paradigmàtica formal (que l'alguerès ha estès al patró regular: *dorm*, *dormis*, *dormi*, *dormiu*, *dormiu*, *dormin*, pronunciat amb metàtesi simplificada [rúm], [rúmís]...), uniformitat que la presència de l'epèntesi regular ([ə]) distorsionava.⁵⁹

Un cas de la llengua catalana en el qual la [i] funciona com a epèntesi fonològica sense reserves es dona en alguerès, però tampoc en aquest dialecte hi funciona com a epèntesi general. L'epèntesi bàsica en alguerès és [a] (corresponent a la [ə] dels altres dialectes orientals), mentre que la [i] només apareix en determinats contactes sil·làbics que esdevenen problemàtics entre mots (en general, s'eviten contactes inexistents en interior de mot, això és, els d'oclusives, africades i *f* seguides qualsevol altra consonant) (Loporcaro 1997, Lloret 2002a, Lloret i Jiménez 2005). Ho exemplifiquem a (207), amb exemples extrets de Lloret i Jiménez (2005: 1).

(207) a. <i>espina</i>	/spína/	[aspína]
b. <i>sofre</i>	/sófr/	[sófra]
c. <i>cent voltes</i>	/sént ## vóltas/	[sént i vóltas]
d. <i>tot pastura</i>	/tot ## pastúra/	[tot i pastúra]

Els mots de (207a) i (207b) presenten problemes de sil·labificació habituals, a principi (*[sp]–) i a final (*–[fr]) de mot respectivament, per no respectar la seqüenciació de sonicitat decreixent exigible del nucli als marges, i la vocal inserida com a epèntesi és, com esperaríem, [a]. A (207c) i (207d), en canvi, el problema és el tipus de contacte consonàntic que emergeix en el contacte de mots, i la vocal inserida és, en aquest cas, [i]. Podem dir, doncs, que en alguerès la tria de la vocal epentètica ve determinada pel context en què aquesta s'ha d'inserir: en el mot (lèxicament) ocorre [a]; entre mots (postlèxicament), [i].

⁵⁹ La GIEC (2016: 245) tracta aquesta vocal *i* que apareix a les formes de les persones 2, 3 i 6 dels verbs *omplir* i *obrir* com a vocal temàtica, pel fet que la *i* es pot relacionar amb la vocal temàtica que apareix de manera regular en els verbs d'aquesta classe. Com hem apuntat a la nota anterior, en aquesta tesi seguim les propostes generatives formals actuals que consideren temàtiques només vocals subjacentment tòniques (veg., entre altres, Viaplana 1984, 1986 i Mascaró 1986).

Tornant al segment velar [iɣ] en eivissenc, cal tenir present que apareix de manera sistemàtica a les formes de les persones 4 i 5 del present de subjuntiu i a la forma de la persona 4 de l'imperatiu de tots els verbs de la classe III, i també, de manera quasi general, als verbs de la classe II, [-EXTENSIÓ]; és, per tant, un element molt general de la flexió verbal. Si a això hi afegim la dificultat vista abans per tractar [i] com a epèntesi a nivell de mot en català i atenem al fet que hem explicat a § 4.1.1 en relació amb els criteris de recurrència i de congruència que indueixen la interpretació morfològica, és clar que el segment [iɣ] ha de ser tractat com una variant al·lomòrfica (/ig/) del segment velar (/g/). La distribució de les dues variants (/g/ i /ig/), però, ve determinada per qüestions fonològiques: en aquells verbs en què la inserció del segment velar genera problemes de sil·labificació (**dorm+guem*, **sort+gueu*, **lleg+guem*, **perd+gues*) ocorre la variant /ig/, mentre que /g/ apareix en aquells verbs en què la seva inserció pot produir-se de manera satisfactòria, sense afectar la naturalesa fonètica de l'arrel (*be+guem*, *cai+guem*).⁶⁰ El tractament morfològic de la variant /ig/ ja es troba a Viaplana (2005: 201) i Perea (2002: 605). En la mateixa línia, es manifesta també Querol (2009: 60). Concloem, per tant, que /ig/ és un al·lomorf del segment velar, condicionat, això sí, fonològicament.

(208) *Relació de formes fonètiques i fonològiques del segment velar en eivissenc*

FORMA FONÈTICA	FORMA FONOLÒGICA
[k]	
[ɣ]	/g/
[əɣ]	
[iɣ]	/ig/

⁶⁰ Notem que, en els verbs que tenen l'arrel acabada en consonant nasal o líquida, atès que es genera un contacte consonàntic que es tolera millor (per qüestions de sonicitat), es donen les dues variants. Per exemple: a *bullir*, [búlɣə] ~ [buɫiɣóm]; *munyir*, [múnɣə] ~ [múnɣiə] ~ [munɣióm]. Cal tenir en compte, però, que l'opció amb la variant /g/ és usada gairebé exclusivament per informants de la F1, així que es pot afirmar que es troba en retrocés.

Un cop determinades les formes fonològiques del segment velar que ocorren en eivissenc, ens queda un últim aspecte previ per analitzar: l'anàlisi de la forma [əʃk]⁶¹ que pot aparèixer a la persona 1 del present d'indicatiu i, en menor grau, a les persones 1, 2, 3 i 6 del present de subjuntiu dels verbs de les classes III, [+EXTENSIÓ] i III, MIXTA.⁶²

La revisió de la bibliografia mostra que el segment [əʃk] ha estat analitzat de dues maneres. D'una banda, Querol (2009), Massanell (2012) i Valls (2013), tots tres dedicats a l'estudi del nord-occidental, opten —seguint la línia de Viaplana (1984, 1986)— per tractar de manera unitària el segment [iʃk] —l'equivalent al que es presenta en eivissenc, [əʃk]— que ocorre, en combinació amb altres formes, en aquesta varietat en els verbs de la classe III, [+EXTENSIÓ]. Tant Querol (2009: 138) com Massanell (2012: 144) presenten, com a al·lomorfs del segment palatal, les formes /is/, /isk/, /iʃ/ i /iʃk/,⁶³ mentre que Valls (2013: 158) postula només les formes /iʃ/ i /iʃk/, atès que justifica l'aparició de les formes [is] i [isk] per l'acció d'un procés fonològic que despalatalitza la consonant palatal (es tracta concretament, en la terminologia de Valls, del «PF36 despalatalització optativa de /ʃ/»). Sigui com sigui, tots tres autors coincideixen en el fet de considerar que la [k] que apareix seguint el segment [iʃ] no és un element independent sinó que forma part d'una unitat: /iʃk/, que actua com a un al·lormorf més del morf extensió —en aquest cas, palatal.

D'altra banda, autors com Wheeler (1992) i Clua (1998), analitzant la morfologia verbal del valencià, consideren que el segment [iʃk] està format per dos elements, [iʃ] i

⁶¹ En la realització d'aquest segment hi ha variació pel que fa al timbre de la vocal: a Vila, Sant Joan, Santa Eulària i Sant Jordi fan [əʃk], ja que en la parla d'aquestes localitats el so /ə/ apareix en posició tònica, mentre que a Sant Josep i Sant Antoni es realitza [éʃk], perquè el seu inventari vocàlic en posició tònica no presenta [ə]. Atès que necessitem referir-nos a la forma fonètica i per simplificar la descripció, en aquells casos en què ens referim al segment de manera general hem optat per reproduir la forma que utilitza la majoria dels informants, que és [əʃk]. En aquells casos en què fem referència a una forma específica d'informants de Sant Antoni o de Sant Josep, reproduïm la variant [éʃk].

⁶² Tal com hem justificat a § 6.1.2, la subclasse III, MIXTA engloba aquells verbs que tant poden presentar-se conjugats amb l'extensió palatal —seguint, per tant, el model de *partir*— com sense extensió palatal —seguint, per tant, el model de *dormir*.

⁶³ A més d'aquests al·lomorfs, Querol (2009) afegeix la forma /éʃ/ i Massanell (2012), les formes /éjʃ/ i /éjʃ/. Valls (2013), per la seva banda, tot i que en les seves dades hi ocorre [éʃ], [éjʃ], [éʃ] i [éjʃ], postula que només són al·lomorfs /éʃ/ i /éjʃ/, ja que considera que [éjʃ] i [éjʃ] són fruit de l'acció del procés fonològic «Segregació de iod davant de /ʃ/» (Valls 2013: 158).

[k], que analitzen com a extensió palatal i extensió velar respectivament. Així, la forma fonològica d'aquest segment és /íʃ + k/. Clua (1998: 90-91) detalla que en valencià la forma [íʃk] apareix —com en eivissenc— a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu i a les persones 1, 2, 3 i 6 del present de subjuntiu i, a més, a les persones 3 i 6 de l'imperatiu. Com reproduïm a (209), Clua (1998: 90) fa notar que la distribució del segment [k] en els verbs del tipus *servir*, és a dir, en els verbs de la classe III, [+EXTENSIÓ], coincideix totalment amb la que presenta el segment velar [k] en els verbs del tipus *sentir*, és a dir, en els verbs de la classe III, [-EXTENSIÓ], classe que, en valencià, és completament velaritzada.

(209) Distribució morfològica del segment [k] a *sentir* i *servir* en valencià (extret de Clua 1998: 91)

PI	PS	IMP
séŋ k/servíʃ k	séŋ k a/servíʃ k a	sént / servíʃ
	séŋ k es/servíʃ k es	séŋ k a/servíʃ k a
	séŋ k a/servíʃ k a	sentí m/serví m
	sentí m/serví m	sentí m/serví w
	sentí w/serví w	séŋ k en/servíʃ k en
	séŋ k en/servíʃ k en	

Per a Clua (1998: 91) aquesta coincidència en la distribució del segment velar en els verbs del tipus *sentir* i del tipus *servir* és «significativa» i és el fet determinant per considerar que la [k] que apareix a [íʃk] és un segment velar, totalment independent de l'extensió palatal [íʃ].

En aquesta tesi, seguim la línia d'anàlisi de Clua (1998) perquè, tal com desenvoluparem tot seguit, considerar la [k] del segment [óʃk] com un element independent del segment [óʃ] i morf del segment velar ens permet desenvolupar una anàlisi més satisfactòria i, sobretot, més coherent amb l'anàlisi que fem del segment velar a la resta de classes verbals en eivissenc.

Una primera raó que justifica aquesta anàlisi la trobem en les formes de la persona 1 del present d'indicatiu. L'aparició del segment [k] a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu és general, i sistemàtica, en els verbs de la classe II, [+EXTENSIÓ] i, com hem descrit a § 5, a més a més, es detecta una tendència a què aparegui a la resta de classes. Centrant-nos, per començar, en la classe III, els verbs de la classe III, MIXTA

poden presentar aquest segment tant quan ocorren en la forma amb segment palatal com quan ocorren en la forma sense segment palatal:

(210)

<i>PI munyir</i>	<i>PI bullir</i>	<i>PI cosir</i>
múj	búl	kús
múj k	búl k	kús k
muj éʃ k	buł éʃ k	kuz éʃ k

A la classe I també es dona aquesta tendència i el segment [k] es pot afegir a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu en alguns verbs.

(211)

<i>PI odiar</i>	<i>PI mirar</i>	<i>PI caminar</i>
uđí	mír	kəmín
uđí k	mír k	kəmínj k

Així doncs, tenint en compte l'aparició del segment velar a les formes de la persona 1 del present d'indicatiu de la resta de classes verbals, l'anàlisi que resulta més general i congruent amb el sistema és la de donar el mateix tractament a la [k] de la forma [éʃk] que el que donem a la resta de segments [k] que apareixen a la forma 1 del present d'indicatiu de verbs de la resta de classes verbals. Així, si a la classe II (*be[k]*), a la III (*muny[k]*) i a la I (*mir[k]*) considerem que la [k] és segment velar, a la classe III, [+EXTENSIÓ] considerarem també que el segment [k] de [éʃk] és un element independent i marca de l'extensió velar. A (212) il·lustrem el paral·lelisme que es dona en la distribució de [k] a les tres classes verbals.

(212)

Classe II	Classe III		Classe I
	[-EXTENSIÓ]	[+EXTENSIÓ]	
bé k	búl k múj k	buł éʃ k muj éʃ k łəʒ éʃ k	mír k

En segon lloc, cal tenir en compte que al present de subjuntiu de tots els verbs de la classe III —de les tres subclasses— el segment velar ocorre de manera general i sistemàtica a les persones 4 i 5, amb l'al·lomorfe [iɣ]. Pérez Saldanya (2013: 329) afirma que «una vegada introduïda la velarització en un punt del paradigma [...] aquesta tendeix a generalitzar-se als altres punts del paradigma seguint el patró general dels verbs velaritzats, però aquest procés de canvi analògic és gradual»; aquesta gradació seria el que explicaria la diferència en el nivell de velarització entre parlars. En línia amb la interpretació de Pérez Saldanya, considerem que les formes de les persones 4 i 5, on la velarització ja està completament establerta, són el punt d'entrada de la velar en el present de subjuntiu i que el que es detecta a la resta de formes és la tendència a afegir també el segment velar, mostra d'aquest procés gradual de velarització. Són un exemple d'aquesta tendència les formes com les d'AML (F3) de Sant Josep, que a *llegir*, presenta la forma [λəʒéʒɣəs] o, a *cosir*, [kuzéʒɣəs]; PMC (F3) de Vila, que a *munyir* fa [múnɣə], [múnɣəs], [múnɣə] (però [múnɪn]) i a *bullir*, com també JYR (F2) i MSE (F2) de Santa Eulària, fa [búlɣə], [búlɣəs], [búlɣə] (però [búlɪn]); i CJMT (F3) de Sant Joan, que a *llegir*, fa [λəʒəʃiɣə], [λəʒəʃiɣəs], [λəʒəʃiɣə] (però [λəʒəʃɪn]). En totes aquestes formes es detecta clarament el segment velar, en les diferents variants que hem establert a (208): /g/ en el cas de [λəʒəʒɣəs], [kuzəʒɣəs], [búlɣə] i [múnɣə], [múnɣəs], [múnɣə] i /ig/ a [λəʒəʃiɣə], [λəʒəʃiɣəs], [λəʒəʃiɣə]. Així, la segmentació d'aquestes formes seria la que especifiquem a (213).

(213)

a. <i>bullir</i>	/g/	[búl + ɣ + ə]
b. <i>munyir</i>	/g/	[mun + ɣ + ə]
c. <i>cosir</i>	/g/	[kuz + əʒ + ɣ + ə + z]
d. <i>llegir</i>	/g/	[λəʒ + əʒ + ɣ + ə + z]
	/ig/	[λəʒ + əʃ + iɣ + ə]

A totes les formes de (213) és clar que el segment velar ocorre o bé seguint l'arrel verbal (213a-b) o bé després del segment palatal (213c-d). Si comparem aquestes formes amb les que presenten [əʃk] i considerem que [k] és segment velar, la distribució serà idèntica en tots els casos. Ho exemplifiquem amb les diferents formes que trobem a la persona 2 del present de subjuntiu de *llegir*:

(214) Formes de la persona 2 del PS de llegir

CJMT (F3) Sant Joan	λəʒ əʃ iɣ ə s
AML (F3) Sant Josep	λəʒ éʃ ɣ ə s
LTG (F3) Sant Joan	λəʒ əʃ k ə s
XJR (F3) Santa Eulària	λəʒ əʃ k i s

Davant d'aquesta distribució coincident, és més coherent considerar que el segment [k] que ocorre després del segment [əʃ] apareix per la tendència a la velarització, ja consolidada a les persones 4 i 5, i és, per tant, marca de l'extensió velar, que apareix seguint l'extensió palatal.

En tercer lloc, cal tenir en compte que la distribució que presenta el segment [əʃk] en eivissenc coincideix totalment amb la que descriu Clua (1998) per a [íʃk] en valencià, però amb una diferència rellevant: mentre que en valencià, en els contextos que hem especificat —persona 1 del PI i persones 1, 2, 3 i 6 del PS—, només apareix [íʃk]; en eivissenc tant pot aparèixer la forma [əʃk] com la forma [əʃ]. Ho demostren casos com els de MST (F3) de Sant Josep, que, per a les formes de la persona 1 del present d'indicatiu, fa [λəʒéʃk] i [məntéʃk] però [pərtéʃ], [kuzéʃ] i [əskupéʃ]; el mateix ocorre al present de subjuntiu en què, per exemple, LTG (F3) de Sant Joan, fa [λəʒəʃkə], [λəʒəʃkis], [λəʒəʃki] i [λəʒəʃkən] però [məntəʃi], [məntəʃis], [məntəʃi], [məntəʃin]; fins i tot, un mateix informant, pot variar en la conjugació del paradigma del present de subjuntiu d'un verb, com és el cas de PMV (F3) de Vila al verb *escopir*: [əskupəʃi], [əskupəʃkis], [əskupəʃi], [əskupəʃkin]. Davant d'aquesta distribució coincident de les dues variants, si optem per tractar el segment [əʃk] com un sol element i, per tant, com a variant del segment [əʃ], caldria postular que el segment palatal en eivissenc té dos al·lomorfs —[əʃk] i [əʃ]— que es troben en variació lliure. Aquesta opció no és gens satisfactòria perquè impossibilita fer una descripció el màxim de general, predictable i explicativa (la variació lliure constata la variació, però no explica per què hi ha variació justament en aquest punt). Fixem-nos que en valencià —o en la resta de varietats del balear, on alternen *-esc* [əsk] i *-eix* [əʃ]— hi ha també dues variants, però els contextos d'aparició estan ben delimitats: [íʃk], per al valencià, o [əʃk], per al balear, apareix a la persona 1 del present d'indicatiu i a 1, 2, 3 i 6 del present de subjuntiu i [íʃ] o [əʃ] a les

persones 2, 3 i 6 del present d'indicatiu. En aquest cas, l'anàlisi se simplifica perquè l'aparició d'un al·lomorfo o un altre està condicionat pel context morfològic (és a dir, la forma verbal concreta en què ocorren). En el cas de l'eivissenc això no és possible; per tant, sembla pertinent buscar una anàlisi alternativa que sigui més satisfactòria i congruent amb el sistema; demostrarem que considerar la segmentació /ǎʃ + k/ ho és.

L'últim aspecte que cal determinar respecte de la forma [ǎʃk] és la forma fonològica. En tots els casos en què apareix el segment velar precedit del segment palatal [ǎʃ], el segment velar pren la forma sorda [k], tant quan ocorre al PI com quan ocorre al PS. Només trobem una excepció, a Sant Josep, on AML (F3) presenta, al present de subjuntiu, les formes [ʎǎʃǎʃʎǎʃ], [ʎǎʃǎʃʎǎʃ] i [kuzǎʃʎǎʃ] (i [ʎǎʃǎʃk] al present d'indicatiu). Davant d'aquesta situació, en línia amb Clua (1998: 90) quan tracta de la forma fonològica d'aquest segment en valencià, postulem que en tots els casos en què tant al PI com al PS el segment velar ocorre en la versió sorda, és a dir, [k], la forma fonològica és /k/. Pel que fa al cas específic d'AML (F3) de Sant Josep, que alterna [k] amb [ʎ], la forma fonològica ha de ser excepcionalment /g/: l'acció del procés fonològic d'ensordiment d'obstruents en posició final explica la variant [k] que apareix a [ʎǎʃǎʃk] en posició final i l'espitantització de segments oclusius, la forma [ʎ], que apareix a [ʎǎʃǎʃʎǎʃ] —/ǎʃ/, per la seva banda, passa a [ǎʃ] per l'assimilació de sonoritat amb la consonant que la segueix.

A § 5, hem presentat les taules (76), (158) i (200) que il·lustren les variants fonètiques sota les quals ocorre el segment velar en els verbs de les diferents classes verbals. Després de l'anàlisi que acabem d'elaborar, presentem, a mode de resum temptatiu, la taula (215), que il·lustra com es redueix la variació a nivell fonològic, quina és la distribució d'aquestes formes fonològiques i recorda quin és el resultat a nivell fonètic. Cal destacar que mantenim provisionalment la denominació «[–EXTENSIÓ]» per als verbs de la classe I i II que presenten poques ocurrencies de velar i que, en la classificació que ens ha servit de base de l'estàndard oriental central, són verbs sense presència de velar.

(215) Distribució de les variants fonològiques i fonètiques del segment velar a les diferents classes verbals.

CLASSE VERBAL	SUBCLASSE	FORMA FONOLÒGICA	FORMES FONÈTIQUES
Classe II	[+EXTENSIÓ]	/g/	[k] PI [ɣ] PS, IS, IMP, PART, GER [g] PS, IS, IMP, PART, GER (amb arrel acabada en nasal)
	[-EXTENSIÓ]	/ig/	[iɣ] PS, IMP, GER
Classe III	[+EXTENSIÓ], [MIXTA]	/g/	[k] PI, PS (precedit de /ǰ/) [g] PS (amb arrel acabada en nasal) [ɣ] PS (amb arrel acabada en líquida)
		/ig/	[iɣ] PS, IS, IMP GER
		/k/	[k] PI, PS (precedit de /ǰ/)
	[-EXTENSIÓ]	/ig/	[iɣ] PS, IS, IMP, GER
Classe I		/g/	[k] PI [ɣ] PS

La taula (215) fa evident, com ja quedava reflectit en les taules (76), (158) i (200) de § 5, que el segment velar és present a totes les classes. El que hem de determinar encara, i és el que fem a § 6.1.2, és si aquest segment velar té el mateix paper a totes les classes verbals; és a dir, seguint l'estructura verbal proposada per Viaplana (1984), si el segment velar és sempre, a totes les classes verbals, morf d'extensió o bé, tal com planteja Clua (1998), si en alguns casos haurà de ser tractat com a exponent del morf de mode/temps o bé del de nombre/persona.

6.1.2 El paper del segment velar i l'estructura del verb en català

Per a Viaplana (1984, 1986, 2005), i tots els autors que n'han seguit la línia d'interpretació, els segments velar i palatal són morfs del morfema «extensió», que és una unitat gramatical formal, és a dir, relacionada amb les classes lèxiques. Així de la mateixa manera que la vocal temàtica —morf del morfema «vocal temàtica»— ens indica a quina classe verbal pertany el verb (classe I, classe II o classe III), les extensions velar i palatal ens indiquen a quina subclasse verbal pertany el verb: a la subclasse II, [+EXTENSIÓ] aquells verbs que presenten el segment velar i a la subclasse III, [+EXTENSIÓ] aquells que presenten el segment palatal. Aquesta anàlisi, doncs, atorga un paper específic al segment velar i l'equipara al segment palatal. La majoria d'estudiosos han acceptat la interpretació que fa Viaplana del segment /g/, però una

vegada que l'objecte d'estudi comencen a ser altres varietats diferents del dialecte central sorgeixen treballs que alerten que aquesta classificació és insuficient, principalment perquè el segment velar apareix en més contextos dels previstos per Viaplana (1984, 1986) i, sobretot, perquè apareix en altres classes verbals diferents de la II. Un exemple d'aquests estudis és Clua (1998), que, centrat en l'anàlisi del segment velar en valencià, alerta que en aquesta varietat no només el segment velar ocorre en alguns contextos de verbs de la classe III, sinó que, a la classe II, la divisió entre classe II, [+EXTENSIÓ] i II, [-EXTENSIÓ] és caduca perquè tots els verbs d'aquesta classe son velaritzats en valencià col·loquial. Perea (2003), analitzant la distribució del segment velar en els diferents dialectes catalans a partir de les dades recollides per A. M. Alcover, conclou que el segment velar experimenta una tendència expansiva intraparamètrica, perquè es difon a temps i a modes de la mateixa subclasse verbal (a la classe II, al gerundi i a la persona 5 de l'imperatiu, contextos no previstos per Viaplana 1984, 1986) i interparamètrica, perquè es difon a temps i modes d'altres (sub)classes verbals (sobretot al present de subjuntiu i a l'imperfet de subjuntiu de la classe III i, en algunes varietats, a la classe I). També estudis centrats en el nord-occidental, com Querol (2009), Massanell (2012) o Valls (2013), i altres centrats en el català central septentrional, com Adam (2011, 2013), certifiquen que en aquesta varietat el segment velar ocorre en molts més contextos que els indicats per Viaplana (1984, 1986). Com hem vist a § 5 i a § 6.1.1, l'eivissenc també es mostra com una varietat en la qual el segment velar ocorre en més contextos dels contemplats inicialment per Viaplana; de fet, a Marí (2013), a partir de l'estudi de les formes velaritzades del present i l'imperfet de subjuntiu en eivissenc, ja conclouíem que l'estudi del segment velar no es podia limitar exclusivament als verbs de la classe II, perquè el segment /g/ també ocorria a verbs de la classe III i, fins i tot, de la classe I. Així doncs, un cop constatat que el segment velar ocorre en altres classes diferents de la II, ja no pot ser considerat morf d'extensió relacionat únicament amb la subclasse II, [+EXTENSIÓ].

Per superar el problema anterior, Viaplana (2005) proposa una nova classificació dels verbs catalans a partir de tres trets: [±velar], [±velaritzat] i [±palatal]. El tret [±velar] permet diferenciar els verbs que presenten el segment /g/ en els mateixos contextos que el verb *beure* dels que no ho fan; el tret [±palatal] permet diferenciar els verbs del tipus *servir*, amb extensió palatal /éj/, dels de tipus *sentir*, sense extensió palatal, i el tret [±velaritzat] permet donar compte dels verbs que, tot i que no són

velars, perquè el segment velar no hi ocorre en els mateixos contextos que ho fa a *beure*, presenten algunes formes del paradigma amb el segment velar. A Marí (2013) vàrem fer una aplicació d'aquesta classificació als verbs en eivissenc, a partir de les formes del mode subjuntiu, i el resultat va ser el que mostrem a (217).

(217) *Aplicació de la classificació de Viaplana (2005) als verbs en eivissenc*

a. <i>cantar</i>	[+V] [+I] [-palatal] [-velar]
b. <i>canviar</i>	[+V] [+I] [-palatal] [+velaritzat]
c. <i>beure</i>	[+V] [+II] [-palatal] [+velar]
d. <i>perdre</i>	[+V] [+II] [-palatal] [-velar]
e. <i>sentir</i>	[+V] [+III] [-palatal] [+velaritzat]
f. <i>partir</i>	[+V] [+III] [+palatal] [+velaritzat]

L'aplicació de la classificació a partir dels trets [±velar], [±velaritzat] i [±palatal] als verbs en eivissenc permet certificar, en primer lloc, que la consonant velar no és exclusiva dels verbs de la classe II (són velaritzats *sentir* i *partir*, de la classe III i també *canviar*, de la classe I) i, en segon lloc, que el segment velar i el segment palatal poden ocórrer en una mateix context (*partir* és [+palatal] i [+velaritzat]).

Així, Viaplana (2005) suposa un avenç molt rellevant en el tractament del segment velar, però, com alerta Querol (2009), la classificació entre [+velar], [+palatal] i [+velaritzat] parteix d'un problema de base: no és equitativa, en el sentit que [+velaritzat] depèn, està subordinat a [+velar], és a dir, només pot ser [+velaritzat] un verb que ja sigui [+velar]. Per superar aquest problema, Querol analitza la distribució del segment velar en termes de patrons i jerarquies de relacions implicatives. Coincidim amb la consideració que fa Querol (2009) de la proposta de Viaplana (2005). Des del nostre punt de vista, l'anàlisi de la distribució del segment velar en termes de patrons que Querol (2009) proposa és profundament explicativa del que ocorre, i per aquest motiu l'apliquem a § 6.2. Un altre problema que trobem nosaltres a la proposta de Viaplana (2005) és que no fa referència a quin paper té el segment velar quan ocorre en els verbs marcats com a [+velaritzats]; és a dir: quan ocorre la velar a un verb de la classe III [+velaritzat], ¿també ha de ser considerat morf d'extensió? Si la resposta és afirmativa, aleshores la pregunta és com cal tractar el segment palatal que també ocorre en aquests verbs.

Clua (1998), que també detecta casos de verbs de la classe III amb segment velar, discuteix el paper morfològic que té. Tot i que Clua parteix de l'anàlisi de Viaplana (1984, 1986), en un moment de l'estudi ja admet que, en vista que el segment velar ocorre a tots els verbs de la classe II (per tant, no hi ha distinció entre classe II, [+EXTENSIÓ] i [-EXTENSIÓ]) i als verbs de la classe III, on ja hi ha, als verbs que presenten *-eix*, un element que ocupa la casella «extensió», es fa difícil relacionar el segment velar únicament amb la classe II. Finalment, aquest autor determina el següent:

«En les varietats valencianes el segment velar que ocorre en els verbs de les classes II i III [...] presenta dos comportament morfològics diferenciats, que es corresponen amb les dues classes verbals [...] La 2a conjugació regular constitueix, en valencià no normatiu, una classe verbal unitària [...] integrada pels verbs *beure* i *perdre*. El segment velar /g/ és un morf associat directament al morfema CLASSE II [...] Indirectament, però, el segment velar s'associa a determinades categories morfosintàctiques marcades, en les quals funcionaria com a marcador en oposició a les categories bàsiques (o no marcades) [...] En els verbs de la classe III, en canvi, el segment velar té com a funció principal la de marcador d'aquestes categories derivades. Es tractaria, doncs, d'un morf nombre-persona en el cas de 1[-PLU] del PI i d'un morf mode-temps en el PS i en l'IMP.» (Clua 1998: 96-99)

Així, Clua necessita diferenciar el que Viaplana tractava unitàriament com a «extensió», perquè el segment velar només ocorria a classe II i el segment palatal a classe III, i estableix que a la classe II la velar és extensió i marca de classe II, però que a la III, atès que no pot ser marca de classe perquè ja és marca de classe II i a més no hi apareix amb la mateixa regularitat que a classe II, és morf de nombre/persona a la persona 1 del present d'indicatiu i morf de mode/temps al present de subjuntiu i a l'imperatiu. Així, la segmentació i assignació que fa Clua de les formes [bék], [béyi] i [servíʃk] i [servíʃka] són les següents:

(218) Segmentació i paper que atorga Clua al segment velar a classe II i III (adaptació de Clua 1998: 69-71)

FORMA FONÈTICA	FORMA FONOLÒGICA	ARREL	EXT	VT	M/T	N/P
[bék]	/béɡ/	/bé/				/k/
[béɣa]	/bé + ɣ + a/	/bé/	/g/		/a/	
[séŋk]	/sént + k/	/sént/				/k/
[séŋka]	/sént + ka/	/sént/			/ka/	
[servíʃk]	/serv + íʃ + k/	/serv/	/íʃ/			/k/
[servíʃka]	/serv + íʃ + ka/	/serv/	/íʃ/		/ka/	

Com veiem a (218), Clua (1998: 98-99) considera que el segment velar és morf d'«extensió», i, per tant, segment temàtic, només en els verbs de la classe II, mentre que a la classe III (amb *sentir* i *servir*) és marca de mode/temps i, per tant, segment purament flexiu. L'autor afegeix a més que, a la classe II, no es pot obviar que el segment velar està relacionat, de manera indirecta, amb determinades categories marcades, en les quals la velar marca l'oposició d'aquestes categories amb les no marcades.⁶⁴ Una d'aquestes categories marcades és la persona 1 del present d'indicatiu. Clua opta per atribuir el segment velar d'aquestes persones 1 del PI al morf de nombre/persona, perquè a la classe III el segment [k] apareix de manera sistemàtica a totes les formes de la persona 1 (tant als verbs [+EXTENSIÓ] com als [-EXTENSIÓ]) i, a més, apareix seguint l'arrel i l'extensió, que és una posició típica dels morfemes flexius. Pel que fa a la classe II, Clua esmenta que, tot i que atenent al fet que la velar apareix a tots els contextos del paradigma previstos per Viaplana (entre ells el de la persona 1 del PI) podria ser també extensió per raons de congruència amb el sistema, troba més oportú, per coherència amb la seva anàlisi, considerar que a la classe II també és nombre/persona.

Nosaltres coincidim amb Clua en la consideració del segment velar que ocorre als verbs de la classe II com a extensió, però diferim de l'anàlisi que en fa a la classe III. La disparitat de criteri rau en la diferència de tractament que fem del segment [éʃk] que apareix en eivissenc on en valencià ell detecta [íʃk]. Coincidim amb Clua en la consideració de la independència del segment [k] respecte del segment [éʃ] que el precedeix —en contra d'autors com Querol (2009), Massanell (2012) o Valls (2013),

⁶⁴ De fet, Wheeler (1993: 131) considera que la /g/ és un índex que marca aquestes categories.

que, seguint Viaplana (1984), consideren un sol element [íʃk]—; però hi diferim en el tractament que donem a la velar al present de subjuntiu.

Davant una forma com [servíʃka], Clua defensa que el segment [k] és independent de [íʃ], però l'adjunta a la vocal [a] i determina que [ka] és morf del morfema mode/temps. La raó principal que dóna Clua per a aquest tractament és que la velar ocorre en una posició pròpia dels morfemes flexius: després de l'arrel i l'extensió (/íʃ/). Aquí radica la diferència clau entre l'anàlisi de Clua i la nostra: des del nostre punt de vista, per raons de recurrència i, sobretot, de congruència, el segment /k/ que apareix seguint /óʃ/ és també morf d'extensió. Si prenem en consideració formes com [ʎəʒóʃiʎə] o [ʎəʒéʒʎəʒs], amb els segments [iʎ] i [ʎ] que clarament remetent a /ig/ i /g/ respectivament (i que han estat establerts en la nostra anàlisi com a variants del segment velar), en base a la recurrència no tenim cap altra opció que considerar-los extensió velar, precedits d'extensió palatal: [iʎ] ocorre a totes les formes de les persones 4 i 5 després de l'arrel i de la vocal temàtica, que és la posició estructural de l'extensió ([ʎəʒ+iʎ+ó+m]) —i també a la persona 2 del verb *dormir* [dórmʎəʒs]—; mentre que el segment [ʎ] de [ʎəʒ+éʒ+ʎ+ə+s] (o /k/ de [ʎəʒ+óʃ+k+ə]) apareix allà on apareix la velar del PS de *beure* ([bóʃ+ʎ+ə+s], [bóʃ+ʎ+ə]) o de *caure* ([káʃ+ʎ+ə+s], [káʃ+ʎ+ə]) i, fins i tot, a la classe I, de *mirar* ([mír+ʎ+ə+s], [mír+ʎ+ə]).

(219)

VERB	FORMA	ARREL	EXT	VT	M/T	N/P
<i>beure</i>	[bóʃə]	/bó	g		ə	z/
<i>caure</i>	[káʃə]	/káʃ	g		ə	z/
<i>mirar</i>	[mírə]	/mír	g		ə	z/
<i>dormir</i>	[dórmʎə]	/dórm	ig		ə	z/
<i>llegir</i>	[ʎəʒiʎəm]	/ʎəʒ	ig	ó		m/
<i>llegir</i>	[ʎəʒéʒʎəʒs]	/ʎəʒ	éʃ + g		ə	z/
<i>llegir</i>	[ʎəʒóʃkə]	/ʎəʒ	óʃ + k		ə/	
<i>llegir</i>	[ʎəʒóʃiʎə]	/ʎəʒ	óʃ + ig		ə/	

Si, com Clua (1998), consideréssim que la [k] forma una unitat amb la [ə] o amb la [i], formant els morfs [kə] o [ki], a [λəzəʃiyə] hauríem de considerar que ocorre el morf [iyə] i considerar-los al·lomorfs del morfema mode/temps. Ens trobem, però, que ni [kə] ni [iyə] són segments que reocorrin com a morfs de mode/temps a la resta de formes verbals de les altres classes, mentre que, en canvi, [ə] i [i] reocorren com a marca de mode/temps a totes les classes verbals ([bəʃə], [kájʃəs]; [míri], [pərtəʃin]). A la vegada, si a [dórmiyə] el segment [iy] és considerat extensió, a [λəzəʃiyə], sent coherents, també cal que ho sigui. Amb aquesta anàlisi resulta que el morf de mode/temps al subjuntiu és sempre, a totes les classes verbals, *-a* o *-i*; el segment velar, per la seva banda, es mostra sempre amb les variants /g/, /k/ o /ig/ als contextos morfològics on apareix la velar (PI, PS, IS, IMP, PART i GER), i, per últim, el segment palatal és sempre /əʃ/ o /éʃ/ segons la zona d'origen de l'informant.

Pel que fa a les formes de la persona 1, diferim també del tractament que en fa Clua (1998). Des del nostre punt de vista, l'anàlisi del segment velar ha de ser diferent a les classes II i III, d'una banda, i a la classe I, de l'altra: a les classes II i III, el segment velar apareix, o té tendència a aparèixer, a la persona 1 del present d'indicatiu, al present i imperfect d'indicatiu, a les persones 4 i 5 de l'imperatiu, al participi i al gerundi; mentre que a la classe I el segment velar només apareix a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu. Postulem, per tant, que el segment velar a les classes II i III és el morf d'extensió, mentre que a la classe I és el morf de nombre/persona.

És cert que aquesta divisió i assignació de morfemes, però, presenta un problema: en formes com [λəzəʃiyə], [məntəʃki] o [kuzéʃyə], que segmentem /λəz+əʃ+ig+ə/, /mənt+əʃ+k+i/ i /kuz+əʃ+g+ə/, essent /λəz/, /mənt/ i /kúz/ morfema «arrel»; /i/ i /ə/, «mode/temps», i /əʃ/, /g/, /ig/ i /k/, tots quatre, morfemes «extensió», trobem que hi ha combinació d'extensió palatal i extensió velar, combinació que no estava prevista a l'estructura de Viaplana (1984, 1986). Altres autors s'han trobat amb aquesta mateixa situació i l'han resolta de diferents maneres.

Querol (2009) i Massanell (2012), que coincideixen —juntament amb Valls (2013)— a considerar només segment velar el segment /ig/ que ocorre en algunes formes del verb *servir* després de l'extensió palatal (*servixiquie*, *servixigues*, per exemple), li atorguen la consideració de morf «extensió». Suposem que, a causa del poc

nombre de casos en què ocorre aquesta combinació de dues extensions a les seves dades,⁶⁵ ni Querol ni Massanell fan cap referència a la necessitat de modificar l'estructura verbal de què parteixen, que és la que proposa Viaplana (1984, 1986).

Wheeler (1992) tampoc no fa referència a l'estructura, però tampoc no ho necessita: segons aquest autor el segment velar, en els casos en què ocorre seguint l'extensió palatal, és marca de persona 1 al present d'indicatiu i marca de subjuntiu —és a dir, mode/temps— al present de subjuntiu. Aquesta anàlisi, de fet, és la mateixa que, com ja hem comentat més amunt, fa Clua (1998) de formes com [servíʃk] o [servíʃka].

Valls (2013) fa una modificació a la casella «extensió» motivada per les necessitats metodològiques específiques del seu treball, que desenvolupa en el marc de la dialectometria. L'autor justifica que, davant formes com [serβíʃkiyen], amb aparició de l'extensió palatal (/iʃk/) i l'extensió velar (/ig/) o [béɣiyen], amb duplicació de l'extensió velar (/g + ig/), que li generen dificultats a l'hora de l'anàlisi, adopta aquesta solució per una qüestió purament metodològica relacionada amb el programa que utilitza per calcular les distàncies entre les diferents varietats del nord-occidental:

«Aquest desdoblament és necessari per poder alinear els segments d'igual naturalesa durant el tractament manual de les dades previ al càlcul de distàncies i és, doncs, un requeriment purament metodològic.» (Valls 2013: 129)

Des del nostre punt de vista, el desdoblament de la casella «extensió» és una solució morfològica totalment adequada, que ens permet fer una anàlisi molt més ajustada, coherent i adequada. La reformulació de l'estructura verbal que resultaria és, doncs, la següent:

(220) Nova estructura verbal

ARREL + [EXTENSIÓ 1 + EXTENSIÓ 2 + VOCAL TEMÀTICA]_{TEMA} + MODE/TEMPS + NOMBRE/ PERSONA

Com es veu a (220), ja no hi ha només una casella «extensió», sinó que proposem l'existència de la casella «extensió 1», que es relaciona amb l'extensió palatal, i «extensió 2», que es relaciona amb l'extensió velar. Atorguem al segment palatal la

---

⁶⁵ Querol (2009: 53) especifica que només dos informants (un d'Amposta i un de Tortosa) presenten formes com [serβíʃkiye] i [serβíʃiye]. Massanell (2012: 140) comptabilitza quinze ocurrences del segment velar precedit del segment palatal.

casella «extensió 1» i a la velar, «extensió 2» perquè sempre que concorren aquestes dos segments en combinació, el palatal ocorre en primera posició, seguit del segment velar.

(221) Aplicació de l'estructura proposada a diferents verbs del corpus

		ARREL	EXT.1	EXT.2	V.T.	M/T	N/P
CLASSE I	[kánt]	/kánt/					
	[kəmíŋk]	/kəmín/					g
	[əstuðík]	/əstudí/		g			
	[əstuðíγə]	/əstudí/		g		ə	
CLASSE II	[bék]	/bé/		g			
	[báyɪ]	/bé/		g		i	
	[bəγám]	/bé/		g	é		m
	[bəyéɪs]	/bé/		g	é	si	z
	[bəyéɪn]	/bé/		g		ént	
	[pérdiγəs]	/pérd/		ig	ə		z
	[prumətiγám]	/prumót/		ig	ə		m
CLASSE III	[dórm]	/dórm/					
	[dórmɪγə]	/dórm/		ig		ə	
	[múɪk]	/múɪ/		g			
	[múɪɪgə]	/múɪ/		g		ə	
	[muɪɪtʃk]	/múɪ/	éʃ	k			
	[muɪɪtʃkɪs]	/múɪ/	éʃ	k		i	z
	[muɪɪtʃgám]	/múɪ/		ig		é	m
	[muɪɪtʃgáyɪn]	/múɪ/		ig		ént	
	[ləzətʃiγə]	/ləz/	éʃ	ig		ə	
[kuzétʃgə]	/kuz/	éʃ	g		ə		

La nostra anàlisi va un poc més enllà i postulem que aquests tres elements — segment palatal, segment velar i vocal temàtica— formen una unitat dins de l'estructura verbal, que anomenarem «tema», pel fet que són segments, seguint la distinció de Viaplana, que fan referència a la classe i subclasse verbal de cada verb. A cada classe verbal aquest element té una representació determinada, movent-se sempre entre la no-expressió d'aquest element, l'expressió de només un dels elements d'aquest *clúster* i, com a màxim, l'expressió de dos d'aquests elements. Amb la limitació que, sempre que apareguin dos elements, aquests han de ser contigus: és a dir, podem tenir un segment palatal seguit d'un segment velar ([pərtʃk], [ləzətʃgə], [kuzétʃgə]) i un segment velar seguit de vocal temàtica ([bəγám], [trəyéɪs], [kajyéɪs], [pərtiγám]); però no podem tenir un segment palatal seguit de vocal temàtica. Amb aquesta nova perspectiva, la raó per la qual el segment palatal i la vocal temàtica no concorren mai en una mateixa forma no és

que estiguin en distribució complementària (com proposa Mascaró 1986 en base a les dades del català estàndard), sinó que es tracta de una restricció posicional: com que no són elements contigus, no poden aparèixer junts.⁶⁶

L'estructura que proposem ens permet, per tant, tractar com a «extensió» tant el segment velar que ocorre a les classes II i III, com el segment palatal que ocorre a la classe III. A la classe I, l'anàlisi que presentem varia en funció de la distribució del segment velar: en els casos en què el segment velar ocorre només a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu ([kəmíŋk]), l'analitzem com a morf de «nombre/persona», mentre que el considerem «extensió» en els casos en què també apareix al present de subjuntiu ([əstuðík] i [əstuðíγə]).

Un aspecte que diferencia el segment palatal del segment velar és que en l'últim el grau de variació en la seva distribució (entre verbs, entre varietats i, fins i tot, entre parlants) és força alt i, de fet, aquest ha estat un argument que s'ha utilitzat tradicionalment per defensar que els dos segments són de naturalesa diferent. L'altre argument es relaciona amb el fet apuntat per Mascaró (1986) en base al català estàndard pel qual el segment palatal apareix en distribució complementària amb la vocal temàtica a la classe III, perquè com destaca Lloret (2009) la funció de /é/ es regularitza el patró accentual (això és, la presència del segment palatal provoca que tota la classe dels verbs III, [+EXTENSÍO] continguin arrels fonèticament àtones).

Des del nostre punt de vista, la funció distribucional paradigmàtica que actualment fan els segments palatal i velar és més important per al conjunt de la morfologia verbal del conjunt de dialectes del català que les funcions inicials de cada un d'aquests segments. Així mateix, per a nosaltres el fet que hi hagi variació no invalida que el segment velar sigui una marca d'extensió i creiem que es pot explicar a partir dels conceptes de «morfoma» i «patrons morfòmics» (Maiden 2001), presentats a § 4.1.3, i que autors com Querol (2009), Wheeler (2011) o Pérez Saldanya (2013) han aplicat al català per analitzar tant l'evolució històrica com la distribució sincrònica del segment velar. Aquest és l'enfocament que adoptem a l'apartat següent.

---

⁶⁶ Cal apuntar que l'avantatge de l'anàlisi de Mascaró (1986) per al català estàndard de tractar el segment palatal i les vocals temàtiques com a exponents d'un mateix i únic morfema, que ell anomena «tema», és que ambdós elements apareixen sempre en distribució complementària en els verbs de la classe III, aspecte que no queda recollit en la proposta de Viaplana.

6.2 Anàlisi distribucional: patrons morfològics

A § 5 hem descrit detalladament les ocurrencies del segment velar en cadascun dels verbs enquestats i hem establert, en base a les respostes majoritàries, el patró de distribució del segment velar per a cada verb. El que ens proposem de fer tot seguit és, a partir d'aquests patrons específics de cada verb, establir un patró o patrons generals per a cada classe verbal i, en línia amb Querol (2009), concretar un patró supraconjugacional, que permeti justificar la distribució del segment velar en totes les classes verbals.

Pel que fa a l'organització d'aquest apartat, a § 6.2.1 analitzem la distribució del segment velar en els verbs de la classe II; a § 6.2.2, en els verbs de la classe III; a § 6.2.3, en els verbs de la classe I, i, finalment, a § 6.2.4 fem una recapitulació de l'anàlisi.

Remarquem que els patrons són generals, però, com hem vist a § 5, la variació és present en tots els verbs (tret de *caure*). Atès que l'objectiu d'aquest punt és atendre allò general per tal de poder establir els patrons de distribució, només farem referència a aquelles variacions que siguin rellevants en relació amb aquests patrons (les que expliquin les diferències d'un patró a un altre, per exemple, o les tendències que fan que es puguin assimilar).

6.2.1 Patrons de distribució del segment velar als verbs de la classe II

Els verbs de la classe II que s'han enquestat en aquesta tesi són: *beure, caure, creure, jeure, riure, seure, defendre, coure, treure, moldre, entendre, prendre, deure, perdre, prometre, rompre, batre, rebre, córrer* i *ser*. Els patrons que podem establir són els que especifiquem a (222).

(222) Patrons de distribució de la consonant velar en els verbs de la classe II

	A	A.1	A.2	A.3	A.4	B
TEMPS VERBALS	PI (1)	PI (1)	PI (1)	PI (1)	--	--
	PS	PS	PS	PS (4, 5)	PS	--
	IS	IS	IS	IS	--	--
	IMP (4, 5)	IMP (4, 5)	--	IMP (4, 5)	IMP (4,5)	--
	PART	--	PART	PART	--	--
	GER	GER	GER	GER	--	--

Tal com reflecteix la taula de (222), les ocurrencies del segment velar als verbs de la classe II s'expliquen seguint dos patrons bàsics, A i B, i entremig quatre subpatrons

—A.1, A.2, A.3 i A.4— que són variants del primer. Així doncs, A i B serien els dos extrems d'una línia de gradació i els quatre subpatrons correspondrien a petites diferències respecte al grau de velarització en cada verb. Ho expliquem tot seguit.

El patró A és el seguit pels verbs *beure*, *caure*, *creure*, *jeure*, *seure* i *defendre* i és el que correspon, amb algunes variacions —persona 5 de l'imperatiu i gerundi—, a la distribució que té el segment velar en els verbs de la classe II, [+EXTENSIÓ] en la varietat estàndard. Així, en eivissenc el segment /g/ apareix a la persona 1 del PI, a totes les persones del PS i de l'IS, a les persones 4 i 5 de l'IMP i al PART i al GER. Els quatre subpatrons que hem determinat presenten només lleugers canvis respecte d'aquest patró.

El subpatró A.1 és el seguit pels verbs *coure*, *entendre*, *modalre*, *prendre* i *treure*, i es diferencia d'A pel fet que aquests verbs fan el participi irregular, fort, i, per tant, no el velaritzen. Cal remarcar que, en tots els casos, existeix la tendència a fer regular aquest participi i, per tant, a velaritzar-lo: a *coure*, un informant combina [kújt] i [kuyút]; a *entendre*, dos informants combinen [əntés] i [əntəŋgút]; a *modalre*, sis informants fan [mulγút] i tres combinen [mólt] i [mulγút]; a *prendre*, un informant fa [prəŋgút] en lloc de [prés], i, finalment, a *treure*, tres informants fan [trəyút] i un combina [trəyút] i [trét].

El subpatró A.2 només és seguit pel verb *deure*, que presenta les mateixes ocurrències del segment velar que tots els verbs d'A, tret de l'imperatiu perquè, com ja hem comentat a § 5.1.1.1.2.4, no es va demanar aquest temps verbal en aquest verb per qüestions semàntiques. En diverses obres de referència s'indica l'imperatiu del verb *deure* com a velaritzat; per tant, podem generalitzar que A.2 correspondria a A.

El subpatró A.3 és el que segueix el verb *córrer* i, tal com s'observa a (16), només difereix d'A perquè no es velaritzen totes les persones del present de subjuntiu sinó que només es velaritzen les persones 4 i 5 (*correguem* i *corregueu*).

El subpatró A.4 correspon a un verb irregular: *ser*. Com ja hem comentat a § 5.1.1.4, la inclusió del verb *ser* en el corpus d'estudi d'aquesta tesi, que, inicialment, estava limitat a verbs regulars, està motivada pel fet que cada cop més s'observa la velarització de la persona 1 del PI, per la qual cosa es redueix l'ús de la forma *som*, característica de les varietats baleàriques. Vàrem considerar que era un fenomen prou rellevant com per incloure aquest verb en el corpus. Com il·lustra (16) i com hem

descriu a § 5.1.1.4, la velarització de la persona 1 encara no és majoritària, tot i que, com veurem a § 6.3.3, comença a ser important, sobretot, entre els parlants més joves; destaca, però, el fet que la velarització és regular en dos temps típicament velaritzats: el PS i l'IMP.

Així doncs, podem reduir a dues les quatre variacions del patró A que hem establert a (16). Els patrons que havíem anomenat A.1 i A.2 realment poden incorporar-se a A, perquè la variació és mínima: pot marcar-se al lexicó que els verbs d'A.1 tenen un participi irregular i, pel que fa a *deure* —que seguia A.2—, es pot tractar com un verb defectiu. De resultes d'això, les úniques variacions que mantindríem serien les d'A.3 i A.4, que, ja que hem integrat les variacions d'A.1 i A.2 dins A, i que, per raons de lògica i claredat expositives, passaran a ser A.1 i A.2.

Finalment, el patró B, que és el que es troba a l'altre extrem de la línia on hem situat el patró A, és el que segueixen els verbs *perdre*, *batre*, *prometre*, *rebre* i *rompre*. Aquest és el patró que correspon a la distribució de la velar en els verbs que segueixen el model de *perdre*, és a dir, els de la classe II, [–EXTENSIÓ].

Cal remarcar que, tot i que el patró de base estableix que tots aquests verbs són no velaritzats, no n'hi ha cap que s'escapi de la velarització: tots presenten alguna ocurrència del segment velar en algun punt del paradigma. Com hem vist a § 6.1.1.2.1 i § 6.1.1.2.2, en aquest darrer grup de verbs hi ha força variació i en diferents graus —que analitzem en profunditat a § 6.3.1—, però podem establir una sèrie de generalitzacions. Primerament, tots presenten alguna forma velaritzada al present de subjuntiu; el segon temps verbal que mostra més ocurrències de segment velar és el gerundi, que pot ser velaritzat en tots els verbs excepte *perdre*; el segueix el mode imperatiu, que apareix velaritzat en algunes formes dels verbs *prometre*, *batre* i *rompre*; i, finalment, l'imperfet de subjuntiu, que només presenta formes velaritzades a *batre*. El que demostren aquestes dades, doncs, és que aquests cinc verbs, que representen la classe II, [–EXTENSIÓ], segueixen el patró B, que no presenta cap ocurrència del segment velar i, tot i això, tots tendeixen a velaritzar algunes formes.

Tornant a la totalitat de les dades de la classe II, i un cop analitzat cada patró i subpatró formulats inicialment, ens trobem que la taula que hem presentat a (16) ha de ser reformulada com a (223).

(223) Reformulació patrons de distribució del segment velar als verbs de la classe II

	A	A.1	A.2	B
TEMPS VERBALS	PI (1)	PI (1)	--	--
	PS	PS (4, 5)	PS	--
	IS	IS	--	--
	IMP (4, 5)	IMP (4, 5)	IMP (4,5)	--
	PART	PART	--	--
	GER	GER	--	--

Per fer més gràfica la relació d'aquests patrons amb els verbs de la classe II, presentem tot seguit una taula que relaciona cada verb amb el patró que li correspon (veg. (224)).

(224) Relació verbs i patrons de distribució de la classe II

	A	A.1	A.2	B
<i>beure</i>	•			
<i>caure</i>	•			
<i>creure</i>	•			
<i>jeure</i>	•			
<i>seure</i>	•			
<i>moure</i>	•			
<i>defendre</i>	•			
<i>coure</i>	•			
<i>entendre</i>	•			
<i>oldre</i>	•			
<i>prendre</i>	•			
<i>treure</i>	•			
<i>deure</i>	•			
<i>córrer</i>		•		
<i>ser</i>			•	
<i>perdre</i>				•
<i>batre</i>				•
<i>prometre</i>				•
<i>rebre</i>				•
<i>rompre</i>				•

Els verbs de la classe II es divideixen en dos grups clars: els que segueixen el patró A i els que segueixen el patró B. Fixem-nos que, d'una banda, els verbs que segueixen al patró A són els que tenen una arrel acabada en *a*) semivocal /w/ (*beure*, *caure*, *coure*, *creure*, *deure*, *jeure*, *seure* i *treure*), *b*) nasal /n/ (*defendre*, *entendre* i *prendre*) i *c*) lateral /l/ (*oldre*) (i podríem generalitzar a líquides, si hi afegim *córrer*, amb /r/). El grup *a*) és el que segueix el model de *beure*, ja que són verbs estructuralment iguals; pel que fa *b*) i *c*), tots, malgrat no coincidir estructuralment amb els verbs tipus *beure*, presenten la mateixa distribució regular del segment velar.

Wheeler (2002), que se centra en els verbs irregulars i defectius del català, inclou els verbs que acabem d'esmentar. L'autor explica que considera aquests verbs com a irregulars perquè molts presenten un participi irregular i perquè el segment velar apareix en molts altres verbs sense tenir una arrel verbal acabada en *-l* o *-n*. Tot i això, Wheeler (2002: 649-650) admet que «es pot argumentar, amb força raó, que, dintre de la conjugació II, són regulars aquells verbs l'arrel dels quals termina en *-l* o *-n* i que manifesten previsiblement un element /g/, com ara *doldre*, *vendre*». Per Wheeler, doncs, el que determina la presència de la consonant velar en el paradigma d'aquests verbs així com el que fa que hi aparegui de manera regular és, juntament amb la classe verbal (que especifica que ha de ser la II), l'acabament de l'arrel. A partir de l'anàlisi de les nostres dades, ratifiquem que aquest factor té una rellevància determinant en relació amb el grau d'ocurrència del segment velar en el paradigma de qualsevol verb.

Seguint amb aquesta idea, fixem-nos que els únics verbs de la classe II en els quals la velarització és inexistente al patró són *perdre*, *batre*, *prometre*, *rebre* i *rompre*, els quals tenen en comú, a part de la subclasse verbal, el fet de tenir una arrel acabada en oclusiva (*bat-*, *promet-*, *reb-*) o coda complexa amb oclusiva final (*perd-* i *romp-*). Tot indica que, més que la subclasse verbal, el que provoca que la velarització sigui menys generalitzada és la dificultat que té el segment velar d'afegir-se a aquestes arrels per qüestions fonològiques, ja que es genera un grup amb problemes de sil·labificació. Dit en altres paraules, sembla que la consonant velar *vol* afegir-se a tots els verbs, però veu limitada, o bloquejada, la seva aparició en funció de la naturalesa fònica del final de l'arrel verbal: si acaba en una semivocal o una consonant /n/ o /l/, la consonant velar pot afegir-se sense generar problemes de sil·labificació; en canvi, si l'arrel acaba en oclusiva o coda complexa, la velar no pot afegir-se per problemes de sil·labificació.

6.2.2 Patrons de distribució del segment velar als verbs de la classe III

Els verbs de la classe III que formen part del corpus d'aquesta tesi són *bullir*, *collir*, *cosir*, *dormir*, *escopir*, *fugir*, *llegir*, *mentir*, *munyir*, *obrir*, *omplir*, *partir*, *sentir* i *sortir*. En base als patrons de cadascun d'aquests verbs, que hem establert a § 5.1.2, es poden determinar els següents patrons generals per a aquesta classe:

(224) Patrons de distribució de la consonant velar per als verbs de la classe III

	C	C.1
TEMPS VERBALS	--	PI (1)
	PS (4,5)	PS (4, 5)
	--	--
	IMP (4)	IMP (4)
	--	--
	--	--

Com es reflecteix a (224), la distribució del segment velar als verbs de la classe III respon a un patró general (C), que presenta una única variació (C.1): tots els verbs de la classe III segueixen el patró C, excepte *collir*, que és l'únic que segueix el subpatró C.1.

L'única diferència entre aquests dos patrons és la presència de la velar a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu, que només apareix de manera majoritària a *collir* (*culle* [kújk]). Cal tenir molt present, però, que en la majoria de la resta de verbs d'aquesta classe s'observa la tendència a velaritzar aquesta forma, tot i que no sigui la majoritària.

Només a *dormir*, *sentir*, *sortir*, *obrir* i *omplir*, verbs pertanyents a la classe III, [–EXTENSIÓ], no es dona cap ocurrència de la consonant velar a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu. A *partir*, *llegir* i *mentir*, de la classe III, [+EXTENSIÓ], la velarització en aquesta forma ocorre en diferents graus, sempre a continuació de l'extensió palatal /əʃ/: a *mentir* hi ha onze informants que fan [məntəʃk] —un 20,4 % del total—; a *partir*, quinze informants fan [pərtəʃk] —un 27,8 % del total—; i a *llegir*, són vint els informants que fan [ləʒəʃk] —un 37,03 % del total. Finalment, *fugir*, *cosir*, *munyir*, *escopir* i *bullir*, que formen part de la classe III, MIXTA, presenten també formes de la persona 1 del present d'indicatiu amb extensió velar, tant en els casos en què hi ha extensió palatal com en els que no n'hi ha. *Fugir* i *escopir* són els verbs en què el grau de velarització és menor, ja que només quatre informants —un 7,4 % del total— presenten velarització a la persona 1 del present d'indicatiu; en el cas de *fugir* la velar apareix tant en la forma amb extensió palatal (dos informants fan [fuzəʃk]) com en la forma sense extensió (dos informants fan [fúʃk]); a *escopir*, en canvi, l'extensió velar només apareix seguint la palatal (quatre informants fan [əskupəʃk]). Els verbs *cosir* i *munyir* presenten un grau de velarització similar, ja que a *cosir* sis informants velaritzen la forma de la persona 1 del present d'indicatiu i a *munyir*, set; tots dos tant en la forma amb extensió palatal com sense. Concretament, a *cosir*, dos informants fan [kúsk] i

quatre, [kuzóʃk], i a *munyir*, tres informants fan [múɲk] i quatre, [muɲóʃk]. Finalment, *bullir* és el verb d'aquesta classe que presenta un grau més alt de velarització (després de *collir*) a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu: en aquest cas, vint-i-un informants afegeixen el segment velar al final d'aquesta forma; vint fan [búʎk] i un fa [buʎóʃk].

Pérez Saldanya (2013: 328-329) argumenta que la velarització en les formes de la classe III no és homogènia perquè està relacionada amb la major o menor dificultat d'afegir la consonant velar a l'arrel verbal. Així, considera que el fenomen es va iniciar en verbs com *acollir*, *collir* o *llegir*, perquè admetien fàcilment la velar; mentre que, en canvi, la velarització no s'ha consumat totalment en el cas dels verbs amb una arrel acabada en oclusiva (els exemples que dona són *sentir*, *rostir*, *vestir*, *mentir*, *ajupir*, *pudir*). Aplicant aquesta idea a les nostres dades, trobem que, certament, els verbs que presenten en un grau més alt la tendència a la velarització de la persona 1 del present d'indicatiu són els que tenen una arrel acabada en semivocal (en eivissenc l'infinitiu del verb *collir* es pronuncia [kuí], així que el l'arrel és /kui/), i lateral (*bullir*). A partir d'aquí, el grau de velarització va baixant fins als verbs amb coda complexa final a l'arrel *dormir*, *sentir*, *sortir*, *obrir* i *omplir*, en què la velar no apareix en cap cas a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu. A (225) presentem una taula que reflecteix la gradació de la velarització amb relació amb l'acabament de l'arrel: els verbs situats més amunt són els presenten més casos de velarització i, a mesura que baixem en la taula, disminueix el grau de velarització a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu.

(225) Velarització en relació amb l'acabament de l'arrel

VERB	ARREL	ARREL+ EXT.2	ARREL + EXT.1	ARREL + EXT. 1 + EXT.2
<i>COLLIR</i>	/kúi/	[kújk] 29inf	/kúi/ + /əʃ/	[kuəʃk]
<i>BULLIR</i>	/búʎ/	[búʎk] 20 inf	/búʎ/ + /əʃ/	[buʎəʃk]
<i>MUNYIR</i>	/múɲ/	[múɲk] 3inf	/múɲ/ + /əʃ/	[muɲəʃk]
<i>COSIR</i>	/kúz/	[kúsk] 2inf	/kúz/ + /əʃ/	[kuzəʃk]
<i>FUGIR</i>	/fúz/	[fújk] 2inf	/fúz/ + /əʃ/	[fuʒəʃk]
<i>ESCOPIR</i>	/skúp/	[əskúp]	/əskúp/ + /əʃ/	[əskupəʃk]
<i>PARTIR</i>	/pərt/	--	/pərt/ + /əʃ/	[pərtəʃk]
<i>LLEGIR</i>	/ʎəʒ/	--	/ʎəʒ/ + /əʃ/	[ʎəʒəʃk]
<i>MENTIR</i>	/mənt/	--	/mənt/ + /əʃ/	[məntəʃk]
<i>DORMIR</i>	/dórm/	[dórm]	--	--
<i>SENTIR</i>	/sént/	[sént]	--	--
<i>SORTIR</i>	/súrt/	[súrt]	--	--
<i>OBRRIR</i>	/óbr/	[óp]	--	--
<i>OMPLIR</i>	/ómpl/	[ómpl]	--	--

Pel que fa als verbs *partir*, *llegir* i *mentir*, que presenten sempre, en aquesta forma de persona 1 del present d'indicatiu, l'arrel seguida de l'extensió palatal, la tendència velaritzant hi és també present de manera rellevant: les formes amb velar representen un 37 % al verb *llegir*, un 27,7 % a *partir* i un 20 % a *mentir*.

El cas del verb *escopir* és semblant al dels verbs d'abans però no idèntic, perquè pot presentar-se amb extensió palatal o sense en tots els temps verbals. En el cas de la persona 1 del present d'indicatiu, quan apareix amb extensió palatal pot presentar, addicionalment, l'extensió velar (4 informants fan la forma [əskupəʃk]); mentre que quan el verb es presenta sense extensió palatal i, per tant, la velar s'hauria d'afegir a una arrel que acaba en oclusiva (/əskúp/) la velar no apareix en cap ocasió. És el mateix que ocorre a *dormir*, *sentir*, *sortir*, *obrir* i *omplir*, però aquests verbs, a més, com que no presenten l'extensió palatal mai, l'opció d'afegir la velar es bloqueja per complet (*[dórmk], *[séntk], *[súrtk], *[óp], *[ómplk]).

Si ens centrem només en els casos en què la forma de la persona 1 del present d'indicatiu no presenta extensió palatal i que, per tant, poden presentar el segment velar immediatament després de l'arrel, establim la següent línia de gradació:

(226)

collir > *bullir* > *munyir* > *cosir* > *fugir* > *escopir* > *dormir* (*sentir, sortir, obrir, omplir*)
 V > LÍQUIDA > NASAL > FRICATIVA > OCLUSIVA > GRUPS CONSONÀNTICS

Com mostra el patró de (224), la consonant velar apareix de manera regular en tots els verbs de la classe III a les persones 4 i 5 del present de subjuntiu i a la persona 4 de l'imperatiu, que va lligada a la 4 del subjuntiu. A més a més, en tots els verbs hi ha variació perquè alguns informants velaritzen també altres formes d'aquest temps verbal. Pel que fa a aquesta variació, que, tal com analitzarem a § 6.3.1, apareix en un grau força alt en tots els verbs d'aquesta classe verbal, Pérez Saldanya (2013) afirma que, una vegada introduïda la velar en un punt del paradigma —considera que el punt inicial és la persona 1 del PI—, aquesta tendeix, de manera gradual, a generalitzar-se als altres punts del paradigma seguint el patró general dels verbs velaritzats. L'autor ho exemplifica amb el verb *collir* que, en valencià, presenta velarització «general en la persona 1 del present d'indicatiu (*culle*) i en les formes rizotòniques del present de subjuntiu (1 *cullga*, 2 *cullgues*, 3 *cullga* i 6 *cullguen*)» i, en canvi, «no és tan general en les formes arizotòniques (4, 5)» (Pérez Saldanya 2013: 329). En aquesta tesi, compartim amb Pérez Saldanya (2013) la idea de l'existència d'un procés gradual cap a un patró general de velarització; però, segons les nostres dades, en eivissenc el punt inicial no és la persona 1 del present d'indicatiu, perquè no apareix de manera general, sinó el present de subjuntiu, perquè hi apareix de manera general. Per tant, en eivissenc, en els verbs de la classe III, el punt d'entrada o d'inici de la velarització és el present de subjuntiu. Concretament, tenint en compte que la velarització està completament consolidada a les persones 4 i 5 del present de subjuntiu, postulem que el punt d'entrada de la velar són aquestes dues formes; a partir d'aquí, la velar s'estén a la resta de persones d'aquest temps i, també, a altres temps verbals. La justificació del fet que siguin les persones 4 i 5 les que han consolidat la velarització es troba en la voluntat d'evitar el sincretisme i, principalment, en el principi de marcatge: sense la consonant velar, les formes de les persones 4 i 5 del present d'indicatiu i del present de subjuntiu serien sincrètiques (*bullim, bulliu* (PI) = *bullim, bulliu* (PS)); atès que el subjuntiu és el mode marcat enfront de l'indicatiu, es marquen formalment les formes del subjuntiu i, d'aquesta manera, s'aconsegueix diferenciar les formes (*bullim, bulliu* (PI) ≠ *bulliguem, bulligueu* (PS)).

6.2.3 Patrons de distribució del segment velar als verbs classe I

Els verbs de la classe I que formen part del corpus són *aturar, callar, caminar, cantar, canviar, cavar, estudiar, llevar, mirar, odiar, passejar, tapar* i *tornar*. A més a més, com hem explicat a § 2.1.3, vàrem afegir els verbs *agafar, baixar, crear, cremar, esperar, fonyar, idear, menjar, parlar, passar, pelar, posar, pujar, salar, serrar, suar, tatuar* i *torrar* per poder aprofundir en el fenomen de l'aparició de la velar al present d'indicatiu i de subjuntiu. En base a les ocurrencies del segment velar, que hem descrit a § 5.1.3, es poden establir els patrons de (226).

(226) Patrons de distribució de la consonant velar als verbs de la classe I

	D	E
	PI (1)	--
	--	--
	--	--
TEMPS VERBALS	--	--
	--	--
	--	--

Els verbs que segueixen el patró D són *odiar, suar, tatuar, crear, idear, canviar, estudiar, mirar, esperar, serrar, torrar, pelar* i *salar*. En aquests verbs, el percentatge de formes velaritzades de la persona 1 del present d'indicatiu es mou entre un 59,2 % i un 75,9 %. Per tant, tot i que la velar en aquesta posició no ocorre de manera sistemàtica, es detecta una tendència clara i majoritària cap a la velarització.

Pel que fa al patró E, els verbs que el segueixen són *cantar, passejar, tapar, aturar, callar, parlar, caminar, tornar, cremar, fonyar, agafar, baixar, pujar, menjar, cavar, llevar, passar* i *posar*. Excepte en el cas de *cantar, passejar* i *tapar*, tots els verbs d'aquest grup poden presentar el segment velar a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu; és a dir, tots aquests verbs tendeixen al patró D. Així, en percentatges, la velarització en aquest context fluctua entre un 38,8 % i un 22,2 % en la major part d'aquests verbs, mentre que n'hi ha 5 —*cavar, llevar, agafar, menjar* i *passar*— en què a tot estirar la velarització representa un 11 %.

Si comparem les arrels dels verbs que segueixen el patró D i els verbs que segueixen el patró E, veurem que podem agrupar clarament aquests verbs segons com acaba l'arrel. D'una banda, els que segueixen el patró D acaben en vocal, semivocal o líquida; mentre que els que segueixen el patró E acaben en nasal, fricativa o oclusiva. Aquest fet indica que podem relacionar el grau d'aparició de la velar amb la naturalesa fònica del final de l'arrel verbal. En aquest punt és rellevant detallar l'escala de sonicitat

presumida en la majoria de treballs que tenen en compte aquest factor, que especifiquem a (227).

(227) *Escala de sonicitat*

VOCAL > SEMIVOCAL > LÍQUIDA > NASAL > FRICATIVA > OCLUSIVA

Creuant les dades nostres amb l'escala de sonicitat, arribem a la següent generalització: com més sonant és el segment final de l'arrel verbal més velarització presenta el verb. En efecte, les tres primeres posicions de l'escala són les que permeten més fàcilment l'addició de la consonant velar a l'arrel, mentre que les tres últimes la dificulten. És cert que en el grup de verbs que segueixen el patró E hi trobem *aturar* i *callar*, que són verbs amb l'arrel acabada en líquida, cosa que sembla invalidar el que acabem d'explicar; però justament són aquests verbs els que tenen més ocurrencies del segment velar (el 38,8 %). Pel que fa a *parlar*, que també acaba en líquida, el que bloqueja la inserció de la velar és la coda complexa, per la impossibilitat de sil·labificar el grup que en resultaria.

6.2.4 Síntesi i resultats

Fins ara, hem establert patrons diferents per a cada una de les classes verbals, que resumim a (228).

(228)

A	A.1	A.2	B	C	C.1	D	E
PI (1)	PI (1)	--	--	--	PI (1)	PI (1)	--
PS	PS (4, 5)	PS	--	PS (4, 5)	PS (4, 5)	--	--
IS	IS	--	--	--	--	--	--
IMP (4, 5)	IMP (4, 5)	IMP (4, 5)	--	IMP (4)	IMP (4)	--	--
PART	PART	--	--	--	--	--	--
GER	GER	--	--	--	--	--	--
CLASSE II				CLASSE III		CLASSE I	

La primera idea que deixa clara la taula de (228) és que la velar és susceptible d'aparèixer a totes les classes verbals i que l'única diferència que es pot marcar és una qüestió de grau: a la classe II la velarització és més general que a la classe III i en aquesta ho és més que a la classe I, que només presenta un context general d'aplicació de la velarització (la persona 1 del present d'indicatiu). Això descarta, com ja hem dit des del principi, que el segment velar hagi de ser considerat una marca de subclasse verbal d'una classe determinada, perquè la seva aparició no es redueix a una classe concreta.

Pel que fa als patrons, i amb relació al que acabem d'explicar, el que els diferencia és el grau de velarització que impliquen, i no la classe verbal a què s'aplica. En base a aquest paràmetre, els patrons es poden ordenar, de més velarització a menys, de la manera següent:

(229)

1	2	3	4	5	6	7
A	A.1	C.1	A.2	C	D	B/E
PI (1)	PI (1)	PI (1)	--	--	PI (1)	--
PS	PS (4, 5)	PS (4, 5)	PS	PS (4, 5)	--	--
IS	IS	--	--	--	--	--
IMP (4, 5)	IMP (4, 5)	IMP (4)	IMP (4, 5)	IMP (4)	--	--
PART	PART	--	--	--	--	--
GER	GER	--	--	--	--	--

Com s'observa a (229), els diferents patrons mostren una gradació de més a menys presència del segment velar, essent el patró A el que mostra un major grau de velarització i B/E els que presenten la no-presència de velarització. Per qüestions d'ordre i perquè quedi més clara la relació de gradació que hi ha entre els diferents patrons, eliminem les variacions damunt dels patrons majors (A, B, C i D) i fem una última reformulació d'aquesta taula, ordenant les lletres dels patrons seguint l'alfabet:

(230)

1	2	3	4
A	B	C	D
PI (1)	--	PI (1)	--
PS	PS (4, 5)	--	--
IS	--	--	--
IMP (4, 5)	IMP (4)	--	--
PART	--	--	--
GER	--	--	--

El patró A opera en els verbs tradicionalment adscrits a la classe II, [+EXTENSIÓ]; el patró B, en els verbs tradicionalment adscrits a la classe III; el patró C actua en alguns verbs tradicionalment adscrits a la classe I, i, finalment, el patró D actua en els verbs tradicionalment adscrits a la classe II, [-EXTENSIÓ] i en alguns verbs tradicionalment adscrits a la classe I.

En línia amb Pérez Saldanya (2013), que parla d'un patró general de velarització i un procés gradual al qual se sotmeten els verbs de les diferents classes, postulem que el patró general de velarització en eivissenc és el patró A. Querol (2009: 174) postula que el patró general de velarització en nord-occidental, que l'autora anomena «Patró VELAR», és el següent:

(231) Patró VELAR, postulat per al nord-occidental a Querol (2009)

PI (1, 4, 5)	IMP (3-6)
PS	PART
IS	GER

Les diferències entre el patró de l'eivissenc i el del nord-occidental són dues: la primera, que en eivissenc al present d'indicatiu només es velaritzava la persona 1, mentre que en nord-occidental es poden velaritzar també les persones 4 i 5; la segona, que en eivissenc la velarització apareix només a les persones 4 i 5 de l'imperatiu, mentre que en nord-occidental, a les persones 3, 4, 5 i 6. Cal tenir en compte que aquesta última diferència és conseqüència del nostre qüestionari: atès que, tal com hem justificat a § 2.1.3, per mor que en tota la bibliografia consultada es feia referència a la variació en relació amb la velarització a les persones 4 i 5 de l'imperatiu, vam optar per limitar a aquestes dues formes la recerca sobre la situació a l'imperatiu.⁶⁷ Amb tota probabilitat, si en el nostre qüestionari haguéssim inclòs també les persones 3 i 6, els resultats serien idèntics als de Querol (2009).

El que tenen en comú aquests dos patrons, el de l'eivissenc i el del nord-occidental, és que els contextos on apareix la velarització reflecteixen el que postulen Wheeler (2011) i Pérez Saldanya (2013): la suma dels patrons L i PYTA proposats per Maiden (2001), que recordem a (232) (veg. § 4.1.3, (14), (15) i (16)).

(232) Patrons L i PYTA (Maiden 2001, 2003b)

The L-pattern = [pres. [indicative [sg. [1]]] + [subjunctive]] (and its Italo-Romance subvariety U-pattern = [pres. [indicative [sg. [1]] pl. [3]] + [subjunctive]])

PYTA pattern: = “pretérito y sus tiempos afines” (*fue; fuera*, en castellà)

Com hem explicat als apartats descriptius (§ 5), i també hem apuntat en aquest capítol, el que es detecta en tots els verbs (no només als de la classe II tipus *beure*) és una tendència a la velarització i el que els diferencia és el grau que ha assolit aquesta velarització, que en uns verbs és molt més acusada que en altres. Concretament, el patró A, que representa el grau màxim de velarització, coincideix amb el patró velar general proposat per altres autors, com Querol (2009) o Pérez Saldanya (2013) i, tal com expliquen aquest últim treball i Wheeler (2011), és el resultat de la suma dels patrons L i PYTA de Maiden (2001). Per la seva banda, el patró B representa un grau menor de

⁶⁷ Cal tenir en compte també que el qüestionari era molt extens, així que era necessari optar per la reducció en la mesura que fos possible.

velarització, ja que l'ocurrència del segment velar només és regular i sistemàtica a les persones 4 i 5 del present de subjuntiu i a la persona 4 de l'imperatiu. Hem justificat aquesta distribució a l'acció del patró N (Maiden 2003), que recordem a (233), sumat a l'acció del principi de marcatge (PS (4, 5) vs. PI (4,5)). Precisament, el principi de marcatge és el que explica el patró C, que estableix l'ocurrència del segment velar només a la persona 1 del present d'indicatiu. En aquest cas, és clar que la velarització està motivada per la necessitat de marcar la persona 1 enfront de la resta.

(233) **The N-pattern** = [pres. [1, 2, 3]] + [pl. [3]] vs. [*the rest*] (Maiden 2003a)

6.3 Anàlisi variacional de la distribució del segment velar

Fins ara hem fixat quina és la distribució del segment velar i l'hem regularitzat a partir dels patrons de distribució que hem establert a § 6.2. Tal com hem vist a § 5 i també en alguns punts de l'anàlisi que hem fet a § 6.1 i § 6.2, una constant que es detecta a les dades és la variació en relació amb aquesta distribució del segment velar. És a dir, és possible fer generalitzacions en base a les opcions majoritàries però la variació, que es detecta en gairebé tots els verbs, també ha de respondre a algun motiu. La nostra hipòtesi d'entrada és que el motiu de la variació ha d'estar relacionat amb el fet que el procés de velarització assoleix un grau diferent depenent dels verbs. Així doncs, l'anàlisi de la variació ens ha de servir per descobrir aspectes centrals i rellevants sobre el procés de velarització que, tal com mostren les nostres dades, en eivissenc afecta els verbs de totes les classes verbals.

Conduïrem l'estudi des de tres punts de vista: primer, a § 6.3.1, detectarem quines són les diferències entre els verbs; segon, a § 6.3.2, estudiarem les diferències que apareixen centrant l'atenció en l'eix geogràfic, i, tercer, a § 6.3.3, determinarem quines diferències hi ha en l'eix generacional.

6.3.1 Variació en l'eix verbal

Segons els patrons generals, la velarització és màxima en els verbs que segueixen el patró A, on la velar ocorre al PI, PS, IS, IMP, PART i GER; apareix en menor grau al patró B, que fixa que la velar ocorre al PS (4, 5) i IMP (4), i, per últim, a la classe I, en els verbs que segueixen el patró C, que estableix l'aparició del segment velar al PI (1). A gairebé tots els verbs, però, hi ha casos que s'allunyen d'aquests patrons; per això, el nostre corpus presenta un grau de variació que explicarem a partir de les

generalitzacions que podem fer des del punt de vista de la classe verbal a què pertanyen els verbs.

6.3.1.1 Verbs que segueixen el patró A

El patró A situa el segment velar a la persona 1 del PI, al PS, a l'IS, a les persones 4 i 5 de l'IMP, al PART i al GER. Com hem establert a § 6.2.2, la majoria de verbs de la classe II segueixen el patró A: els verbs amb arrel acabada en semivocal /w/ (*beure, caure, coure, creure, deure, jeure, moure, riure, seure* i *treure*), els verbs amb arrel acabada en /l/ o /n/ (*defendre, prendre, moldre* i *entendre*) i també *córrer*, que segueix el patró A.1. Així, setze verbs d'un total de vint presenten el segment velar en els casos que estableix el patró general de velarització per a l'eivissenc.

Aquest grup de verbs presenta una fidelitat força alta al patró en tots els temps. Es pot establir una divisió entre els verbs que tenen l'arrel acabada en semivocal i els que tenen l'arrel acabada en /l/ o /n/, ja que aquests últims presenten un grau de variació més gran que la resta de verbs d'aquest grup. Així, en còmput general, i tenint en compte tots els verbs, *caure* és l'únic que no presenta variació en cap temps verbal; és, per tant, el verb més estable. A l'altre extrem hi ha *moldre*, que presenta variació a tots els temps verbals i, a més, en tots els casos és el verb que presenta un percentatge més baix de fidelitat al patró. El cas més clar es produeix a l'imperatiu, que presenta variació a tots els verbs: a *moldre* hi ha un 55,5 % d'informants fidels al patró, mentre que a la resta de verbs el percentatge es mou entre el 70 % i el 98 %.

Pel que fa als temps verbals, el present d'indicatiu és el temps més estable, mentre que l'imperatiu és el que presenta més variació, amb el grau més baix de fidelitat detectat a *moldre* altra vegada, amb un 55,5 %. Anàlitzem, a continuació, els casos de variació que es donen a cada temps verbal.

6.3.1.1.1 Present d'indicatiu

El present d'indicatiu és el temps més estable, ja que el patró és seguit pel 100 % dels informants a tots els verb, tret de *defendre* i *moldre*, en què els percentatges de fidelitat al patró disminueixen a 96,3 % i 81,4 % respectivament.

Com es dedueix pel percentatge, a *defendre* la variació és mínima i només afecta dos informants: CFT (F1) de Vila, que fa la forma de la persona 1 [dəfəns] i CRM (F3)

de Sant Antoni, que utilitza, per a la persona 1, la forma [dəfənsu]. Cal destacar que la variació en aquest verb no es dona per l'eliminació de la velar, com ocorre, com veurem, a *oldre*; sinó que a *defendre* els informants canvien de verb i utilitzen *defensar* enlloc de *defendre*, segurament perquè els sembla que aquest verb és incorrecte. Remarquem també la forma que utilitza CRM (F3), atès que és una constant en aquest informant l'ús de formes de la persona 1 amb el morfema *-o*, segurament per pressió de l'estàndard. Aprofundim en aquesta qüestió a § 6.3.3.

A *oldre*, hi ha nou informants que eliminen la velar de la forma de la persona 1 i utilitzen [mól]. Destaca el cas de PMV (F3) de Vila, que no va saber conjugar el present d'indicatiu d'aquest verb. És una mostra d'un fenomen que varem observar en el procés de realització de les enquestes: hi ha una part dels informants més joves que han perdut la intuïció que haurien de tenir com a parlants nadius de la llengua. Aprofundim en aquest tema a § 6.3.3.

6.3.1.1.2 Present de subjuntiu

El present de subjuntiu també presenta un grau d'estabilitat força alt: amb un percentatge del 100 % d'informants que segueixen el patró a tots els verbs excepte a *coure*, *creure*, *oldre* i *seure*. Tot i presentar variació, a tots quatre verbs el percentatge de fidelitat al patró segueix sent alt: 98,1 % a *coure* i *creure*, 96,2 % a *seure* i 92,5 % a *oldre*. Així, un altre cop, *oldre* és el verb menys estable.

A *creure* i *oldre* la variació es deu a l'eliminació de la velar en alguna persona de paradigma. Concretament, a *creure* la variació només es troba a JPS (F2) de Vila, que, a les persones 4 i 5, combina les formes velaritzades [krəyóm], [krəyów] amb les no velaritzades [krəjóm], [krəjów]. Aquestes dues últimes formes són ben desconegudes en l'eivissenc tradicional i, de fet, no les utilitza cap altre informant; per tant, cal justificar la seva aparició per un factor extern com la ultracorrecció (per la pressió de «parlar bé», és a dir, parlar estàndard, que s'autoimposen alguns informants mentre contesten l'enquesta). Desenvolupem aquesta qüestió a § 6.3.3. A *oldre*, l'eliminació de la velar es dona en més casos, concretament afecta quatre informants: CFC (F1) i JMR (F1) de Vila fan totes les persones sense afegir el segment [ɣ] després de l'arrel; i CJP (F3) i JJM (F3) de Santa Eulària afegixen el segment [ɣ] a les persones 1 i 2, però no l'afegixen a les persones 3, 4, 5 i 6. Així doncs, ocorre el mateix que hem

vist que passava al PI: alguns informants rebutgen afegir el segment /g/ després de l'arrel.

A *coure* i *seure*, en canvi, la variació es produeix per un augment de la velarització. A *coure*, LTT (F2) de Sant Antoni utilitza la forma [kuʝiɣém] a la persona 2; i a *seure*, FST (F2) de Sant Jordi i VRT (F2) de Sant Antoni, a les persones 4 i 5, usen les formes [səʝiɣóm], [səʝiɣów] i [səʝiɣém], [səʝiɣéw], respectivament.

6.3.1.1.3 Imperfet de subjuntiu

L'imperfet de subjuntiu també és un temps força estable, ja que només presenta variació a *beure*, *deure*, *prendre*, *defendre* i *oldre*. A tots cinc verbs, el grau de fidelitat al patró és bastant alt: 98,1 % a *beure*, *deure* i *prendre*; 92,5 % a *oldre* i 88,9 % a *defendre*.

Recordem que la variació que es produeix a *defendre* no es deu a l'eliminació de la velar, sinó que està motivada per la combinació dels paradigmes de l'imperfet de subjuntiu de *defendre* i de *defensar*. És a dir, que quan un informant s'allunya del patró a l'imperfet de subjuntiu de *defendre* no és perquè elimini la velar en aquest verb, sinó que és perquè canvia de peça lèxica.

Un altre cop, el verb *oldre* és el que presenta més variació en relació amb el grau de velarització. En concret, tres informants —VRT (F2) de Sant Antoni, XJR (F3) de Santa Eulària i CFC (F1) de Vila— fan tot el paradigma sense el segment /g/. A més a més, JMR (F1) de Vila combina les formes no velaritzades amb les velaritzades al llarg de tot el paradigma.

En el cas de *prendre*, en què només ETM (F3) de Sant Jordi introdueix la variació, es deu també a l'eliminació de la velar, però només a les formes 1, 2 i 3 del paradigma ([prənés], [prənésis], [prənés]).

A *beure* i *deure*, només un informant introdueix variació a cada verb. D'una banda, PMV (F3) de Vila, a les persones 2, 3 i 5 de *beure* fa [bəβésis], [bəβés] i [bəβésiʍ] i, de l'altra, PTT (F3) de Sant Antoni, a *deure* fa tot el paradigma [dəβés], [dəβésis], [dəβés], [dəβésim], [dəβésiʍ] i [dəβésin].

6.3.1.1.4 Imperatiu

L'imperatiu presenta variació sobre el patró a *beure, coure, jeure, moure, riure, entendre, prendre, defendre i moldre*; és a dir, és el temps que presenta més variació. No és només que la variació afecta el nombre més elevat de verbs, sinó que a més afecta més informants i, sobretot, és el temps verbal en què hi ha un grau més alt de diversitat de respostes. Així, en la majoria de casos en què hi ha variació, aquesta es dona perquè els informants vacil·len entre dues opcions; a l'imperatiu, en canvi, la variació és més complexa perquè hi ha més diversitat d'opcions: velaritzar les formes de les persones 4 i 5, velaritzar només la persona 4, velaritzar només la persona 5, combinar, a totes dues formes o només a una, la forma velaritzada amb la no velaritzada, etc. Ens trobem, doncs, que l'imperatiu mostra un ventall d'opcions força ampli. Tot i aquest alt grau de diversitat, podem establir la següent generalització: la primera opció és velaritzar les persones 4 i 5 (el que marca el patró); la segona, no velaritzar cap de les dues formes, i la tercera, velaritzar només la persona 4.

El verb que es mostra més fidel al patró és *riure*, ja que només XJR (F3) de Santa Eulària no velaritza cap de les dues formes i utilitza [rióm] i [riów], formes completament desconegudes en eivissenc tradicional i pròpies del català central i de l'estàndard. Remarquem que aquest informant, al llarg de tota l'enquesta, usa molts cops formes estàndards en lloc de les genuïnes de l'eivissenc, segurament per ultracorrecció. Aprofundim en aquest aspecte a § 6.3.3.

El verb que es presenta un percentatge més baix de fidelitat al patró és, un altre cop, *moldre*, amb només un 55,5 % dels informants que velaritzen les formes de les persones 4 i 5.

El cas de *moure*, amb una estabilitat del 94,4 %, és interessant perquè els tres informants que varien mostren tres opcions diferents: RCC (F1) de Sant Antoni no velaritza cap forma ([muém] i [muéw]); ACG (F2) de Santa Eulària vacil·la entre la velarització i la no velarització ([muγóm] ~ [muβóm] i [muγów] ~ [muβów]), i, finalment, XJR (F3) de Santa Eulària només utilitza ja les formes sense velar però amb la consonant oclusiva ([muβóm] i [muβów]).

A *prendre*, amb un percentatge d'estabilitat del 85,1 %, destaca la situació a la F1 de Sant Antoni, on dos dels tres informants que rebutgen la velarització —CTR i RCC— ho fan amb les formes *prenim* i *preniu*, formes recessives que no apareixen en

cap altre informant. Sobre aquestes formes, Moll ([1968] 1997: 95) constata que, en balear, determinats verbs de la classe II tenen tendència a canviar de classe; atribueix aquest fenomen a un «vici dialectal» i considera que són formes admissibles però «no preferibles a les normatives: *prenent, prenem i preneu*».

6.3.1.1.5 Participi

El participi és, després del gerundi i l'imperatiu, un dels temps que presenten més variació. En la majoria de casos, implica un augment de la velarització, principalment perquè els informants regularitzen la forma del participi i, atès que el patró general del verbs velaritzats estableix que el participi ha de contenir el segment [ɣ] en el cas del participi seguit del segment [út], afegeixen aquests dos segments a l'arrel. Aquest fenomen es dona a *coure, treure, entendre, prendre i moldre*. Cal tenir en compte que, tot i presentar variació, el grau de fidelitat al patró és molt alt en tots els casos, ja que no disminueix del 83 %. *Coure* i *prendre* són els que mostren un percentatge més alt de fidelitat al patró (98,1 %) i les formes regularitzades son gairebé anecdòtiques: MRT (F3) de Sant Josep regularitza el participi a *coure* i VBR (F3) de Vila a *prendre*; a *entendre* (94,4 %), tres informants VBR (F3) de Vila i CPC (F1) i VRT (F2) de Sant Antoni usen la forma [əntəŋgút], i a *treure* (92,5 %), quatre informants —CRM i MRC, tots dos de la F3, de Sant Antoni i PMC (F1) i JRC (F2) de Sant Jordi— utilitzen [trəɣút]. Per finalitzar aquest grup, *moldre*, torna a ser el verb menys estable, amb un percentatge de fidelitat al patró de 83,3 %, ja que sis informants usen [mulɣút] i tres més combinen aquesta forma amb la irregular [mólt].

Troben un altre cas de variació al participi al verb *ser*, que tradicionalment presenta en eivissenc la forma *set*. Segons les nostres dades, la forma *set* és encara ben prominent, ja que només dos informats —JRC (F2) de Sant Jordi i CFT (F1) de Vila— la bandegen i usen la forma *sigut*, que és pròpia de la varietat estàndard.

6.3.1.1.6 Gerundi

El gerundi presenta variació a *beure, coure, creure, deure, moure, riure, seure, prendre, defendre i moldre*. En aquests deu verbs el percentatge d'informants fidels al patró oscil·la entre el 87,03 % i el 98 %. Per tant, encara que sigui la forma verbal en què la variació es detecta a un nombre més alt de verbs dels que segueixen el patró A,

afecta un nombre baix d'informants, en molts casos només un a cada verb (a l'imperatiu hi ha més informants que al gerundi que s'allunyen del patró).

El verb que presenta menys fidelitat al patró és *deure*, amb un percentatge de 87,03 %, amb sis informants que usen la forma *devent* en lloc de *deguent* i els que es mostren més fidels, amb un percentatge del 98,1 % són *coure* i *seure*, on només un informant en cada cas —XJR (F3) de Santa Eulària a *seure* i ACG (F2) també de Santa Eulària a *coure*— utilitzen les formes [səjén] i [kuén]. XJR (F3) de Santa Eulària també és el responsable de la variació a *riure* i *creure*, que tenen un 96,2 % d'informants fidels al patró, igual que *beure*, en què PMC i PMV, tots dos de la F3 de Vila, utilitzen la forma [bəβjén]. A *moure* el 94,4 % dels informants segueixen el patró però VBR (F3) de Vila i LTT (F2) de Sant Antoni usen [muβjén] i XJR combina aquesta forma [muβjén] amb [muyén]. A *coure*, *creure*, *moure*, *riure*, *seure* i *prendre* l'eliminació de la velar pot atribuir-se a la pressió de l'estàndard. Recordem que ja hem esmentat amb anterioritat el fet que l'informant XJR (F3) de Santa Eulària, que és el que fa més gerundis sense velar, al llarg de tota l'enquesta va utilitzar moltes formes pròpies de l'estàndard. Aprofundim en aquest aspecte a § 6.3.3.

A *beure* i *deure*, en canvi, l'absència de la velar ve motivada, com hem comentat a l'imperfet de subjuntiu, pel fet que hi ha al·lomorfa a l'arrel (/bé/ i /béb/; /dé/ i /déb/) i els informants que usen l'al·lomorfa que acaba en oclusiva bilabial no poden afegir-hi el segment velar, per problemes de sil·labificació. D'altra banda, no es pot obviar el fet que, evidentment, la tria d'aquesta arrel ve motivada per la pressió de les formes *devent* i *bevent* de l'estàndard català, d'una banda, i, sobretot, per les formes del castellà *bebiendo* i *debiendo*, que presenten aquesta consonant bilabial. Els dos informants que usen els gerundis sense velar a *beure* i *deure* són de Vila (de la F3), localitat on es detecta un grau més alt d'interferència de la llengua castellana. Reprenem aquest aspecte a § 6.3.2 i 6.3.3.

Per últim, a *oldre*, gairebé un 7 % dels informants rebutgen la velarització al gerundi i, com ocorre a *prendre*, no l'afegeixen a l'arrel, i un 4 % (dos informants, MST i MRT de la F2 de Sant Josep) elimina la velarització perquè fa el gerundi com si el verb fos de la classe III i passa a ser [mulín]. L'explicació a aquest fet cal buscar-la en dos fenòmens: la influència del castellà (*moliendo*) i la tendència existent en la llengua catalana en general a passar a la classe III determinats verbs de la classe II (per

exemple, *batir* per *batre* en alguerès i andorrà; *corrir* per *córrer* en alguerès i català central septentrional; veg., entre altres, Perea 2002: 623, nota 13).

6.3.1.2 Verbs que segueixen el patró B

El patró B determina que la velar ocorre a les persones 4 i 5 del present de subjuntiu i a la persona 4 de l'imperatiu. A § 6.2 hem establert que aquest patró actua a tots els verbs de la classe III, sense distinció. Així, a *dormir*, *obrir*, *omplir*, *sentir*, *sortir*, *partir*, *llegir*, *mentir*, *fugir*, *cosir*, *munyir*, *escopir* i *bullir* el segment velar ocorre seguint les directrius del patró B. L'única excepció és *collir*, que segueix el subpatró B.1, que presenta la velar també a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu.

La totalitat dels verbs que segueixen aquest patró presenten variació a tots els temps, excepte al participi.⁶⁸ El grau d'estabilitat és alt, però menor que el que es detecta als verbs que segueixen el patró A, ja que allà els percentatges es movien entre el 92 % i el 55,5 %, mentre que en els verbs que analitzem aquí els percentatges baixen i es mouen entre el 88,8 % i el 42,5 %. A continuació, analitzem detalladament la situació a cada temps verbal.

6.3.1.2.1 Present d'indicatiu

El present d'indicatiu presenta variació a tots els verbs, tot i que, com ocorria en els verbs que segueixen el patró A, el percentatge d'informants fidels al patró és prou alt, ja que es mou entre el 83,3 % que es dona a *fugir* i el 62,9 % de *llegir*.

La variació que es detecta en aquest temps verbal es concentra a la forma de la persona 1 i el cas que destaca per damunt dels altres és el de *bullir*, on la forma marcada en el patró, en aquest cas [búʎ], és seguida per només un 53,7 % dels informants. El 37,03 % d'informants que resten opten per afegir el segment velar immediatament després de l'arrel i usen, per tant, la forma [búʎk]. Aquest cas destaca perquè és l'únic en què l'opció d'afegir la velar a l'arrel és més nombrosa i s'aproxima al nivell de *collir*, que segueix el patró B.1, on la velarització ja està consolidada a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu, amb la forma majoritària [kújk]. A la resta de verbs, les formes en què la velar segueix directament l'arrel són les minoritàries (3,7 % a *fugir*

⁶⁸ A *fugir* i *omplir* hi ha variació al participi. Concretament, a *fugir* els informants varien entre la forma irregular [fújt] i la regularitzada [fuʒít]; a *omplir*, tots els informants utilitzen [umplít], però XJR (F3) de Santa Eulària usa [umplórt]. Atès que en aquestes variacions el segment velar no hi està implicat, no les prenem en consideració en aquest punt de l'anàlisi.

i *cosir* i un 1,85 % a *munyir*). Els casos en què la velar apareix seguint l'extensió palatal apareixen en un grau lleugerament major (3,7 % a *fugir*, 7,4 % a *cosir* i *escopir* i puja fins a un 9,25 % a *munyir*); els casos en què aquesta opció és més present és als verbs que presenten sempre l'extensió palatal, ja que en aquests verbs les formes amb [ʒk] poden arribar a suposar gairebé un 40 % del total (concretament, un 20,3 % a *mentir*, 27,7 % a *partir* i 37,03 % a *llegir*). Així doncs, tots els verbs mostren una tendència a la velarització de la forma de la persona 1 del present d'indicatiu, tendència que ja s'ha consolidat a *collir*, on la forma [kújk] és majoritària.

Cal fer notar que els verbs *dormir*, *obrir*, *omplir*, *sentir* i *sortir* —els que, seguint la classificació de Viaplana (1984, 1986) pertanyerien a la classe III, [–EXTENSIÓ]— no presenten cap cas de velarització de la persona 1 del present d'indicatiu. Des del nostre punt de vista, la justificació a aquest fet cal buscar-la en la naturalesa fònica del final de l'arrel: els cinc verbs presenten una arrel que acaba en grup consonàntic (/dórm/, /óbr/, /ómpl/, /sént/ i /súrt/) que impossibilita l'addició del segment /g/, ja que generaria una seqüència impossible de sil·labificar: *[dórmk], *[óbrk] o *[óprk], *[ómplk], *[séntk] i *[súrtk]. Les raons que ens empenyen a aquesta argumentació les trobem, primer, en els verbs del nostre corpus que poden presentar el segment palatal o no presentar-lo, com *munyir*, *cosir*, *bullir*, *fugir* i *collir*, que, quan es donen sense l'extensió palatal poden afegir el segment /g/: [mújk], [kúsk], [búlk], [fújk] i [kújk]. Una altra raó és que el verb *morir*, que també es classificaria com a verb de la classe III, [–EXTENSIÓ], pot presentar en eivissenc el segment /g/ en la forma de la persona 1 del present d'indicatiu: *jo me* [mórk]. Per tant, des del nostre punt de vista la raó per la qual els verbs *dormir*, *obrir*, *omplir*, *sentir* i *sortir* no presenten mai velarització a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu és de caire fònic, i no pas de classe verbal.

6.3.1.2.2 Present de subjuntiu

El present de subjuntiu és el temps que presenta un grau més alt de velarització i també de diversitat formal pel que fa al segment velar. El patró estableix que les formes de les persones 4 i 5 són velaritzades, amb el segment /ig/. Com ocorre en els casos anteriors, hi ha variació però els nivells de fidelitat al patró són força alts: des del 94,4 % que es detecta a *sentir* i *munyir*, fins al 68,5 % d'*obrir*.

La major part de la variació que es produeix implica un augment de la velarització; no obstant això, es detecten també casos de disminució de la velarització. En relació amb aquests últims, cal tenir en compte que a tots hi estan implicats els dos mateixos informants: CRM i MRC, els dos de la F3 de Sant Antoni. CRM elimina el segment velar que el patró marca que ha d'aparèixer a les persones 4 i 5, així que fa tot el paradigma sense velaritzar a *dormir*, *sentir*, *sortir*, *obrir*, *omplir*, *partir*, *llegir*, *mentir*, *fugir*, *cosir*, *munyir*, *escopir* i *bullir*; MRC fa el mateix però manté la velar a les persones 4 i 5 a *fugir* i *munyir*. A més, XJR (F3) de Santa Eulària també elimina la velar a *omplir*, *cosir*, *escopir* i *bullir*; PTT (F3) de Sant Antoni fa el mateix a *escopir*, i NST (F3) de Sant Jordi, a *llegir*.

Pel que fa als casos en què la velarització augmenta, és molt difícil fer generalitzacions perquè hi ha molta variació: hi ha informants que velaritzen només la persona 1, d'altres la 6; en uns verbs velaritzen unes formes i en uns altres, unes formes diferents; etc. El que es detecta de manera clara és una tendència a l'augment de la velarització, sobretot a *obrir*, en què l'augment de la velarització suposa un 25,9 % dels informant; *llegir*, amb un 20,3 %; i *omplir*, en què l'augment de la velarització representa el 14,8 %.

Com hem descrit a § 6.1.2, l'augment d'aquesta velarització es pot realitzar de tres maneres. La primera opció, que es la més general, és afegir /ig/ —que és la variant que ocorre de manera sistemàtica i general a les formes de les persones 4 i 5, com indica el patró— a l'arrel verbal: és el que ocorre en els verbs que tenen l'arrel acabada en coda complexa i, de manera més esporàdica, a *fugir*, *llegir* o *cosir*. La segona opció és afegir /k/ a l'extensió palatal: és el que ocorre en la majoria de casos en els verbs que presenten l'extensió palatal. La tercera opció, que és la més residual, és afegir /g/ directament a l'arrel verbal: és el que ocorre a *collir*, de manera sistemàtica, i, molt esporàdicament a *bullir* i *munyir*.

6.3.1.2.3 Imperfet de subjuntiu

L'imperfet de subjuntiu presenta variació a tots els verbs que segueixen el patró B però en un grau baix; així, els percentatges de fidelitat al patró es mouen entre el 87,9 % de *mentir* i *fugir* i el 77,8 % d'*omplir* i *obrir*.

Pel que fa a les opcions diferents a les del patró, que estableix que no hi ha velarització en cap forma del paradigma, com ocorre també al present de subjuntiu, les

possibilitats són múltiples i molt variades (un mateix informant pot velaritzar la persona 2 a un verb i les persones 4, 5, 6 a un altre), però l'aspecte rellevant és que en tots els verbs entre un 22,2 % i un 12,9 % dels informants velaritzen alguna de les formes del paradigma de l'imperfet de subjuntiu. Si ens fixem en les diferents persones que poden presentar el segment velar, les formes en les quals es detecta un grau més alt de velarització són les de les persones 4 i 5, seguit de la de la persona 2.

Pel que fa a l'al·lomorfe utilitzat, tots els informants afegeixen el segment /ig/, amb només dues excepcions. La primera és el cas del verb *collir* que, atès que l'arrel verbal acaba en vocal i no en consonant (com ocorre en la resta de verbs), l'al·lomorfe que ocorre és /g/ ([kujγóm], /kui+g+ó+m/). La segona excepció és molt residual: es tracta del cas de l'informant PMV (F3) de Vila, que utilitza la variant /sk/ ([jəjiskés], [jəjiskésis], [jəjiskés], [jəjiskésim], [jəjiskésiwi] i [jəjiskésin]).

6.3.1.2.4 Imperatiu

Com ocorria als verbs que segueixen el patró A, l'imperatiu és el temps on es detecta més variació als verbs que segueixen el patró B. En aquest cas, els percentatges de fidelitat disminueixen força respecte dels que hem detectat a la resta de temps. A *omplir*, que és el verb en què el grau de fidelitat és més alt, el percentatge se situa en un 64,8 % i a *mentir*, que és el que presenta un menor grau de fidelitat al patró, el percentatge disminueix fins arribar al 42,5 %.

Recordem que el patró estableix que la forma de la persona 4 és velaritzada; en tots els verbs la segona opció més seguida pels informants és la de velaritzar les persones 4 i 5, assimilant-se, així, al patró A.

6.3.1.2.5 Gerundi

En aquesta forma es detecta un grau molt baix de variació: els percentatges de fidelitat al patró es mouen entre el 98,1 % de *mentir* i el 88,8 % d'*omplir*, *sentir* i *collir*.

En tots els casos, la variació s'introdueix pel fet d'afegir l'al·lomorfe /ig/ a l'arrel verbal. L'aspecte que destaca en aquest cas és que la variació és atribuïble clarament a sis informants concrets de quatre localitats determinades: Vila, Sant Joan, Sant Jordi i Santa Eulària.

6.3.1.3 Verbs que segueixen el patró C

Els verbs que segueixen el patró C són *odiar*, *estudiar*, *canviar*, *suar*, *tatuar*, *crear*, *idear*, *mirar*, *esperar*, *torrar*, *serrar*, *pelar* i *salar*. Tots presenten variació a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu, i *mirar*, *canviar* i *estudiar* presenten, a més, variació al present de subjuntiu.

Pel que fa al present d'indicatiu, en tots aquests verbs la forma velaritzada és majoritària: el grau de velarització es mou entre el 85,1 % de *crear* i el 51,8 % de *mirar*. Els verbs que presenten un grau més alt de velarització són els que tenen l'arrel acabada en vocal (*crear*, *idear*, *estudiar*, *suar* i *tatuar*), excepte *odiar*, en què el grau de velarització baixa al 62,9 %. Seguidament, se situen els verbs que tenen l'arrel acabada en líquida (és a dir, en lateral o ròtica): *esperar*, *serrar*, *pelar*, *torrar*, *salar* i *mirar*.

A *idear* i *crear*, notem que les formes *idei* i *crei*, que segons la bibliografia són les pròpies del balear, no són les més utilitzades i, si s'utilitzen, se'ls afegeix sempre la velar [k]. En la majoria de casos, es manté l'arrel /kré/ i /idé/, sense diftongar, i se li suma el segment velar al final ([krék], [idék]).

A *estudiar* i *odiar* augmenta la varietat de respostes perquè tres informants, tots de Sant Antoni, utilitzen formes completament inusuals en els altres verbs. D'una banda, LTT (F2) usa les formes [əstút] i [ót], és a dir, elimina la vocal final de l'arrel; mentre que CRM (F3) i PTT (F3), d'una altra banda, ofereixen respostes que són un reflex de la influència de la varietat estàndard, ja que utilitzen formes amb la -o final, amb només una diferència en l'accent: CRM (F3) manté l'accent al final de l'arrel ([əstuđíw] i [uđíw]) i PTT (F3) l'endarrereix una posició ([əstúđju] i [óđju]). Reprenem aquest tema a § 6.3.3.

Mirar, *canviar* i *estudiar* també presenten velarització al present de subjuntiu, tot i que només representa un 12,9 % dels informants a *estudiar* (destaca Santa Eulària, amb els tres informants de la F1 que velaritzen les formes 1, 2, 3 i 6), un 11,1 % a *canviar* (destaquen també els tres informants de la F1 de Santa Eulària, també RCC (F1) de Sant Antoni, CRM (F1) de Sant Josep i només FFR (F3) de Sant Joan), i un 1,85 %, només un informant —PMC (F1) de Sant Jordi—, a *mirar*. Fixem-nos que les formes velaritzades d'aquest temps verbal són usades gairebé exclusivament per informants de la F1, la dels de més edat —només hi ha l'excepció de FFR (F3)—, situació que indica que la velarització en aquest context és un fenomen clarament en recessió. Des del

nostre punt de vista, aquest fet s'explica, com hem fet en tractar l'augment de la velarització a les formes de les persones 4 i 5 del present de subjuntiu dels verbs de la classe III —que segueixen el patró B— pels efectes del principi de marcatge. A la classe I, abans que es regularitzés com a morfema de subjuntiu la vocal *-i*, la consonant velar, seguida del morf de mode/temps *-a*, era la marca de subjuntiu (*mires* (PI, 2) ≠ *mirgues* (PS, 2)). Això canvia quan es regularitza el morfema *-i* com a marca de subjuntiu, perquè aquesta vocal ja fa de diferenciador entre les formes d'indicatiu i les de subjuntiu (*mires* (PI, 2) ≠ *miris* (PS, 2)). El que ocorre, per tant, és que la consonant velar deixa de ser necessària per marcar el subjuntiu i, per aquest motiu, en aquest context la velarització ha disminuït i es manté només en la parla dels informants de més edat. A les persones 4 i 5 la consonant velar no ha sigut necessària mai perquè la vocal temàtica, que es manté a les formes 4 i 5 del present d'indicatiu, evita el sincretisme entre les formes d'indicatiu i les de subjuntiu (*miram, mirau* (PI) ≠ *mirem, mireu* (PS)). Per la mateixa raó —el marcatge— el segment velar augmenta, en l'actualitat, en les formes de la persona 1 del present d'indicatiu dels verbs de la classe I, ja que, en aquest context en aquesta classe, ha esdevingut marca de nombre/persona, segons la nostra anàlisi.

6.3.1.4 Verbs que segueixen el patró D

El patró D marca l'absència total del segment velar en tots els contextos possibles i s'aplica en els verbs que tradicionalment s'han classificat a la classe II, [–EXTENSIÓ] i en alguns verbs de la classe I. Atès que fem referència a dos grups de verbs, analitzarem la variació de manera separada a cadascuna de les classes.

6.3.1.4.1 Verbs de la classe II

La variació és també present a tots els verbs d'aquest grup —*batre, perdre, prometre, rebre* i *rompre*— i a tots s'hi detecta la tendència a la velarització, sobretot al present de subjuntiu. En línies generals, com hem vist que ocorre als verbs de la classe II que segueixen el patró A, a tots els verbs el grau de fidelitat al patró és força alt; de fet, en tots els temps verbals en què hi ha variació els percentatges de fidelitat no baixen del 80 %, tret del present de subjuntiu a *batre* i *rebre*, on disminueix fins el 74,7 % i 77,7 % respectivament.

En relació amb els temps verbals, el present d'indicatiu i l'imperfet de subjuntiu són els temps més estables, mentre que el present de subjuntiu i el gerundi són els que

presenten més casos de variació. Tot seguit, repassem els casos que s'allunyen del patró que hem detectat a cada temps verbal.

6.3.1.4.1.1 Present d'indicatiu

El present d'indicatiu és l'únic temps que és completament estable; no obstant això, el verb *batre* presenta variació al present d'indicatiu ja que, com hem indicat a (42), aquest verb es veu afectat pel canvi de classe verbal. Concretament, molts informants passen a conjugar-lo com un verb de la classe III,⁶⁹ és a dir, seguint ara el patró B, la qual cosa provoca que, a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu, aparegui variació perquè hi ha informants que fan el verb de la classe III, [+EXTENSIÓ]: vuit informants hi afegeixen el segment [óʃ] i un hi afegeix, a més, el segment velar [k].

6.3.1.4.1.2 Present de subjuntiu

És el temps més variable ja que presenta variació a tots els verbs d'aquest grup. A *perdre* i *prometre*, la variació és més escassa, mentre que a *rompre*, *batre* i *rebre* afecta al voltant d'un 20 % dels informants.

Perdre és el verb més estable, amb un 96,2 % d'informants fidels al patró i amb només LTT (F2) i VRT (F2) de Sant Antoni que velaritzen alguna forma del paradigma: LTT afegeix el segment /ig/ a la forma de la persona 2 ([pérðiyəs]) i VRT, a les formes de les persones 4 i 5 ([pərðiyém] i [pərðiyéw]). A *prometre*, el percentatge de fidelitat disminueix fins arribar al 88,8 % perquè LTT (F2) i MGS (F2) de Sant Antoni i MJMT (F2) de Sant Joan velaritzen les formes de les persones 4 i 5 (*prometiguem* i *prometiguen*); VRT (F2) de Sant Antoni i JPS (F2) de Vila velaritzen la forma de la persona 4 (*prometiguen*), i, finalment, JST (F3) de Sant Jordi velaritza la forma de la persona 1 (*promètiga*). A *rompre*, on el percentatge de fidelitat baixa fins al 79,6 %, la variació es concentra a les formes de les persones 4 i 5, que són velaritzades per un 12,9 % d'informants i el 7,4 % restant combina les formes velaritzades amb les no velaritzades.

Com ja hem dit, *rebre* i *batre* són els dos verbs que presenten un nivell més baix de fidelitat al patró —77,7 % a *rebre* i 74,07 % a *batre*— perquè, a més del percentatge prou important d'informants que velaritzen les persones 4 i 5 —20,3 % a *batre* i un 14,8

⁶⁹ Aquest fenomen afecta altres verbs del nostre corpus (*prometre*, *oldre*, *rebre*) i també es dona en altres varietats de la llengua (veg. Lloret 2002b: 351, nota 7; en alguerès molts han passat a la classe III).

% a *rebre*— hi ha quatre informants que afegeixen el segment velar a la resta de formes del paradigma. En concret, JST (F3) de Sant Jordi i MSE (F2) de Santa Eulària afegeixen el segment /ig/ a les formes 1-6 ([rəpiγə], [rəpiγəs], ...); CJP (F3) de Santa Eulària afegeix el mateix segment a les mateixes formes però combinant-ho sempre amb les formes sense velar ([rəβi]~[rəpiγə], [rəβis]~[rəpiγəs]...). El cas de CTR (F1) de Sant Antoni cal comentar-lo a part perquè, tot i que també podríem considerar-lo com els anteriors pel fet que afegeix el segment velar a totes les formes, fa el present de subjuntiu de *rebre* com si el verb fos de la classe III, [+EXTENSIÓ], fenomen que també hem detectat al present d'indicatiu de *batre*.

A banda de la velarització, hi ha un altre aspecte de la variació a *rebre* que és remarcable: la diferència d'arrels. D'una banda, hi ha informants —la majoria— que fan tota la conjugació del verb amb l'arrel /rəb/; d'altra banda, hi ha informants que fan algunes formes amb /rəp/, i, finalment, un informant fa el verb amb l'arrel al·lomòrfica /rəsəb/~rəsib/. Aquest darrer al·lomorf és, de fet, un calc del castellà: *recibir* (adaptat com a [rəsibí] en català), que també se sent habitualment en català occidental. Cal dir que només l'utilitza un informant de la franja 1 de Sant Antoni de Portmany, i només al present de subjuntiu. Destaca també que, tot i usar l'arrel calcada del castellà, el conjugui amb l'extensió [ék], pròpia de la conjugació eivissenca: [rəsibék] PI (1) i [rəsəβék] PS (1). A més, fem notar la correlació que hi ha en aquest verb entre la velar i la variant de l'arrel que s'utilitza: /rəb/ apareix quan no hi ha el segment velar implicat, mentre que /rəp/ apareix sempre que l'informant afegeix el segment velar a la forma verbal que utilitza. Es veu molt clar en els casos en què l'informant només velaritzava algunes formes del paradigma i canvia d'arrel segons si hi ha segment velar o no. Es tracta, doncs, d'un exemple de tria d'al·lomorf condicionada, en aquest cas per motius morfològics.

(234)

Informant	Localitat	Formes PS
NMV (F2)	Vila	rəβi, rəβis, rəβi, rəpiγəm, rəpiγəw
FFR (F3)	Sant Joan	rəβi, rəβis, rəβi, rəpiγəm, rəpiγəw
MSE (F2)	Santa Eulària	rəpiγə, rəpiγəs, rəpiγə rəβəm, rəβəw

6.3.1.4.1.3 Imperfet de subjuntiu

L'imperfet de subjuntiu és, junt amb el present d'indicatiu, el temps més estable: només JJM (F3) de Santa Eulària s'allunya del patró i velaritzza les formes de les persones 4, 5 i 6 ([bətɪyésim], [bətɪyésiɰ] i [bətɪyésin]). La velarització d'algunes formes del paradigma de l'imperfet de subjuntiu és una tendència que es dona en els verbs que segueixen el patró B, que equivalen als de la classe III. Es tracta, doncs, d'un altre efecte del canvi de classe conjugacional a què es veu sotmès el verb *batre*.

6.3.1.4.1.4 Imperatiu

L'imperatiu és completament estable a *perdre* i *rebre*, i presenta variació a *batre*, *prometre* i *rompre*. En aquests tres verbs, cal tenir en compte que, tot i haver-hi algun informant que s'allunya del patró, els percentatges de fidelitat són força alts: 98,1 % a *prometre*, 96,2 % a *rompre* i 92,5 % a *batre*.

A *prometre* només MGS (F2) de Sant Antoni bandeja el patró i velaritzza la persona 4, amb la forma [prumətəyéɰ]; a *rompre*, MGS (F2) i NMV (F2) de Vila, combinen, també a la persona 4, la forma velaritzada, *romp[iɣ]em*, amb la no velaritzada, *rompem*, i a *batre*, MRT (F2) de Sant Jordi i NMV (F2) de Vila afegeixen el segment velar només a la persona 4 ([bətɪyém]); ALM (F3) de Sant Josep fa el mateix però, en aquest cas, combina les dues formes, la velaritzada i la no velaritzada ([bətɪyém]~[bətím]). Només MGS (F2) de Sant Antoni es diferencia lleugerament de la resta d'informants i afegeix el segment velar a la forma de la persona 4 i també a la de la persona 5; però, en aquest cas, també en combinació amb la forma sense velaritzar ([bətɪyém], [bətɪyéɰ]~[bətíɰ]).

Fem notar que la tendència que segueixen tots tres verbs és la de velaritzar la forma de la persona 4, és a dir, que es tendeix cap al que marca el patró B (velarització de la forma de la persona 4 de l'imperatiu).

6.3.1.4.1.5 Participi

La situació al participi és la mateixa que hem vist al present d'indicatiu i a l'imperfet de subjuntiu: és estable a tots els verbs excepte a *batre*. El grau de fidelitat al patró és de 92,5 % i la variació no ve motivada només per la velarització. De fet, només un informant, CJMT (F3) de Sant Joan, s'allunya del patró i augmenta la velarització al participi de *batre*, combinant la forma *batut* amb *bat[iɣ]ut*.

Els informants CRM (F3) de Sant Antoni i SMM (F2) de Vila usen la forma *batit* i CJP (F3) de Santa Eulària combina aquesta forma amb la del patró, *batut*. L'aparició de la forma *batit* es deu a dos factors: d'una banda, el fenomen, que ja hem vist que afectava el verb *batre* en altres temps verbals, del canvi de classe verbal (participi classe II *-ut* > participi classe III *-it*); a aquest fenomen s'ha de sumar, d'altra banda, el fet que el verb *batre* en castellà és de la classe III (*batir*) i, per tant, el participi en castellà és *batido*. Creiem que no es pot obviar que aquesta forma pressiona i ajuda al canvi de classe verbal.

6.3.1.4.1.6 Gerundi

El gerundi és el temps més variable, després del present de subjuntiu, ja que hi ha variació a tots els verbs, menys a *perdre*. En tots els verbs, però, només són un o dos informants els que varien, així que el grau de fidelitat al patró en tots els casos és alt.

A *rompre*, el percentatge de fidelitat al patró és del 98,1 %, que és el més alt. Només MJMT (F2) de Sant Joan varia respecte dels altres informants ja que combina la forma del patró, [rumpén], amb la velaritzada, [rumpiyén].

A *rebre* i *prometre*, el percentatge de fidelitat és del 96,2 %. A tots dos verbs, MJMT (F2) de Sant Joan, com ocorria a *rompre*, combina les formes no velaritzades, *reben* i *prometent*, amb les velaritzades, [rəpiyén] i [prumətiyén]. A més a més, CJMT (F3) també de Sant Joan velaritza el gerundi a *rebre*, [rəpiyén]. Per últim, VBR (F3) de Vila també s'allunya del patró a *prometre* però no per afegir el segment velar, sinó que el fa com si fos de la classe III i usa la forma [prumətín].

Batre és el verb que presenta un grau de fidelitat al patró en el gerundi més baix, un 83,3 %; però, com hem vist que ocorria a altres temps, la variació no es deu únicament a la velarització. De fet, només hi ha un informant, MRT (F2) de Sant Jordi, que velaritzava la forma del gerundi ([bət̪iɣén]); la resta d'informants que s'allunyen del patró, que en són vuit —ETM (F3) de Sant Jordi, CRM (F3) i PTT (F3) de Sant Antoni, CJP (F3) de Santa Eulària i NMV (F2), SMM (F2), JPS (F2) i PMV (F3) de Vila— ho fan perquè usen la forma [bət̪ín]. Aquesta última forma, com hem vist que ocorria també al participi, es justifica pel canvi de classe verbal i pressió de la forma castellana.

6.3.1.4.2 Verbs de la classe I

Els verbs de la classe I que segueixen el patró D són *aturar*, *callar*, *parlar*, *caminar*, *tornar*, *fonyar*, *cavar*, *llevar*, *agafar*, *baixar*, *pujar*, *menjar*, *posar* i *passar*. Tots presenten variació al present d'indicatiu, ja que hi ha informants que velaritzen la forma de la persona 1, és a dir, que a tots aquests verbs es detecta una tendència al patró C, que, recordem, indica que la forma de la persona 1 del present d'indicatiu és velaritzada.

D'entre tots els verbs, destaquen *aturar*, *callar*, *parlar* i *fonyar*, en què la velarització a la persona 1 gairebé arriba al 40 %: a *aturar* i *callar* suposa un 38,8 % i a *parlar* i *fonyar*, un 37,03 %.

Pel que fa als verbs en què aquest percentatge és més baix, que són *cavar* (1,85 %), *llevar* (1,85 %), *menjar* (7,4 %) i *passar* (7,4 %), cal tenir en compte que els informants que afegeixen la velar a la persona 1 són, en la seva major part, de la F3, així que sembla indicar una tendència cap a la velarització que anirà en augment també en aquests verbs. Aprofundim en aquesta qüestió a § 6.3.3.

6.3.1.5 Síntesi i resultats

Un cop analitzada la variació dels verbs que segueixen els diferents patrons que hem establert de distribució del segment velar destaquem els següents resultats:

1) A tots els verbs el grau d'estabilitat respecte del patró és força alt. El grup més estable és el dels verbs que segueixen el patró A i el menys estable és el dels verbs que segueixen el patró B. Pel que fa a temps verbals, als grups que segueixen el patró A i B, els més nombrosos, l'imperatiu és el temps més variable; mentre que el participi és la forma més estable —només varia en alguns casos als verbs del patró A. Al patró C el

temps que varien són el present d'indicatiu i, en un grau molt baix, el present de subjuntiu. Al patró D cal diferenciar entre els verbs de la classe II, en què el temps verbal que més varia és el present de subjuntiu, i els de la classe I, en què el temps que més varia és el present d'indicatiu.

2) En tots els casos de variació observats es detecten dues direccions possibles, completament oposades: en uns casos la variació, és a dir, la desviació del que marca el patró majoritari, implica una disminució del grau de velarització (cf. [mulés] per [mulýés]; [durmím] per [durmiyém]); en altres casos, en canvi, la variació genera un augment del grau de velarització (cf. [prəŋgút]; [dórmiyə]; [əspérk]). Aquestes dues tendències també són detectades a Valls (2013) i, de fet, són el factor que marca la diferència de comportament de les dues varietats que estudia: el català de la Franja i el nord-occidental. Els resultats de l'anàlisi de Valls determinen que mentre que a les varietats nord-occidentals s'ha produït una disminució del grau de velarització, el català de la Franja presenta, excepte en els verbs de la classe I i II, [+EXTENSIÓ], una clar augment de l'ús de formes velaritzades, sobretot en les formes marcades del verb (persona 1 i mode subjuntiu). Valls (2013: 273) atribueix aquesta diferència en l'evolució que han seguit les dues varietats, veïnes i fins ara paradigma de contínuum lingüístic, al fet que les varietats nord-occidentals reben més pressió de la varietat estàndard (vehiculada a través dels mitjans de comunicació i l'ensenyament), mentre que a la Franja, que pertany administrativament a la comunitat autònoma d'Aragó, la influència del català estàndard és inexistente, fet que ha permès que aquesta varietat presenti una evolució «autònoma». Des del nostre punt de vista, aquesta és una explicació força rellevant i plausible i ens és molt útil per a l'anàlisi de la variació que desenvolupem a § 6.2.3 i § 6.3.3.

3) En els verbs que segueixen el patró A, que és el patró que presenta el grau màxim de velarització (la velar hi apareix al PI (1), PS, IS, IMP (4, 5), PART i GER), és on es detecta un grau més baix de casos de desviació del patró que suposen un augment de la velarització i són, principalment, els casos de la regularització dels participis irregulars o forts a *coure*, *entendre*, *prendre* i *treure*, i els de la doble velarització que hem detectat a *seure* i *coure*.

En relació amb els casos de disminució de la velarització, es produeix a causa de la influència de dues varietats diferents: la varietat estàndard del català i la llengua castellana. Pel que fa a l'estàndard, és una pressió que, de fet, és present al llarg de

l'enquesta pel fet que, a causa del tipus de qüestionari que vàrem dur a terme,⁷⁰ hi ha el perill que l'informant es corregeixi per demostrar que parla correcte —entenen «correcte» per allò que sigui més proper a l'estàndard que ells coneixen. Als verbs que segueixen el patró A es concreta en l'ús de les formes de gerundi [rién] i [kuén] i de l'imperatiu [krəjóm], [krəjów], [rióm], [riów], [muβóm], [muβów] i [səjóm]. La pressió de la llengua castellana en alguns casos actua com a agent ultracorrector, en el sentit que els informants deixen d'usar formes genuïnes correctes perquè les interpreten com a castellaneres per la proximitat formal amb la forma castellana equivalent. Aquest efecte explica, per exemple, el canvi de *defendre* per *defensar*, ja que els parlants consideren que *defendre* no és prou correcte perquè s'assembla molt a *defender*. En altres casos, la pressió provoca que els informants usin directament la forma castellana, que és el que ocorre al gerundi de *moldre*, que alguns informants conjuguen amb la forma [mulín] (*moliendo* en castellà). Molts cops, però, és difícil destriar quin és exactament el motiu que produeix la interferència perquè el que es dona és una combinació de factors. Això explicaria, per exemple, els casos de no-velarització dels gerundis de *beure* i *deure*, que alguns informants fan [bəβén] i [dəβén] perquè, d'una banda, coincideixen amb les formes estàndards *bevent* i *devent* i, d'una altra, coincideixen amb les formes castellaneres *bebiendo* i *debiendo*.

Hi ha, per últim, un altre cas de disminució de velarització respecte del patró detectat que es produeix perquè es tracta de formes antigues, actualment en recessió. És el cas de les formes d'imperatiu de *moure*, [muém] i [muéw], i de *prendre*, [prəním] i [prəníw], totes quatre detectades a les respostes de dos informants de la F1.

4) En els verbs que segueixen el patró B, la major part de la variació és per augmentar la velarització i es troba al present d'indicatiu, al present i imperfet de subjuntiu, a l'imperatiu i al gerundi. És a dir, els verbs del patró B, tot i seguir un patró que els marca que només han de velaritzar les formes de les persones 4 i 5 del PS i la 4 de l'IMP, tendeixen a velaritzar les formes que marca el patró A.

Pel que fa a la tendència del present d'indicatiu, es dona a tots els verbs i només es bloqueja quan es troba una arrel que acaba en grup consonàntic, o sigui, quan té problemes de sil·labificació per adjuntar-se. Així doncs, des del nostre punt de vista, la

⁷⁰ Sobre com fer recerca de morfologia verbal i les conseqüències, positives i negatives, que presenten els diferents mètodes d'obtenció de dades, són molt interessants les reflexions i consideracions que fa Creus (1997).

tendència de velaritzar la forma 1 del PI actua damunt tots els verbs que segueixen aquest patró —com també hem vist que actua damunt els verbs de la classe I— i l'únic que l'atura són els motius fònics. En altres paraules, la consonant velar vol adjuntar-se a totes les arrels verbals, però en els casos en què aquesta addició suposa problemes de sil·labificació l'adjunció es bloqueja. Així, tenim formes com *munyc*, *bullc*, *fuixc* o *cusc*, que són gairebé majoritàries, i *cullc*, que ja ho és.

Al PS, en què el patró marca que han de velaritzar-se les formes de les persones 4 i 5, hem detectat la tendència a velaritzar altres formes del paradigma, com ocorre al patró A. El mateix ocorre a l'IS, temps que entre un 22,2 % i un 12,8 % dels informants fan també velaritzat, tot i que el patró no ho indica així. A més a més, hem detectat també una tendència a velaritzar la forma del gerundi.

Els casos de disminució de la velarització que es detecten al patró B es localitzen al present de subjuntiu. Hi ha una sèrie d'informants —CRM, MRC i PTT (F3) de Sant Antoni, XJR (F3) de Santa Eulària i NST (F3) de Sant Jordi— que, tot i que el patró indica que les formes de les persones 4 i 5 són velaritzades, conjuguen aquestes formes sense el segment /ig/. És un altre exemple de l'acció de la pressió de l'estàndard.

5) En els verbs que segueixen el patró C, hi ha variació al PI, ja que es divideixen els informants entre els que velaritzen la forma de la persona 1, que són la majoria, i els que no ho fan. L'altre temps en què hi ha variació és al PS, però aquesta apareix en un grau molt baix (entre 11,1 % i 12,9 %) i només es dóna en informants de la F1 —només hi ha l'excepció de FFR (F3) de Sant Joan. El fet que només siguin informants de la F1 els que velaritzen formes del present de subjuntiu demostra que no es tracta d'una tendència d'augment de la velarització des del que marca el patró —velar a persona 1 del present d'indicatiu— cap a un altre context, sinó que és una traça de l'existència d'un patró antic —amb la velarització de les formes del present de subjuntiu (documentat a Veny 1999)— i diferent de l'actual, que ha evolucionat a la velarització majoritària al present d'indicatiu.

6) El patró D és diferent perquè s'aplica a dos grups de verbs diferents: el de la classe II que tenen una arrel que acaba en consonant o grup consonàntic i els de la classe I. En el cas dels verbs de la classe II es detecta una tendència a assimilar-se al comportament dels verbs que segueixen el patró A, és a dir, a velaritzar formes del present i de l'imperfet de subjuntiu —sobretot del primer— i del gerundi. No hi ha cap cas en què es detecti velarització de la forma de la persona 1, però fixem-nos que ocorre

el mateix que als verbs del grup B: l'arrel verbal acaba en consonant oclusiva o grup consonàntic (*bat, romp, rep, perd*).

Pel que fa als verbs de la classe I que segueixen el patró D, a tots hem detectat una tendència, al patró C, és a dir, a velaritzar la forma de la persona 1 del present d'indicatiu.

7) Finalment, hem detectat casos de canvi de classe verbal a *batre, prometre, rebre* i *molde*, els quals s'expliquen per l'atracció que experimenten els verbs de la classe II a la classe verbal III, sumada a la influència de la llengua castellana. En serien una mostra les formes [bətít], [bətín]; [prumətín]; [rəsiβín] i [mulín], que hem detectat en diversos informants.

6.3.2 Variació en l'eix geogràfic

Un cop determinades les variacions més rellevants que tenen lloc en els diferents patrons, analitzem si es pot fer una correlació entre aquestes variacions i les localitats que hem enquestat. És a dir, en aquest apartat volem determinar si és possible establir alguna diferència en els resultats de les diferents poblacions que varen ser punt d'enquesta per a l'elaboració del nostre corpus.

Com hem especificat a §1.1.2, un dels objectius d'aquest estudi és determinar, en base a les dades de distribució del segment velar, en concret, i de la morfologia verbal, en general, l'existència de diferents parlars dins l'illa d'Eivissa. Tal com hem repassat a § 5.2.1, la major part dels estudis sobre l'eivissenc s'han dedicat, precisament, a aquest aspecte i, bàsicament, s'ha parlat de dos grans distincions. La primera és la que ha estat tractada de manera més profusa —per autors, entre d'altres, com Serra i Orvay (1908), Villangómez (1956), Torres (1983) o Veny (1999)— i divideix l'eivissenc en dues grans varietats: la parla de la ciutat i la del camp; és a dir, la varietat de Vila diferenciada de la de la resta d'indrets de l'illa. La segona —que ha estat descrita i analitzada per, entre d'altres, Alcover (1902), Torres (1980) i Montoya (1995)— se centra en la distinció entre les zones que mantenen la vocal neutra en posició tònica i les que l'han obert en [é]; és a dir, la varietat de la zona de ponent diferenciada de la resta de l'illa.

El manteniment de la vocal neutra tònica estableix una divisió entre la part més occidental de l'illa, on teòricament es manté, i la part més oriental, on s'ha obert en [é]. Si acceptéssim la hipòtesi que aquesta divisió té un correlat en el pla morfològic

hauríem d'esperar que els resultats de l'anàlisi de la distribució i la variació detectada sobre el segment velar en eivissenc donés com a resultat una situació a Vila, Sant Jordi, Santa Eulària, i Sant Joan —els nostres punts d'enquesta que es troben a la part més occidental d'Eivissa— i una altra de diferent a Sant Antoni i Sant Josep —els nostres punts d'enquesta que corresponen amb la part de ponent, seguint la terminologia de Torres (1983). Ja a § 1.2, plantejant les hipòtesis de partida del treball, hem descartat la possibilitat que aquesta distinció, basada en un aspecte fonètic, tingui correlació en el pla morfològic; principalment perquè ja a Marí (2006a) concloïem que aquesta distinció es trobava en situació de canvi: a grans trets, a Sant Antoni i Sant Josep es mantenia la pronúncia de la [é], que s'havia estès a Sant Jordi i Santa Eulària, i només es mantenia la [ǽ] a Vila. Tot això, tenint en compte que, analitzant les dades al detall, la situació era força variable, ja que la distribució de [ǽ] i [é] no era gaire sistemàtica i un mateix informant pronunciava un mot amb [é] quan li tocava dir, per distribució geogràfica, la vocal neutra i viceversa —situació que ja havia estat descrita per estudis anteriors, com Ferrer Bonet (2002). Per tot això, doncs, pensàvem que la divisió entre la parla de ponent i la resta de l'illa no podria aplicar-se a la morfologia verbal i l'anàlisi de les nostres dades ens han confirmat aquesta hipòtesi de partida: com veurem tot seguit, les diferències morfològiques que detectem en l'eix geogràfic són motivades per raons de caire més sociolingüístic.

L'altra distinció a què hem fet referència, la que estableix la divisió entre la parla de la ciutat i la parla del camp, descansa en l'aspecte social: la distinció lingüística entre el català que es parla a Vila i el català que es parla als pobles de la ruralia respon a la manera diferent de viure que es donava a la ciutat i al camp. Històricament, Vila havia estat l'únic nucli de població establert clarament, i era el centre de poder, de cultura i de negocis; mentre que els habitants del camp vivien de manera dispersa, cadascú al seu tros de terra i sense cap nucli ben definit. Ho descriu perfectament Prats (2001):

«El poblament urbà tradicional d'Eivissa i Formentera és aviat explicat: una única aglomeració, la ciutat d'Eivissa, «Vila» en el parlar de les Pitiüses [...] ha estat sempre el centre comercial i de poder de tota l'illa, i també de Formentera [...] el poblament rural és del tot dispers, no està organitzat en nuclis més o menys grans.» (Prats 2001: 85-86)

Aquesta diferència en l'hàbitat es traslladava als aspectes social i lingüístic, tal com relata Joan (2015):

«Aquesta dicotomia ha tengut, al llarg del temps, una importància considerable a l'hora d'analitzar comportaments sociolingüístics [...] el català era una llengua única i indiscutible al camp i, en canvi, era considerada com una llengua de segona a la ciutat.» (Joan 2015: 67)

A partir dels anys 60, amb l'arribada del turisme, aquesta dicotomia camp-ciutat comença a desdibuixar-se, sobretot en l'aspecte social,⁷¹ ja que a partir d'aquest moment la majoria de la població es dedicarà al sector serveis i, a més, alguns dels petits nuclis de població de la ruralia experimentaran un gran creixement urbanístic i poblacional. Així, a partir de l'arribada del turisme hi ha certs pobles, fins aquell moment eminentment rurals i poc poblats, que comencen a augmentar de manera considerable la població i, per tant, a canviar la seva fesomia i estructura social; i això, evidentment, té un reflex lingüístic. Atès que la major part de la nova població que arriba a aquestes localitats és d'origen andalús, augmenta notablement la presència de la llengua castellana en l'àmbit rural, on, fins aquell moment, havia estat una llengua gairebé desconeguda —els habitants dels pobles només hi tenien contacte quan baixaven a Vila. D'aquesta manera, aquella distinció clara que establia Serra i Orvay (1908: 183-184) entre el grau de castellanització a la ciutat i al camp es desdibuixa, perquè el castellà ja ha arribat als pobles, alguns dels quals ja comencen a ser *projectes* de ciutat. De fet, com hem avançat a § 3.1.2.1.3, Torres (1983) ja afirma que:

«hi ha hagut alguns nuclis abans de la ruralia que presenten una evolució prou clara i en tots els sentits. Sant Antoni i Santa Eulària, i moltes barriades de la perifèria de la ciutat dels pobles esmentats presenten un gran moviment de població i de progrés econòmic i social indiscutible.» (Torres 1983: 23)

Així doncs, com hem apuntat a § 1.2 i ampliat a § 3.1.2.1.3 i § 4.2.1, i, com ja vàrem concloure a Marí (2006a), la distinció entre el parlar de camp i de ciutat ja no és operativa per descriure l'eivissenc actual, principalment perquè la distinció camp-ciutat ha desaparegut a nivell social. La majoria de trets que distingien una parla de l'altra

⁷¹ Prats (2001: 83) afirma, fent referència a la població rural eivissenca, que «la dispersió no ha tendit a desaparèixer al llarg del temps. Ben al contrari, s'ha mantingut». És a dir, el poblament segueix sent dispers, però camp i ciutat han convergit en l'aspecte social i, de resultes d'això, també en l'aspecte lingüístic.

s'han assimilats i, avui en dia, només queden algunes diferències, sobretot de caràcter lèxic o fonètic, però que no sempre marquen de manera clara la dicotomia.

Ens trobem, així, que les dues distincions que ens indicava la bibliografia consultada —la qüestió de la [ɔ] oberta en [é] i la dicotomia camp-ciutat— han quedat descartades; per aquest motiu, dediquem aquest apartat a resoldre si, en base a les nostres dades, podem establir algun tipus de divisió seguint l'eix geogràfic.

Una primera anàlisi dels casos de variació respecte del patró, centrat només en els verbs del tipus *beure*, que són dels més estables, ens proporciona el resultat que mostrem a (235):

(235) Casos en què hi ha variació respecte el patró A en els verbs tipus *beure*.

STA. EULÀRIA		ST. JORDI	
a)	IMP <i>beure</i>	a)	IMP <i>jeure</i>
b)	IMP <i>coure</i>	b)	PS <i>seure</i>
c)	GER <i>coure</i>	c)	PART <i>treure</i>
d)	GER <i>creure</i>		
e)	PS <i>deure</i>		
f)	IMP <i>moure</i>		
g)	GER <i>moure</i>		
h)	IMP <i>riure</i>		
i)	GER <i>riure</i>		
j)	GER <i>seure</i>		
VILA		ST. JOSEP	
a)	IS <i>beure</i>	a)	IMP <i>coure</i>
b)	GER <i>beure</i>	b)	PART <i>coure</i>
c)	IMP <i>coure</i>	c)	GER <i>deure</i>
d)	PS <i>creure</i>		
e)	GER <i>creure</i>		
f)	IS <i>deure</i>		
g)	GER <i>deure</i>		
h)	IMP <i>jeure</i>		
i)	GER <i>moure</i>		
ST. ANTONI		ST. JOAN	
a)	IMP <i>beure</i>	a)	IMP <i>coure</i>
b)	PS <i>coure</i>	b)	PART <i>deure</i>
c)	IMP <i>coure</i>		
d)	IS <i>deure</i>		
e)	PART <i>deure</i>		
f)	GER <i>deure</i>		
g)	IMP <i>moure</i>		
h)	GER <i>moure</i>		
i)	GER <i>riure</i>		
j)	PS <i>seure</i>		
k)	PART <i>treure</i>		

L'anàlisi inicial que podem fer a partir de la taula de (235) mostra una divisió clara de les sis localitats en dos blocs: el bloc A, amb més casos de variació, format per les localitats de Vila, Santa Eulària i Sant Antoni, i el bloc B, amb molts menys casos de desviació del patró i, per tant, més estable, format per les localitats de Sant Jordi, Sant

Josep i Sant Joan. En aquest apartat, el que farem és determinar quines variacions es troben en major grau a les diferent localitats.

6.3.2.1 Sant Antoni de Portmany

La localitat de Sant Antoni es mostra com un dels indrets en què més variació es detecta, amb la particularitat que es detecten tant casos de variació que impliquen augment de la velarització com casos que impliquen disminució de les ocurrencies del segment velar, sense que destaquí una tendència per sobre de l'altra de manera clara. A més a més, una altra especificitat és que s'hi registren formes més recessives, que no apareixen a cap altra localitat, com [prəním] i [prəníw], a l'imperatiu de *prendre*, i [muém] i [muéw], resposta de RCC (F1) a l'imperatiu de *moure*, i al present de subjuntiu del verb *rebre*, la forma castellanitzada [rəsəβéʃki], que no s'ha registrat en cap altre informant. Tenint en compte aquestes formes, tot indica que ens trobem davant una localitat que ha mantingut estable el seu parlar i que no presenta una variació gaire important, amb poca influència d'altres varietats.

D'altra banda, però, tenim els informants LTT, VRT i MGS, tots tres de la F2, que augmenten la velarització en molts casos, sobretot al present de subjuntiu. LTT i VRT són els que usen les formes amb doble velar a *coure* [kuyíém] i *seure* [səyíém] i [səyíéw], els que velaritzen algunes formes del verb *perdre* ([pérðiyəs], [pərðiyém], [pərðiyéw]) i, junt amb MGS, també algunes formes de *prometre* ([prumətiyém] i [prumətiyéw]). Sembla, doncs, que actua l'augment de la velarització, tendència pròpia del dialecte, lliure d'influències. Resulta, però, que els mateixos VRT i LTT eliminen la velar en altres casos, com l'imperfet de subjuntiu de *oldre* o el gerundi de *moure*, que LTT fa [muβén]. Es donen, així, les dues tendències a la F2: augment de velarització en uns casos i disminució en altres. La disminució es confirma quan mirem els informants de la F3: CRM (F3) elimina la velar de tots els verbs del patró B al present de subjuntiu; MRC fa el mateix a tots els verbs tret de *munyir* i *fugir*, i PTT l'elimina també a *escopir*. CRM i PTT protagonitzen també el canvi de classe a *batre*, amb l'ús de les formes *batit* i *batint*, a causa de la influència del castellà.

La influència de l'estàndard es detecta, en un grau molt alt, a CRM (F3) que fa gairebé tot els verbs de la classe I amb la terminació *-o*, pròpia de l'estàndard. Així, a *odiar* fa [uðíu]; a *estudiar*, [əstuðíu]; a *passejar*, [pəsédʒu]; a *cavar*, [káβu]; a *caminar*,

[kəmínu] i a *tapar*, [tápu]. El mateix fenomen es detecta, però en menor mesura, a PTT (F3) que a *estudiar* fa [əstúðju]; a *odiar*, [óðju] i a *canviar*, [kámbju]. També apareix a LTT (F2) que, a *odiar* fa [óðju].

6.3.2.2 Sant Joan de Labritja

Sant Joan es mostra com una localitat amb poca variació. Si atenem a la taula (235) veurem que només presenta variació a l'imperatiu de *coure* i al participi de *deure*. El cert és que varia poc quan la variació implica recessió de la velarització, és a dir, no rep gaire influències ni de l'estàndard ni del castellà, com ocorre a altres localitats. En canvi, quan parlem de variació que implica augment de velarització hi ha més casos, concretament en tres informants: MJMT (F2), CJMT (F3) i LTG (F3).

LTG (F3) presenta molts casos d'augment de velarització al present de subjuntiu i l'imperfet de subjuntiu dels verbs que segueixen el patró B; concretament, afegeix el segment velar al present de subjuntiu d'*omplir*, *partir*, *llegir* i *cosir* i presenta aquesta tendència velaritzant de manera més acusada a l'imperfet de subjuntiu, ja que velaritza aquest temps a *dormir*, *sentir*, *sortir*, *partir*, *llegir* i *cosir*.

Pel que fa a MJMT (F2) i CJMT (F3), destaquen, sobretot per ser els responsables de la majoria de casos de velarització del gerundi a *prometre*, *rompre* i *rebre*.

6.3.2.3 Sant Jordi de ses Salines

Sant Jordi es presenta estable però amb un grau de variació lleugerament major que a Sant Joan, sobretot a les franges 2 i 3. La franja 1 es caracteritza per ser molt estable; amb l'excepció de l'informant PMC, que manté formes gairebé recessives, com les del present de subjuntiu, tant als verbs del patró B com als del C, que presenten el segment /g/ seguint l'arrel: [búlγə], [múŋgə], [mírγə].

Els informants de la franja 2 destaquen per l'augment de la velarització, fins i tot amb el cas de doble velarització de l'informant FST (F2), que fa [səγiyóm] i [səγiyów]. Altres casos d'augment de velarització són els de JRC (F2), al participi [trəyút] i [siyút], i MRT (F2), que és l'únic informant que velaritza el gerundi de *batre*, [bətiyén].

Els informants de la F3 mostren més casos de recessió de la velar: ETM (F3) a l'IS de *prendre*, [prənés], [prənésis], [prənés]; NST (F3) elimina la velar de les persones 4 i 5 al PS de *llegir*, i ETM (F3) fa el gerundi de *batre* [bətín]. L'excepció a

aquesta tendència és JST (F3), que velaritzza formes del PS dels verbs del patró D, com [prumótiyə] i, sobretot, *rebre*, on velaritzza totes les formes [rəpíyə], [rəpíyəs], etc.

6.3.2.4 Sant Josep de sa Talaia

Sant Josep de sa Talaia es mostra com una localitat estable i en la majoria de casos fidel al patró. Tot i això, com en altres localitats, destaca el fet que els informants de la F2 augmenten la velarització respecte del patró al present de subjuntiu i, sobretot, a l'imperfet de subjuntiu dels verbs de la classe III. A Sant Josep aquesta tendència és inexistent completament al present de subjuntiu (només velaritzen les formes de les persones 4 i 5, tal com marca el patró) i és anecdòtica a l'imperfet (només CMT esmenta les formes [durmiyésim], [durmiyésiw] i [fuziyésim], [fuziyésiww]).

Pel que fa als informants de la F3, destaca el fet que també ells se cenyeixen en la majoria de casos al que marca el patró en gairebé tots els temps verbals. Només ALM s'allunya a vegades, precisament, al present de subjuntiu, perquè n'augmenta la velarització (amb les formes [kuzézyə] o [ləzézyə]). Cal remarcar també els casos de MRT i MST, que fan el gerundi de *molde* [mulín].

Per últim, cal dir que els resultats de la localitat de Sant Josep destaquen amb relació amb la velarització a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu, ja que, juntament amb Vila, és la localitat en què hi ha un grau més alt de velarització en aquesta forma, fins i tot entre els informants de la F1. Aquesta tendència es corrobora amb els resultats de les enquestes complementàries, en què Sant Josep i Vila són les localitats més marcadament velaritzants en relació amb la forma de la persona 1 del present d'indicatiu.

6.3.2.5 Santa Eulària des Riu

Santa Eulària es mostra com una localitat amb molta variació interna i, especialment a la franja 3, influïda per l'estàndard, sobretot en el cas de XJR (F3), i pel castellà, tot i que en un grau menor que a Sant Antoni i, com veurem, que a Vila.

En relació amb la tendència, que ja hem comentat a altres localitats, de l'augment de la velarització a les formes del present i imperfet de subjuntiu dels verbs de la classe III, també en aquesta localitat són els informants de la F2 els que hi destaquen; sobretot, JYR (F2) i MSE (F2), que augmenten la velarització a *bullir* ([búlyə], [búlyəs]...);

MSE (F2), a *rebre* ([rəpiγə], [rəpiγəs]... (1-6)), i JJM (F3), que és l'únic informant que afegeix la velar a l'imperfet de subjuntiu de *batre* ([bətiγésim], [bətiγésiw], [bətiγésin]).

Cal deixar clar, però, que la localitat de Santa Eulària des Riu destaca, sobretot, pels casos de disminució de la velarització, per influència de estàndard, sobretot en els informants de la F3: CJP, JJM i XJR. Els dos primers, per exemple, eliminen la velar al present de subjuntiu de *oldre* i XJR (F3) a l'imperfet de subjuntiu del mateix verb; ACG (F2) combina, a l'imperatiu de *moure*, les formes [muγóm] i [muγów] amb [muvóm] i [muvów], i al gerundi de *coure* fa [kuén]. Per damunt de tot, cal fer referència de manera específica a XJR (F3) perquè presenta un grau força alt de formes pròpies de l'estàndard al llarg de l'enquesta. Per exemple, fa els gerundis [rién], [krəjén], [səjén] i [muvén], completament desconeguts en eivissenc; elimina la velar de les formes de les persones 4 i 5 del present de subjuntiu d'*omplir cosir*, *escopir* i *bullir*, i per a la persona 1 del present d'indicatiu de *llevar* utilitza la forma [lévu]. L'altra influència que havíem establert que es detectava era la de la llengua castellana; a Santa Eulària també es detecta, sobretot en els informants de la F3, com per exemple, CJP (F3) que, per al participi i gerundi de *batre*, usa les formes [bətít] i [bətín].

A grans trets, les dades confirmen el que havíem detectat ja mentre realitzàvem les enquestes: la localitat de Santa Eulària es manté força estable i fidel al patró a les generacions que corresponen a les nostres franges d'informants F1 i F2; a la generació que correspon amb la F3 es detecta un canvi important i l'estabilitat disminueix força, perquè apareix la influència de la varietat estàndard i de la llengua castellana. De fet, cal comentar que al llarg de les enquestes als informants de la F3 es detectava un grau força alt de dubte i d'inseguretat i en molts casos els mancava la naturalitat pròpia d'un parlant a qui es demana per la conjugació de verbs en la seva llengua materna⁷² — recordem que un dels requisits era que els pares fossin catalanoparlants.

---

⁷² De fet, vam haver de descartar una informant de la F3 perquè era incapaç de conjuguar els verbs que se li demanaven, fins i tot els més usuals.

6.3.2.6 Vila

La localitat de Vila presenta uns resultats que mostren un grau força alt de variació que implica, en la majoria de casos, disminució de la velarització; per tant, s'hi detecta una influència més forta de la varietat estàndard i de la llengua castellana.

El que diferencia els resultats de Vila és que la influència de la varietat estàndard es detecta ja a la F1, amb els casos de CFT (F1), que és l'únic informant de la F1 que, a *defendre*, usa la forma [dəféns] enlloc de [dəfɛŋk]; aquest mateix informant i JMR, també de la F1, eliminen la velar del present i l'imperfet de subjuntiu de *oldre*; i JMR i CFC (F1) eliminen la velar dels gerundis de *deure* ([dəvén]), *oldre* ([mulén]) i *córrer* ([kurén]). Remarquem que aquests casos de disminució de la velarització no són característics de la localitat de Vila, sinó que el que és diferencial és que així com en la resta de localitats aquestes formes apareixen en informants de la F2 i, sobretot, de la F3, aquí apareixen ja a la F1.

Evidentment, la influència de la varietat estàndard es retroba a la F2 i la F3, en molts casos combinada amb pressió de formes pròpies de la llengua castellana. Aquests serien els casos de PMV (F3), que a l'imperfet de subjuntiu de *beure* fa [bəβés], [bəβésis], [bəβésiɰ]; de PMV i PMC, també de la F3, que fan el gerundi, també de *beure* [bəβén], i de VBR, de la F3 també, que fa el gerundi de *moure* [muβén].

La influència de la llengua castellana es detecta als casos de SMM (F2), que per al participi de *batre* fa [bətít]; de VBR (F3), que per al participi de *prometre* fa [prumətít] i al gerundi, [prumətín], i de NMV (F2), SMM (F2), JPS (F2) i PMV (F3), que al gerundi de *batre* fan [bətín]

Per últim, cal fer esment al cas de PMV, de la F3, que no va saber conjugar el present d'indicatiu de *oldre*, fet indicatiu de la pèrdua de naturalitat i intuïció lingüística que hem comentat a § 6.3.2.5 en tractar dels resultats de Santa Eulària des Riu. Atès que afecta parlants de la F3, reprenem el tema i l'anlitzem amb més detall a § 6.3.3.

6.3.2.7 Síntesi i resultats

En conjunt, podem afirmar que no hi ha grans diferències entre les localitats; tot i que, mentre que Sant Joan, Sant Josep o Sant Jordi destaquen per l'augment de la

velarització i un menor grau de variació entre els diferents informants; Santa Eulària, Vila i Sant Antoni es mostren, en canvi, com localitats amb més variació i més recessió de la velarització. En el darrer grup hi ha, sobretot, més interferència del castellà i de l'estàndard, principalment a Vila.

Així doncs, tot i que a l'inici d'aquest apartat hem invalidat la distinció entre la parla del camp i la parla de la ciutat, no deixem de banda la situació social com a element motivador de diferències en la parla dels eivissencs. Des del nostre punt de vista, la distinció no és ara entre camp i ciutat —perquè la societat eivissenca ja no es divideix únicament en la pagesia i Vila— sinó que és entre indrets més afectats pels canvis que ha provocat el boom del turisme i indrets menys afectats. Es pot afirmar que els efectes del turisme han afectat la totalitat de pobles i indrets d'Eivissa, però és cert que el ritme i l'afectació és diferent segons les zones. En aquest sentit, Cuesta (2001) afirma:

«[s]'assisteix, així, a un procés de dualització territorial, entre la població local que es troba majoritàriament a l'interior (seguint el model històric) i les zones turístiques litorals, on es trobarà la població turística.» (Cuesta 2001: 125-126)

Ens trobem, per tant, que hi ha una sèrie de localitats en què encara perviu, tot i que amb molts canvis, l'estructura social tradicional eivissenca, i unes altres localitats en què el canvi ha estat més fort i ha comportat una modificació en l'estructura i les relacions socials dels seus habitants. En altres paraules, ens trobem que a Eivissa conviuen diferents tipus de societats. Com hem apuntat a § 4.2.1, Radatz (2007) tracta de l'evolució del dialecte mallorquí —que analitza com una desdialectalització— i fa referència també a l'existència a l'illa de dos tipus de societats: societats obertes i societats tancades, conceptes que manlleva de Wheeler (1993). Les societats tancades es caracteritzen per l'existència de xarxes socials formades a partir de relacions denses, on tothom es coneix i, per tant, són pròpies de comunitats més tancades, petites i rurals; mentre que les societats obertes es lliguen amb xarxes socials fluïdes i són les pròpies de comunitats obertes i més urbanes. Radatz (2007: 33), fent referència a l'anàlisi que fa Wheeler de Mallorca com una societat tancada, puntualitza que és així sempre que es tingui en compte que parlem de la Mallorca preturística. Aplicant això a Eivissa, aquelles localitats en què les conseqüències del turisme han estat majors han evolucionat cap a societat obertes, amb xarxes de relacions més febles i, per tant, més

permeables a influències externes i, en definitiva, al canvi; mentre que a les localitats que han romàs més *allunyades*⁷³ dels canvis que ha comportat el turisme encara hi perviu una societat relacionada a partir de xarxes estretes, amb lligams densos entre els habitants, i això, com indica Wheeler (1993: 70), és «un mecanisme que imposa el compliment de les pròpies normes socials, entre elles les lingüístiques, i tendeix a resistir la imposició de normes vingudes de l'exterior».

Els sis punts d'enquesta d'aquest estudi (Sant Antoni de Portmany, Sant Joan de Labritja, Sant Jordi de ses Salines, Sant Josep de sa Talaia, Santa Eulària des Riu i Vila) són localitats en què l'efecte de l'arribada i el desenvolupament del turisme ha estat desigual i en què, com a conseqüència, avui en dia el tipus de societat que hi viu és diferent. Fent una repàs a la bibliografia sobre els efectes del turisme en la població de les diferents localitats d'Eivissa, es fan diverses referències a aquestes localitats, destacant, sobretot, Vila, Santa Eulària i Sant Antoni. En primer lloc, Vallès (1993: 15), tot tractant de l'augment de població que provoca el turisme a Eivissa, afirma que aquest augment «[a]fecta inicialment els municipis d'Eivissa i de Sant Antoni, seguits després per Santa Eulària». Coincideixen plenament amb aquesta anàlisi, d'una banda, Prats (2001: 81), que explica que «observant l'evolució de la població per termes municipals al llarg del segle XX [...] n'hi ha uns que efectivament creixen molt [...] [i] destaca la Ciutat d'Eivissa, que quintuplica la població, i també Santa Eulària des Riu i Sant Antoni de Portmany» i, de l'altra, Cuesta (2001: 126), que diu: «aquelles poblacions amb una tradició anterior, veuran un fort desenvolupament demogràfic i, consegüentment, urbanístic. La fesomia dels centres urbans de Vila, Sant Antoni de Portmany i Santa Eulària del Riu aniran modificant-se a un ritme molt fort». Tots tres autors coincideixen, doncs, en la identificació de Vila, Sant Antoni i Santa Eulària com els nuclis de població més afectats pel turisme, que ha desembocat, sobretot, en un considerable augment de població, arribada de diferents llocs de l'Estat espanyol i, sobretot en els darrers anys, de diferents països d'Europa i Llatinoamèrica. La situació lingüística que es deriva d'aquest fet es que la llengua catalana passa a ser la llengua de la menor part de la població, mentre que la major part de la població té el castellà com a llengua pròpia, i els que hi tenen l'anglès, alemany o holandès s'acaben relacionant en castellà. Així, en aquests tres pobles, de relacions dèbils, perquè hi ha arribat molta gent

⁷³ Per *allunyades* entenem que no han estat tan afectades pel turisme com altres, ja que, evidentment, avui en dia no hi ha cap localitat d'Eivissa que no s'hagi vist modificada en major o menor mesura per l'acció de l'activitat turística.

de fora, el que es detecta és que hi ha més influències del castellà i també que, a causa d'un menor ús de la llengua de manera col·loquial, sobretot en els joves, apareix un major ús de formes pròpies de l'estàndard, perquè gairebé l'únic contacte que es té amb la llengua catalana, fora de l'àmbit familiar, és a l'escola.

En resum, el que es detecta és que a Sant Joan, Sant Jordi i Sant Josep es produeix un índex major d'estabilitat —poca interferència d'altres llengües i respecte dels patrons tradicionals entre els diferents informants— i que la velarització respecta en un grau més alt els patrons que hem definit a § 6.2; a Vila, Sant Antoni i Santa Eulària, en canvi, l'estabilitat és menor —més influència de la varietat estàndard i de la llengua castellana— i la velarització, per tant, s'allunya en més casos del que estableixen els patrons. Hem justificat l'agrupació de les sis localitats que varen protagonitzar les nostres enquestes en aquests dos grups a partir del model de les xarxes socials (en línia amb Wheeler 1993 i Radatz 2007), atès que els estudis de caire demogràfic i sociolingüístic que hem repassat —Vallès (1993), Prats (2001), Cuesta (2001), Joan (2015)— ens han permès certificar que, arran, sobretot, de l'arribada del turisme a l'illa, que ha estat l'agent culpable del canvi més gran que s'ha produït a l'illa en tots els nivells, les localitats de Vila, Santa Eulària i Sant Antoni, han canviat molt profundament la seva estructura social, derivant en una societat en què els habitants mantenen entre ells unes xarxes de relacions cada cop més dèbils i, per mor d'aquest fet, l'estructura lingüística es mostra menys estable i més permeable.

6.3.3 Variació en l'eix generacional

A § 4.2.2 hem establert que els conceptes a partir dels quals elaborem l'anàlisi de la variació generacional són els d'edat i nivell d'instrucció; tot incidint en el fet que el de la llengua catalana és un cas força clar de la correlació entre aquests dos factors: a més edat menys coneixement de la norma i de la varietat estàndard de la llengua i, consegüentment, menys influència d'aquesta varietat estàndard damunt del dialecte. Els efectes de la pressió de la varietat estàndard sobre els dialectes ha estat analitzada sobretot en relació amb les varietats nordoccidentals, a estudis com Carrera (2001), Massanell (2012) o Valls (2013), que certifiquen canvis fonètics i morfològics que han desembocat en el que s'ha anomenat una «orientalització» del dialecte. En línia amb aquest treball, en aquest punt establím quines traces de la varietat estàndard hi ha ara mateix en el dialecte eivissenc i quins són els informants que més s'hi assimilen.

Pel que fa als informants, com hem explicat a § 2.1.2, la distribució en què els hem organitzat respon al factor edat: la primera (F1) inclou els informants d'entre 60 i 75 anys; la segona (F2) està formada per informants d'entre 30 i 45 anys, i la tercera (F3) agrupa els informants que tenen entre 14 i 18 anys. Aquesta distribució es relaciona també, però, amb el nivell d'instrucció que hem comentat més amunt, atès que marca diferència entre els informants pel que fa a la seva escolarització i, més concretament, la llengua de l'escolarització: s'ha tingut en compte que la majoria dels individus de la primera franja no han estat escolaritzats (i si ho han estat, ha estat poc temps);⁷⁴ els de la segona ho han estat, però en castellà (els més joves d'aquesta franja, en algun cas, havien tingut l'assignatura de català, però pocs anys), i els de la tercera franja són dels primers que han realitzat tota l'etapa d'escolarització íntegrament en llengua catalana.

En relació amb la situació de la llengua a l'ensenyament, cal tenir en compte que a les Illes Balears regeix la Llei de Normalització Lingüística, que va ser aprovada l'any 1986, i que en cap punt estableix la immersió lingüística als centres educatius de titularitat pública. La legislació per la qual es regeix la qüestió lingüística als centres de les Balears és el conegut com a «Decret de mínims», aprovat l'any 1997, que estableix que, com a mínim, la meitat del còmput horari del centre es farà en català.⁷⁵ A partir d'aquí, cada centre determina, en el seu *Projecte Lingüístic*, aprovat per tota la comunitat educativa, la distribució horària que s'atorga a cada llengua. A aquest fet cal sumar-hi la situació del professorat a Eivissa, amb uns índexs d'interinatge que superen el 25%,⁷⁶ fet que provoca una gran mobilitat del professorat i l'arribada de professors de fora de les Illes cada nou curs escolar (no sempre saben parlar català). Un altre factor a tenir en compte és el de l'alumnat, ja que Eivissa presenta un augment de població que encara no s'ha aturat i que provoca que els centres educatius rebin cada nou curs alumnat nouvingut de diferents procedències i orígens lingüístics. La suma d'aquests tres factors resulta en una situació lingüística, en la majoria de centres, desfavorable al català, perquè com que l'ambient és majoritàriament castellanoparlant, aquesta és la llengua de relació entre alumnes i, en molts casos també, amb el professorat. Molts dels

⁷⁴ Es pot consultar la informació detallada sobre el nivell educatiu de cada informant a l'annex § 9.1.

⁷⁵ Recentment, en juliol de l'any 2016, es va aprovar el Decret de Llengües que suma l'anglès com a llengua a tenir en compte a l'hora d'establir la distribució horària. Es troba en una fase molt inicial i, de moment, a la pràctica es nota pel fet que algunes assignatures s'imparteixen en anglès. De moment, no tenim dades de resultats per a poder comentar-les ni tenir-les en compte en la nostra anàlisi. A més, en el moment en què vàrem realitzar les nostres enquestes aquests sistema no existia; per tant, els nostres informants de la F3 es veien afectats pel sistema del Decret de mínims.

⁷⁶ Segons dades de l'any 2016 de la Conselleria d'Educació del Govern de les Illes Balears, el percentatge de docents interins a les Illes Balears és del 32.9%.

centres educatius —sobretot de secundària— no fan ni la meitat de les hores en llengua catalana. La llengua franca en què es comuniquen els alumnes entre ells als centres és el castellà: el castellà és la seva llengua de relació, dins i fora del centre. Així, el seu contacte amb la llengua catalana es produeix a casa, amb la família, en aquells que són de família catalanoparlant, i amb els professors a l'institut; en canvi, en els casos dels nens de famílies no catalanoparlants, el seu únic contacte amb la llengua és al centre, amb el professorat. Per tant, hem de tenir en compte que els informants de la F3 es veuen molt influïts, d'una banda, pel castellà, perquè és la seva principal llengua de relació amb els companys i amics i d'ocí, i, de l'altra, per la varietat estàndard del català, perquè és la que aprenen a classe.⁷⁷

Pel que fa a la influència de la llengua castellana, no només afecta els adolescents de la nostra F3, sinó que hem de tenir en compte que tant en els informants de la F1 com en els de la F2 la llengua castellana també ha estat un element a tenir en compte en la seva història lingüística. De fet, com afirmen Mas i Montoya (2004: 248), «[l]’estudi de la variació en català no pot ignorar l’omnipresència del castellà en la nostra societat». El cert és que, tot i que tant les informants de la F1 com els de la F2 han tingut contacte amb la llengua castellana, aquest contacte ha estat molt diferent: en el cas dels informants de la F1 la llengua castellana els ha estat sempre un sistema lingüístic completament aliè, el dels turistes o dels peninsulars que venien a treballar aquí o la llengua que els ensenyaven el poc temps que anaven a escola; però ells seguien sent monolingües en català, perquè la societat era encara monolingüe en català. En aquest sentit, el gran canvi apareix a la F2, ja que els informants d’aquesta franja ja viuen en una societat en què el castellà és la llengua de bona part dels ciutadans i, per tant, per a aquesta generació no és una llengua tan externa. A més a més, vénen d’anys d’ideologia profundament diglòssica (l’eivissenc es parla a casa i al carrer, amb gent desconeguda, en castellà). Tot i això, pel fet de ser la primera generació que comença a rebre

---

⁷⁷ Cal tenir en compte també que la majoria del professorat de català dels instituts d'Eivissa no és parlant del dialecte eivissenc, sinó que pertany a altres zones del domini lingüístic (sobretot al País Valencià). Aquest fet provoca que els alumnes percebin la llengua que se'ls ensenya a classe com a més aliena i, molt possiblement, augmenta la percepció que allò que ells parlen no és català. No en tenim dades i caldria fer-ne un estudi ben aprofundit, però ens sembla que aquest fet ajuda a mantenir la idea que la llengua que parlen els eivissencs no castellanoparlants és una llengua que no té normes, que no és completa, que és «d'anar per casa» i, per tant, la llengua que cal parlar al carrer és el castellà. El català queda restringit a la llengua que s'ensenya a l'escola.

ensenyament en llengua catalana, en els informants de la F2 es detecta un grau més alt de creença de ser mal-parlants del català.⁷⁸

Analitzem tot seguit les dades de cada franja d'informants per separat (a § 6.3.3.1 tractem les dades pertanyents a la franja 1; a § 6.3.3.2, les de la franja 2, i § 6.3.3.3, la franja 3) i, per acabar, a § 6.3.3.4 establim els resultats de l'anàlisi.

6.3.3.1 Franja 1 (60-75 anys)

Els informants de la franja 1 són els que es mostren més fidels a tots els patrons de distribució del segment velar que hem establert a § 6.2; tot i així, hi ha casos en què se n'allunyen.

En general, els casos en què els informants de la F1 presenten alguna solució diferent a la del patró es deuen al fet que usen una forma que gairebé ha caigut en desús. Aquest seria el cas de CTR i RCC, de la F1 de Sant Antoni, que usen les formes *prenim*, *preniu*, al present d'indicatiu de *prendre*, i RCC, que usa també *moem* i *moeu* al present d'indicatiu de *moure*.

Un altre element que està en recessió i que gairebé només usen els informants de la F1 és la velarització del present de subjuntiu dels verbs de la classe I, que segueixen el patró C. Concretament, a *estudiar*, *mirar* i *canviar* els informants MGM, CGF i PCR de Santa Eulària, MSC i PMC de Sant Jordi, CRM de Sant Josep i RCC de Sant Antoni velaritzen alguna de les formes d'aquests verbs (cf. [əstuðíγə], [mírγə], [kəɲvíγə]). Relacionat amb això, perquè també es dona gairebé només en informants de la F1, es dona l'ocurrència de /g/ a continuació de l'arrel al present de subjuntiu de verbs del patró B, que usa PMC (F1) de Sant Jordi en major grau que la resta d'informants. Aquests casos no són atribuïbles a la influència de la varietat estàndard ni a la llengua castellana; es tracta d'evolucions pròpies que es donaven en el dialecte i que actualment estan en recessió: les dues primeres perquè no s'usen i l'última perquè en lloc d'afegir /g/ ara l'opció majoritària és /ig/.

Només els informants de la F1 de Vila presenten un comportament que introdueix variació, que implica, en general, disminució de la velarització; de manera que els resultats s'assimilen, com veurem, als de la F3. Així, hem detectat els casos de CFC i JMR (F1) de Vila, que no velaritzen les formes del present de subjuntiu i de l'imperfet

⁷⁸ De fet, van ser sobretot informants de la F2 els que varen manifestar més cops que ells parlaven el català molt malament i estaven més tensos a l'hora de l'enquesta.

de subjuntiu de *moldre*; JMR, a més, tampoc velaritzava la forma del gerundi de *deure* ([dəvén]), i, sobretot, CFT (F1), que usa en un major grau el verb *defensar* ([dəféns] per a la persona 1 del present d'indicatiu, [dəfénsi], [dəfénsis]... per al present de subjuntiu i [dəfənsát] en forma de participi) —quan, precisament el grup de la F1 és el que utilitza en un major grau les formes del paradigma de *defendre* al verb *ser* utilitza el participi [siyút]. Un altre comportament diferenciat que es detecta en els informants de la F1 de Vila és el grau de velarització de la forma de la persona 1 dels verbs de la classe I, que és molt més alt que en la resta de localitats; a la vegada, és l'única localitat en què no es detecta cap cas de velarització de les formes del present de subjuntiu dels verbs de la classe I.

6.3.3.2 Franja 2 (30-45 anys)

Les resultats globals de les dades dels informants de la franja 2 indiquen que, en general, són els responsables de la tendència de l'augment de la velarització respecte del patró al present de subjuntiu i, sobretot, a l'imperfet de subjuntiu —tendència que no continuen els informants de la F3.

En aquesta franja, atès que és la que es troba entre les altres dues, és en la que es troben més casos de solucions duals, en el sentit que es presenten tant les formes més tradicionals (que apareixen de manera majoritària a la F1) com les formes més innovadores, que ja són clarament majoritàries a la F3. Una mostra és el que ocorre al present de subjuntiu del verb bullir a la F2 de Santa Eulària, que il·lustrem a (236):

(236) Formes del PS a *bullir* a la F2 de Santa Eulària

JYR	ACG	MSE
búlyə	búli	búlyə
búlyəs	búlyis	búlyəs
búlyə	búlyi	búlyə
buliyóm	buliyóm	buliyóm
buliyów	buliyów	buliyów
búlyən	búlin	búlyən

Com mostra la taula (236), els informants JYR i MSE usen la variant més tradicional per a formes el present de subjuntiu, que és adjuntant a l'arrel verbal /búli/ el

segment /g/; mentre que ACG ja presenta la variant més recent, majoritària a la F3, que és sense velar i amb la vocal *i* com a marca del mode subjuntiu.

Aquest comportament dual també s'exemplifica amb el cas de MJMT (F2) de Sant Joan, que destaca perquè sempre que s'allunya del patró ho fa per augmentar la velarització (és l'informant responsable de gairebé totes les velaritzacions de gerundi als verbs de la classe III, [rumpiyén] o [kuziyén]), i el de CRR (F2) de San Josep, que, al contrari que MJMT, s'allunya del patró en la majoria de casos per disminuir el grau de velarització (a *córrer*, fa les persones 4 i 5 del present de subjuntiu [kurém] i [kuréw]; a *beure*, fa la forma 5 de l'imperatiu [bəvéw]).

6.3.3.3 Franja 3 (14-18 anys)

La franja 3 és la que introdueix més canvis i destaca perquè, d'una banda, redueix la velarització a unes formes *i*, per tant, bloqueja algunes expansions del segment velar que s'havien iniciat a la F2 *i*, de l'altra, augmenta la velarització a d'altres formes, tot creant noves tendències respecte de la distribució del segment velar en eivissenc.

Pel que fa a les expansions que bloqueja, es tracta concretament de l'augment de velarització que hem detectat al present de subjuntiu *i*, sobretot, a l'imperfet de subjuntiu dels verbs de la classe III entre els informants de la F2. Tenint en compte que es tracta d'una evolució iniciada a la franja anterior, podríem pensar que els informants de la F3 continuarien amb aquesta expansió, arribant a establir la velarització de tot el paradigma del present i imperfet de subjuntiu. El cert és, però, que els informants de la F3 circumscriuen la velarització a les persones 4 i 5 del present de subjuntiu i l'eliminen gairebé per complet de les formes de l'imperfet de subjuntiu. Els únics informants de la F3 que, de manera rellevant, mantenen —fixem-nos que no augmenten— la tendència iniciada per la F2, són FFR i LTG de Sant Joan.

Pel que fa als casos en què augmenta la velarització, destaca, per damunt de la resta, la tendència, molt clara, a velaritzar la forma de la persona 1 del present d'indicatiu, sobretot entre els informants de la F3 de Vila, Santa Eulària i Sant Josep de sa Talaia. Aquest augment de la velarització a la persona 1 del present d'indicatiu a la classe I contrasta completament amb el que ocorre al present de subjuntiu dels verbs de la mateixa classe, que ha desaparegut gairebé completament en els resultats de la F3 *i*, de fet, només ocorre en alguns casos d'un únic informant d'aquesta franja, FFR de Sant Joan.

Un altre factor que caracteritza les dades de la franja 3 és que és el grup en què es detecta un major grau de formes que són resultat de la influència de la llengua castellana, sobretot als verbs *molde*, *prometre* i *batre*. Així, hem detectat casos d'informants de la F3, MRT i MST de Sant Josep, que fan el gerundi de *molde* [mulín]; ETM de Sant Jordi; PMV de Vila i CRM i PTT de Sant Antoni, que fan el gerundi de *batre*, [bətín]; CRM de Sant Antoni, que fa el participi també de *batre* [bətít], i VBR de Vila, que fa [prumətít] i [prumətín].

Cal destacar els casos de XJR (Santa Eulària) i CRM (Sant Antoni) perquè al llarg de l'enquesta presentaven sempre un grau molt més alt que la resta d'informants de la F3 de formes pròpies de la varietat estàndard. Creiem que es devia a la situació d'enquesta, i a la sensació d'inseguretat i falta de naturalitat; no creiem, per tant, que es puguin prendre com a marca del comportament general.

Un altre cas que destaca per sobre de la resta, però per la tendència contrària que mostren XJR i CRM, és el de CJMT de Sant Joan. Aquest informant presentava al llarg de tota l'enquesta un grau força més alt que la resta de companys de la seva franja d'augment de velaritzacions, especialment a les formes de gerundi dels verbs de la classe III.

Per últim, cal comentar la situació de la forma de la persona 1 del present d'indicatiu del verb *ser*. Com hem indicat a § 2.1.2, vàrem incloure aquest verb al qüestionari per la intuïció que teníem que cada cop més els informants més joves utilitzaven la forma *sóc* per a la persona 1, en lloc de la més genuïna *som*. El resultat de l'anàlisi de les nostres dades confirmen l'existència d'aquesta tendència, ja que un total de 44.4 % dels informants de la F3 usen la forma [sók] en lloc de [sóm]. L'única excepció és la localitat de Sant Joan de Labritja, en què cap informant de la F3 —ni de cap altra franja— utilitza [sók].

6.3.3.4 Síntesi i resultats

L'anàlisi seguint l'eix generacional mostra que la F1 es presenta com la franja més estable i més fidel al que marca el patró. Gairebé els únics casos de desviació del patró que hem detectat es deuen a l'ús de formes tradicionals recessives (*prenim*, *preniu*; *moem*, *moeu*); amb l'única excepció dels informants d'aquesta franja de Vila, en

què hem detectat casos de formes resultants de la influència de la varietat estàndard (*defens*, *defensi*).

Pel que fa a la F2, hem detectat que és la franja amb uns resultats interns més variables, amb presència tant de manteniment de les solucions més tradicionals com de formes més innovadores. Hem determinat que els informants d'aquesta franja introdueixen augment de la velarització a les formes del present de subjuntiu (fora de les formes 4 i 5, que el patró ja marca com a velaritzades) i de l'imperfet de subjuntiu; però són tendències que no són seguides pels informants de la F3.

Així, els informants de la F3 bloquegen l'augment de la velarització a formes diferents de les de les persones 4 i 5 al present de subjuntiu i a tot el paradigma de l'imperfet de subjuntiu. Des del nostre punt de vista, aquest bloqueig es deu a la pressió de la varietat estàndard, que no velaritza aquest temps verbal; les formes de les persones 4 i 5 del present de subjuntiu escapen a aquest bloqueig pel fet que la velarització es veu influïda per qüestions de marcatge. Un altre fenomen que exemplifica la pressió de la varietat estàndard és l'ús de la forma [sók] a la persona 1 del present d'indicatiu del verb *ser*, una forma completament inusual en eivissenc fins a la generació de la F3. Creiem que l'ús d'aquesta forma anirà en augment, per dos motius principals: el primer, que és la forma de la varietat estàndard, que compta amb el factor prestigi; com sabem, però, hi ha altres formes que compten amb el prestigi de la varietat estàndard i no són adoptades pels parlants de l'eivissenc, així que aquest fet s'ha de veure reforçat per algun altre factor, que és el segon motiu que volem indicar a continuació. Hem determinat que a la classe I es dóna la tendència, cada cop més clara, a la velarització de la persona 1 del present d'indicatiu; per això, creiem que aquesta tendència a la velarització i l'ús de la forma també velaritzada [sók] són dues mostres d'un mateix fenomen: l'aparició del segment velar a a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu, com a element regular en la flexió verbal de l'eivissenc.

En definitiva, les diferències en el nivell d'instrucció i, per tant, de coneixement de la varietat estàndard, entre les tres franges d'edat en què es distribueixen els informants es detecten principalment en els resultats de la F3, tot i que la influència de la varietat estàndard no és determinant en tots els casos. De fet, el gran canvi que es presenta i que, postulem, serà el que implicarà un canvi més rellevant en el dialecte, és la velarització de les formes de la persona 1 als verbs de la classe I (que també és

present a les altres classes), el qual resulta d'una evolució pròpia del dialecte, sense cap influència externa.

7. CONCLUSIONS

A l'inici d'aquesta tesi ens plantejàvem elaborar una descripció de les ocurrencies del segment velar al sistema verbal de l'eivissenc. Hem de tenir en compte que l'eivissenc ha estat històricament un dels dialectes menys estudiats i, per tant, no disposàvem d'un corpus de dades actualitzat; l'única opció disponible era el corpus d'Alcover i Moll, que és de principis del segle XX. Per aquest motiu, elaborar un corpus actual i representatiu del dialecte era la primera fase necessària per tal de poder complir els objectius generals de descripció i d'anàlisi previstos a la tesi. A més, atès que el segment velar és un element que presenta força variació en totes les varietats del català, calia poder treballar amb dades representatives de la parla d'informants de diferents edats i localitats per poder determinar si es produeix algun canvi en relació amb la distribució o forma del segment velar. Així, un dels aspectes rellevants d'aquest estudi és que es basteix a partir d'un corpus propi de dades actuals i representatives de diferents generacions i poblacions, la qual cosa ens ha permès copsar el canvi lingüístic que s'està produint, és a dir, el canvi en curs.

A partir del corpus constituït, en una segona fase hem descrit detalladament la distribució que presenta el segment velar en eivissenc (§ 5), la qual cosa ens ha permès constatar, ja d'entrada, dos fets: el segment velar és present a totes les classes verbals, fins i tot a la classe I, i es presenta fònicament en diverses formes en funció del context d'ocurrència.

En una tercera fase, hem analitzat les dades, en termes morfològics (§ 6.1), distribucionals (§ 6.2) i variacionals (§ 6.3). Tot seguit, sintetitzem les conclusions a què hem arribat en cada part.

7.1 Conclusions de l'anàlisi morfològica

El segment velar de l'eivissenc es presenta amb cinc formes fonètiques ([k], [ɣ], [g], [əɣ], [iɣ]), que hem relacionat amb les formes fonològiques /k/ (quan només apareix amb la forma [k]), /g/ (quan apareix amb la forma ensordida [k] a final de mot, [g] o [ɣ] en posicions medials per efecte de l'espírantització i amb vocal de suport [ə] al davant per qüestions de sil·labificació) i /ig/ (quan apareix amb la forma [iɣ] per l'espírantització). L'al·lomorfe /k/ és el que pot aparèixer després de l'al·lomorfe /óʃ/ a les

formes de la persona 1 del present d'indicatiu ([pərtəʃk]) i de les persones 1, 2, 3 i 6 del present de subjuntiu ([pərtəʃki], [pərtəʃkis], [pərtəʃki] i [pərtəʃkin]).

El tractament diferenciat de /k/ i /ʃ/ en aquestes formes i la seva interpretació com a exponents del morfema «extensió» (velar i palatal, respectivament) és el que ens ha portat a proposar una nova estructura verbal, ampliant la proposada per Viaplana (1984, 1986). L'estructura de Viaplana contempla una sola casella per al morfema «extensió», la qual cosa no permet analitzar formes com [pərtəʃki] o [fuʒəʃkin] excepte si considerem, com han fet altres autors (entre d'altres, Querol 2009 o Massanell 2012), que existeix un al·lomorfe /ʃk/. En el nostre estudi, hem tractat de manera diferenciada els dos elements (/ʃ/ i /k/) i, així, per motius distribucionals, hem desdoblant la casella extensió en «extensió 1», que fa referència a l'extensió palatal, i «extensió 2», que fa referència a l'extensió velar. Per aquest motiu, l'estructura que hem proposat és la que repetim a (235).

(235) Estructura verbal proposada

ARREL + [EXTENSIÓ 1 + EXTENSIÓ 2 + VOCAL TEMÀTICA]_{TEMA} + MODE/TEMPS + NOMBRE/PERSONA

Valls (2013) ja havia proposat el desdoblament «extensió 1» i «extensió 2»; però ho feia per motius merament pràctics (relacionats amb el còmput de segments que feia en la seva tesi per qüestions dialectomètriques), sense cap argumentació morfològica. En el nostre estudi, en canvi, justifiquem la divisió en dues extensions (palatal i velar) pel fet que tractar el segment /ʃk/ com una unitat implicaria haver de postular que el segment palatal en eivissenc té dos al·lomorfs, /ʃ/ i /ʃk/, que es troben en variació lliure; mentre que tractar el segment /k/ com a element independent de /ʃ/ ens permet, d'una banda, postular un únic morf per al segment palatal (/ʃ/), que és resultat més coherent i simple, i, de l'altra, equiparar el segment /k/ o /g/ que apareix a formes com [pərtəʃk] o [kuzéʒya] al segment velar de [mírka] i [búʎə]. Recordem que Clua (1998) destriava també la /k/ del segment /i/ ([serβíjka]), però no per considerar-lo un element independent sinó que l'adjuntava a la [a] final i considerava que el segment /ka/ era marca de mode/temps. Nosaltres hem descartat aquest tractament també per raons de coherència, atès que el segment /kə/ no apareix mai com a marca de mode/temps en

eivissenc. D'aquesta manera, destriem /ə/ o /i/ com a marca de mode/temps ([béʝəs], [bóʝis]), /s/ com a marca d'extensió palatal ([pərtáʝi]) i /k/ o /g/ com a marca d'extensió velar ([ləʝóʝki], [kuzéʝə]). El fet que tractem tant el segment palatal com el segment velar com a morfemes «extensió» justifica la proposta de l'estructura que hem presentat a (235).

L'agrupació de «extensió 1», «extensió 2» i «vocal temàtica» com a supraunitat que hem anomenat «tema» es justifica pel fet que els tres elements classifiquen lèxicament els verbs en classes i subclasses formals específiques. Com hem explicat a § 6.1.2, el «tema» pot no manifestar-se (com a [párt], on només ocorre l'arrel, o a [kánti], on només ocorre l'arrel i el morfema de mode/temps); pot presentar només un element (com a [pərtáʝ], amb només extensió 1, o a [bóʝi], amb només extensió 2, o a [kəntám], amb només vocal temàtica), o pot presentar dos elements (com a [pərtáʝk], amb extensió 1 i extensió 2, o a [ləʝiʝóm], amb extensió 2 i vocal temàtica). Les dues restriccions que operen sobre aquest element són les següents: a) no poden aparèixer mai els tres segments en una mateixa forma i b) quan ocorren dos segments, aquests han de ser obligatòriament contigus. Aquesta última restricció explica, en la nostra anàlisi, que no ocorri mai l'extensió 1 seguida de la vocal temàtica. Així, d'acord amb la nostra interpretació, no és que l'extensió 1 i la vocal temàtica es trobin en distribució complementària (com interpreta Mascaró 1986 en base a les dades del català estàndard), sinó que no concorren en una mateixa forma perquè no són elements contigus en l'estructura verbal.

La nova estructura verbal proposada permet donar un tractament unitari i coherent a totes les ocurrences del segment velar i palatal en eivissenc (extensible a altres varietats del català) i, el que és més rellevant, tractar tots dos segments de manera paral·lela; això és, com a extensions verbals que subclassifiquen formalment els verbs, com ho fa la vocal temàtica pel que fa a les tres grans conjugacions.

La consideració del segment velar com a extensió s'aplica a totes les classes verbals de la mateixa manera; només a la classe I hem determinat que la velar presenta dos comportaments morfològics diferenciats i, per tant, el tractament cal que sigui diferenciat. Hi ha un grup de verbs, minoritari, en què la velar ocorre a les formes del present de subjuntiu i a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu; en aquest cas és possible atorgar al segment velar la consideració de morf extensió com en les altres

classes verbals. La majoria de verbs de la classe I, però, presenten únicament velaritzada la forma de la persona 1 del present d'indicatiu; aquest fet impossibilita atorgar al segment velar el mateix tractament i, per tant, en aquest cas considerem que el segment velar és marca de nombre/persona.

7.2 Conclusions de l'anàlisi distribucional

En l'anàlisi presentada a § 6.1 hem tingut en compte les respostes de tots els informants; a § 6.2, en canvi, hem determinat, a partir de les respostes de la majoria d'informants, quins eren els patrons generals de distribució que presenta el segment velar en eivissenc (en línia amb els treballs de Maiden 2001, 2003, aplicats al català, per exemple, per Querol 2009, Wheeler 2011 i Pérez Saldanya 2013).

Els resultats han estat que podem establir quatre patrons generals de distribució del segment velar, que recordem a (236).

(236)

A	B	C	D
PI (1)	--	PI (1)	--
PS	PS (4, 5)	--	--
IS	--	--	--
IMP (4, 5)	IMP (4)	--	--
PART	--	--	--
GER	--	--	--

El patró A és el de màxima velarització i, per això, és el que hem marcat com a *patró velar* de l'eivissenc. Els quatre patrons reflecteixen una diferència de grau en la velarització. Postulem que aquesta diferència de grau s'explica pel fet que el *patró velar* influeix sobre els altres verbs, afectant-ne els paradigmes; però en cada cas s'ha arribat a un grau diferent d'afectació. Com hem explicat, el motiu que trobem per a aquest diferent grau d'afectació, és a dir, de velarització, es troba, en gran mesura, en l'aspecte fònic (relacionat amb problemes de sil·labificació).

Després del patró A, els següents patrons estableixen la velarització al present de subjuntiu (4, 5) i al present d'indicatiu (1), fet que hem relacionat amb el patró N de Maiden (2001) i que hem justificat pel principi de marcatge (en línia amb els treballs de Wheeler 1993 i Pérez Saldanya 1995).

Excepte els del patró A (perquè és el patró de referència), tots els verbs tendeixen a la distribució que marca el patró que tenen per sobre. Els verbs del patró D tendeixen al patró C o B (són verbs de la classe I que no presenten majoritàriament la velar a la

persona 1 del present d'indicatiu però que la presenten en molts casos, com *caminar* o *aturar*, i verbs de la classe II que no presenten velar majoritàriament però que la presenten al present de subjuntiu o al gerundi, com *perdre* o *rompre*). Els verbs del patró B tendeixen a presentar la velar a la forma de la persona 1 del present d'indicatiu i, de fet, un verb com *collir* ja la presenta majoritàriament (subpatró B.1). Aquesta situació reforça la idea que l'extensió 2, o velar, ocorre seguint el *patró velar* general, que actua com un patró morfològic difusor del canvi. La diferència de grau respecte del grau de velarització —del grau d'assoliment del *patró velar*— es justifica, en la majoria de casos, per qüestions fòniques. El principal exemple d'aquest fet és l'aparició del segment velar a les formes de la persona 1 del present d'indicatiu: els únics verbs en què no es dona la tendència a velaritzar aquesta forma són aquells que tenen l'arrel acabada en consonant oclusiva, en africada o en un grup consonàntic, els quals provocarien problemes de sil·labificació si s'afegís el segment velar.

L'únic patró que s'escapa de les generalitzacions anteriors és el patró C, que és el que segueixen la majoria de verbs de la classe I. En aquesta classe es donen dos situacions que difereixen de la resta. D'un banda, el patró C, com *dèiem*, no tendeix a l'augment de velarització en el sentit d'extensió interparadigmàtica, sinó tot el contrari. Veny (1999) —a partir de dades d'Alcover (1929-1933)— indica que en eivissenc era usual la velarització de les formes del present de subjuntiu de la classe I i aquestes formes, per acció analògica, havien traslladat la velar a la persona 1 del present d'indicatiu. D'aquesta situació esperaríem que fossin majoritàries les formes velaritzades al present de subjuntiu, però les dades actuals mostren una situació completament contrària: les formes velaritzades del present de subjuntiu són escasses i recessives (només les hem trobades a *mirar* i *estudiar* i en cinc informants de la F1) i, en canvi, cada cop hi ha més verbs que presenten velaritzada només la forma de la persona 1 del present d'indicatiu. El que postulem que ocorre en aquesta classe verbal és que ha canviat radicalment de patró a mida que ha passat el temps i, així, podem parlar de dos patrons C: l'antic i l'actual. El patró C antic —que és el que documenta Veny (1999)— establia que el segment velar ocorria a les formes de present de subjuntiu i, en el moment en què aquest patró era vigent, tal com certifica Veny, aquestes formes de subjuntiu exercien pressió sobre l'indicatiu, introduint la velarització a les formes de la persona 1 del present d'indicatiu. Aquest patró tenia sentit en el moment en què el segment velar funcionava com a marca del mode subjuntiu i era, per tant, el que marcava l'oposició entre indicatiu i subjuntiu —*mires* (persona 2, PI) vs.

mirgues (persona 2, PS). Amb el temps, el morfema de mode/temps /ə/ que apareixia al mode subjuntiu és substituït pel morfema /i/ i, d'aquesta manera, ja no coincideixen les vocals finals de les formes del present d'indicatiu i de subjuntiu —*mires* vs. *miris*—; d'aquesta manera, el segment velar deixa de ser necessari per a marcar el mode, així que comença a desaparèixer de les formes de subjuntiu. Amb el temps, però, sorgeix la necessitat de marcar la persona 1 del present d'indicatiu i, segurament per influència dels verbs tipus *beure*, comença a ocórrer el segment velar com a marca de persona 1 del present d'indicatiu als verbs de la classe I, primer als verbs que acaben en vocal i després també cap als verbs que tenen l'arrel acabada en consonant —*estudic*, *tatuc*, *mirc*, *esperc*, etc.

La gairebé desaparició de la velar a les formes de subjuntiu als verbs de la classe I és un altre factor que marca l'aspecte diferencial del comportament de la velar als verbs d'aquesta classe respecte d'altres, sobretot del patró B. En el grup dels verbs que segueixen el patró B precisament, la velar es consolida al present de subjuntiu, a les persones 4 i 5, totalment al contrari del que hem vist que ocorre al patró C. Des del nostre punt de vista, aquesta diferència s'explica per qüestions de marcatge: en els verbs que segueixen el patró B, les formes de les persones 4 i 5 del present d'indicatiu i del present de subjuntiu, sense velar, són sincrètiques (*sortim*, *sortiu*), de manera que la velar ocorre per marcar les formes del present de subjuntiu i, així, desfer el sincretisme (*sortim*, *sortiu* vs. *sortiguem*, *sortigueu*); en els verbs que segueixen el patró C, les formes de les persones 4 i 5 del present d'indicatiu i del present de subjuntiu no són sincrètiques perquè difereixen en la vocal temàtica que segueix l'arrel (*miram*, *mirau* vs. *mirem*, *mireu*) i, per tant, la velar no és necessària, ni per marcar ni per diferenciar. L'altra situació diferencial que es dona en el patró C és que en aquest grup no hi ha cap verb que presenti variació, cap busca l'assimilació a un altre patró. Aquest fet justifica tractar el segment velar de la forma de la persona 1 del present d'indicatiu de manera diferent a la resta i considerar-lo marca del morfema nombre/persona.

7.3 Conclusions de l'anàlisi variacional

En general, la variació es produeix en un nivell baix: la majoria de verbs es mouen entre un 65 % i un 90 % de fidelitat al patró. Amb tot, hem analitzat la variació des de tres punts de vista: en primer lloc, hem seguit l'eix verbal; en segon lloc, l'eix geogràfic, i, en tercer lloc, l'eix generacional.

Pel que fa a la variació dels temps verbals a cadascun dels patrons verbals, als patrons A i B el temps verbal que presenta un grau més alt de variació és l'imperatiu, mentre que al patró C és el present d'indicatiu. Pel que fa al patró D, cal diferenciar els verbs de la classe II que el segueixen, on el temps verbal que presenta més variació és el present de subjuntiu seguit del present d'indicatiu, dels de la classe I, que presenten el grau de variació més alt al present d'indicatiu.

Hem determinat, en línia amb Valls (2013), que la variació respecte del segment velar presenta dues tendències: a) la variació que implica un augment de la velarització, que respon a motivacions internes del dialecte, i b) la variació que implica una disminució de la velarització, que respon a motivacions externes (altres varietats de la llengua catalana o altres llengües).

Analitzant la variació que es dona respecte dels patrons seguint l'eix d'aquestes dues tendències, hem arribat als següents resultats. Al patró A, com que és el que presenta la màxima velarització, la majoria de la variació que hi ocorre desemboca en una disminució de la velarització, que es deu a la pressió de la varietat estàndard (gerundis *rient*, *caient*), a la influència de la llengua castellana (gerundi *molint*) o, en la majoria de casos, a la combinació de tots dos factors (gerundis *devent* i *bevent*, canvi de classe verbal a *molde* i *batre*). Al patró B es dona la situació inversa, ja que la majoria de la variació implica un augment de la velarització, sobretot al present d'indicatiu ([mújk], [pərtájk], [kúsk]), al present de subjuntiu ([mujójkə], [ləzézɣəs], [búlyə]) i al gerundi ([mətiyé], [pətiyé], [ləziyé]). Al patró D, els verbs de la classe II augmenten la velarització sobretot al present de subjuntiu ([pərdiyəs], [prumótiyəs]) i els de la classe I, al present d'indicatiu ([ətúrk], [pálk], [púfk]). Hem apuntat que en tots els casos d'augment de la velarització l'acció atractiva del *patró velar* es veu reforçada per la qüestió del marcatge. Això explica que les persones en què es consolida més la velarització siguin les 4 i 5 del present de subjuntiu, essent com és el mode marcat enfront de l'indicatiu. Com hem dit més amunt, al patró C, de fet, el marcatge és el factor que justifica l'aparició de la velar en els verbs de la classe I.

Per acabar, hem apuntat les diferències que es detecten seguint l'eix geogràfic i el generacional. En relació amb el primer, no hem detectat grans diferències, però hem pogut determinar que, així com tradicionalment es parlava de la distinció entre la parla del camp i de la ciutat, avui en dia aquesta distinció ja és caduca. La divisió que es pot establir en l'actualitat és, en canvi, entre les localitats més afectades pels canvis que ha

provocat el turisme, les quals mostren més casos de recessió de la velarització i d'influència d'altres varietats, i les que es mantenen més estables, en què hem detectat menys casos de variació i, en el cas que n'hi hagués, una variació que implica augment de la velarització. Així, d'una banda, al bloc de les localitats amb més variació, s'hi situen Vila, Sant Antoni i Santa Eulària i, de l'altra, al bloc de les localitats més estables, s'hi situen Sant Joan, Sant Jordi i Sant Josep.

Pel que fa a la variació detectada seguint l'eix generacional, hem pogut determinar que el gran canvi es produeix, com era d'esperar, amb els informants de la franja 3, la dels més joves. En aquesta franja es donen la majoria de casos de variació per disminució de la velarització, sobretot localitzats a les localitats de Vila, Santa Eulària i Sant Antoni. Els informants més joves són els que estan més en contacte amb la llengua castellana (és la seva llengua de relació i d'oci) i també són els que han rebut l'escolarització íntegrament en llengua catalana, així que es troben més influïts per aquestes dues varietats. No obstant això, hem trobat que els informants més joves destaquen per ser els que introdueixen una nova tendència, que implica una major velarització: l'aparició del segment velar a les formes de la persona 1 del present d'indicatiu es produeix a la franja 3 en la majoria de casos; es tracta, doncs, d'una tendència a l'alça.

7.4 Grau de confirmació de les hipòtesis de partida

A partir del que acabem de sintetitzar en els apartats conclusius § 7.1 - § 7.4, les quatre hipòtesis inicials de què hem partit (veg. § 1.2), s'han vist confirmades o modificades de la manera següent:

Pel que fa a la hipòtesi de partida 1, sobre el fet que el segment velar no només sigui exponent de subclasse verbal (del morfema «extensió») sinó que també sigui exponent d'altres morfemes gramaticals: d'una banda, hem demostrat l'adequació del tractament del segment velar com a «extensió», com en el cas del segment palatal, però hem proposat una nova estructura del verb en català que contempla una supraunitat «tema» que inclou «extensió 1» (l'extensió palatal), «extensió 2» (l'extensió velar) i «vocal temàtica», amb limitacions combinatòries (només poden aparèixer un màxim de dos segments i continguts a la vegada); de l'altra, hem demostrat que en un cas concret dels verbs de la classe I el segment velar que ocorre a la persona 1 del present d'indicatiu és més aviat exponent del morfema «nombre/persona», aspecte que es relaciona amb el canvi innovador explicat en el punt anterior amb relació a la F3.

Pel que fa a la hipòtesi de partida 2, sobre l'adequació dels patrons morfològics per atendre la morfologia verbal del català: hem argumentat que el tractament en patrons paradigmàtics explica millor la realitat diversa del sistema verbal en eivissenc i en altres varietats del català; així mateix, hem presentat el *patró velar* motor (l'atractiu) de l'eivissenc (PI(1), PS, IS, IMP(4,5), PART, GER), que no coincideix plenament amb altres patrons velars bàsics confirmats per a altres varietats del català (per al nord-occidental, per exemple, Querol 2009 estableix el següent patró bàsic: PI(1,4,5), PS, IS, IMP(3,6), PART, GER). A més, hem detectat les relacions implicatives que s'estableixen, en eivissenc, entre el patró velar bàsic i la resta de patrons velaritzats identificats.

Pel que fa a la hipòtesi de partida 3, sobre la no-adequació de les partions camp-ciutat, oriental-occidental en l'actualitat: hem comprovat que, certament, aquestes divisions són caduques i hem demostrat que les actualment pertinents deriven de factors socials i demogràfics relacionats amb les alteracions en el sistema de vida tradicional que ha provocat l'arribada del turisme i les noves migracions.

I, finalment, pel que fa a la hipòtesi de partida 4, sobre el fet que els parlants més joves (F3) són els actors principals dels canvis i que aquests canvis impliquen disminució de la velarització per pressió de l'estàndard i del castellà: hem comprovat que la hipòtesi inicial és vàlida; però hem detectat, a més, que els parlants de la F3 impulsen un nou canvi que implica l'augment de la velarització, limitat a les formes de la persona 1 del present d'indicatiu (que és patent de forma molt clara als verbs de la classe I).

7.5 Consideracions finals

L'estudi que hem presentat ha volgut contribuir, d'una banda, a ampliar el coneixement sobre la varietat del català de l'illa d'Eivissa i, de l'altra, a ampliar el coneixement sobre el comportament del segment velar en el sistema verbal de la llengua catalana. Els resultats que acabem de presentar són prou rellevants, però som conscients que aquest és només el punt d'inici que deixa portes obertes a recerques futures. Creiem que s'hauria d'anar més enllà en el tema de la classificació verbal que planteja la nova estructura verbal que hem proposat. Així mateix, caldria aprofundir en la qüestió del bloqueig de la velarització per qüestions fòniques i de la diferent organització dels patrons que presenten els dialectes del català en termes de jerarquies de relacions implicatives, en la línia encetada per Querol (2009). Per últim, un altre aspecte en què

caldría seguir indagant és en la qüestió de l'aparició del segment velar a les formes de la persona 1 del present d'indicatiu en eivissenc, que, com les nostres dades han posat en evidència, és una tendència pròpia que va en augment. Esperem que aquest estudi sigui el punt de partida de recerques futures en tots els aspectes assenyalats.

8. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ADAM, Montserrat (2011): «Velar extension and linguistic change in verbal morphology in a Catalan-speaking area during the twentieth century» A: POLENOVA, G. T. (ed.), *Voprosy teorii iazyka i metodiki prepodavaniia inostrannykh iazykov*, vol. 2. Taganrog (Rússia): Taganrog State Pedagogical Institute, pàg. 282-291.
- ADAM, Montserrat (2013): «La continuïtat de l'acció de l'extensió velar verbal: un estudi oral diacrònic al nord del català central». A: CLUA, Esteve i LLORET, Maria-Rosa (ed.), *Qüestions de morfologia flexiva i lèxica del català: volum d'homenatge a Joaquim Viaplana*. Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, pàg. 21-38.
- ADAM, Montserrat (2016): «Les vocals temàtiques del present en català i el morfoma patró-N». A: PRADILLA CARDONA, Miquel Àngel (ed.), *Miscel·lània d'Homenatge a Joan Martí i Castell*, vol. 2. Tarragona: Publicacions URV, pàg. 85-94.
- AGUILÓ, COSME (1986): «Primera aproximació a la toponímia d'Es Vedrà i Es Vedranell», *Estudis Baleàrics*, 20, pàg. 53-62.
- AGUILÓ, Cosme (1989a): «Mostra toponímica del litoral de les Pitiüses», *El Mirall*, 25, pàg. 20-25.
- AGUILÓ, Cosme (1989b): «Quatre topònims de les Balears», *Societat d'Onomàstica. Butlletí interior*, 36, pàg. 78-80.
- AGUILÓ, Cosme (1990): «Una nova via d'escalada cap a l'etimologia d'Es Vedrà», *Societat d'Onomàstica. Butlletí interior*, 42, pàg. 76-86.
- ALCOVER, Antoni M. i MOLL, Francesc de Borja (1929-1933): «La flexió verbal en els dialectes catalans», *Anuari de l'Oficina de Romànica de Lingüística i Literatura*, II-V: II (1929), pàg. 73-184; III (1930), pàg. 73-168; IV (1932), pàg. 9-104; V (1933), pàg. 9-72. Disponible a <http://espm.iec.cat/fvdc/> (edició a cura de Maria Pilar Perea, Institut d'Estudis Catalans).
- ALCOVER, Antoni M. (1902-1921): *Quaderns de camp*. Informatitzat a PEREA, Maria Pilar (2002), *Quaderns de camp*. Palma: Conselleria d'Educació i Cultura, Govern de les Illes Balears.
- ARONOFF, Mark (1994): *Morphology by Itself: Stems and inflectional Classes*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.

- ARXIDUC LLUÍS SALVADOR (1869-1891): *Die Balearen geschildert in Wort und Bild*. Traducció al castellà: GRIMALT, Mateu i VIGÓ, Antònia (1984), *Las Baleares descritas por la palabra y el dibujo*. Palma: José J. de Olañeta.
- BONET, Eulàlia i LLORET, Maria-Rosa (1998): *Fonologia catalana*. Barcelona: Ariel.
- BONET, Eulàlia i TORRES-TAMARIT, Francesc (2011): «Les formes d'imperatiu seguides de clític: un cas de conservadorisme lèxic». A: LLORET, M. Rosa i PONS-MOLL, Clàudia (ed.), *Noves aproximacions a la fonologia i la morfologia del català*. Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, pàg. 37-61.
- BRETXA, Vanessa (2014): *El salt a secundària. Canvis en les tries lingüístiques i culturals dels preadolescents mataronins en la transició educativa*. Tesi doctoral. Universitat de Barcelona.
- BYBEE, Joan L. (1985): *Morphology. A Study of the Relation between Meaning and Form*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- BYBEE, Joan L. (1988): «Morphology as Lexical Organization». A: HAMMOND, Michael i NOONAN, Michael (ed.), *Theoretical Morphology. Approaches in Modern Linguistics*. San Diego: Academic Press, pàg. 119-141.
- BYBEE, Joan L. (1996): «Modelo de redes en morfología». A: *XI Congreso Internacional de la Asociación de Lingüística y Filología de América Latina*, Las Palmas, juliol 1996.
- Carrera, Josefina (2001): «La normativització del català modifica els hàbits fonètics dels parlants?». *Llengua i Literatura*, 12: pàg. 175-199.
- CHAMBERS, Jack K. i TRUDGILL, Peter (1980): *Dialectology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- CLEMENTS, G. Nick (1990): «The role of the sonority cycle in core syllabification». A: KINGSTON, John i BECKMAN, Mary (ed.), *Papers in Laboratory of Phonology I. Between the Grammar and Physics of Speech*. Cambridge: Cambridge University Press, pàg. 283-333
- CLUA JULVE, Esteve (1998): *Variació i distància lingüística. Classificació dialectal del català a partir de la morfologia flexiva*. Tesi doctoral, Universitat de Barcelona.
- CREUS BALLEST, Imma (1997): «Aspectes metodològics del treball empíric en morfologia verbal», *Sintagma*, 9, pàg. 75-89.

- CREUS [BALLET], Imma (2001): *El desenvolupament de la morfologia verbal. Bases teòriques per a l'anàlisi formal*. Tesi doctoral, Universitat de Lleida.
- CUESTA LABÈRNIA, Maurici (2001): «El turisme a Eivissa i Formentera: evolució, territori i futur». A: GRIMALT, Miquel i PRATS, Josep Antoni (coord.), *Les Pitiüses. Terres i gent*. Palma: Patronat de l'escola municipal de mallorquí i Ajuntament d'Eivissa, pàg. 76-99.
- DELAROCHE, F. E. (1809): «Observations sur des poissons recueillis dans un voyage aux îles Baléares et Pythiuses», *Anuales du Muséum National d'Histoire Naturelle*, 13, pàg. 98-122.
- DOLS SALAS, Nicolau A. (1993): *The predictive formalization of consonantal contacts in Majorcan Catalan. Empirical and theoretical bases*. Tesi de Master of Philosophy, University of Sheffield.
- DOLS SALAS, Nicolau A. (2002): «Fenòmens en grups consonàntics». A: SOLÀ, Joan; LLORET, Maria-Rosa; MASCARÓ, Joan i PÉREZ SALDANYA, Manuel (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, vol. 1. Barcelona: Empúries, pàg. 319-343.
- DOLS [SALAS], Nicolau [A.] i WHEELER, Max W. (1996): «El consonantisme final del mallorquí i el 'llicenciament d'obertures'», *Caplletra. Revista Internacional de Filologia*, 19, pàg. 51-63.
- DRESSLER, Wolfgang U.; MAYERHALER, Willi; PANAGL, Oswald i WURZEL, Wolfgang U. (ed.) (1987): *Leitmotifs in Natural Morphology*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Enquesta d'Usos Lingüístics (2016)
- FERRER BONET, Catalina (2002): *L'obertura de la vocal neutra tònica [ə] en eivissenc*. Treball de doctorat inèdit, Universitat de Barcelona.
- GIEC = INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2016): *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- GRAMMONT, Maurice (1933): *Traité de phonétique*. Paris: Delagrave.
- JESPERSEN, Otto (1904): *Lehrbuch der Phonetik*. Leipzig: Teubner.
- JOAN I MARÍ, Bernat (2015): «La llengua catalana del present al futur. Eivissa i Formentera», *Diversia. Revista de la càtedra sobre diversitat social de la Universitat Pompeu Fabra*, 7, pàg. 61-82.

- KURYLOWICZ, Jerzy (1949): «La nature des procès dits “analògiques”», *Acta Linguistica*, 5.1, pàg. 15-37.
- LABOV, William (1963): «The social motivation of a sound change», *Word*, 19, pàg. 273-309
- LABOV, William (1966): *The social stratification of English in New York City*. Washington, D.C: Center of Applied Linguistics. Cambridge: Cambridge University Press
- LABOV, William (1972): *Sociolinguistic patterns*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- LABOV, William (1994): *Principles of linguistic change. Vol. 1: Internal factors*. Massachusetts: Blackwell.
- LABOV, William (2001): *Principles of linguistic change. Vol. 2: Social factors*. Massachusetts: Blackwell.
- LLORET, Maria-Rosa (2002a): «Estructura sil·làbica». A: SOLÀ, Joan; LLORET, Maria-Rosa; MASCARÓ, Joan i PÉREZ SALDANYA, Manuel (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, vol. 1. Barcelona: Empúries, pàg. 195-249.
- LLORET, Maria-Rosa (2002b): «Canvi lingüístic i variació fònica». A: CANO, M. Antònia; MARTINES, Josep; MARTINES, Vicent i PONSODA, Joan J. (ed.), *Les claus del canvi lingüístic*. Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, pàg. 331-363.
- LLORET, Maria-Rosa (2004): «The phonological role of paradigms: The case of insular Catalan». A: AUGER, Julie; CLEMENTS, J. Clancy i VANCE, Barbara (ed.), *Contemporary Approaches to Romance Linguistics*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, pàg. 275-297.
- LLORET, Maria-Rosa (2009): «Changes in Inflectional Class as a Means to Repair Phonology». A: MONTERMINI, Fabio; BOYÉ, Gilles i TSENG, Jesse (ed.), *Selected Proceedings of the 6th Décembrettes: Morphology in Bordeaux*. Somerville (Massachusetts): Cascadilla Press, pàg. 22-34.
- LLORET, Maria-Rosa (2013): «Diferències en les terminacions flexives dels elements nominals». A: CLUA, Esteve i LLORET, Maria-Rosa (ed.), *Qüestions de morfologia flexiva i lèxica del català*. Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, pàg. 245-278.
- LLORET, MARIA-Rosa i JIMÉNEZ, Jesús (2005): «Two Kinds of Vowel Epenthesis in Alguerese Catalan». Treball presentat al *PAPI 2005*, Barcelona. (Revisat

- com a «Prominence-driven epenthesis in Alguerese Catalan». Treball presentat a l'OCP-3, Budapest 2006). (Accessible a <http://roa.rutgers.edu>, treball núm. 806.)
- LLORET, Maria-Rosa i VIAPLANA, Joaquim (1998): «Variació morfofonològica. Variants morfològiques», *Caplletra. Revista Internacional de Filologia*, 25, pàg. 43-62.
- LOPORCARO, Michele (1997): «On vowel epenthesis in Alguer Catalan». A: BERTINETTO, Pier; GAETA, Livio; JETCHEV, Georgi i MICHAELS, David (eds.), *Certamen Phonologicum III. Papers from the Third Cortona Phonology Meeting*. Torino: Rosenberg & Sellier, pàg. 205-227.
- MAIDEN, Martin (2001): «Di nuovo sulle alternanze 'velari' nel verbo italiano e spagnolo», *Cuadernos de Filología Italiana*, 8, pàg. 39-61.
- MAIDEN, Martin (2003): «Verb Augments and Meaninglessness in Early Romance Morphology», *Studi di grammatica italiana. A cura dell'Accademia della Crusca*, 22, pàg. 1-61.
- MAIDEN, Martin (2011): «Morphophonological innovation». A: MAIDEN, Martin; SMITH, John Charles; LEDGEWAY, Adam (ed.), *The Cambridge History of the Romance Languages, vol. 1. Structures*. Cambridge: Cambridge University Press, pàg. 216-267
- MARÍ TUR, Joan (1966): *Terminologia marina de Ibiza*. Tesi de llicenciatura, Universitat de Barcelona.
- MARÍ TUR, Roser (2005): *Un aplec de cançons populars eivissenques. Edició i comentari lingüístic*. Treball inèdit, Universitat de Barcelona.
- MARÍ TUR, Roser (2006a): *El dialecte eivissenc. Canvis i perspectives*. Treball de doctorat inèdit, Universitat de Barcelona.
- MARÍ TUR, Roser (2006b): *La morfologia verbal de l'eivissenc als segles XVII i XVIII. Anàlisi comparativa de dos textos de l'arxiu de la Cúria d'Eivissa (1648 i 1711)*. Treball de doctorat inèdit, Universitat de Barcelona.
- MARÍ TUR, Roser (2008): «El dialecte eivissenc en l'actualitat. La neutra tònica i el tractament dels grups finals *-ia* i *-ua*», *Interlingüística*, 19, pàg. 269-281.
- MARÍ TUR, Roser (2010): «El parlar de Formentera: un dialecte per descobrir», *Anuari Verdaguer*, 18, pàg. 305-317.
- MARÍ TUR, Roser (2013): «La flexió verbal en eivissenc: el segment velar a les formes del mode subjuntiu». A: CLUA, Esteve i LLORET, M. Rosa (ed.),

- Questions de morfologia flexiva i lèxica del català. Volum d'homenatge a Joaquim Viaplana.* Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, pàg. 295-312.
- MAS, Antoni i MONTOYA, Brauli (2004): «La sociolingüística de la variació als Països Catalans: estat de la qüestió», *Caplletra. Revista Internacional de Filologia*, 37, pàg. 245-268.
- MASCARÓ, Joan (1986): *Morfologia*. Barcelona: Enciclopèdia catalana.
- MASSANELL I MESSALLES, Mar (2012): «*Fewe temps que no diva tants verbs!*». *Manteniment i transformació de paradigmes verbals en el català nord-occidental del tombant de segle*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- MELIÀ, Joan (1998): «Palma i pobles: les dues cares de la situació lingüística a Mallorca». A: *Actes de la Cinquena Trobada de Sociolingüistes Catalans*, Barcelona, 24 i 25 d'abril de 1997. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, pàg. 114-131.
- MILROY, L. i MARGRAIN, S. (1980): «Vernacular Language loyalty and social network». *Language in Society*, 9 (01): 43-70.
- MOLL, Aina (1957): «Sufijos nominales y adjetivales en ibicenco», *Revista de Filología Española*, 41, pàg. 342-371.
- MOLL, Francesc de Borja ([1968] 1997): *Gramàtica catalana referida especialment a les Illes Balears*. Palma: Editorial Moll.
- MONTOYA, Brauli (1995): «L'observació del canvi fonològic en el català balear». A: TURELL, M. Teresa (ed.), *La sociolingüística de la variació*. Barcelona: Universitat de Barcelona, pàg. 165-219.
- MONTOYA, Brauli (2002): «L'estudi del canvi lingüístic segons la sociolingüística (Aplicació a la morfologia del català balear)». A: CANO, M. Antònia; MARTINES, Josep; MARTINES, Vicent i PONSODA, Joan J. (ed.), *Les claus del canvi lingüístic*. Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, pàg. 275- 300.
- MURRAY, Robert i VENNEMANN, Theo (1983): «Sound change and syllable structure in Germanic Phonology», *Language*, 59, pàg. 514-528.
- PEREA, Maria Pilar (1997a): «Irregularitat i flexió verbal», *Zeitschrift für Katalanist: Revista d'Estudis catalans*, 10, pàg. 65-79.

- PEREA, Maria Pilar (1997b): «El balear a *La flexió verbal en els dialectes catalans*», a *Estudis de llengua i literatura en honor de Joan Veny*, vol. 1. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pàg. 329- 355.
- PEREA, Maria Pilar (1999): *Estructura i variació en el verb català de començament de segle: La flexió verbal en els dialectes catalans*, Alcover-Moll, vol. 1. Tesi doctoral, Universitat de Barcelona.
- PEREA, Maria Pilar (2002): «Flexió verbal regular». A: SOLÀ, Joan; LLORET, Maria-Rosa; MASCARÓ, Joan i PÉREZ SALDANYA, Manuel (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, vol. 1. Barcelona: Empúries, pàg. 583-646.
- PEREA, Maria Pilar (2003): «La tendència expansiva del segment velar dels verbs de la segona conjugació en els dialectes catalans». A: SÁNCHEZ MIRET, Fernando (ed.), *Actas del XXIII Congreso Internacional de Lingüística y Filología Románica*, vol. 1. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, pàg. 403-417.
- PEREA, Maria Pilar (2006): «L'expansió dels verbs incoatius en català. Distribució i valor del segment extensió –eix». A: *Actes del VIIè Congrès de Lingüística General*. Barcelona: Universitat de Barcelona. (Publicació en CD-ROM.)
- PÉREZ CABRERO, Arturo (1909): «Vocabulario de las dicciones del léxico ibicenco que no tienen analogía ni semejanza con el castellano y su significación». A: *Ibiza. Guía del turista*. Barcelona: Impremta de Joaquín Horta.
- PÉREZ SALDANYA, Manuel (1995): «Analogia i canvi morfològic: a propòsit de les formes verbals velaritzades», *Caplletra. Revista Internacional de Filologia*, 19, pàg. 279- 305
- PEREZ SALDANYA, Manuel (1998): «La classe dels verbs velaritzats». A: PEREZ SALDANYA, Manuel (1998), *Del llatí al català. Morfosintaxi verbal històrica*. València: Universitat de València, pàg. 71- 96.
- PÉREZ SALDANYA, Manuel (2013): «*Que sa il·lustre senyoria cullga o faça cullir dits fruits: una aproximació històrica als verbs velaritzats*». A: CLUA, Esteve i LLORET, M. Rosa (ed.), *Qüestions de morfologia flexiva i lèxica del català. Volum d'homenatge a Joaquim Viaplana*. Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, pàg. 313-334.
- PONS [MOLL], Clàudia (2003): «The importance of being Onset». A: VAN KOPPEN, M.; J. SIO, J. i DE VOS, M. (ed.), *Proceedings of ConSOLE X* (Student

- Organization of Generative Linguistics in Europe). Leiden: Grafisch Bedrijf, pàg. 173-197.
- PONS MOLL, Clàudia (2007): *La teoria de l'optimitat. Una introducció aplicada al català de les Illes Balears*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- PONS[-]MOLL, Clàudia (2011): «It is all downhill from here: a typological study of the role of Syllable Contact in Romance languages», *Probus. International Journal of Latin and Romance Linguistics*, 23.1, pàg. 105-173.
- PRATS I SERRA, Josep Antoni (2001): «Població i organització territorial». A: GRIMALT, Miquel i PRATS, Josep Antoni (coord.), *Les Pitiüses. Terres i gent*. Palma: Patronat de l'escola municipal de mallorquí i Ajuntament d'Eivissa, pàg. 76-99.
- QUEROL I CORTIELLA, Laia (2009): *Aspectes morfofonològics en la morfologia verbal del català nord-occidental*. Tesi doctoral, Universitat de Barcelona. (Accessible http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/41622/1/LQC_TESI.pdf.)
- RADATZ, Hans-Ingo (2007): «De la Mallorca preturística a la moderna. La desdialectalització del català de Mallorca», *Els Marges*, 81, pàg. 29-41.
- RIBES MARÍ, Enric (1986): *Sabiéu que...? Paraules d'Eivissa i Formentera*. Eivissa: Consell Insular d'Eivissa i Formentera.
- RIBES MARÍ, Enric (1991): *Aportació pitiüsa al Diccionari català-valencià-balear*. Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs.
- RIBES MARÍ, Enric (1992): *Noms de lloc. Toponímia de les Pitiüses*. Eivissa: Edicions Can Cifre.
- RIBES MARÍ, Enric (1993): *La toponímia de la costa de Sant Joan de Labritja*. Eivissa: Edicions Can Cifre.
- RIBES MARÍ, Enric (1995): *La toponímia de la costa de Sant Antoni de Portmany*. Eivissa: Edicions Can Cifre.
- RIBES MARÍ, Enric (2005): *La supervivència de la toponímia precatalana d'Eivissa i Formentera i l'Onomasticon Cataloniae*. Barcelona: Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la Universitat de les Illes Balears i Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- ROCA-PONS, Josep (1968): «Morfologia verbal catalana», *Estudis Romànics*, 12, pàg. 227-254.

- SAUSSURE, Ferdinand de (1916): *Cours de linguistique générale*. Paris: Payot.
- SERRA I ORVAY, Vicent (1908): «Apreci en qu'es tinguda a Eyvissa la llengua propia. Ullada dalt dalt a algunes questions illades de la gramàtica eyvissenca». A: *Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana*. Barcelona: Estampa d'en Joaquim Horta, pàg. 183-187.
- SIFRE I GÓMEZ, Manuel (1998): *Flexió verbal catalana. Estudi lingüístic de la morfologia flexiva de les formes verbals*. Tesi doctoral, Universitat de València.
- TORRES, Marià (1980): *Aspectes sociolingüístics de la cançó popular i tradicional eivissenca. La vocal neutra*. Tesi de llicenciatura, Universitat de Barcelona.
- TORRES, Marià (1981): «Algunes variants del parlar d'Eivissa i Formentera», *Quadern*, 4/5, pàg. 6-8.
- TORRES, Marià (1983): «Aspectes del vocalisme tònic», *Eivissa*, 14, pàg. 22-23.
- TORRES, Marià (1991): «Aportació a la toponímia de les Pitiüses. Sant Antoni de Portmany», *Eivissa*, 19-20, pàg. 43-47.
- TORRES, Marià (1992): «Els noms de peixos i ormeigs de pesca al llibre de Mostassaf d'Eivissa (segle XV)», *Eivissa*, 21, pàg. 43-47.
- TORRES, Marià (1993): *La llengua catalana a Eivissa al segle XVII. "Reials Ordinacions de la Universitat d'Eivissa (1663)". Introducció, estudi lingüístic i transcripció*. Eivissa: Editorial Mediterrània.
- TURELL, Teresa (2003): «El temps aparent i el temps real en estudis de variació i canvi lingüístic». Noves SL. *Revista de Sociolingüística*, pàg. 1-11.
- VALLÈS COSTA, Rita (1993): «Evolució de la població a Eivissa i Formentera». A: *El Pitiús, 1993*. Eivissa: IEE, pàg. 13-15.
- VALLS I ALECHA, Esteve (2013): *Direccionalitat, ritme, abast i naturalesa del canvi lingüístic en curs en català nord-occidental*. Tesi doctoral, Universitat de Barcelona. Disponible a <http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/46463>).
- VENNEMANN, Theo (1988): *Preference laws for syllable structure and the explanation of sound change*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- VENY, Joan (1977): «Aproximació a l'estudi del dialecte eivissenc», *Randa*, 5, pàg. 5-41.
- VENY, Joan (1999): *Aproximació al dialecte eivissenc*. Palma: Editorial Moll.
- VIAPLANA, Joaquim (1984): «La flexió verbal regular del valencià». A: CASANOVAS, Emili (ed.), *Miscel·lània Sanchis Guarner*, vol. 1. València:

- Universitat de València, pàg. 391-407. (Citem per la 2a ed. corregida de 1992: FERRANDO, Antoni (ed.): *Miscel·lània Sanchis Guarner*, vol. 3. València: Universitat de València; Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pàg. 381-423.)
- VIAPLANA, Joaquim (1986): «Morfologia flexiva i flexió verbal catalana», *Llengua & Literatura*, 1, pàg. 385-403.
- VIAPLANA, Joaquim (1991): «Sobre la flexió nominal en català». A: *Estudis de llengua i literatura catalanes*, vol. 23. (*Miscel·lània Jordi Carbonell*, 2.) Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pàg. 235-264.
- VIAPLANA, Joaquim (1995): «Sobre la irregularitat verbal», *Caplletra. Revista Internacional de Filologia*, 19, pàg. 333-348.
- VIAPLANA, Joaquim (2000): *Lingüística descriptiva. Una introducció aplicada al català*. Barcelona: Edicions 62.
- VIAPLANA, Joaquim (2005): «Velar verbs and verbal classes in Catalan», *Catalan Journal of Linguistics*, 4, pàg. 225- 247.
- VIAPLANA, Joaquim; LLORET, Maria-Rosa; PEREA, Maria Pilar i CLUA, Esteve (ed.) (2007): *Corpus Oral Dialectal (COD)*. Barcelona: Departament de Filologia Catalana, Universitat de Barcelona i PPU. (Publicació en CD-ROM.)
- VILLANGÓMEZ, Marià (1944): «La lengua hablada en las islas de Ibiza y Formentera», *Ibiza*, juny de 1944. (Reproduït a MACABICH (1966- 1967): *Historia de Ibiza*, IV, pàg. 115-118.)
- VILLANGÓMEZ, Marià (1956): «Algunas observaciones sobre el habla de nuestra isla», *Ibiza*, 3, pàg. 1-6.
- VILLANGÓMEZ, Marià ([1972] 1978): *Curs d'iniciació a la llengua*. Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs.
- VILLANGÓMEZ, Marià (1981): *Alguns escrits sobre les Pitiüses*. Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs.
- WEINREICH, Uriel; LABOV, William i HERZOG, Marvin (1968): «Empirical foundations for a theory of language change». A: LEHMANN, W. i MALKIEL, Y. (ed.), *Directions for historical linguistics*. Austin: University of Texas Press, pàg. 95-198.
- WHEELER, Max W. ([1986] 2007): «Analogia i psicologia: el desenvolupament de la morfologia verbal balear». A: WHEELER, Max (2007): *Morfologia i*

- fonologia catalana i romànica: estudis diacrònics*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat; Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, pàg. 31-53.
- WHEELER, Max W. (1992): «La conjugació valenciana: geografia, diacronia i psicologia». A: FERRANDO, Antoni (ed.), *Miscel·lània Sanchis Guarner*, vol. 3, 2a ed. corregida. València: Universitat de València; Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pàg. 425-458.
- WHEELER, Max (1993): «El contacte, l'aïllament i la tipologia dialectal». A: *Actes del novè col·loqui internacional de llengua i literatura catalanes*, Alacant-Elx, 9-14 de setembre de 1991, vol. 3. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pàg. 69-77.
- WHEELER, Max ([1993] 2007): «El canvi flexional: els verbs en el català nord-occidental. A: WHEELER, Max (2007): *Morfologia i fonologia catalana i romànica: estudis diacrònics*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat; Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, pàg. 101-138.
- WHEELER, Max W. (2002): «Flexió verbal irregular i verbs defectius». A: SOLÀ, Joan; LLORET, Maria-Rosa; MASCARÓ, Joan i PÉREZ SALDANYA, Manuel (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, vol. 1. Barcelona: Empúries, pàg. 647-729.
- WHEELER, Max W. (2005): *The phonology of Catalan*. Oxford/New York: Oxford University Press.
- WHEELER, Max W. (2011): «The evolution of a morpheme in Catalan verb inflection». A: MAIDEN, Martin; SMITH, John Charles; GOLDBACH, Maria i HINZELIN, Marc-Olivier (ed.), *Morphological autonomy: perspectives from Romance inflectional morphology*. Oxford/New York: Oxford University Press, pàg. 183-209.
- YOUNISS, J.; MC LELLAN, J.A., i STROUSE, D. (1994): «“We're Popular, but We're Not Snobs”: Adolescents Describe Their Crowds.» A: *Personal relationships during adolescence*. London: Thousand Oaks.